

World Vision
ROMÂNIA

30
DE ANI

BUNĂSTAREA COPILULUI din mediul rural 2020

RISOPRINT
Cluj-Napoca • 2020

BUNĂSTAREA COPILULUI DIN MEDIUL RURAL 2020

Cercetare implementată de World Vision România

Echipa de autori: Flavius Mihalache, Adriana Neguț, Laura Tufă
Coordonator: Claudia Petrescu

Toate drepturile rezervate autorilor & Editurii Risoprint

*Editura **RISOPRINT** este recunoscută de C.N.C.S.
(Consiliul Național al Cercetării Științifice).
www.risoprint.ro www.cncs-uefiscdi.ro*

Opiniile exprimate în această carte aparțin autorilor și nu reprezintă punctul de vedere al Editurii Risoprint. Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru forma și conținutul cărții și se obligă să respecte toate legile privind drepturile de autor.

Toate drepturile rezervate. Tipărit în România. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă sub nicio formă, prin niciun mijloc mecanic sau electronic, sau stocată într-o bază de date fără acordul prealabil, în scris, al autorilor.

All rights reserved. Printed in Romania. No part of this publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the author.

ISBN 978-973-53-2026-3

**Bunăstarea copilului din
mediul rural 2020**

Flavius Mihalache, Adriana Neguț, Laura Tufă

Coordonator: Claudia Petrescu

Director editură: GHEORGHE POP

Copertă:

PREMIERE M

Mulțumiri

Această inițiativă, implementată de către Fundația World Vision România, nu s-ar fi putut concretiza cu actualul raport de bunăstare a copiilor din mediul rural, fără sprijinul și implicarea membrilor și partenerilor noștri din cele 119 comune și orașe în care se derulează în prezent intervenția Fundației.

Mulțumirile și aprecierile noastre merg către membrii acestor comunități din județele Cluj, Constanța, Dolj, Ialomița, Iași, Vaslui și Vâlcea, părinți și copii, respondenți în cercetarea derulată, în perioada de alertă (iulie –august 2020) și către autoritățile publice locale care au facilitat demersul studiului.

O contribuție deosebită au avut-o atât colaboratorii noștri, cadrele didactice care au sprijinit procesul de colectare a datelor în județul Vâlcea, cât și echipele zonale din județele unde activăm, care au organizat și derulat colectarea datelor în teren (față în față), într-o perioadă în care riscul de transmitere al infecției cu COVID-19 era în continuare crescut.

București, 7 noiembrie 2020

Cuprins

Lista abrevierilor	8
Lista tabelelor	9
Lista figurilor	13
Sumar executiv	18
1. INTRODUCERE	25
2. METODOLOGIA DE CERCETARE	30
3. CARACTERISTICI DEMOGRAFICE ȘI SOCIO-ECONOMICE ALE POPULAȚIEI CUPRINSE ÎN STUDIU .	32
3.1 Structura gospodăriei	32
3.1.1. Nivelul de educație în gospodărie	32
3.1.2. Categoriile ocupaționale	35
3.1.3. Surse de venit	39
3.2 Locuirea	45
3.2.1. Condiții de locuire	49
4. STAREA DE SĂNĂTATE A COPIILOR DIN MEDIUL RURAL	56
4.1. Facilități sanitare în gospodăriile rurale din România	56
4.2. Condiții de igienă ale copiilor din mediul rural	57
4.3. Condițiile de hrană ale copiilor din rural	62

4.4.	Îngrijirea copiilor cu vârsta de până la 1 an.....	68
4.5.	Accesul copiilor din mediul rural la servicii de sănătate	70
4.6.	Condiții de igienă și incidența unor comportamente nocive în cazul tinerilor de 12-18 ani din mediul rural	74
5.	EDUCAȚIA ȘCOLARĂ A COPIILOR DIN MEDIUL RURAL	82
5.1.	Accesul copiilor din mediul rural la educație	83
5.2.	Climatul școlar	85
5.3.	Contextul familial	88
5.4.	Implicarea tinerilor în activități casnice	91
5.5.	Pregătire și rezultate școlare copii	96
5.5.1.	Pregătire școlară.....	96
5.5.2.	Rezultate școlare	100
5.6.	Mulțumirea față de resursele actului educațional.....	106
5.7.	Educație incluzivă	111
5.8.	Implicarea părinților în pregătirea școlară a copiilor	114
5.9.	Atitudinea părinților față de educația școlară	119
5.10.	Aspirații educaționale și oportunități de pregătire pentru o viață independentă.....	120
5.11.	Absenteism și abandon școlar	124

5.12.	Participarea tinerilor la activități de antreprenoriat	129
5.13.	Siguranță și violență în școli	131
5.14.	Activități extrașcolare.....	136
6.	PROTECȚIA COPILULUI ÎN FAMILIILE DIN MEDIUL RURAL.....	141
6.1.	Acoperirea unor nevoi de bază	141
6.2.	Drepturile copilului.....	149
6.3.	Stereotipuri discriminatorii	152
6.4.	Sanțiuni aplicate copiilor și abuz	154
6.5.	Aportul comunității la siguranța comunitară	159
6.6.	Mediu protectiv pentru copiii vulnerabili	164
6.7.	Copilul în familia care traversează situații de criză și strategii de supraviețuire	167
6.8.	Protecția copilului în timpul dezastrelor naturale.....	171
7.	PARTICIPAREA COPILULUI LA LUAREA DECIZIILOR ÎN FAMILIE ȘI COMUNITATE	173
8.	NIVELUL DE CONFORT PSIHOLÓGIC ÎN RÂNDUL COPIILOR ȘI DETERMINANȚII SĂI	178
9.	REFLECTAREA VALORILOR CREȘTINE ÎNSUȘITE DE COPII ÎN VIAȚA DE ZI CU ZI	185
9.1.	Persoanele respectate de copil	185
9.2.	Implicarea în comunitate	186
9.3.	Credință și spiritualitate	188

10.	CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	192
10.1.	Concluzii	192
	Contextul demografic și socio-economic al populației studiului	193
	Starea de sănătate a copiilor din mediul rural	194
	Educația copiilor din mediul rural	196
	Protecția copilului în familiile din mediul rural	200
	Participarea copilului la luarea deciziei în familie și comunitate	202
	Nivelul de confort psihologic în rândul copiilor din mediul rural.....	203
10.2.	Recomandări	204
	Integrarea tuturor programelor educaționale și sociale pentru o intervenție mai eficace	206
	Referințe.....	1

Lista abrevierilor

CNEE	Centrul Național de Evaluare și Examinare
FEPAL	Federația Părinților și Aparținătorilor Legali
INS	Institutul Național de Statistică
INSP	Institutul Național de Sănătate Publică
IOMC	Institutul pentru Ocrotirea Mamei și a Copilului
IRES	Institutul Român pentru Evaluare și Strategie
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POSDRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
SDG	Obiective de Dezvoltare Durabilă (Sustainable Development Goals)
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UNICEF	Fondul Internațional, de Urgență al Națiunilor Unite pentru Copil (United Nations International Children's Emergency Fund)
WVR	Organizația World Vision Romania

Lista tabelelor

Tabelul 1. Tipuri de surse de venit ale gospodăriei (răspuns multiplu, %)	39
Tabelul 2. Număr surse de venit ale gospodăriei (%)	41
Tabelul 3. Activități agricole practicate (%)	45
Tabelul 4. Suprafața medie de locuire în funcție de distanța față de centrul de comună și cel mai apropiat oraș (mp)	48
Tabelul 5. Condiții de locuire și dotări în gospodării (%)	50
Tabelul 6. Indicele serviciilor de bază în funcție de aprecierea bunăstării gospodăriei	51
Tabelul 7. Indicatori ai serviciilor de bază (%)	51
Tabelul 8. Bunuri deținute de gospodării (%)	52
Tabelul 9. Numărul comunelor care dispun de rețele de apă și canalizare	57
Tabelul 10. Igiena copiilor în gospodărie	58
Tabelul 11. Percepția părinților privind veniturile și igiena copiilor în gospodărie	59
Tabelul 12. Igiena copiilor în gospodărie în funcție de dotarea gospodăriilor (2020)	60
Tabelul 13. Igiena copiilor în gospodărie în funcție de dotarea gospodăriilor, date comparative 2018-2020	61
Tabelul 14. Igiena tinerilor 12-18 ani (2018, 2020)	62
Tabelul 15. Gospodării care în ultimele 12 luni au fost nevoite să reducă consumul sau calitatea alimentelor (% DA din total respondenți)	65

Tabelul 16. Gospodării care în ultimele 12 luni au fost nevoite să reducă consumul sau calitatea alimentelor, 2016, 2018, 2020 (% DA din total respondenți)	66
Tabelul 17. Frecvența în alimentația copiilor a principalelor categorii de alimente.....	67
Tabelul 18. Autoevaluarea suficienței hranei	68
Tabelul 19. Prezența medicului de familie în comună	70
Tabelul 20. Impactul austerității financiare asupra accesului la serviciile medicale.....	73
Tabelul 21. Frecvența băii/dușului într-o săptămână la tinerii din rural (12-18 ani)	75
Tabelul 22. În școala voastră există.....	76
Tabelul 23. Frecvența cu care tinerii au fumat în ultima lună.....	78
Tabelul 24. Frecvența cu care tinerii au consumat alcool în ultima lună.....	79
Tabelul 25. Ai discutat cu cineva despre...?	80
Tabelul 26. Cu cine ai discutat despre pubertate și când începe viața sexuală?	80
Tabelul 27. Cu cine ai discutat despre prevenirea sarcinilor nedorite și a infecțiilor cu transmitere sexuală.....	81
Tabelul 28. Cu ce se deplasează copilul într-o zi obișnuită la creșă/grădiniță/școală primară/școală gimnazială.....	83
Tabelul 29. Durata de deplasare a copiilor la școală/grădiniță/zi (dus-întors) -2020.....	84
Tabelul 30. Percepțiile copiilor privind mediul școlar 2014-2020.....	86
Tabelul 31. Percepțiile copiilor privind mediul școlar în funcție de bunăstarea gospodăriei	87

Tabelul 32. Condiții materiale ale gospodăriei 2014-2020	89
Tabelul 33. Reducerea cheltuielilor școlare în gospodărie	90
Tabelul 34. Folosirea copiilor la munci în și în afara gospodăriei și durata medie a activității lor zilnice	95
Tabelul 35. Cine îi ajută pe elevi în efectuarea temelor.....	98
Tabelul 36. Existența și utilizarea dotărilor în școlile tinerilor	99
Tabelul 37. Distribuția numărului de întrebări la care s-a răspuns corect la copiii de clasa a II-a	102
Tabelul 38. Evaluarea metodelor de predare ale cadrelor didactice	110
Tabelul 39. Cine ajută copilul în realizarea temei (2016-2020).....	116
Tabelul 40. Participarea la ședințele cu părinții	119
Tabelul 41. Motivele abandonului grădiniței la copii de 6 ani sau peste.....	126
Tabelul 42. Statutul copiilor de 15-18 ani din gospodărie (răspunsurile adulților)	127
Tabelul 43. Situația tinerilor care nu sunt la școală	128
Tabelul 44. Intervenția tinerilor când sunt martori ai unui incident violent.....	135
Tabelul 45. Măsuri de intervenție pentru a adresa violența în școli.....	135
Tabelul 46. Activitățile extrașcolare în care sunt implicații copiii – perspectiva adulților (răspuns multiplu)	137
Tabelul 47. Bunăstarea financiară auto-percepută în funcție de sursele de venit ale gospodăriei (%)	143

Tabelul 48. Acoperirea nevoilor de bază ale copiilor și tinerilor (%).....	144
Tabelul 49. Confortul psihologic al copiilor în mediul familial (%).....	147
Tabelul 50. Sancțiuni aplicate minorilor în luna care a trecut	155
Tabelul 51. Sancțiuni aplicate tinerilor din perspectiva acestora	156
Tabelul 52. Situații de vulnerabilitate declarate de familii 2014-2020 (%).....	165
Tabelul 53. Strategii adoptate de gospodării în situații de criză în 2020 (%).....	168
Tabelul 54. Strategii adoptate de gospodării în situații de criză 2014-2020 (doar răspunsurile de DA, s-a întâmplat)	170
Tabelul 55. Indicatori ai confortului psihologic al tinerilor din mediul rural, 2012-2020 (%)	179
Tabelul 56. Modelele copiilor (%).....	185
Tabelul 57. Modul în care copiii își exprimă credința (%)	189
Tabelul 58. Cui se adresează copiii atunci când au întrebări despre credința în Dumnezeu / valorile moral-creștine?	190
Tabelul 59. Cum își manifestă Dumnezeu dragostea față de copii?	191

Lista figurilor

Figura 1. Riscul de sărăcie și excluziune socială pe medii de rezidență în Uniunea Europeană, 2018 .	26
Figura 2. Evoluția populației aflată la risc de sărăcie și excluziune socială pe regiuni în perioada 2015 - 2019.....	27
Figura 3. Procentul copiilor aflați în risc de sărăcie și excluziune social la nivelul UE în 2018-2019	28
Figura 4. Nivelul maxim de educație în gospodării 2014, 2016, 2018 (%)	33
Figura 5. Nivelul maxim de educație al persoanelor adulte din gospodărie	35
Figura 6. Categoriile ocupaționale în familiile din rural în 2020	36
Figura 7. Categoriile ocupaționale în familiile din rural 2012-2020 (%).....	38
Figura 8. Număr surse de venit și aprecierea bunăstării financiare a gospodăriei	42
Figura 9. Aprecierea subiectivă a veniturilor în cazul gospodăriilor care au venituri din salarii (%) în anii 2018 și 2020.....	43
Figura 10. Aprecierea subiectivă a veniturilor în cazul gospodăriilor care NU au venituri din salarii (%) în anii 2018 și 2020.....	44
Figura 11. Numărul mediu de camere raportat la numărul de copii din gospodărie	46
Figura 12. Suprafața medie a locuinței (mp) în funcție de numărul de membri ai gospodăriei	47
Figura 13. Numărul mediu de bunuri în gospodărie în funcție de aprecierea bunăstării financiare a acestora 2016, 2018 și 2020	53
Figura 14. Numărul mediu al bunurilor deținute în gospodărie în funcție de numărul surselor de venit (208 & 2020).....	54

Figura 15. Numărul de mese pe zi pentru copii din gospodării, date pentru anul 2020.....	63
Figura 16. Ponderea gospodăriilor în care copiii servesc maxim două mese pe zi (2014, 2016, 2018, 2020).....	64
Figura 17. Numărul de ore lucrate într-o zi de către tineri în gospodăria proprie.....	92
Figura 18. Numărul mediu de minute de muncă în propria gospodărie/zi în funcție de vârsta tânărului	93
Figura 19. Numărul mediu de ore de muncă/ zi în propria gospodărie, în funcție de gen și vârstă.....	94
Figura 20. Timpul alocat temelor	97
Figura 21. Rezultate testare copii clasa a II-a – capacitatea de citire și înțelegere a textului.....	101
Figura 22. Rezultate testare copii clasa a III-IV-a – capacitate de citire și înțelegere a unui text.....	103
Figura 23. Rezultate teste citire și înțelegere copii clasa a II-a (3 categorii)	104
Figura 24. Rezultate teste citire și înțelegere copii clasa a III-IV-a (3 categorii).....	104
Figura 25. Mulțumirea tinerilor față de resursele educaționale ale școlii lor.....	107
Figura 26. Gradul de mulțumire al adulților față de resursele educaționale ale școlii copiilor	108
Figura 27. Evaluarea nivelului de incluzivitate al educației în școală de către tineri	112
Figura 28. Evaluarea nivelului de incluzivitate al educației în școală de către adulți	113
Figura 29. Implicarea tinerilor în școală	114
Figura 30. Frecvența implicării adulților în verificarea temelor copiilor (2016-2020)	115

Figura 31. Modul în care intervin adulții atunci când copiii din ciclurile primar și gimnazial nu știu să-și facă temele	117
Figura 32. Stilul parental al adulților în intervenția privind temele nefăcute.....	118
Figura 33. Atitudinea părinților față de educație.....	120
Figura 34. Recomandările adulților privind continuarea studiilor pentru cei care termină ciclul gimnazial.....	121
Figura 35. Recomandările adulților privind continuarea studiilor pentru cei care termină ciclul gimnazial în funcție de bunăstarea gospodăriei	123
Figura 36. Întreruperea temporară a activității școlare a copiilor în ultimele 12 luni	125
Figura 37. Motivele abandonului școlar după clasa a-8 -a (2018-2020)	127
Figura 38. Participare la activități de pregătire pentru antreprenoriat în ultimii 2 ani.....	129
Figura 39. Administrarea bugetului tinerilor.....	130
Figura 40. Siguranța la școala a copiilor (răspunsuri adulți și tineri).....	132
Figura 41. Locurile unde au fost agresați tinerii în cele 4 săptămâni anterioare anchetei (răspuns tineri).....	133
Figura 42. Cazuri de violență percepute (răspunsuri tineri).....	134
Figura 43. Principalele activități în care tinerii s-au implicat în ultimele 12 luni – perspectiva tinerilor (răspuns multiplu)	139
Figura 44. Principalele modalități de petrecere a timpului liber (răspuns multiplu)	140
Figura 45. Situația comparativă a bunăstării financiare auto-percepute a gospodăriei 2012 -2018..	142

Figura 46. Acoperirea nevoilor de bază ale copilului 2012-2020 (% celor care declară întotdeauna)	146
Figura 47. Confortul psihologic al copiilor în mediul familial 2012 -2020 (% variantele de răspuns „întotdeauna”)	148
Figura 48. Ponderea respondenților care declară că au cunoștințe despre drepturile copiilor	149
Figura 49. Respectarea drepturilor copiilor de către adulți (răspuns multiplu)	150
Figura 50. Diferențe în sancțiuni între părinții care declară că respectă dreptul copiilor la protecție și cei care nu menționează acest lucru	151
Figura 51. Ponderea adulților care sunt „în mare măsură” de acord cu o serie de afirmații referitoare la discriminarea de gen	153
Figura 52. Comportament al părinților în situația în care persoana ar vedea sau ar auzi despre un caz de abuz asupra copilului, 2014-2020 (%) – răspunsuri multiple	157
Figura 53. Comportamentele adulților față de neregulile din comunitate, 2016, 2018, 2020 (%), răspuns multiplu	159
Figura 54. Motive de îngrijorarea privind siguranța copiilor în comunitate 2014-2018 (%)	161
Figura 55. Siguranța percepută de tineri în comunitate 2016, 2018, 2020	162
Figura 56. Motive de nesiguranță în comunitate din perspectiva tinerilor 2016-2020 (%)	163
Figura 57. Atitudini discriminatorii percepute de părinți în comunitate (%)	166
Figura 58. Acțiuni întreprinse în caz de dezastru de către tineri 2016 – 2020 (%)	172
Figura 59. Frecvența întâlnirilor publice organizate de autorități	174
Figura 60. Cine ia decizia în comunitate (%)	175

Figura 61. Modalități de implicare a tinerilor în luarea deciziilor (răspuns multiplu).....	176
Figura 62. Frecvența cu care se întrunesc consiliile consultative pentru elevi (%).....	177
Figura 63. Valorile indicelui fericirii în funcție de numărul de surse de venit ale gospodăriei	180
Figura 64. Auto-plasarea copiilor pe scala unei vieți bune	181
Figura 65. Elementele care definesc o viață bună 2018-2020 (Pondere din total eșantion).....	182
Figura 66. Principalele caracteristici ale unei vieți bune (răspuns multiplu)	184
Figura 67. Implicarea copiilor în ajutorarea membrilor vulnerabili ai comunității	186
Figura 68. Modalități de implicare a copiilor în protejarea mediului înconjurător (răspuns multiplu)	187
Figura 69. Cum își manifestă copiii valorile morale (răspuns multiplu)	190

Sumar executiv

Raportul *Bunăstarea copilului din mediul rural – 2020* continuă demersul Fundației World Vision România început în anul 2012 de a monitoriza și evalua periodic situația copilului din ruralul românesc pentru a identifica principalele schimbări survenite în viața copiilor și factorii determinanți ai acestor modificări. Cercetarea utilizează la fiecare doi ani o gamă extrem de variată de indicatori care surprind toate dimensiunile calității vieții copilului (locuire, nivel de trai, educație, sănătate, protecție socială, participare, timp liber, valori/credințe) și utilizează aproximativ aceeași metodologie, pentru a permite realizarea de comparații și identificarea principalelor tendințe pe o perioadă mai îndelungată de timp. Studiul oferă informație consistentă autorităților publice, decidenților, dar și publicului larg, care să stea la baza adoptării unor decizii eficiente de rezolvare a diverselor probleme ale copilului din mediul rural identificate.

Cercetarea a fost realizată în perioada iunie-august 2020 pe baza metodologiei elaborate de World Vision România (WVR) în studiile anterioare (2012, 2014, 2016, 2018), ce aduce deopotrivă perspectiva adulților, dar și a copiilor. Volumul eșantionului cercetării a cuprins 936 de gospodării, din 119 comune cuprinzând 320 sate în care WVR implementează activități. Au fost culese informații de la 936 de adulți, 1478 de copii cu vârste între 12 și 19 ani, 479 de copii de clasa a II-a și 974 de copii de clasele a III-a și a IV-a. Datele culese au fost analizate comparativ pentru perioada 2012 – 2020.

Cercetarea arată o tendință de creștere constantă a ponderii populației salariate din 2012 (37%) până în 2020, când ajunge la 46%. Satisfacția cu veniturile obținute a scăzut pe fondul pandemiei de COVID-19 și a deprecierei puterii de cumpărare. Procentul celor care afirmă că banii abia le ajung de la o lună la alta crește la 46% în 2020 și scade cel al celor care consideră că reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, la 33%.

Locuințele gospodăriilor cuprinse în cercetare au în medie 2.7 camere și 45.4 m² ca suprafață. Se remarcă o îmbunătățire a accesului gospodăriilor din mediul rural la utilități: 30% dintre gospodării sunt racordate la gaz, 51% au baie în interior, 26% sunt racordate la canalizare, 58% au apă curentă

în interiorul locuinței, 32% au centrală termică individuală, 53% sunt dotate cu geamuri termopan, 47% au toaletă în interior, 79% beneficiază de servicii de ridicare a gunoiului menajer.

Pe dimensiunea sănătății și a nutriției, studiul derulat de către World Vision România a relevat câteva aspecte care indică persistența unor probleme legate de igienă, alimentație, accesul la servicii medicale sau comportamente nocive. Comparativ cu situația din anul 2018, valorile consemnate în anul 2020 indică menținerea tendințelor anterioare, însă în unele cazuri pot fi observate ușoare înrăutățiri ale situației generale.

Facilitățile sanitare la nivelul gospodăriilor rurale nu au cunoscut evoluții semnificative în ultimii ani, astfel în continuare jumătate dintre gospodării nu dispun de băi amenajate și toalete la interior. În ceea ce privește deprinderile privind igiena, datele arată că în numai 73% dintre gospodării copiii obișnuiesc să se spele pe mâini după ce merg la toaletă și în doar 77% dintre acestea minorii își spală mâinile înainte de fiecare masă, ceea ce este îngrijorător în contextul pandemiei, unde igiena are un rol primordial în limitarea răspândirii bolii. În același timp, în jumătate dintre gospodăriile din mediul rural copiii nu au căpătat deprinderea de a se spăla pe dinți de două ori pe zi. Se poate observa o asociere semnificativă între practicile privind igiena personală și evaluarea veniturilor la nivel de gospodărie, în sensul că ponderea gospodăriilor în care copiii respectă un set minim de reguli privind igiena crește odată cu veniturile acestora.

Sub aspectul alimentației copiilor și tinerilor se constată o serie de curențe, atât în ceea ce privește numărul de mese de care aceștia beneficiază, cât și referitor la alimentele consumate de aceștia. În 11% dintre gospodării minorii obișnuiesc să servească masa doar de maxim două ori pe zi. În același timp, din cauza problemelor financiare, în multe dintre gospodării se achiziționează alimente mai ieftine sau în cantități mai reduse decât necesarul. În 10% dintre gospodării carnea este inclusă în alimentația copiilor doar o singură dată pe săptămână. Un procent de 3% dintre copiii care au participat la studiu afirmă că merg întotdeauna flămânzi la culcare, iar 10% consideră că nu au de fiecare dată suficientă mâncare.

Accesul la servicii medicale reprezintă o altă dimensiune problematică. Studiul de față a relevat faptul că doar 71% dintre respondenți declară că medicul de familie este prezent în fiecare zi în localitate, în celelalte cazuri, prezența medicilor se reduce la câteva zile pe săptămână (26%) sau chiar la o singură zi pe săptămână (3%). Problemele financiare ale familiilor se răsfrâng asupra accesului la servicii medicale. Aproximativ 15% dintre respondenți declară că ei sau un alt membru al gospodăriei a fost nevoit în ultimul an să amâne diverse investigații medicale din motive financiare, iar 18% au afirmat că au recurs la restrângerea achiziției de medicamente. În cazul gospodăriilor unde există copii mai mici de cinci ani, 11% dintre respondenți declară că minorii nu au fost consultați nici măcar o dată în ultimul an de către medicul de familie în vederea evaluării stării generale de sănătate. În ceea ce privește vaccinările, în 96% dintre gospodăriile care au în componență copii mai mici de cinci ani, respondenții afirmă că au fost efectuate toate vaccinurile, în conformitate cu schema oficială (spre comparație, în 2018 acest procent era de doar 70%).

Aproximativ 13% dintre tinerii de 12-18 ani declară că au fumat cel puțin o dată în viață, iar aproape un sfert recunosc că au consumat alcool cel puțin o dată. În cele mai multe cazuri, primul contact al tinerilor cu tutunul și alcoolul se întâmplă în jurul vârstei de 13-14 ani. Se evidențiază o asociere puternică între aceste două tipuri de comportamente nocive la tineri: peste 80% dintre tinerii care au fumat cel puțin o dată declară și că au consumat băuturi alcoolice.

Părinții reprezintă principalii parteneri de dialog ai copiilor în ceea ce privește pubertatea și începerea vieții sexuale (67%) sau sarcinile nedorite și infecțiile cu transmitere sexuală (70%). Un procent relativ ridicat dintre tineri (18%), au declarat că știu de cazuri ale unor prietene sau colege care sunt gravide sau mame minore, iar un sfert dintre tineri afirmă că nu cunosc nicio modalitate de prevenire a sarcinilor și a bolilor cu transmitere sexuală.

Educația copiilor din mediul rural este în general marcată de o serie de dezavantaje cumulative pe care cercetarea World Vision România din anul 2020 le surprinde în perspectivă comparativă cu datele obținute din cercetările anterioare. Îmbunătățirile indicatorilor sunt ca tendință precare, nu există modificări substanțiale ale acestora, însă unele evoluții pot fi utilizate pentru dezvoltarea de intervenții punctuale. Accesul la educație al copiilor din rural prezintă încă unele deficiențe: o parte

considerabilă a copiilor se deplasează la școală pe jos, indiferent de anotimp, durata medie de deplasare dus-întors la grădiniță/școală este primăvara de 19 minute și iarna de 24 de minute.

În ceea ce privește climatul școlar, urmărit prin relațiile între profesori și elevi, datele arată că în 2020 un procent de 85% dintre tineri consideră că profesorii se poartă cu ei la fel ca și cu ceilalți colegi, într-o ușoară scădere față de anii 2016 și 2018, când 90% dintre tineri spuneau același lucru. Percepția tratamentului egal din partea colegilor se menține constantă între ani, cu 81% dintre tineri spunând că întotdeauna relațiile între colegi sunt egale. Modul în care contextul familial influențează participarea școlară e reflectat de indicatori precum suportul oferit în prioritizarea timpului de școală (dacă familia a ales să întrerupă sau nu activitatea școlară a copilului, nivelul de implicare în munci domestice), cât și suportul material (cumpărarea de rechizite, cărți) sau cel pentru realizarea sarcinilor de lucru și a temelor. În acest sens, cea mai mare parte a tinerilor spun că nu lipsesc niciodată de la școală pentru a se duce să muncească (92%), un nivel care se menține constant față de anii anteriori. Contextul familial susține participarea copilului la educație mai mult față de anul 2018. Per total, apariția pandemiei nu pare că a schimbat considerabil nivelul de priorizare a timpului pentru educație, deși cel mai probabil în practică au survenit o serie de tensiuni în aranjamentele legate de sarcinile domestice. În practică, implicarea tinerilor în activitățile domestice din propria gospodărie nu ia mai mult de 1-2 ore pe zi pentru cea mai mare parte dintre aceștia (76%), însă există diferențe de gen care arată că fetele sunt în medie mai încărcate cu treburile gospodărești, aceasta accentuându-se pentru ele odată cu înaintarea în vârstă.

Rezultatele la testele de citire și înțelegere reflectă diferențe de gen, fetele fiind considerabil mai performante, atât la nivelul rezultatelor testului din clasa a II-a, cât și a celui de clasa a III-a și a IV-a. Rezultatele arată de asemenea că elevii de clasa a II-a performează mai bine decât cei de clasa a III-a și a IV-a, în medie. Pe de o parte, la trecerea dintre clasa a II-a și clasa a III-IV-a, o parte dintre copii pot pierde din cunoștințele și abilitățile de citire și înțelegere a unui text, de asemenea, testele de clasa a III-a și a IV-a au un nivel mai ridicat de complexitate, ceea ce poate indica faptul că procesul de instruire devine ineficient între cele două trepte și nu se reflectă în abilitățile copiilor de citire și înțelegere a unui text.

Datele din cercetarea WVR arată că școlile din zonele rurale la care copiii merg nu oferă servicii medicale adiacente, fiind printre cele mai slabe dotări disponibile, în aprecierea tinerilor. În privința utilizării dotărilor existente în școli, în cea mai mare parte ele sunt folosite, însă se remarcă o ușoară subutilizare a lor, care este mai accentuată în cazul dotărilor tehnologice, a laboratorului de informatică și a tablei interactive. Mai mult, cea mai mare nemulțumire o au tinerii față de dotarea și utilizarea tehnologiei (calculatoare/table interactive) de către profesori și elevi la ore, comparativ cu mulțumirea față de alte resurse disponibile. Contextul actual al pandemiei de COVID-19 a făcut vizibile, cel mai probabil, o serie de decalaje privind utilizarea TIC, precum și nivelul de competențe digitale care sunt implicate în actul educațional, atât ale cadrelor didactice, cât și ale elevilor.

În general, suportul părinților pentru continuarea studiilor de către copii pare să fie ridicat. Față de 2018 apare o ușoară creștere a interesului pentru învățământul profesional. Această schimbare a apărut, cel mai probabil, pe fondul unor campanii de promovare a avantajelor școlilor profesionale, derulate atât în mass media, cât și în școli, care au avut mai mult ecou în rândul adulților. Deși este o formă de succes această retenție în educație prin reorientarea spre școlile profesionale, atunci când privim motivele abandonului școlar la clasa a 8-a, puteam vedea mai degrabă un eșec instituțional, 56% dintre părinți spunând că motivele abandonului școlar sunt rezultatele slabe ale copiilor, rezultate stabile față de cercetarea din anul 2018.

În privința violenței în școală, 33% dintre tineri nu au intervenit imediat atunci când au asistat la agresarea unei persoane cunoscute, iar cei mai mulți au apelat la o persoană în poziție de autoritate (42%), plaja de comportamente indicând o solidaritate orizontală precară, cât și o oarecare nesiguranță în alegerea celor mai bune opțiuni de intervenție. Metodele de intervenție pentru adresarea violenței sunt cele care vizează cunoașterea drepturilor pe care le au (96%) și cele care sugerează că aceste cazuri de violență trebuie raportate către terți spre a fi rezolvate în mod eficient (97%).

Satisfacția cu veniturile obținute în gospodărie s-a depreciat în mediul rural și pe fondul crizei provocate de pandemia de COVID-19, dar și al creșterii prețurilor produselor. Gradul de satisfacere a nevoilor de bază ale copiilor, măsurat prin accesul la acestora la locuire și hrană, depinde într-o mare

măsură de nivelul veniturilor obținute. Dacă 99% dintre copii declară că au o locuință, doar 88% dintre copiii din rural mănâncă cel puțin două mese pe zi, 90% nu se duc seara flămânzi la somn, iar 90% au suficientă mâncare să mănânce. În același timp, 11% dintre copiii din rural chestionați mănâncă doar uneori 2 mese pe zi, iar 1% niciodată, 7% merg uneori flămânzi la culcare, iar 3% întotdeauna, 9% au doar uneori suficientă mâncare să mănânce, iar 1% nu au niciodată destulă mâncare. 59% dintre copii au declarat că familia are suficienți bani să le cumpere ce au nevoie, iar în 64% dintre familiile copiilor cel puțin unul dintre părinți are un venit. În mediul rural există un climat familial optim dezvoltării copiilor, dar 16% dintre copii se consideră susținuți de familie doar uneori, 7% apreciază că familia este doar uneori alături de ei când au nevoie de ajutor și că doar uneori are cine să le dea de mâncare sau să îi îngrijească în cazul în care sunt bolnavi, 5% au încredere doar uneori în adulții cu care locuiesc, 4% se simt discriminați uneori față de alți copii din gospodărie.

Principalele strategii de reducere a cheltuielilor adoptate în ultimul an de gospodărie au fost: cumpărarea de alimente mai ieftine (76%), cumpărarea acelorași alimente în cantități mai mici (74%), renunțarea la anumite tipuri de alimente, pe care nu și le permiteau (55%), amânarea cumpărării produselor de uz gospodăresc îndelungat (66%), amânarea plății utilităților (47%), cumpărarea produselor alimentare pe datorie/caiet/credit (46%), împrumutarea de alimente de la rude/prieteni (44%), schimbarea mijloacelor de transport prin înlocuirea cu unele mai ieftine sau cu mersul pe jos (42%) și renunțarea la activitățile extra-școlare ale copilului (42%).

Consultarea membrilor comunității de către autoritățile locale este relativ redusă în cazul adulților și aproape inexistentă în cazul copiilor (doar 4% dintre aceștia declară că au fost consultați de primar sau consilierii locali în ultimele 12 luni). Vocea acestora se face cel mai adesea auzită în procesul decizional la nivelul școlii, unde 60% dintre copii afirmă că sunt consultați atunci când se iau decizii care îi privesc. Cel mai adesea copiii sunt consultați de membrii familiei (74%) și profesori (69%), atât în 2018, cât și în 2020.

Confortul psihologic al copiilor este determinat pe baza auto-evaluărilor acestora privind starea de sănătate și a condiției fizice, a gradului de fericire în raport cu ceilalți copii de aceeași vârstă și a existenței prietenilor cu care copiii pot discuta atunci când au probleme. Se remarcă o scădere a

ponderii copiilor care se simt „întotdeauna” puternici și sănătoși, dar și a celor care se plasează la polul opus al scalei și aleg varianta „niciodată”. În același timp, foarte probabil și ca urmare a reducerii interacțiunilor directe pe fondul pandemiei de COVID-19, anul acesta, comparativ cu 2018, scade ponderea copiilor care afirmă că au întotdeauna prieteni sau cunoscuți cu care pot sta de vorbă atunci când au probleme (de la 73% la 60%). Indicele sintetic al fericirii, construit prin agregarea acestor trei elemente, ia valori preponderent pozitive: 49% dintre copii obțin scorul maxim, răspunzând simultan „întotdeauna” la toți cei trei itemi. Datele indică existența unei asocieri pozitive între numărul surselor de venit și cel al bunurilor din gospodărie și indicele fericirii: fericirea copiilor crește atunci când crește și numărul surselor de venit în gospodărie (fericirea atingând nivelul maxim pentru două surse de venit) și cel al bunurilor deținute. Autoplasarea copiilor pe scara unei vieți bune indică tendința acestora de a evalua preponderent pozitiv propria viață. Dacă în 2018 se remarcă o depreciere a auto-percepțiilor față de 2016, anul acesta observăm o ușoară creștere a ponderii copiilor care se plasează către valorile maxime ale scării vieții bune: 22% în 2020, față de 19% în 2018, concomitent cu o scădere a ponderii celor care apreciază că au o viață rea. Principalele caracteristici ale vieții bune, menționate de copii atât în 2018, cât și în 2020, aparțin sferei non-materiale: sănătatea și familia. Aceștia li se adaugă resursele financiare, locuința, educația, cariera/locul de muncă, dar și o serie de aspecte privind orientările valorile și comportamentele dezirabile social și o componentă de hedonism (urmărirea pasiunilor, petrecerea timpului liber etc.)

Datele arată atât creșterea ponderii copiilor care se implică în ajutorarea membrilor vulnerabili ai comunității, fie persoane vârstnice, fie colegi de școală care întâmpină dificultăți în pregătirea temelor, cât și a celor care se implică anul acesta în protejarea mediului, cu precădere prin comportamente de tip preventiv (nu aruncă gunoaie și nu distrug natura). Aceste comportamente sunt mai răspândite în cazul copiilor care au participat la acțiuni de protejare a mediului organizate de către școală/ comunitate și la proiectele World Vision. Foarte probabil și ca urmare reglementărilor activităților religioase în contextul pandemiei COVID-19, anul acesta se înregistrează o scădere a ponderii copiilor care merg la biserică săptămânal sau la sărbători. Respectând tendința din 2018, copiii se adresează cel mai adesea părinților sau bunicilor atunci când au întrebări privind credința în Dumnezeu, urmați de profesorul de religie și preot.

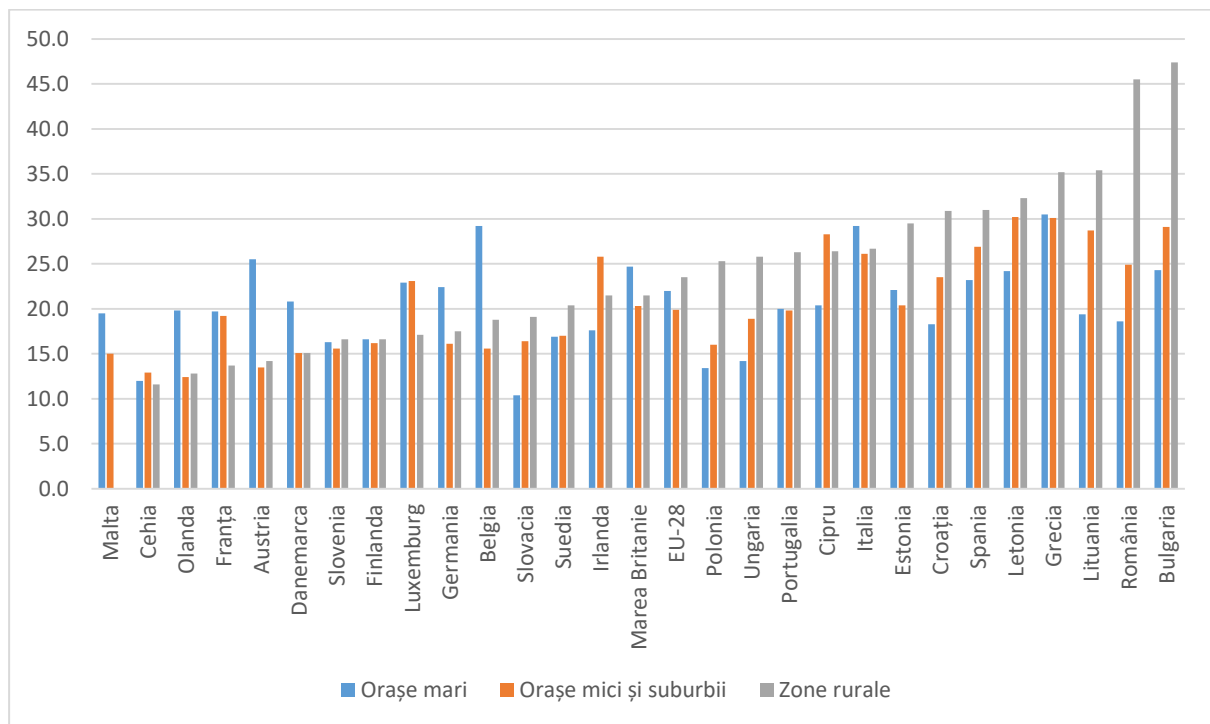
1. INTRODUCERE

Bunăstarea copilului din mediul rural reprezintă una dintre direcțiile principale de intervenție ale World Vision România, care prin programele de educație, sănătate, protecție și participare a copiilor la viața comunitară și dezvoltare economică rurală derulate contribuie la combaterea sărăciei și inegalităților sociale existente în rândul copiilor din comunele României. Existența decalajelor de dezvoltare între mediul rural și urban românesc, rata mare a riscului de sărăcie și excluziune socială a copiilor, în special a celor din rural, accesul deficitar al acestora la serviciile publice au determinat continuarea demersului de cercetare a bunăstării copilului din mediul rural demarat în 2012 de către World Vision România.

Cercetarea privind bunăstarea copilului din mediul rural, derulată periodic de World Vision România, este singura de acest tip la nivel național și are drept scop cunoașterea comprehensivă a situației copilului și identificarea problemelor existente pentru semnalarea acestora autorităților competente în domeniu și adoptarea unor soluții eficiente de rezolvare a lor.

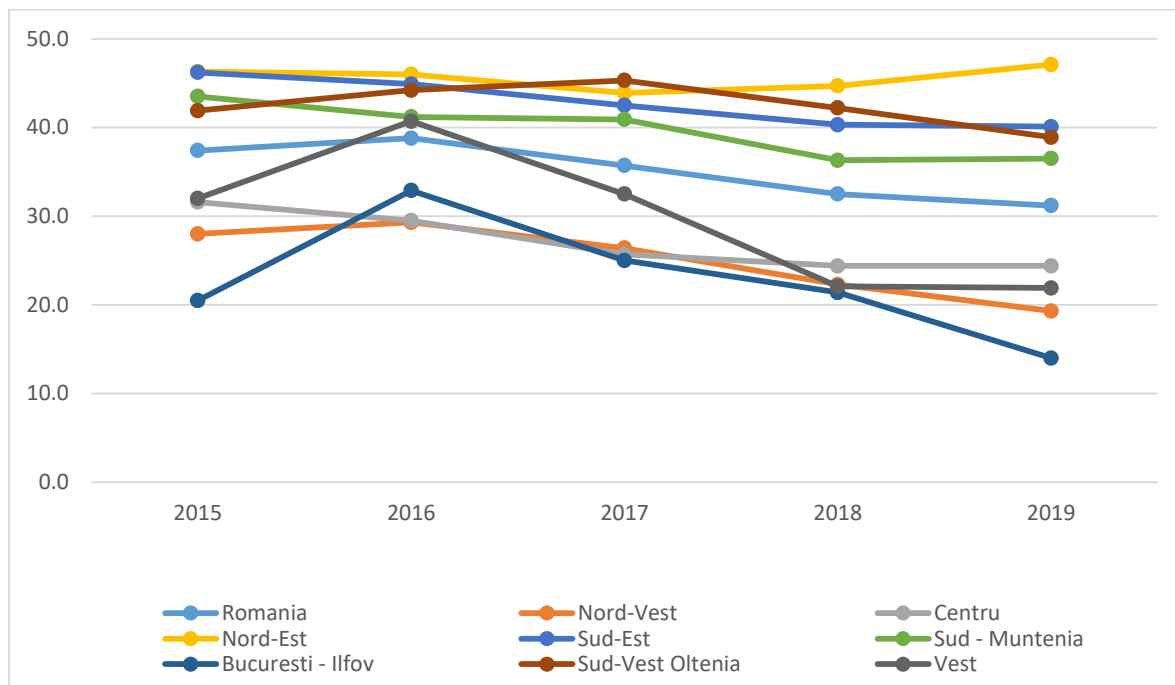
Riscul de sărăcie și excluziune socială s-a redus începând cu 2012 în România, procentul celor aflați în această situație vulnerabilă fiind de 45.5% în mediul rural, de 2.5 ori mai mare decât în orașele mari și aproape de două ori mai mare ca în orașele mici și suburbii. (Figura 1)

Figura 1. Riscul de sărăcie și excluziune socială pe medii de rezidență în Uniunea Europeană, 2018

Primul dintre obiectivele de dezvoltare sustenabilă adoptate la nivel internațional urmărește eradicarea sărăciei. Deși a făcut progrese în reducerea riscului de sărăcie și excluziune socială în perioada 2008-2018, ajungând de la 44,2% în 2008 la 31,2% în 2019, România rămâne pe primul loc în Uniunea Europeană, cu peste 10% peste media europeană. Regiunile din România cu cea mai mare proporție a populației aflată în risc de sărăcie și excluziune socială în 2018 sunt Nord-Est cu 44.7%, Sud Vest Oltenia cu 42.2%, Sud-Est cu 40.3% și Sud Muntenia – 36.3%. (Figura 2)

Figura 2. Evoluția populației aflată la risc de sărăcie și excluziune socială pe regiuni în perioada 2015 - 2019

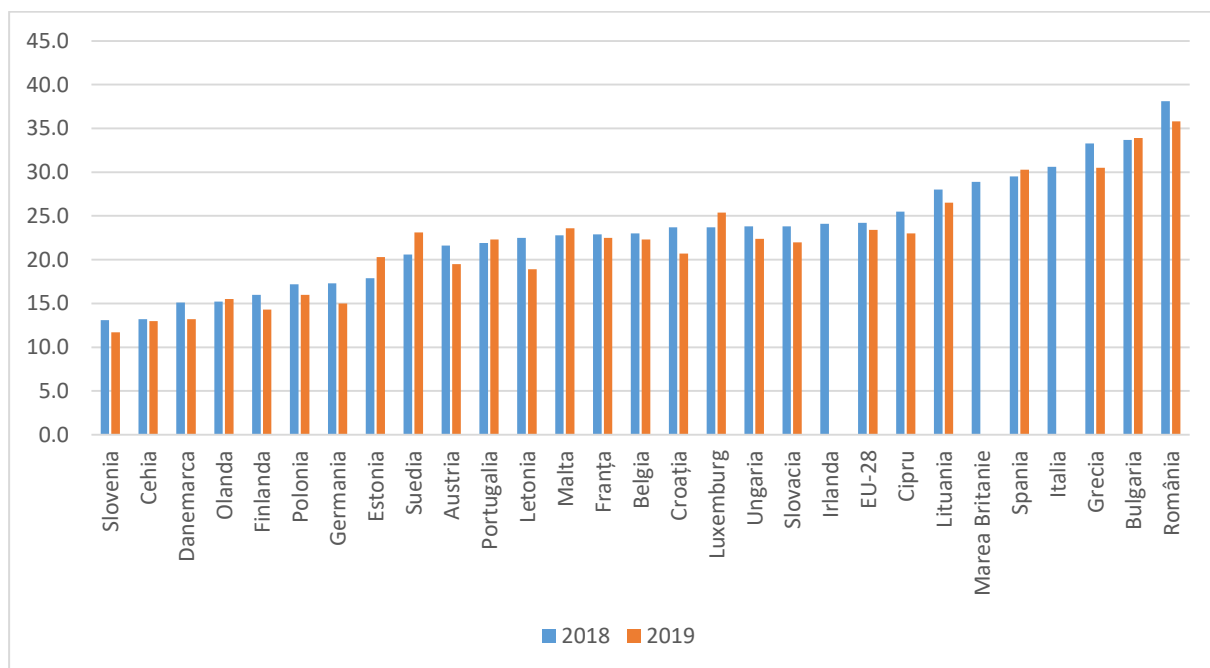

Copiii constituie categoria socială cea mai expusă sărăciei și excluziunii sociale, România fiind în fruntea țărilor europene cu un risc de 35,8% în 2019, cu peste 12% peste media europeană. (

Figura 3) Reducerea procentului copiilor aflați în situație de sărăcie și excluziune socială este semnificativă (aproape 20 de procente) la nivel național în perioada 2008-2019. Acest progres se datorează programelor și politicilor naționale care au avut drept scop creșterea calității vieții copiilor din rural, dar și a diverselor proiecte și programe implementate de către organizațiile neguvernamentale din România. Cu toate acestea, în contextul pandemiei de COVID-19 și a impactului economic pe care aceasta îl va avea, este posibil ca riscul de sărăcie și excluziune socială să crească în rândul copiilor, și în special al celor din mediul rural. Diversele studii derulate, arată că

situația copiilor din mediul rural în contextul pandemiei COVID-19 este una vulnerabilă și este nevoie de intervenție în ce privește accesul la educație, sănătate și protecție socială al acestora. (World Vision, 2020; UNICEF, 2020)

Figura 3. Procentul copiilor aflați în risc de sărăcie și excluziune social la nivelul UE în 2018-2019

Principalii factorii ce influențează riscul de sărăcie și excluziune socială la copil sunt: nivelul și tipul veniturilor familiei, statusul ocupațional al adulților din gospodărie, nivelul de educație al adulților, condițiile de locuire, accesul la serviciile publice. România înregistrează un risc mai mare de sărăcie în familiile cu peste trei copii și în cele monoparentale, precum și în cele în care nivelul de educație al părinților este redus. În 2019, dintre copiii ai căror părinți au cel mult ciclul gimnazial finalizat 81.8% se află în situație de risc de sărăcie și excluziune socială, procentul scăzând la 4.9% în cazul celor ai

căror părinți au finalizat studii universitare sau post-universitare. În 2019 în familiile în care există copii riscul de sărăcie este de 31.8%, dar crește cu 30% în cele cu trei copii sau mai mulți (62.4%) și cu aproximativ 14% în cele monoparentale (45.2%).

Cercetarea privind bunăstarea copilului în mediul rural a urmărit să ofere o imagine comprehensivă a situației copilului și a familiei acestuia, incluzând toate dimensiunile relevante pentru o dezvoltare sănătoasă și armonioasă a celor între 0 și 18 ani: caracteristicile gospodăriei, condițiile de locuire, veniturile și cheltuielile familiei, sănătatea, educația, protecția socială, comunitatea, participarea comunitară, protecția în caz de dezastre, valorile sociale și creștine. Toate aceste dimensiuni abordate sunt esențiale pentru asigurarea unei calități a vieții corespunzătoare, studiul oferind informație specializată și actuală factorilor de decizie și specialiștilor care să îi ajute în adoptarea unor decizii eficiente ca răspuns la nevoile existente.

Prezentul raport analizează comparativ evoluția principalilor indicatori pe perioada ultimilor opt ani pentru a putea surprinde într-o manieră adecvată dinamica fenomenelor și proceselor ce influențează calitatea vieții copilului din rural.

Raportul este structurat pe șapte capitole care analizează dimensiunile de bază ale bunăstării copilului: caracteristicile demografice și socio-economice ale populației, starea de sănătate și nutriția, educația școlară, protecția socială, participarea la luarea deciziilor, confortul psihologic, valorile sociale și creștine.

2. METODOLOGIA DE CERCETARE

Cercetarea, derulată în perioada iulie-august 2020, folosește metodologia dezvoltată și uzitată de către Fundația World Vision România în cadrul valurilor trecute de studii (2102, 2014, 2016, 2018) care evaluau bunăstarea copiilor din mediul rural.

Cercetarea de anul acesta, deși a colectat datele în timpul stării de alertă, a permis interacțiunea față în față atât cu părinții respondenți, cât și cu copiii din ciclul primar, gimnazial și liceal care trăiesc în gospodăriile și comunitățile vizate, aceștia furnizând date primare asupra bunăstării copiilor din rural. Au fost măsurați indicatori de bază ai bunăstării copilului pe tematica sănătății, nutriției, educației, participării și protecției copilului. Aceste date au fost triangulate și cu alte rapoarte și cercetări, derulate atât de către Fundația noastră, cât și de alte organisme reprezentative – Comisia Europeană, Unicef, Institutul Național de Statistică.

Eșantionul utilizat în actuala cercetare a avut o structură similară cu cea din cercetările anterioare, asigurând reprezentativitate la nivelul județelor unde se derulează intervenția atât pentru adulți, copiii din ciclul primar (clasele II, III și IV, cu vârste cuprinse între 8-11 ani), cât și pentru adolescenți (12-18 ani). Cele 3 eșantioane marja maximă de eroare pentru un nivel de încredere de 95 % a fost sub 5 %.

Volumul eșantionului s-a modificat și a cuprins:

- 1553 copii din ciclul primar (cu 50% mai mulți comparativ cu cercetarea anterioară), provenind din 66 de comune, 5 județe (Cluj, Ialomița, Dolj, Vaslui și Vâlcea), cărora li s-au aplicat teste de citire
- 1478 tineri (cu vârste cuprinse între 12-18 ani, din ciclul gimnazial și liceal) provenind din 74 de comune, 5 județe menționate anterior
- 936 adulți/gospodării din 38 de comune, 3 județe (Cluj, Ialomița, Vaslui)

Copiii din ciclul primar au fost ales aleși în mod aleator din cele 66 de comune din cele 5 județe, ei cuprinzând atât beneficiari direcți, cât și indirecti ai programelor derulate de Fundație. În 3 județe

(Cluj, Ialomița și Vaslui) au fost aplicate chestionare și părinților acestora, iar în toate cele 5 județe au fost aplicate și chestionare fraților mai mari ai acestora.

Metodologia folosită a vizat interviuarea unui adult, de preferință capul familiei, aplicarea a două chestionare copiilor cu vârste cuprinse între 8-11 ani - un test de citire și înțelegere a unui text (anul acesta s-au folosit texte diferite pentru copiii din clasa a II-a și pentru copiii din clasele a III-a și a IV-a) și un chestionar privind comportamentul sănătos al lor; tinerilor cu vârste cuprinse între 12-18 ani, li s-a aplicat atât chestionarul privind comportamentul sănătos, cât și un chestionar complex, care a vizat aspecte legate de educația școlară, participarea și protecția lor, de sănătate și de valori morale. Instrumentele se regăsesc în capitolul *Anexe*.

Analiza datelor a fost de tip descriptiv, prezentând distribuția indicatorilor analizați, cât și explicativ, corelând informațiile obținute în urma aplicării diferitelor instrumente și identificând aspecte pozitive sau negative care caracterizează în prezent calitatea vieții copiilor din mediul rural. Pentru majoritatea indicatorilor, datele au fost comparate cu indicatori reprezentativi, evidențiați în studiile anterioare (derulate în 2012, 2014, 2016 și 2018) și din studiile realizate pentru mediul rural.

3. CARACTERISTICI DEMOGRAFICE ȘI SOCIO-ECONOMICE ALE POPULAȚIEI CUPRINSE ÎN STUDIU

3.1 Structura gospodăriei

Cercetarea efectuată în perioada 1 iulie – 25 august 2020 a cuprins un număr de 936 de gospodării din mediul rural și peri-urban. Numărul de persoane care locuiau în aceste gospodării este 4338, iar media de locuitori per gospodărie este de 4,6 persoane, puțin mai ridicată comparativ cu runda anterioară a cercetării, derulată în 2018, când a fost de 4 persoane.

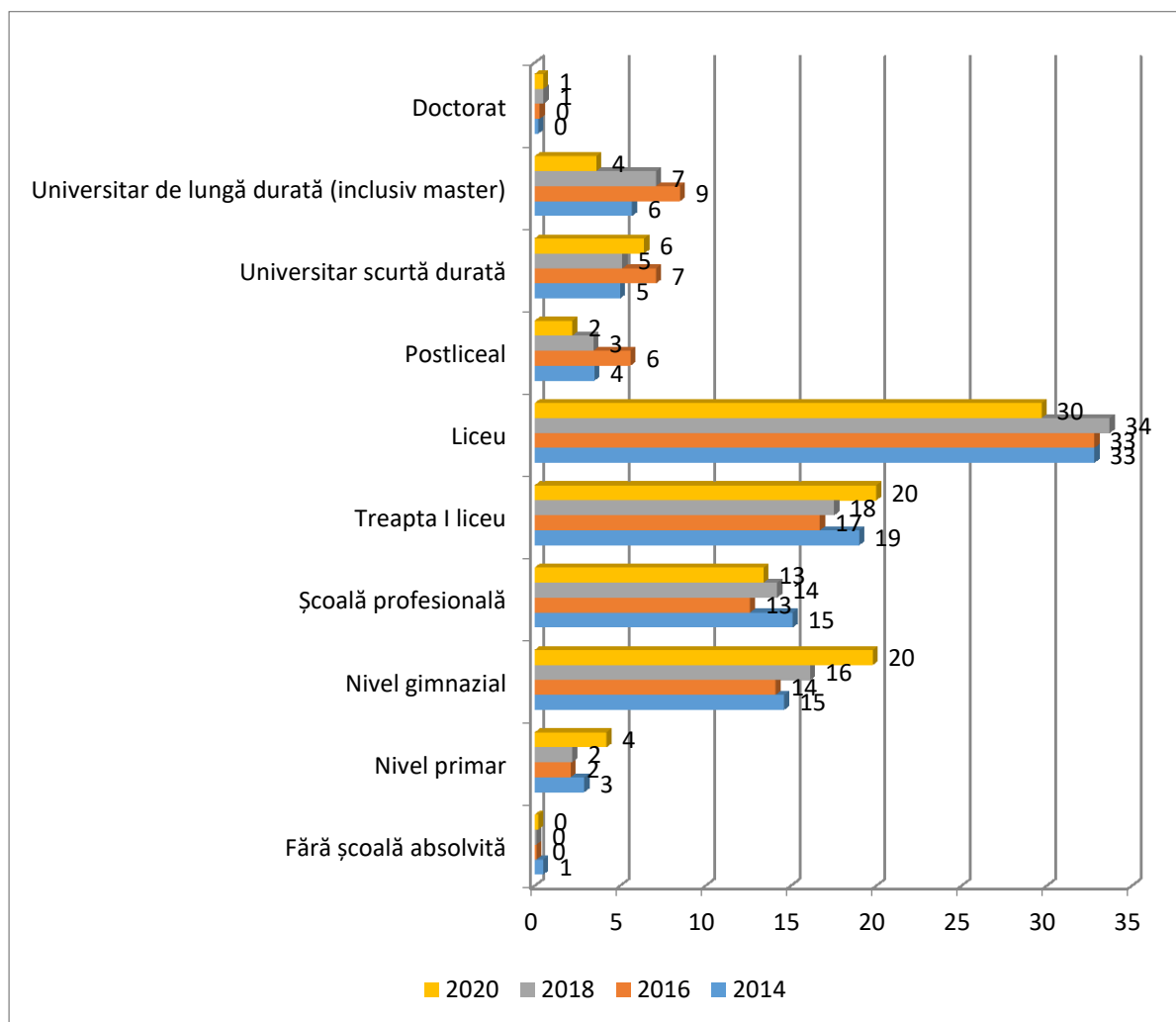
Structura pe grupe de vârste a populației din gospodăriile cuprinse în studiu cuprinde 52% copii și 48% adulți. Cele 52% de procente de copii includ 6% cu vârste între 1 și 5 ani, 20% între 6 și 10 ani, 18% între 11 și 14 ani, 8% tineri între 15 și 17 ani. Din cele 48% persoane adulte (peste 18 ani), 4% au între 18 și 24 ani, 42% au între 25 și 64 de ani, iar 2% sunt vârstnici (peste 65 de ani). Procentul persoanelor adulte din gospodării este mai redus comparativ cu runda anterioară a cercetării când au fost 54% în gospodăriile cuprinse în eșantion.

Gospodăriile cuprinse în studiu au în medie 2 copii, similar cu valoarea obținută în runda cercetării din 2018, distribuția gospodăriilor în funcție de numărul de copii indicând că 20% au un copil, 46% au 2 copii, 19% 3 copii, 9% 4 copii, iar restul de 6% au 5 copii sau mai mulți.

3.1.1. Nivelul de educație în gospodărie

La fel ca în cercetările precedente derulate, nivelul de educație cel mai ridicat pentru o treime dintre gospodăriile cuprinse în studiu este cel liceal. Comparativ cu rundele anterioare ale cercetării (2014, 2016, 2018), procentul gospodăriilor care au ca nivel de educație liceul s-a redus în cea din anul 2020. A crescut procentul gospodăriilor în care nivelul maxim de școlarizare este cel gimnazial (cu 4% față de cercetarea din 2018 și 6% față de cea din 2016). În același timp, comparativ cu anul 2018, a crescut cu 3% a procentului gospodăriilor care au ca nivel maxim de educație liceul. Tot cu 3% s-a redus procentul gospodăriilor în care membrii au studii universitare în cercetarea din 2020. (Figura 4)

Figura 4. Nivelul maxim de educație în gospodării 2014, 2016, 2018 (%)

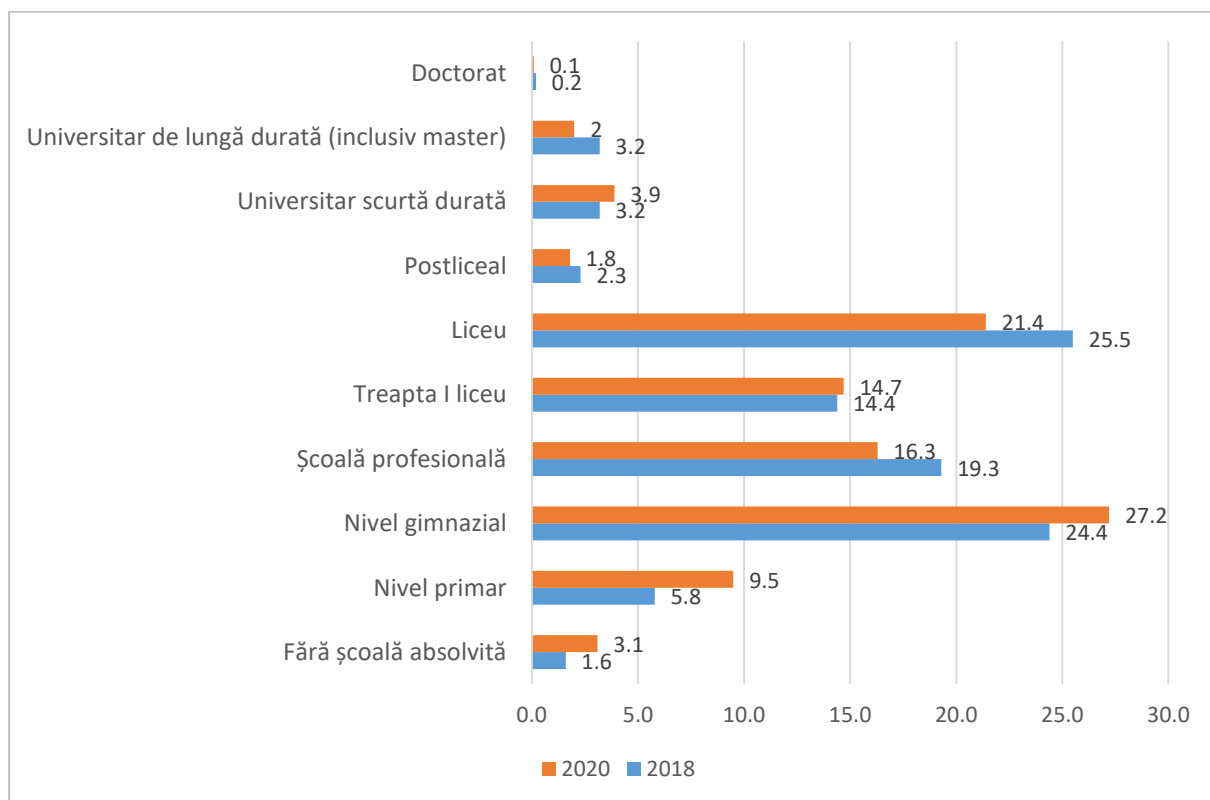

Recensământul populației și locuințelor din 2011 arată că 17,2% din populația din mediul rural are studii liceale, 14,7% a absolvit școala profesională, 36,6% are studii gimnaziale, 20,9% studii primare,

iar 4,3% studii universitare (RPL, 2011). Datele Eurostat indică pentru anul 2019 că 34,7% din populația din rural avea maxim gimnaziul absolvit, 59.7% absolvise școala profesională, liceul sau studii post-liceale, iar 5.6% avea studii universitare și/sau post-universitare. (Eurostat, edat_lfs_9913) Raportat la datele RPL 2011 și la datele Eurostat privind educația, distribuția educației în rândul populației adulte din cadrul studiului realizat de World Vision în 2020 indică un procent de 40% de persoane din rural care au absolvit cel mult gimnaziul, 54% au absolvit școala profesională, liceul sau studii post-liceale (31% care au absolvit școală profesională sau treapta 1 de liceu, 23% cu studii liceale și/sau post-liceale) și 6% cu studii universitare. Se poate spune că distribuția educației în rândul populației din studiu se apropie de datele Eurostat privind educația populației din mediul rural românesc. (Figura 5)

Analiza distribuției educației în populație în funcție de grupele de vârstă arată că dintre persoanele între 18 și 24 de ani din gospodăriile cuprinse în studiu un procent de 29% au cel mult studii gimnaziale, iar 53% au absolvit școala profesională/ liceu sau școală post-liceală. Procentul din populația între 25 și 64 de ani care a absolvit cel mult gimnaziul este de 39%, în timp ce 55% au absolvite studiile școlii profesionale/ liceale sau post-liceale (școala profesională au absolvit-o 18%), iar 6% au studii universitare. Comparativ cu runda anterioară a cercetării în cea din 2020 se poate observa o creștere a procentului persoanelor care au absolvit doar studii gimnaziale atât în cazul tinerilor între 18 și 25 de ani (de la 25% în 2018 la 29% în 2020), cât și a adulților între 25 și 64 de ani (de la 24% în 2018 la 39% în 2020).

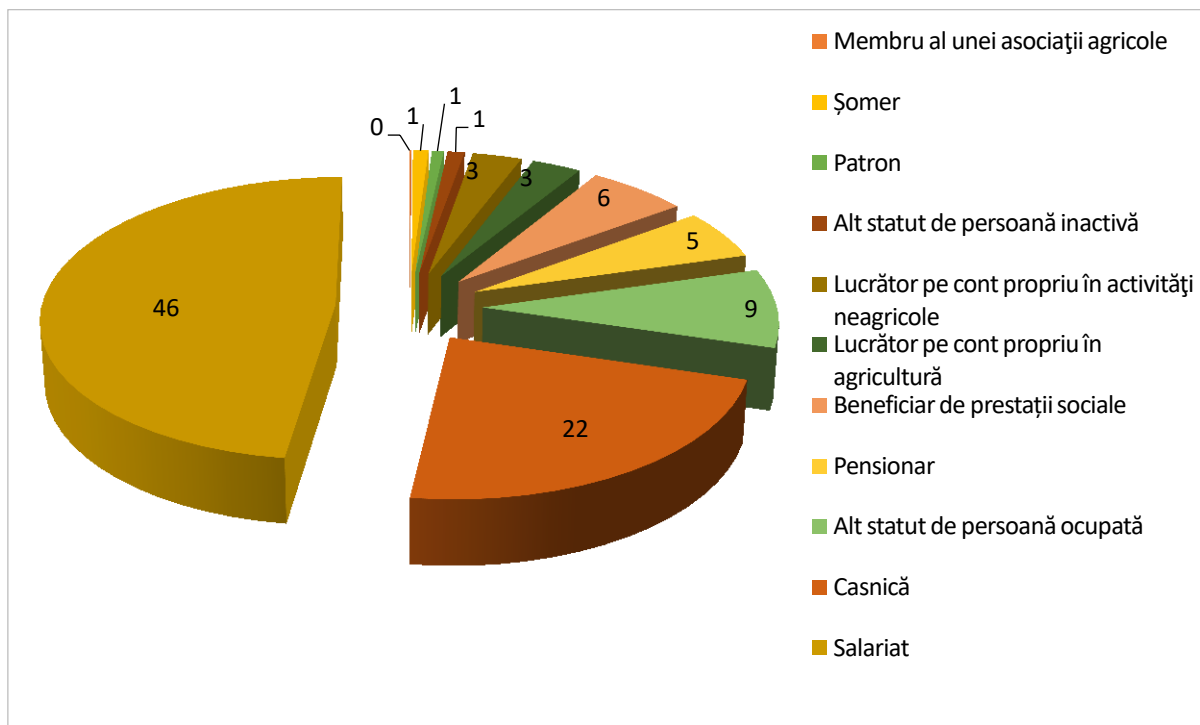
Figura 5. Nivelul maxim de educație al persoanelor adulte din gospodărie

3.1.2. Categoriile ocupaționale

Structura ocupațională a populației cuprinse în studiul din 2020 cuprinde 46% salariați, 22% persoane casnice, 9% zilieri/lucrători fără contracte de muncă, 6% beneficiari de prestații sociale, 5% pensionari, 3% lucrători pe cont propriu în agricultură, 3% lucrători pe cont propriu în activități non-agricole, 1% șomeri și 1% patroni. (Figura 6)

Figura 6. Categoriile ocupaționale în familiile din rural în 2020

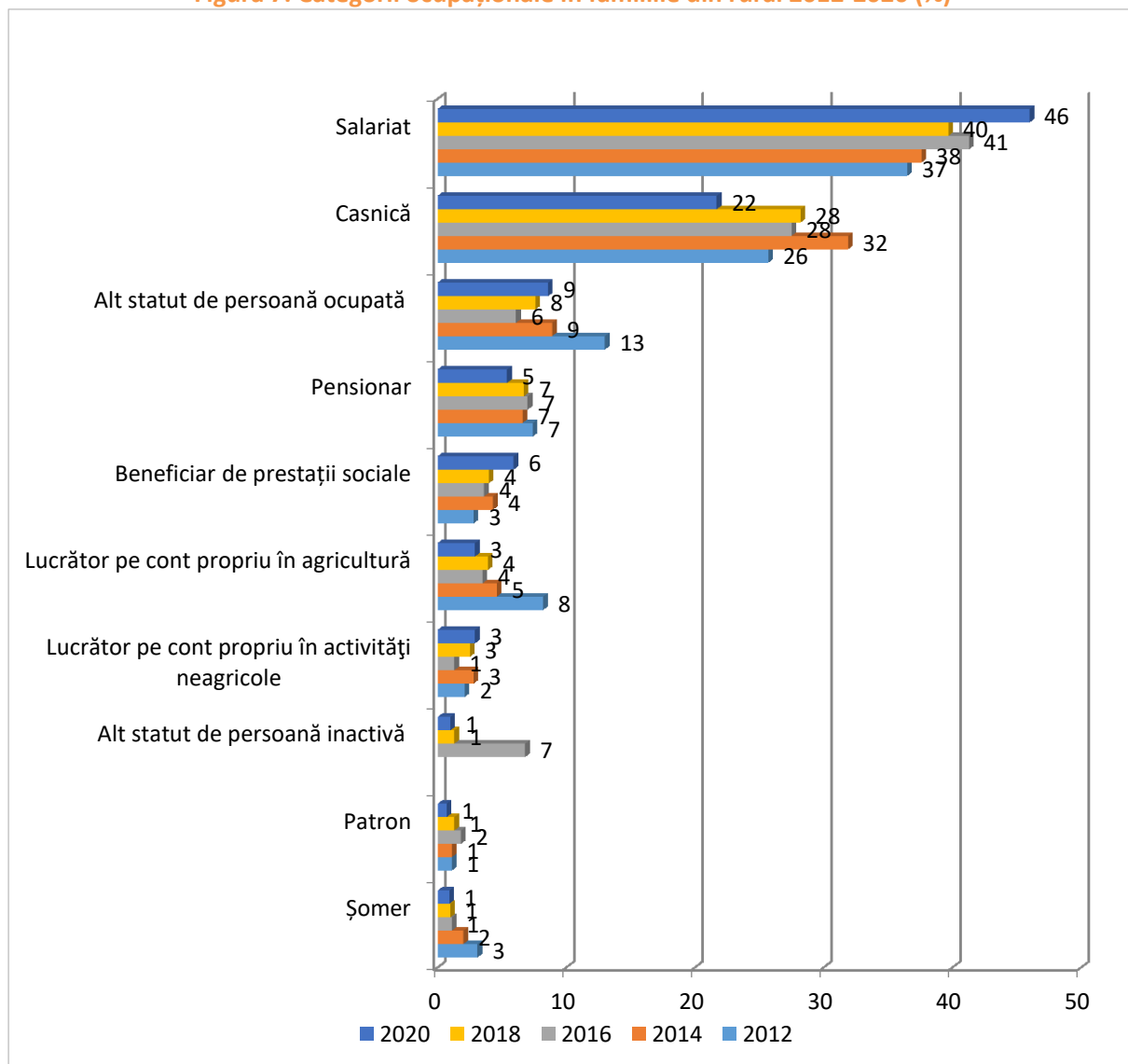
Rezultatele studiilor privind bunăstarea copilului în mediul rural derulate de către World Vision România în perioada 2012-2020 arată o tendință de creștere a populației salariate care are impact asupra calității vieții din aceste gospodării. Creșterea proporției populației salariate a fost constantă din 2012 până în 2020 când ajunge la 46% (față de 36,5% în 2012, 37,6% în 2014, 41.3% în 2016 și 39,7% în 2018). Această creștere a populației salariate este datorată dezvoltării activităților economice (industrie și servicii) din marile orașe și recrutării de personal pentru realizarea acestora inclusiv din mediul rural. Nevoia de forță de muncă este destul de ridicată în România în condițiile unei migrații internaționale ridicate pentru muncă a populației. În aceste condiții, angajatorii au recrutat personal din mediul rural, asigurând pentru acesta transportul la și de la locul de muncă. În

același timp, proiectele cu finanțare europeană (POSDRU, POCU) au facilitat creșterea nivelului de calificare al persoanelor din mediul rural, fapt ce le-a permis acestora să își găsească mai ușor un loc de muncă și să devină atractive pentru angajatori.

Comparativ cu rundele anterioare ale studiului, scade proporția persoanelor casnice (22% în 2020 față de 28% în 2018 și 32% în 2014). În ciuda acestei scăderi, proporția persoanelor casnice rămâne ridicată în mediul rural. Proporția șomerilor și a persoanelor care dețin o afacere proprie se menține la un nivel extrem de redus în 2020.

Au fost înregistrate ușoare creșteri ale persoanelor beneficiare de prestații sociale și a zilierilor / lucrătorilor fără contract fapt ce are efecte asupra bunăstării gospodăriilor. Aceste creșteri pot fi un efect și al reducerii unor activități economice ca urmare a pandemiei de SARS-COV-2. Chiar dacă sunt dificil de cuantificat efectele economice ale pandemiei, studiul a fost derulat în 2020 după primul val al acesteia, fapt ce poate influența rezultatele obținute. (Figura 7)

Figura 7. Categoriile ocupaționale în familiile din rural 2012-2020 (%)

3.1.3. Surse de venit

Sursele de venit ale gospodăriilor cuprinse în studiu în 2020 sunt salariile (70%), alocațiile pentru copii (94%), alocația complementară (20%), ajutorul social (11%), pensiile de vârstă (8%), agricultura (8%), veniturile din activitățile sezoniere/activitatea de zilier (6%), banii trimiși din străinătate de către rude (4%). Creșterea numărului de salariați din gospodării a făcut ca procentul gospodăriilor care declară că au venituri din salarii să crească la 70% în cercetarea din 2020. (Tabelul 1)

Comparativ cu rundele anterioare ale cercetării (Tabelul 1):

- se menține evoluția pozitivă a veniturilor din salarii care crește de la 55% în anul 2014 la 70% în anul 2020. Această creștere a gospodăriilor care au venituri din salarii are efecte pozitive asupra bunăstării acestora.
- scade procentul gospodăriilor care au alocație complementară de la 26% în 2018 la 20% în 2020
- continuă evoluția negativă a procentului gospodăriilor care primesc ajutor social de la 42% în 2014 la 15% în 2018 și 11% în 2020 fapt ce va influența nivelul de bunăstare al acestora
- s-a redus procentul gospodăriilor care au venituri din agricultură de la 13% în 2018 la 8% în 2020
- procentul gospodăriilor care au ca venituri bani trimiși de rude din străinătate s-a redus puțin comparativ cu ceilalți ani probabil și ca efect al crizei economice declanșate de pandemia de SARS-COV-2

Tabelul 1. Tipuri de surse de venit ale gospodăriei (răspuns multiplu, %)

Surse de venit	2014	2016	2018	2020
Alocații pentru copii	61	92	94	94
Salarii	55	62	61	70
Alocație complementară	3	19	26	20
Ajutor social (Venit minim garantat)	42	7	15	11

Pensii de vârstă	11	8	8	8
Agricultură	10	11	13	8
Alta (munci sezoniere, venituri ca zilier)	5	7	5	6
Bani trimiși din străinătate de către rude	11	4	5	4
Pensii de boală	3	4	3	3
Subvenții din agricultură	-	-	5	2
Ajutor social pentru persoane cu handicap	2	2	4	2
Pensii de urmaș	2	2	2	2
Ajutor de șomaj	3	2	1	2
Meșteșuguri	3	1	1	1

Creșterea procentului gospodăriilor care au obținut venituri din salarii nu se reflectă în aprecierea subiectivă a bunăstării de către membrii gospodăriilor. Chiar dacă procentul celor care declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar se menține la 15% ca și în anul 2018, cel al celor care afirmă că banii abia le ajung de la o lună la alta crește la 46% în 2020 (comparativ cu 38%). Procentul celor care consideră că reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, a scăzut cu 5% comparativ cu datele din 2018, ajungând la 33%. Se menține foarte scăzută (sub 1%) proporția celor care consideră că banii pe care îi au le permit să aibă tot ce își doresc. Dintre cei care declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar 17% au venituri din salarii, 42% din alocațiile copiilor, 13% din ajutor social, iar 17% din alocație complementară. În cazul celor care afirmă că banii abia le ajung de la o lună la alta, un procent de 29% au venituri din salarii, 41% din alocații pentru copii, 11% din alocația complementară și 6% din ajutor social. O cauză a creșterii procentului celor care declară că banii abia le ajung de la o lună la alta o poate reprezenta scăderea puterii de cumpărare, în ciuda creșterii economice înregistrate la nivel național (INS, 2020a, INS, 2020b). Creșterile de prețuri de la utilități, produse de bază, alimente (chiar dacă o parte pot proveni din autoconsum) nu au reușit să fie compensate de creșterile salariale, fapt ce a condus la o scădere a nivelului de trai al familiilor din mediul rural.

Tendința de scădere a procentului gospodăriilor care au doar o singură sursă de venit continuă și în studiul din 2020, fapt care are efecte asupra bunăstării membrilor acestora. Comparativ cu anul

2018, crește cu 5% procentul gospodăriilor cu două surse de venit. Evoluția pozitivă a procentului gospodăriilor cu trei surse de venit a continuat și în 2020, dar nu și cea a celor cu patru sau cinci surse de venit. (Tabelul 2)

Tabelul 2. Număr surse de venit ale gospodăriei (%)

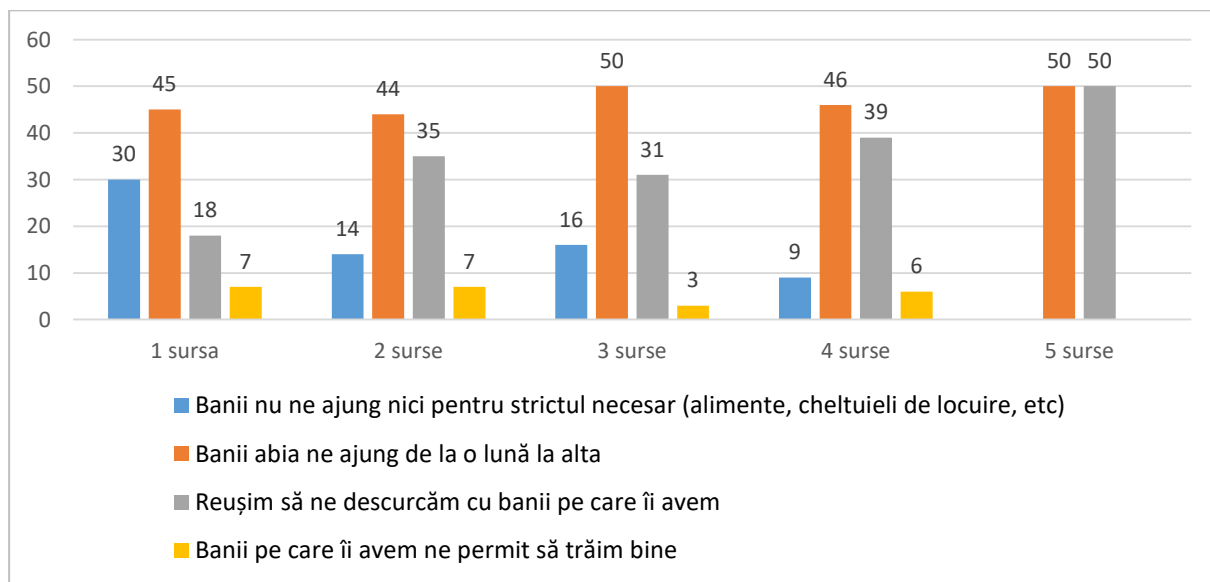
Număr surse de venit	2014	2016	2018	2020
1	36	10	8	7
2	44	62	53	58
3	16	24	30	31
4	2	4	6	3
5	0.2	0.4	2	0.5

Corelarea surselor de venit cu numărul acestora indică pentru anul 2020 următoarele:

- În cazul gospodăriilor cu o singură sursă de venit, pentru 54% dintre acestea este reprezentată salarii, iar pentru 33% de alocațiile pentru copii, 3% din agricultură și 10% din alte surse (pensii de vârstă, pensii de boală, ajutor social, alocație complementară, muncă ocazională etc.). Procentul gospodăriilor în care alocația copilului/copiilor reprezintă singurul venit a înregistrat o scădere comparativ cu 2018 și 2016, când 61% dintre familii, respectiv 49%, au declarat acesta ca fiind unicul tip de venit.
- Gospodăriile cu două surse de venit cumulează în principal salariul cu alocațiile pentru copii. De asemenea, cei care obțin venituri din alocația complementară sau ajutor social sau muncă sezonieră cumulează acest venit cu cel din alocațiile copiilor. Un procent de 40% dintre gospodăriile care au două surse de venit au una dintre acestea provenită din salarii. Acest procent este în creștere comparativ cu cercetarea anterioară, când era 35%.
- Gospodăriile cu trei sau mai multe surse de venit cumulează salariile cu alocațiile pentru copii, veniturile din agricultură, alocația complementară și pensii. În cazul celor care au venit minim garantat, alocațiile pentru copii și alocațiile complementare vin să întregescă veniturile familiei.

Există o corelație între aprecierea subiectivă a bunăstării financiare a gospodăriei și numărul surselor de venit existente în familie. Chiar dacă nu doar numărul surselor de venit ale gospodăriei este important în stabilirea bunăstării financiare a acesteia, ci mai ales tipul venitului și cuantumul lui, se poate observa că, odată cu creșterea numărului acestora, scade proporția celor care declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar. În cazul gospodăriilor cu o singură sursă de venit, 30% dintre respondenți au declarat că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar, în cele cu patru surse de venit procentul acestora este de 9%. Cu toate acestea cuantumul veniturilor este important, procentul celor care declară cu abia le ajung banii de la o lună la alta rămânând ridicat, chiar dacă în gospodărie există 3 surse de venit (50%), 4 surse de venit (45%) sau 5 surse de venit (50%). (Figura 8)

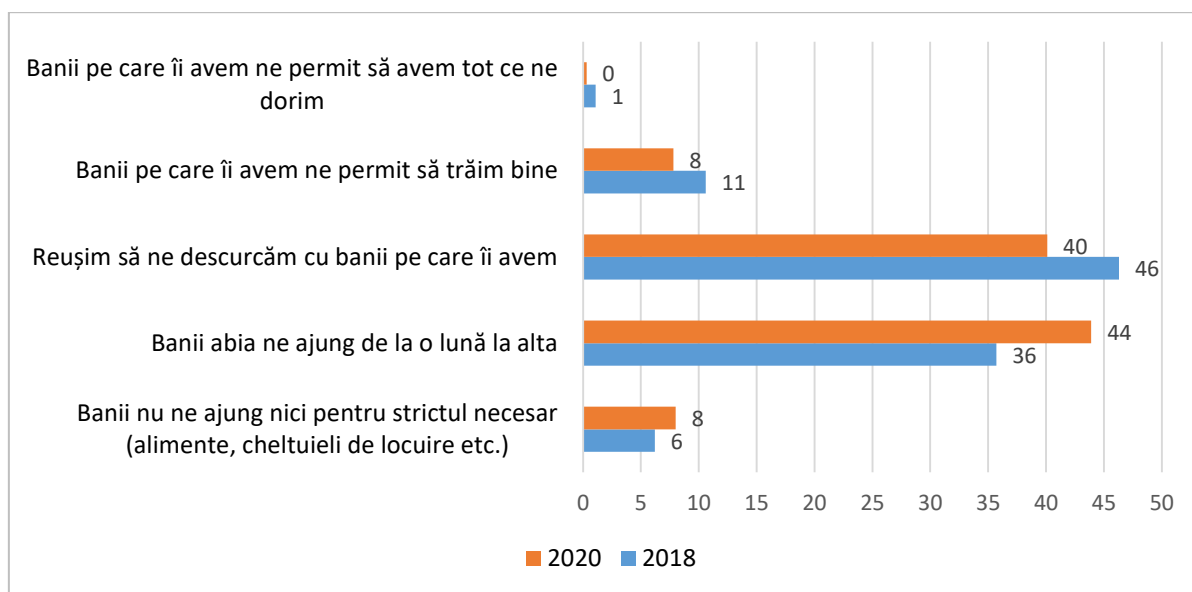
Figura 8. Număr surse de venit și aprecierea bunăstării financiare a gospodăriei

Dintre gospodăriile care au venituri din salarii, 8% declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar, 44% că banii abia le ajung de la o lună la alta, 40% că reușesc să se descurce cu veniturile pe care le au, iar 8% că banii pe care îi au le permit să trăiască bine. Comparativ cu rundele anterioare

ale cercetării derulate de WVR, proporția celor cu venituri din salarii care declară că reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, a scăzut cu 9% față de 2016 (de la 49% în 2016 la 40% în 2020) și cu 6% față de 2018. În același timp, comparativ cu anul 2018 a crescut cu 8% procentul celor cu venituri din salarii care declară că banii abia le ajung de la o lună la alta. (Figura 9)

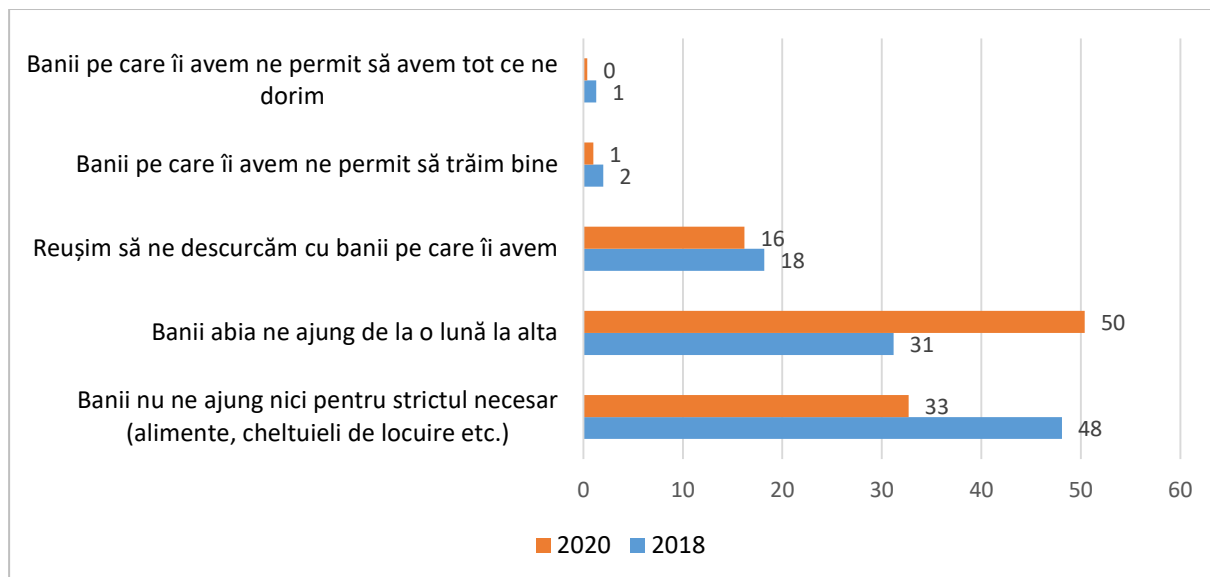
Figura 9. Aprecierea subiectivă a veniturilor în cazul gospodăriilor care au venituri din salarii (%) în anii 2018 și 2020

În cazul gospodăriilor în care nu există salarii, procentul celor care declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar este de 33%, al celor care consideră că banii abia le ajung de la o lună la alta este de 50%, iar al celor care reușesc să se descurce este de 16%. Comparativ cu rundele anterioare, procentul celor care nu au salarii și reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, a scăzut cu peste 5% față de 2016 (de la 21,5% în 2016 la 16% în 2020) și cu 2% față de 2018. Comparativ cu runda cercetării din 2018, a crescut mult procentul celor care nu au venituri din salarii și declară că banii abia le ajung de la o lună la alta (de la 31% la 50%). În același timp s-a redus cu 15% procentul celor

care nu au venituri din salarii iar banii nu le ajung nici pentru strictul necesar. Astfel peste două treimi (83%) dintre cei care nu au venituri din salarii se situează în categoriile de venit vulnerabile, în creștere cu 4% față de 2018. (Figura 10)

Figura 10. Aprecierea subiectivă a veniturilor în cazul gospodăriilor care NU au venituri din salarii (%) în anii 2018 și 2020

În ce privește activitățile agricole practicate de membrii gospodăriilor din mediul rural, se observă aceștia derulează diverse activități specifice agriculturii de subzistență pentru autoconsum. Astfel, 68% dintre gospodăriile cresc animale și 59% fac legumicultură pentru consumul familiei. Gospodăriile care reușesc să vândă astfel de produse pentru a obține venituri este extrem de redus – 5% în cazul celor care cresc animale, 4% al celor care cultivă legume și 2% al celor care fac apicultură. Procentul celor care fac pomicultură sau apicultură este redus, 12%, respectiv 3%. (Tabelul 3)

Tabelul 3. Activități agricole practicate (%)

Activități agricole practicate	
Creștem animale (porci, capre, oi, păsări) pentru consumul familiei	68
Creștem animale (păsări, porci, capre, oi etc.) și vindem carnea și produsele	5
Facem legumicultură în grădina/solariul propriu pentru consumul familiei	59
Facem legumicultură - avem teren la câmp/ solarii și vindem produse	4
Facem pomicultură (meri, peri, cireși, caiși etc.)	12
Facem apicultură (avem stupi) pentru consumul propriu	3
Facem apicultură și vindem produse	2
Trăim din meșteșuguri	2

3.2 Locuirea

Membrii celor 936 de gospodării cuprinse în cercetarea din 2020 locuiesc în marea majoritate în case (89%), apartamente de bloc (10%) și 1% într-un apartament dintr-o casă. Doar o gospodărie se află într-o casă improvizată. 87% dintre locuințe sunt în proprietatea unui membru al gospodăriei, 9% stau în locuința unui membru al familiei care însă nu trăiește cu ei, iar 3,5% locuiesc cu chirie. Un procent de 43% dintre gospodării au efectuat lucrări de consolidare a locuinței în ultimul an.

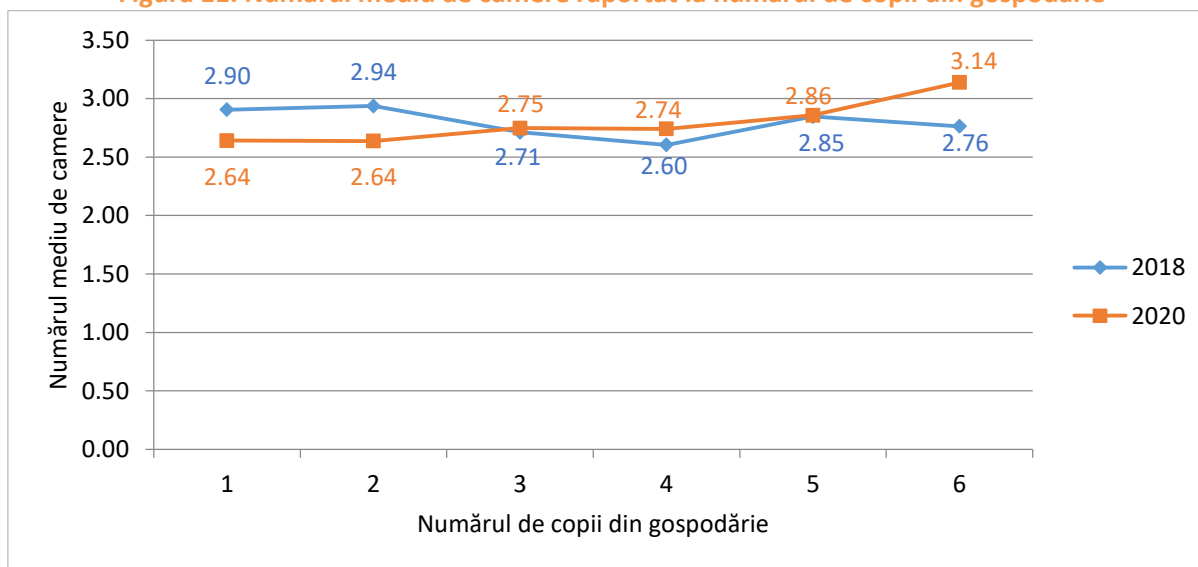
Dintre aceste locuințe, 8% au o cameră, 39% două camere, 35% trei camere, 15% patru camere, 3% cinci camere, iar restul au șase camere și peste. Comparativ cu anul 2018, a crescut procentul locuințelor cu o singură cameră (de la 4% în 2018 la 8% în 2020) și a celor cu două camere (de la 36% în 2018 la 39% în 2020).

Analiza indicatorilor sintetici de locuire arată că locuințele gospodăriilor cuprinse în cercetare au în medie 2,7 camere și 45,4 m² ca suprafață. La fel ca în runda precedentă a cercetării din 2018, valoarea mediană a numărului de camere a gospodăriilor este de 3, iar cea a suprafeței totale de locuire este de 40 m². Datele INS referitoare la fondul de locuințe din mediul rural indică pentru anul 2019 un numărul mediu de 3 camere pe o locuință, iar suprafața medie a unei locuințe de 47.4 m².

Comparând informațiile obținute prin cercetarea realizată în anul 2020 cu datele INS, se poate observa că acestea sunt apropiate ca valori de cele comunicate de statisticile oficiale în cazul numărului mediu de camere pe locuință (diferență de 0.3 a numărului mediu de camere) și al suprafeței medii a acesteia (diferență de 2 m²).

Există o corelație pozitivă între numărul de copii din gospodărie și cel mediu de camere din locuință, cea din urmă crescând pe măsură ce crește numărul de copii. Dacă în gospodăriile cu unu și doi copii media camerelor din locuință este de 2.64, în cele cu trei copii aceasta crește la 2.75 camere/locuință, în timp ce pentru cele cu cinci copii atinge 2.86 camere/locuință, iar în cele cu 6 copii și peste ajunge la 3.14 camere/locuință. Comparativ cu cercetarea derulată în anul 2018 se poate observa că scade numărul mediu de camere/locuință în cazul gospodăriilor cu unu și doi copii de la 2.9 camere/locuință la 2.64 camere/locuință. (Figura 11) Cele mai multe gospodării cu un copil sau doi au 2 camere (41%), cele cu trei copii au 2 camere (37%) și 3 camere (36%), cele cu 4 copii au 3 camere (41%). În cazul gospodăriilor cu 5 și 6 copii au 4 camere este mai ridicat (25%, respectiv 28% în cazul celor cu 6 copii).

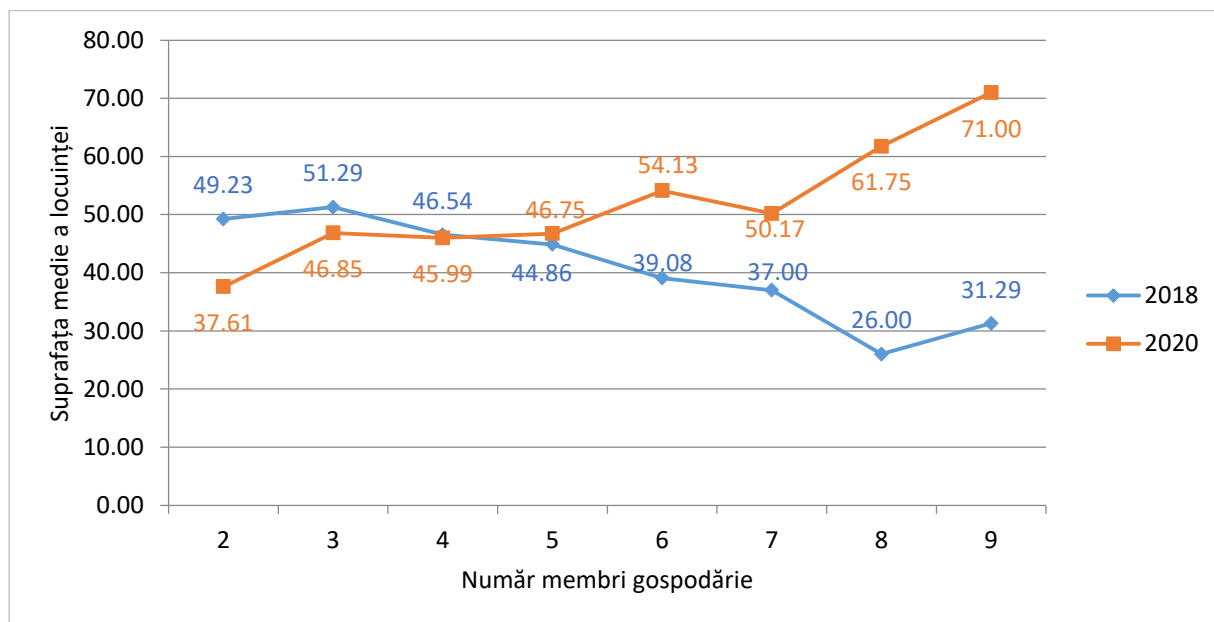
Figura 11. Numărul mediu de camere raportat la numărul de copii din gospodărie

Tot o corelație pozitivă întâlnim și între numărul de copii și suprafața medie a locuinței, aceasta din urmă crescând dacă sunt mai mulți copii în gospodărie. În cazul gospodăriilor cu un copil, suprafața medie a locuinței este de 42,49 m² și crește în cazul celor cu 3 copii la 45,83 m², iar al celor cu 6 copii și peste ajunge la 52,21 m².

De asemenea este corelație pozitivă între suprafața medie a locuinței și numărul membrilor acesteia. Pe măsură ce numărul membrilor gospodăriei este mai mare, crește și suprafața medie a locuinței în care aceștia trăiesc. În cazul gospodăriilor cu doi membri, suprafața medie a locuinței este de 37,61 m² și crește până la 46,75 m² pentru cele cu cinci membri sau 61,75 m² pentru cele cu 8 membri sau 71 mp dacă sunt 9 sau mai mulți membri. (Figura 12) Comparativ cu cercetarea din anul 2018, corelația este pozitivă între suprafața medie a locuinței și numărul membrilor care trăiesc în aceasta.

Figura 12. Suprafața medie a locuinței (m²) în funcție de numărul de membri ai gospodăriei

Chiar dacă suprafața medie a locuinței crește dacă sunt mai multe persoane în gospodărie, numărul de m²/membru al gospodăriei rămâne scăzut, respectiv 10.53 mp în 2020. Valoarea este mai redusă decât în cercetarea din 2018, când a fost de 12.88 mp/cap de locuitor. În cercetarea din 2020, suprafața medie a locuinței pe cap de locuitor este mai mică față de studiul precedent. În 2018, suprafața medie a locuinței pe cap de locuitor era mai mare în satul centru de comună (13.88 mp/cap de locuitor), dar nu scădea foarte mult cu cât creștea distanța față de centrul de comună (12.2 mp la distanțe sub 2 km, 12.66 mp la distanțe între 2 și 5 km, 12.47 mp la distanțe între 5 și 7,5 km). În cercetarea din 2020, suprafața medie a locuinței/ cap de membru de gospodărie este de 10.59 mp în satul centru de comună, 11.02 mp pentru gospodăriile aflate la distanță de sub 2 km față de centrul de comună, 9.95 mp la distanțe între 2 și 5 km, 10.70 mp la distanțe între 5 și 7,5 km, 10.17 mp la distanțe de peste 7.5 km față de centrul de comună. Raportând suprafața locuinței (m²/cap de locuitor) la distanța față de cel mai apropiat oraș, se observă că cea mai mare se înregistrează în cazul satelor aflate în imediata vecinătate a orașelor (max 11 km distanță – 11.60 m²/cap de locuitor), iar cea mai mică în cazul satelor aflate la 21 - 30 km de un oraș (8.85 m²/cap de locuitor). Și în acest caz, suprafața de locuire/ membru al gospodăriei este mai mică decât în studiul anterior din 2018. (Tabelul 4)

Tabelul 4. Suprafața medie de locuire în funcție de distanța față de centrul de comună și cel mai apropiat oraș (mp)

Suprafață locuire (mp / cap de locuitor) în funcție de distanța față de centrul de comună						
	Centru comuna	Sub 2 km	2 - 5 km	5 - 7.5 km	7.5 + km	Total
2018	13.88	12.20	12.66	12.47	12.30	12.88
2020	10.59	11.04	9.95	10.70	10.17	10.53
Suprafață locuire (mp / cap de locuitor) în funcție de distanța față de cel mai apropiat oraș						
	Sub 11 km	11 - 20 km	21 - 30 km	31 - 40 km	40+ km	Total
2018	15.14	11.63	13.57	11.53	8.42	12.88
2020	11.60	10.10	8.85	12.58	9.74	10.53

În studiul din 2018 peste jumătate (53%) dintre gospodăriile cuprinse în studiu au declarat că în ultimii 5 ani au efectuat lucrări de consolidare a locuinței. Procentul acestora s-a redus în anul 2020 cu 10%.

3.2.1. Condiții de locuire

Dintre cele 936 de gospodării cuprinse în studiu, 57% se află situate la un drum asfaltat, 16% la mai puțin de 500 de metri de un drum asfaltat, 13% la maxim 1 km de un drum asfaltat, 5% la maxim 2 km, iar 8% la peste 2 km de un drum asfaltat. În același timp 44% dintre gospodării sunt situate în satele centre de comună, 22% la sub 2 km de centrul comunei, 19% la o distanță între 2 și 5 km față de centrul de comună, 6% la o distanță între 5 și 7.5km față de centrul de comună, iar 9% se află la peste 7.5 km față de centrul de comună. Distanța față de cel mai apropiat oraș este de sub 11 km în cazul a un sfert dintre gospodării, între 11 și 20 km pentru 36% dintre gospodării, între 21 și 30 km în cazul a 20% dintre gospodării și peste 30 km pentru 19%.

Comparativ cu rundele anterioare ale cercetării (2014, 2016, 2018), condițiile de locuire s-au îmbunătățit în ce privește: racordarea la gaz (20% din gospodării în 2020, 9% în 2018, 17% în 2016 și 14% în 2014), existența băii în interior (51% în 2020 față de 42% în 2018, de 49% în 2016 și 41% în 2014), racordarea la canalizare (26% în 2020, 16% în 2018, 22% în 2016 și 20% în 2014), existența apei curente în interiorul locuinței (58% în 2020, 48% în 2018, 55% în 2016 și 48% în 2014), dotarea cu centrală termică individuală (32% în 2020, 21% în 2018, 27% în 2016 și 19% în 2014), dotarea cu geamuri termopan (53% în 2020, 39% în 2018, 56% în 2016 și 45% în 2014) și existența toaletei în interior (47% în 2020, 36% în 2018, 45% în 2016 și 35% în 2014). În același timp, 79% dintre gospodării beneficiau de servicii de ridicare a gunoiului menajer. (Tabelul 5)

Datele INS pentru 2018 arată că 49.9% din locuințele din mediul rural au baie/ duș în interior, iar 46.9% au grup sanitar în interior. (INS, Tempo on-line, CAV1020) Se poate observa că valorile rezultate din cercetarea din 2020 în ce privește dotarea locuințelor cu baie și toaletă în interior sunt similare cu cele furnizate de către INS.

Tabelul 5. Condiții de locuire și dotări în gospodării (%)

	2014	2016	2018	2020
Racordată la gaz	14	17	9	20
Termoizolată la pereții exteriori/planșeu	25	33	30	30
Racordată la curent electric	95	97	97	95
Cu baie în interior	41	49	42	51
Racordată la canalizare	20	22	16	26
Cu fosă septică	-	-	-	30
Cu toaleta în interior	35	45	36	47
Cu apă curentă în interior	48	55	48	58
Dotată cu centrală termică individuală	19	27	21	32
Cu puț în curte	60	56	66	27
Marcată ca având risc seismic ridicat			4	3
Dotată cu geamuri termopan	45	56	39	53
Racordată la rețeaua de apă publică				51
Servicii de ridicare a gunoiului menajer				79

Indicele serviciilor de bază cuprinde indicatorii referitori la 1) gospodăriile care au sursă de apă potabilă (racordate la rețeaua de apă sau cu puț în curte cu certificarea potabilității apei), 2) cele care beneficiază de servicii de ridicare a gunoiului menajer, 3) cele care au acces la facilități sanitare (apă curentă în interior sau racordate la rețeaua de apă), 4) cele racordate la rețeaua de canalizare sau care au fosă septică, și 5) cele aflate la mai puțin de 2 km de un drum asfaltat. Având în vedere persistența dificultăților în accesul la utilitățile de bază (rețea de apă publică, canalizare), valoarea medie a indicatorului serviciilor de bază este de 3.6 (pe o scală de 5). Cele mai multe gospodării (41%) îndeplinesc toți indicatorii care compun indicele, 8% satisfac doar un singur indicator, 16% cumulează 2 indicatori, 13% satisfac 3 indicatori și 20% îndeplinesc 4 indicatori. Se poate observa că există o corelație pozitivă între valoarea medie a indicelui serviciilor de bază și aprecierea bunăstării gospodăriei. Astfel dacă valoarea medie a indicelui este 2.9 în cazul gospodăriilor în care banii nu

ajung nici pentru strictul necesar, ea crește la 4.2 în cazul celor care reușesc să se descurce cu banii pe care îi au și la 4.4 pentru cele unde banii pe care îi au le permit să trăiască bine. (Tabelul 6)

Tabelul 6. Indicele serviciilor de bază în funcție de aprecierea bunăstării gospodăriei

Aprecierea bunăstării gospodăriei	Indicele serviciilor de bază - medie
Banii nu ne ajung nici pentru strictul necesar	2.9
Banii abia ne ajung de la o lună la alta	3.3
Reușim să ne descurcăm cu banii pe care îi avem	4.2
Banii pe care îi avem ne permit să trăim bine	4.4
Banii pe care îi avem ne permit să avem tot ce ne dorim	5.0
Total	3.6

Cele mai multe gospodării satisfac criteriul referitor la distanța față de un drum asfaltat – 92% dintre gospodării sunt situate la mai puțin de 2 km de un drum asfaltat. Următorul criteriu îndeplinit de 79% dintre gospodării este cel referitor la serviciile de ridicare a gunoiului menajer. Un procent de 69% dintre gospodării au acces la facilități sanitare, iar 53% sunt racordate la rețeaua de canalizare sau au fosă septică. (Tabelul 7)

Tabelul 7. Indicatori ai serviciilor de bază (%)

Gospodării	Nu	Da
Racordate la rețeaua de apă potabilă sau puț în curte cu certificarea potabilității apei	31	69
Acces la facilități sanitare (racordate la rețeaua de apă și apă curentă în interior)	31	69
Racordate la canalizare sau cu fosă septică	47	53
Servicii de ridicare a gunoiului menajer	21	79
Drum asfaltat la mai puțin de 2 km distanță	8	92

Dotarea gospodăriilor cu bunuri înregistrează ușoare scăderi în ce privește televizorul, televiziunea prin cablu /satelit, frigider. Comparativ cu runda cercetării derulată în anul 2018 crește cu 3% procentul gospodăriilor care au mașină de spălat automată. Procentul celor cu conexiune la internet,

telefon mobil și automobil rămâne relativ constant. Comparativ cu anul 2016 s-a redus procentul celor care declară că au aparat foto cu 7% în cercetarea din 2018 și cu 18% în cea actuală. Pe măsură ce telefoanele mobile și-au dezvoltat calitatea imaginilor obținute cu camerele foto incluse, nevoia de aparat foto s-a redus foarte mult. O scădere de 16% se înregistrează la dotarea gospodăriilor cu computer/PC/laptop, de la 58% în cercetarea din 2018 la 42% în cea actuală. Este de remarcat că cercetarea nu a chestionat și existența tabletelor în gospodării, acestea fiind mult mai ușor de achiziționat de către părinți (Tabelul 8). Dintre gospodăriile care declară că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar doar 10% au computer/PC/laptop, iar dintre cele pentru care banii abia ajung de la o lună la alta doar 32% au acest tip de bunuri. Procentul crește la 63% în cazul gospodăriilor care reușesc să se descurce cu banii pe care îi au. Studiul derulat de IRES în parteneriat cu FEPAL și Fundația Viață și Lumină în luna aprilie 2020 a reliefat faptul că doar în 61% dintre gospodăriile din rural copiii au acces unic la cel puțin un device de tip desktop, laptop, tabletă. Datele studiului IRES arată că în mediul rural 45% dintre gospodării au desktop, 47% laptop, 30% tablete la care copiii au acces pentru învățarea online. (IRES, 2020a)

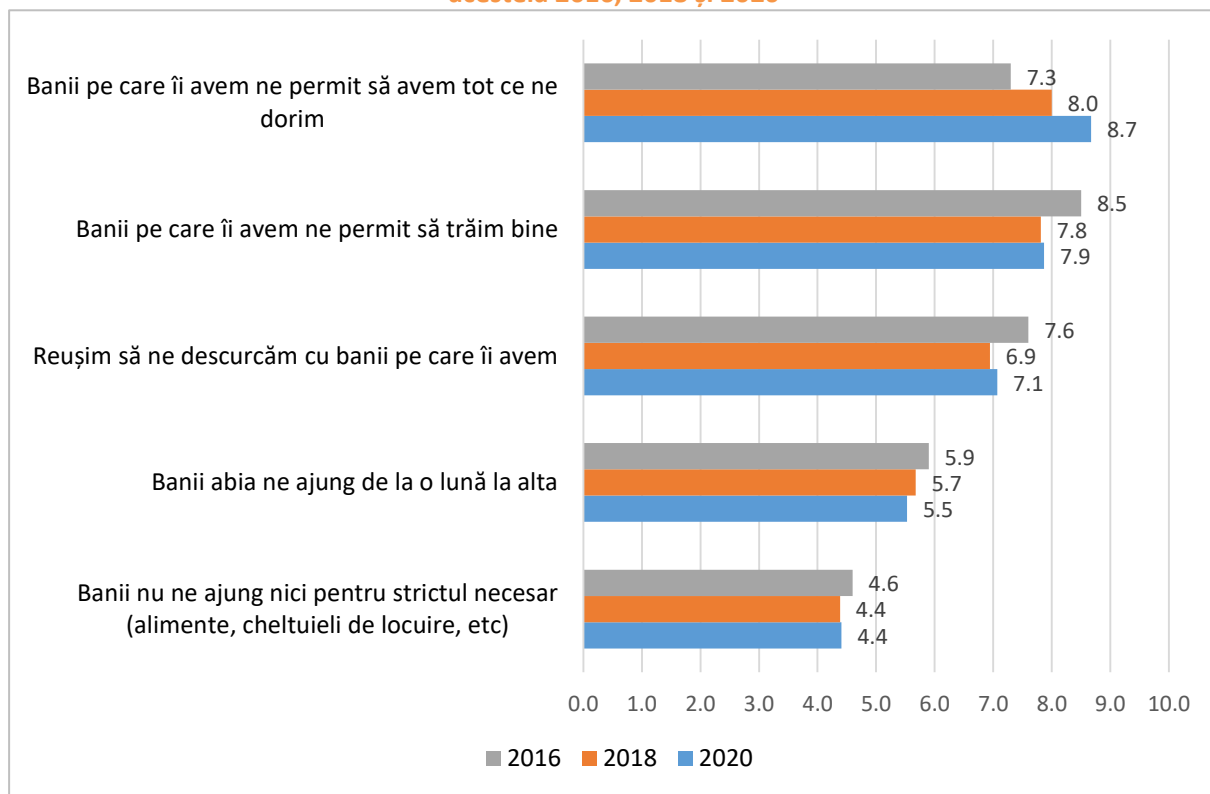
Tabelul 8. Bunuri deținute de gospodării (%)

	2014	2016	2018	2020
Televizor	96	98	98	96
Frigider	89	91	95	94
Televiziune prin cablu sau satelit	90	94	95	92
Mașină de spălat automată	53	64	59	62
Computer, PC, laptop	60	63	58	42
Un singur automobil	30	42	37	38
Conexiune internet	51	62	62	63
Două sau mai multe automobile	5	8	5	5
Aparat foto	28	30	23	12
Telefon mobil	91	95	96	96

Similar cu rundele cercetării derulate în 2016 și 2020, există corelație pozitivă între numărul mediu de bunuri deținute și aprecierea bunăstării financiare a gospodăriei. Astfel, cu cât crește nivelul de

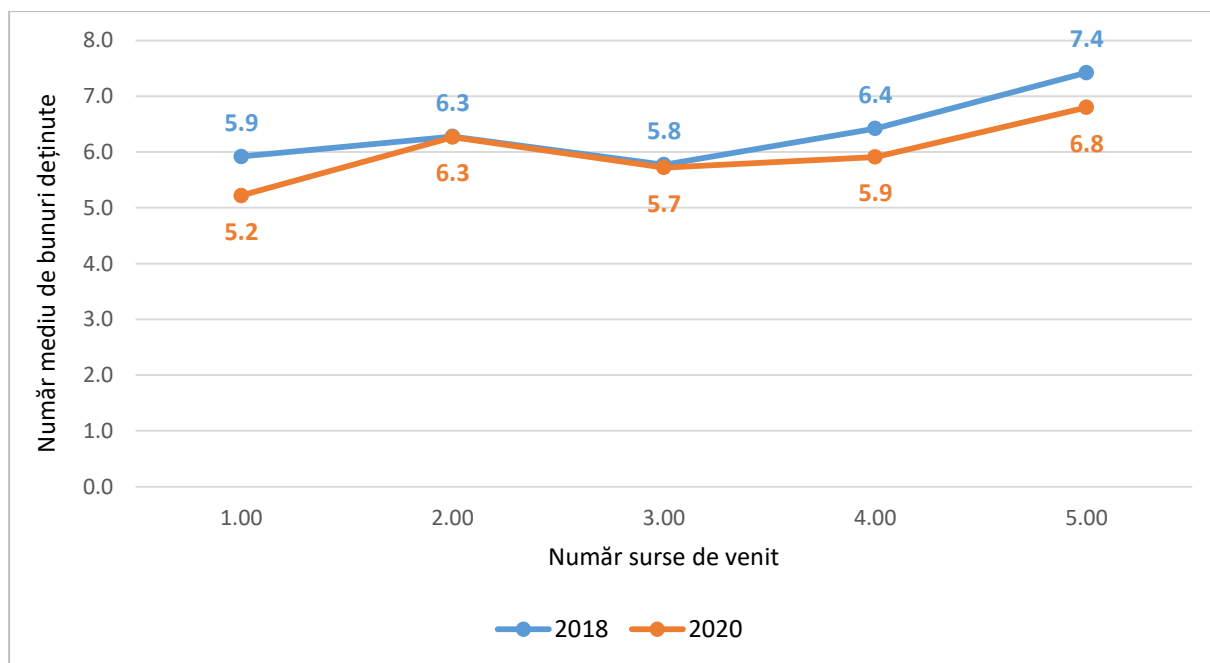
bunăstare financiară percepută al gospodăriei cu atât crește și numărul mediu de bunuri deținute de aceasta de la 4.4 în cazul celor în care banii nu ajung nici pentru strictul necesar la 7.1 în cazul celor care reușesc să se descurce cu banii și 7.9 în familiile unde banii le permit să trăiască bine. Comparativ cu cercetarea derulată în anul 2016, valoarea medie a bunurilor deținute de gospodăriile în care banii abia ajung de la o lună la alta, a celor care reușesc să se descurce cu banii și a celor în care banii pe care îi au le permite să trăiască bine a scăzut ușor. Acest lucru se datorează și reducerii procentului gospodăriilor care au aparat foto pe fondul dezvoltării camerelor foto ale telefoanelor mobile. (Figura 13)

Figura 13. Numărul mediu de bunuri în gospodărie în funcție de aprecierea bunăstării financiare a acestora 2016, 2018 și 2020

Numărul mediu de bunuri deținute de gospodăriile cuprinse în cercetare este de 6, similar cu cel din cercetarea din 2018. Acest număr de bunuri deținute în gospodărie depinde în mare parte de quantumul veniturilor acesteia. Din analiza datelor se poate observa că în cazul gospodăriilor cu 5 surse de venit numărul mediu de bunuri deținute este mai mare (6.8 în cazul celor cu 5 surse de venit, față de 5.7 bunuri deținute de cei cu 3 surse de venit). Comparativ cu cercetarea derulată în anul 2018, se poate observa o ușoară scădere a numărului mediu al bunurilor deținute în cazul gospodăriilor cu 1, 4 și 5 surse de venit. Reducerea procentului gospodăriilor cu aparat foto și cu desktop/PC/laptop explică în mare măsură această scădere a numărului mediu de bunuri deținute. (Figura 13)

Figura 14. Numărul mediu al bunurilor deținute în gospodărie în funcție de numărul surselor de venit (2018 & 2020)

Similar cu cercetarea din 2018, numărul mediu de bunuri deținute este mai mare în gospodăriile aflate în satul centru de comună (6,5 în 2020 și 6,6 în 2018) și scade pe măsură ce crește distanța față de centrul comunei. Astfel gospodăriile aflate la sub 2 km distanță față de centrul de comună au un număr mediu de bunuri de 6,1, cele aflate la o distanță în 2 și 5 km au 5,4 bunuri, cele ce se găsesc la o distanță între 5 și 7,5 km au 5,5 bunuri, iar cele amplasate la o distanță de peste 7,5 km au 5,3 bunuri în medie. Comparativ cu cercetarea din 2018, distanța față de cel mai apropiat oraș nu influențează semnificativ numărul mediu de bunuri din gospodării. Astfel în gospodăriile aflate la mai puțin de 11 km de un oraș numărul mediu de bunuri din gospodării este de 6,1, în cele aflate la o distanță între 21 și 30 km și 31 – 40 km de 5,9 bunuri și cele ce se găsesc la o distanță de peste 40 km de 6,3 bunuri.

4. STAREA DE SĂNĂTATE A COPIILOR DIN MEDIUL RURAL

Secțiunea de față urmărește să evidențieze starea de sănătate a copiilor din zonele rurale, prin analiza datelor referitoare la accesul la servicii de sănătate a copiilor și gravidelor, nivelul de informare al părinților referitor la factorii care influențează starea de sănătate a copiilor, condițiile de viață la nivelul gospodăriilor și efectele acestora asupra sănătății. Totodată, acest capitol analizează și comportamentele și atitudinile copiilor cu privire la sănătate, precum și incidența în rândul tinerilor a unor practici cu efecte negative asupra stării de sănătate (consumul de tutun, alcool sau droguri).

4.1. Facilități sanitare în gospodăriile rurale din România

În ciuda unor evoluții favorabile înregistrate în ultimii ani, situația facilităților sanitare în mediul rural continuă să fie deficitară. În anul 2019, în aproape 80% din totalul comunelor din România (2270 din 2862) se distribuia apă în sistem centralizat (fără însă ca acest procent să echivaleze cu ponderea populației rurale care beneficiază efectiv de această facilitate de bază). În anul 2012, procentul comunelor în care existau rețele de apă era de 70%, în 2014 a crescut la 74%, în 2016 a ajuns la 76%, pentru ca în 2018 să atingă 78,5%, iar în anul 2019, ultimul pentru care INS furnizează date, se apropie de 80% (Tabelul 9). În multe situații, însă, chiar dacă rețelele de apă există în unitățile administrative din mediul rural, ele nu sunt prezente în toate satele componente ale acestora. Satele izolate sau slab dezvoltate sunt în continuare insuficient acoperite de astfel de rețele de apă.

Ponderea populației rurale care beneficiază de apă curentă în interiorul locuinței, prin utilizarea rețelelor publice, este în continuare redusă - numai 35% (INS, 2019a). Astfel, peste două treimi din populație, fie utilizează sisteme descentralizate (bazate pe surse individuale), fie nu dispun de această facilitate în interiorul locuinței, ci doar în curtea gospodăriei sau chiar în afara acesteia (cișmele, fântâni). Dincolo de aceste aspecte, cantitatea sau calitatea apei ce este distribuită populației constituie o altă dimensiune problematică. În multe situații, apa este furnizată pe bază de

program sau calitatea acesteia nu se încadrează în parametrii normali (Frone și Frone, 2019, Institutul Național de Sănătatea Publică, 2018).

În ceea ce privește situația rețelelor de canalizare, situația este și mai gravă. În numai 36% dintre comune existau, la nivelul anului 2019, rețele de canalizare și instalații de tratare a apelor uzate. În cele mai multe situații, localitățile în cauză sunt comune mari, cu un nivel de dezvoltare peste medie, ce sunt situate în proximitatea orașelor.

La nivelul dotării locuințelor rurale cu baie/duș în interiorul locuinței, datele INS pentru anul 2018 arată că numai 49,9% din gospodării dispun de această facilitate (fie prin racordare la sisteme publice, fie prin acces asigurat prin surse individuale), în timp ce procentul celor care au grup sanitar în interior este de 46% (INS, Baza de date TEMPO, CAV102O). În continuare, cea mai mare parte a populației rurale care beneficiază de grupuri sanitare la nivelul locuinței utilizează soluții descentralizate, în timp ce numai 10% din populație este racordată la rețele publice moderne de colectare și tratare a apelor uzate (INS 2019b).

Tabelul 9. Numărul comunelor care dispun de rețele de apă și canalizare

	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Numărul total al comunelor	2861	2861	2861	2861	2861	2862
Comune care dispun de rețele de distribuție a apei	1935	2011	2130	2189	2248	2270
Comune care dispun de rețele de canalizare	489	616	760	871	990	1040

Sursă: INS, Baza de date TEMPO, GOS106C și GOS110C

4.2. Condiții de igienă ale copiilor din mediul rural

În mod evident, igiena adecvată reprezintă un factor important pentru menținerea unei stări de sănătate optime în rândul populației. Deficiențele în ceea ce privește igiena pot avea repercusiuni dintre cele mai grave asupra stării de sănătate a populației și cresc probabilitatea de îmbolnăvire. Pentru prevenirea unor astfel de situații, de maximă importanță este deprinderea de către copii și tineri a unor minime obiceiuri privind igiena personală (spălarea mâinilor, spălarea dinților,

duș/spălarea zilnică a corpului). Spălarea mâinilor înainte de masă și ori de câte ori este nevoie reprezintă una dintre regulile de igienă pe care fiecare copil trebuie să le respecte pentru a preveni răspândirea bacteriilor și virusurilor periculoase, responsabile de declanșarea unor afecțiuni precum hepatita, bolile digestive și bolile infecțioase respiratorii. În contextul actual, determinat de declanșarea pandemiei COVID-19, respectarea unor reguli stricte de igienă capătă și mai mare importanță. Este cunoscut faptul că igiena deficitară a mâinilor reprezintă unul dintre factorii de risc în transmiterea virusului SARS-Cov-2.

Datele colectate în 2020, prin cercetarea derulată de către World Vision, confirmă rezultatele studiilor anterioare care indică persistența unor probleme legate de deprinderile privind viața sănătoasă și igienă în rândul populației copiilor din mediul rural. Rezultatele cercetării arată că în numai 73% dintre gospodării, conform răspunsurilor adulților, copiii se spală întotdeauna pe mâini de fiecare dată după ce merg la toaletă (față de 78% în 2018), iar în doar 76% dintre acestea minorii obișnuiesc să se spele pe mâini înainte de fiecare masă (comparativ cu 82% în 2018%), în timp ce spălarea dinților de două ori pe zi este o regulă în numai 53% dintre gospodării (59% în 2018) (Tabelul 10). Pentru toți acești indicatori, rezultatele obținute în anul 2020 sunt inferioare celor obținute în 2018. Astfel, se observă o ușoară tendință de reducere a ponderii gospodăriilor în care copiii respectă întotdeauna aceste trei reguli de bază ale igienei corporale.

Tabelul 10. Igiena copiilor în gospodărie

	Niciodată		Uneori		Întotdeauna	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Copiii se spală pe mâini după ce merg la toaletă	1%	1%	21%	26%	78%	73%
Copiii se spală pe mâini înainte de masă	1%	1%	17%	23%	82%	76%
Copiii se spală pe dinți dimineața și seara	0%	1%	38%	46%	59%	53%
Fac baie în fiecare săptămână	0%	0%	3%	6%	97%	94%

În contextul specific al ruralului românesc, trebuie analizată influența condițiilor de viață și a veniturilor la nivel de gospodărie asupra deprinderilor referitoare la igiena personală și viața sănătoasă a copiilor. De cele mai multe ori, nerespectarea regulilor minime de igienă (precum

spălarea frecventă a mâinilor, dușul/ zilnic sau spălutul pe dinți dimineața și seara) reprezintă o consecință a sărăciei și a lipsei utilităților de bază la nivelul locuințelor (apă curentă, baie amenajată și toaletă). Această relație este evidențiată și prin rezultatele cercetării de față. În numai 41% dintre gospodăriile în care veniturile sunt evaluate ca fiind *insuficiente pentru strictul necesar*, copiii obișnuiesc să se spele pe mâini de fiecare dată după ce merg la toaletă, în doar 48% dintre acestea minorii se spală întotdeauna pe mâini înainte de masă și în numai 22% dintre gospodării copiii au obiceiul de a se spăla pe dinți de 2 ori pe zi, dimineața și seara (Tabelul 11). Dacă ne raportăm la categoriile superioare de autoevaluare a suficienței veniturilor, situația începe să se schimbe. Astfel, ponderea gospodăriilor în care copiii respectă regulile de igienă depășește 90% pentru cei care afirmă că veniturile sunt suficiente (*bani pe care îi avem ne permit să trăim bine și banii pe care îi avem ne permit să avem tot ce ne dorim*).

Tabelul 11. Percepția părinților privind veniturile și igiena copiilor în gospodărie

	Banii nu ne ajung nici pentru strictul necesar	Banii abia ne ajung de la o lună la alta	Reușim să ne descurcăm cu banii pe care îi avem	Banii pe care îi avem ne permit să trăim bine	Banii pe care îi avem ne permit să avem tot ce ne dorim
Se spală întotdeauna pe mâini după ce merg la toaletă	41%	69%	89%	94%	100%
Se spală întotdeauna pe mâini înainte de a mânca	48%	75%	87%	90%	100%
Se spală întotdeauna pe dinți dimineața și seara	22%	45%	72%	87%	100%

Această relație este evidențiată și prin raportare la nivelul dotărilor existente la nivelul gospodăriilor din rural. În gospodăriile cu dotări precare (nu dispun de apă curentă la interior, nu au băi amenajate

și nu au toaletă în casă), se înregistrează situațiile cele mai grave în ceea ce privește respectarea regulilor minime de igienă (Tabelul 12). În cazul gospodăriilor dotate cu baie la interior, 87% dintre copii se spală întotdeauna pe mâini după ce merg la toaletă (procent apropiat de cel raportat prin cercetarea derulată în anul 2018: 88%), în timp ce în cazul celor care nu dispun de această dotare, numai 58% dintre copii obișnuiesc să facă acest lucru (71% în 2018). În 85% dintre gospodăriile care dispun de baie, copii se spală pe mâini înainte de fiecare masă (în 2018 această pondere era de 90%), pe când în cazul aceluia fără această dotare, acest procent este de 66% (78% în 2018). Diferența este și mai pronunțată dacă ne referim la ponderea gospodăriilor în care copiii se spală întotdeauna pe dinți dimineața și seara. În cazul celor dotate cu baie la interior, în 71% din cazuri (69% în 2020), copiii se spală întotdeauna pe dinți dimineața și seara, în timp ce în situația gospodăriilor care nu beneficiază de această facilitate, ponderea copiilor care se spală pe dinți este de numai 33% (față de 53% în 2018).

Tabelul 12. Igiena copiilor în gospodărie în funcție de dotarea gospodăriilor (2020)

		Locuința este cu baie în interior		Locuința este cu toaletă în interior		Locuința este cu apă curentă în interior	
		Nu	Da	Nu	Da	Nu	Da
Copiii se spală pe mâini după ce merg la toaletă	Niciodată	1%	0%	1%	0%	1%	0%
	Uneori	41%	13%	39%	13%	43%	15%
	Întotdeauna	58%	87%	60%	87%	56%	85%
Copiii se spală pe mâini înainte de masă	Niciodată	1%	1%	1%	1%	1%	1%
	Uneori	33%	14%	33%	13%	34%	16%
	Întotdeauna	66%	85%	66%	86%	65%	83%
Copiii se spală pe dinți dimineața și seara	Niciodată	3%	0%	3%	0%	3%	0%
	Uneori	64%	29%	65%	25%	67%	30%
	Întotdeauna	33%	71%	32%	75%	30%	70%

Copiii fac baie în fiecare săptămână	Niciodată	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Uneori	11%	2%	10%	2%	12%	1%
	Întotdeauna	89%	98%	90%	98%	88%	99%

Cele mai importante reduceri ale procentelor care arată ponderea gospodăriilor în care copiii respectă întotdeauna regulile de igienă personală sunt evidențiate în cazul celor ce nu dispun de dotări minime: apă curentă în interiorul locuinței, baie în interior, toaletă în interior (Tabelul 13). O posibilă explicație pentru această variație poate fi găsită în diferențele în ceea ce privește structura eșantioanelor folosite în cercetările din 2018 și 2020.

Tabelul 13. Igiena copiilor în gospodărie în funcție de dotarea gospodăriilor, date comparative 2018-2020

		Locuința este cu baie în interior		Locuința este cu toaletă în interior		Locuința este cu apă curentă în interior	
		Nu	Da	Nu	Da	Nu	Da
Copiii se spală întotdeauna pe mâni după ce merg la toaletă	2018	71%	88%	73%	88%	72%	86%
	2020	58%	87%	60%	87%	56%	85%
Copii se spală întotdeauna pe mâini înainte de masă	2018	78%	90%	78%	90%	78%	88%
	2020	66%	85%	66%	86%	65%	83%
Copiii se spală întotdeauna pe dinți dimineața și seara	2018	53%	69%	53%	70%	54%	66%
	2020	33%	71%	32%	75%	30%	70%
Copiii fac întotdeauna baie în fiecare săptămână	2018	95%	99%	95%	100%	95%	99%
	2020	89%	98%	90%	98%	88%	99%

În ceea ce privește tinerii (12-18 ani), 84% dintre participanții la studiu declară că se spală de fiecare dată pe mâini după ce folosesc toaletă (86% în 2018), același procent fiind înregistrat și pentru pondere celor care afirmă că își spală întotdeauna mâinile înainte de masă (87% în 2018). Totodată, 70% dintre tineri declară că se spală întotdeauna pe dinți de două ori pe zi (72% în 2018).

Tabelul 14. Igiena tinerilor 12-18 ani (2018, 2020)

	Niciodată		Uneori		Întotdeauna	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Mă spăl pe mâini după ce merg la toaletă	1%	0%	13%	16%	86%	84%
Mă spăl pe mâini înainte de a mânca	0%	0%	12%	16%	87%	84%
Mă spăl pe dinți dimineața și seara	1%	1%	27%	29%	72%	70%

În ceea ce privește relația dintre spălarea mâinilor și cazurile de îmbolnăvire în ultimele 12 luni, apar câteva asocieri ce merită a fi menționate. În cazul gospodăriilor cu copii de 5-12 ani, incidența cazurilor de îmbolnăvire în ultimele 12 luni este de 14% în categoria celor în care minorii obișnuiesc să se spele pe mâni întotdeauna înainte de a servi masa, în timp ce cazul gospodăriilor în care copiii fac acest lucru doar uneori, acest procentul este de 19%. Această diferență se păstrează și în cazul gospodăriilor ce includ tineri de 12-18 ani. Astfel, în doar 8% dintre gospodăriile în care tinerii se spală întotdeauna pe mâini înainte de fiecare masă au fost înregistrate cazuri de îmbolnăvire, în timp ce în cazul gospodăriilor în care tinerii se spală doar uneori pe mâini, acest procent este ceva mai ridicat (12%).

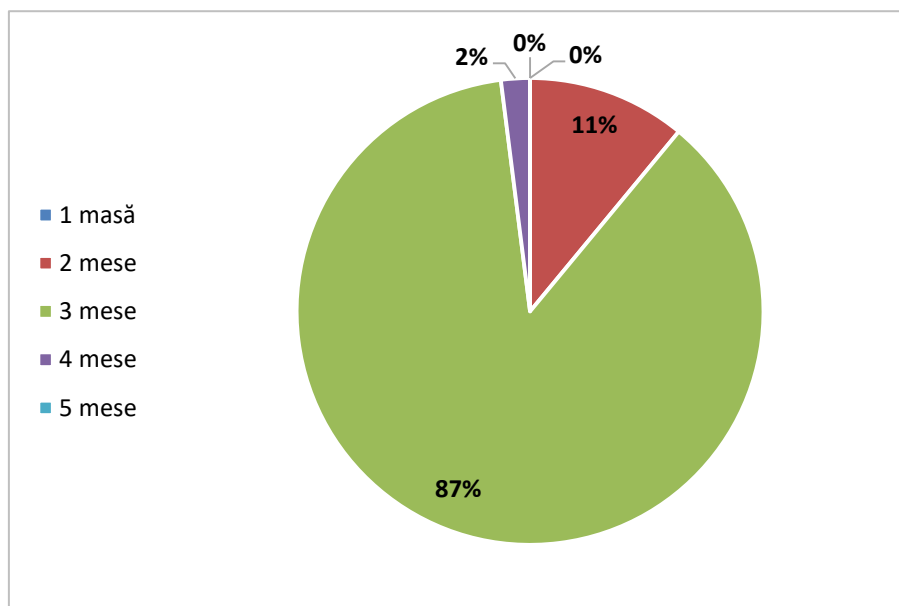
4.3. Condițiile de hrană ale copiilor din rural

Secțiunea de față urmărește să analizeze condițiile de hrană ale copiilor din mediul rural, atât din punct de vedere al numărului de mese oferite și a conținutului acestora, cât și a percepției copiilor cu privire la suficiența hranei pe care o primesc. Alimentația echilibrată contribuie, alături de respectarea regulilor de igienă, la evitarea multora dintre problemele de sănătate ce pot afecta copiii

și tinerii. De maximă relevanță pentru dezvoltarea minorilor este asigurarea alimentației adecvate în raport cu nevoile de dezvoltare specifice fiecărei categorii de vârstă.

Conform datelor furnizate de către părinți în cadrul cercetării derulate în 2020, în 87% dintre gospodării copii servesc trei mese pe zi, iar în 2% sunt oferite patru sau mai multe mese, iar în 11% numai două (Figura 15). Numărul de mese de care beneficiază copiii se asociază puternic cu evaluarea veniturilor disponibile la nivel de gospodărie. Astfel, în gospodăriile în care veniturile sunt considerate a fi insuficiente se înregistrează cele mai multe dintre cazurile în care minorii servesc numai două mese pe zi. Astfel în 70% dintre gospodăriile în care banii *nu ajung nici pentru strictul necesar* copiii servesc trei mese pe zi. Spre comparație, în gospodăriile în care respondenții declară că *veniturile sunt suficiente pentru un trai bun*, toți copiii beneficiază de minim trei mese pe zi.

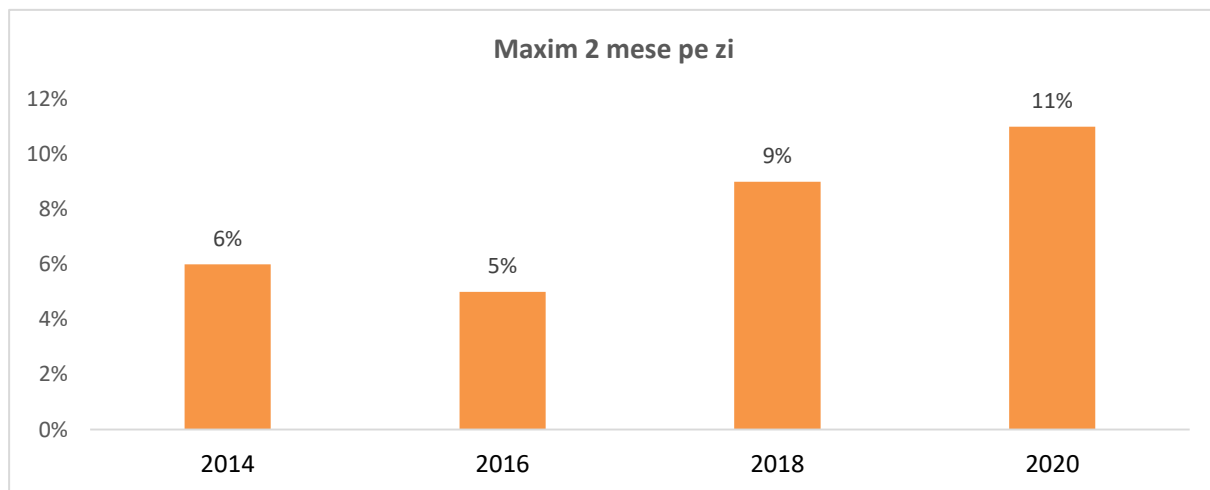
Figura 15. Numărul de mese pe zi pentru copii din gospodării, date pentru anul 2020

Ponderea gospodăriilor în care copiii servesc maxim două mese pe zi a fost în ușoară creștere în ultimii ani. Valoarea acestui indicator a evoluat de la 5% în 2016 și 9% în 2018 la 11% în anul 2020 (Figura 16).

Figura 16. Ponderea gospodăriilor în care copiii servesc maxim două mese pe zi (2014, 2016, 2018, 2020)

Dincolo de aceste observații, problema calității alimentației și a accesului la alimente de calitate rămâne una foarte importantă (Tabelul 15). În peste trei sferturi dintre gospodării (76%), respondenții declară că au fost nevoiți ca în ultimele 12 luni să cumpere alimente ieftine. În 2016 acest procent a fost de 74%, iar în 2018 de 71%. În același timp, în 74% dintre gospodării s-a recurs la limitarea cantităților de alimente ce au fost achiziționate. Este de semnalat faptul că acest procent este semnificativ mai ridicat comparativ cu cele ce au fost consemnate în cercetările anterioare (66% în 2016 și 61% în 2018). Un procent de 46% dintre respondenți au menționat că în ultimele luni au fost nevoiți să cumpere produse alimentare pe datorie sau pe credit, iar 44% au afirmat că au primit sau au împrumutat produse alimentare de la rude și prieteni. Chiar dacă aceste evaluări au la bază

standarde personale destul de diferite, se remarcă tendința de creștere a ponderii răspunsurilor care indică precaritate în achiziția de produse alimentare, ce este corelată, în mod evident, situației financiare a multora dintre gospodăriile din mediul rural și cu posibilul impact al pandemiei COVID, care și în mediul rural a dus la limitarea oportunităților de muncă și implicit scăderea drastică a veniturilor familiilor. Un alt studiu derulat de World Vision în perioada pandemiei (mai – iunie 2020) în gospodăriile cu copii din aceleași comunități ca și cele care fac parte din prezentul studiu, arată ca 60% dintre părinții intervievați nu au lucrat în perioada mai sus menționată, iar aproximativ 19% și-au diminuat veniturile ca urmare a concedierii, șomajului tehnic și a imposibilității de a lucra cu ziua.

Tabelul 15. Gospodării care în ultimele 12 luni au fost nevoite să reducă consumul sau calitatea alimentelor (% DA din total respondenți)

În ultimele 12 luni, membrii gospodăriei dvs. au fost nevoiți...	2016	2018	2020
Să cumpere alimente mai ieftine	74%	71%	76%
Să cumpere aceleași alimente, dar în cantități mai mici	66%	61%	74%
Să cumpere produse alimentare pe datorie/credit	42%	45%	46%
Să împrumute sau să primească alimente de la rude/prieteni	38%	29%	44%

Aproape toți respondenții care sunt de părere că *bani* nu ajung nici pentru strictul necesar declară că în ultimul an au cumpărat alimente mai ieftine sau că au achiziționat produse mai puține. O situație asemănătoare se înregistrează și pentru cei care afirmă că *bani* abia ajung de la o lună la altă: 87% dintre aceștia au cumpărat produse mai ieftine, iar 84% obișnuiesc să achiziționeze produse mai puține. În antiteză, pentru părinții aflați în categoria care evaluează că *bani* le permit să trăiască bine, aceste valori au fost de numai 19%, respectiv 15% (Tabelul 16). Ca evoluție în timp, se constată menținerea în 2020 a tendinței, identificate în cercetările din 2016 și 2018, de generalizare a achiziției de alimente ieftine sau de limitare a cantității produselor cumpărate, în cazul gospodăriilor precare din punct de vedere economic (unde banii nu ajung nici pentru strictul necesar sau unde membrii abia își permit traiul de la o lună la alta). De cealaltă parte, pentru gospodăriile în care se consideră că banii permit un nivel adecvat de viață, se observă reduceri importante ale ponderii celor care declară că obișnuiesc să cumpere și alimente mai ieftine (33% în 2016, 23% în 2018 și 19% în

2020). Astfel, în contextul actual, marcat de creșteri ale prețurilor la unele alimente (INS, 2020a) și de criza economică determinată de pandemia Covid-19, este de așteptat ca o parte importantă a gospodăriilor rurale să se confrunte cu unele constrângeri financiare suplimentare, care se pot reflecta în mod direct și asupra obiceiurilor referitoare la achiziția de alimente, în sensul orientării suplimentare către acele produse ce sunt oferite la prețuri reduse. Răspunsurile indică si o adâncire a decalajului constatat și în studiile anterioare între cei săraci și cei cu posibilități financiare.

Tabelul 16. Gospodării care în ultimele 12 luni au fost nevoite să reducă consumul sau calitatea alimentelor, 2016, 2018, 2020 (% DA din total respondenți)

Bunăstare financiară auto-percepută de către părinții respondenți	2016		2018		2020	
	Au cumpărat alimente mai ieftine	Au cumpărat alimente mai puține	Au cumpărat alimente mai ieftine	Au cumpărat alimente mai puține	Au cumpărat alimente mai ieftine	Au cumpărat alimente mai puține
Banii nu ne ajung nici pentru strictul necesar	95%	92%	96%	91%	98%	97%
Banii abia ne ajung de la o lună la alta	87%	79%	85%	75%	87%	84%
Reușim să ne descurcăm cu banii pe care îi avem	64%	51%	56%	45%	62%	59%
Banii pe care îi avem ne permit să trăim bine	33%	26%	23%	18%	19%	15%

În ceea ce privește alimentația copiilor, datele arată că în 10% dintre gospodării copiii primesc carne sau pește doar o dată pe săptămână, în timp ce în 62% dintre cazuri aceste produse sunt incluse în alimentație de două sau trei ori pe săptămână. În numai 28% dintre gospodării, alimentele pe bază de pește și carne sunt servite zilnic. Față de rezultate obținute în cercetarea derulată în 2018, ponderea gospodăriilor în care se consumă foarte rar pește sau carne a scăzut de la 17% la 10%,

crescând în același timp procentul gospodăriilor în care copiii consumă astfel de produse de câteva ori pe săptămână (de la 53% la 62%). Cercetarea realizată în anul 2020 a relevat faptul că lactatele și ouăle fac parte din alimentația copiilor o singură dată pe săptămână în 7% dintre gospodării, de două sau trei ori pe săptămână în 51% dintre gospodării și zilnic în 42% din cazuri. Comparativ cu situația din 2018, se constată o reducere notabilă a ponderii deținute de către gospodăriile în care copiii primesc zilnic lactate sau ouă (de la 56% în 2018, la 42% în 2020). În 55% dintre gospodării copiii primesc zilnic fructe sau legume proaspete, valoare ușor mai redusă comparativ cu cea consemnată în anul 2018 (60%).

Tabelul 17. Frecvența în alimentația copiilor a principalelor categorii de alimente

	O dată pe săptămână sau mai rar		De 2-3 ori pe săptămână		Zilnic	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Pește sau carne	17%	10%	53%	62%	30%	28%
Lapte, brânză, iaurt, ou	8%	7%	36%	51%	56%	42%
Fructe proaspete	8%	8%	32%	37%	60%	55%

În completarea datelor de mai sus, ce fac referire la situația la nivel de gospodărie, prezentăm câteva evaluări ale copiilor cu privire la alimentație. Astfel, 90% dintre copiii intervievați în cadrul cercetării World Vision apreciază că întotdeauna au suficientă hrană, în timp ce 9% consideră că doar uneori alimentele pe care le primesc sunt suficiente în raport cu propriile nevoi. Totodată, 3% dintre copii afirmă că se duc întotdeauna flămânzi la culcare (procent egal celui înregistrat în anul 2018), iar 7% menționează că doar uneori se află în această situație (5% în 2018). În concordanță cu aceste rezultate, 88% dintre copiii și tinerii intervievați au menționat că mănâncă în fiecare zi de cel puțin două ori, în timp ce 12% au declarat că există și zile în care acest lucru nu se întâmplă (Tabelul 18).

Tabelul 18. Autoevaluarea suficienței hranei

Autoevaluare suficiență hrană	Mănânc cel puțin de 2 ori pe zi			Mă duc seara în pat flămând			Am suficientă mâncare să mănânc		
	2016	2018	2020	2016	2018	2020	2016	2018	2020
Niciodată	3%	1%	1%	91%	92%	90%	2%	3%	1%
Uneori	10%	9%	11%	7%	5%	7%	6%	5%	9%
Întotdeauna	87%	90%	88%	2%	3%	3%	92%	92%	90%

4.4. Îngrijirea copiilor cu vârsta de până la 1 an

Din totalul celor 936 de gospodării ce au fost intervievate, în 16 erau înregistrați copii mai mici de un an, în 20 existau copii cu vârste cuprinse între 1 și 2 ani, iar 99 gospodării aveau în componență copii de 2-5 ani. În gospodăriile unde există copii mai mici de un an, mamele au fost întrebate cu privire la alăptare și alimentația bebelușului. În gospodăriile cu copii mai mici de doi ani au fost colectate date referitoare la efectuarea controalelor medicale și analizelor în perioada sarcinii, precum și despre asistența medicală primită în perioada de după naștere. Totodată, în cazul gospodăriilor care au inclus unul sau mai mulți copii mai mici de 5 ani au fost culese date referitoare la controale medicale și vaccinările realizate acestora.

În 9 din cele 15 gospodării cu copii mai mici de șase luni, copiii au fost hrăniți exclusiv cu lapte matern. Astfel, chiar dacă importanța hrănirii exclusiv la sân a nou născutului în primele șase luni de viață a fost intens promovată în mass media, acest lucru nu reușește să devină o normă pe deplin respectată nici în momentul de față. Totuși, trebuie să avem în vedere că în unele situații adoptarea unei strategii diferite în ceea ce privește alimentarea noului născutului poate fi determinată de cauze independente de voința mamelor. În ceea ce privește sursele de informare cu privire la alimentația copiilor sub 6 luni, două treimi dintre respondenți au menționat cadrele medicale din cabinetele de medicină de familie, jumătate au răspuns că știu de la părinți și rude, iar o treime au menționat cadrele medicale din maternitate. Comparativ cu datele colectate în 2018, se observă un trend

crescător al colectării informației din surse specializate (asistente medicale din cabinetele medicului de familie și maternitate). Conform ultimului studiu derulat de IOMC în parteneriat cu Ministerul Sănătății și UNICEF¹ în 2016, rata alăptării exclusive la sân era de 12,6%, fiind printre cele mai mici din Europa, în scădere față de 2005 când era de 20,8%. În 2016, rata alăptării exclusive era aproape dublă în urban față de rural (15.4 față de 9,8%).

În 14 din cele 36 de gospodării în care există copii mai mici de doi ani, mamele au efectuat în perioada de graviditate între 4 și 6 controale la medicul de familie. O treime au fost la medicul de familie de 2 sau trei ori, iar aproape un sfert au fost o singură dată sau nu au fost deloc (8 gospodării din cele 36). Totodată, aproape jumătate dintre mamele cu copii mai mici de doi ani au efectuat în perioada de graviditate analize medicale de minim două ori, alte 14 au făcut analize de 1-2 ori, în timp ce 3 nu au efectuat deloc astfel de investigații. Datele, deși culese pe un eșantion mult mai mic comparativ cu cel din 2018, au valori comparabile cu cele din cercetarea trecută. Peste jumătate dintre mame au efectuat de minim două ori ecografiile și examenele ginecologice, o treime au efectuat 1-2 astfel de investigații, iar în aproximativ 20% din cazuri s-a declarat că mama nu a realizat nicio astfel de investigație. Datele s-au depreciat comparativ cu 2018, principalele cauze care au determinat unele dintre mame să nu efectueze controalele medicale recomandate în această perioadă țin de lipsa resurselor materiale necesare pentru investigațiile de specialitate.

Medicul de familie a fost în vizită în prima săptămână de după naștere în jumătate dintre cazuri, în alte 7 situații medicul a venit în prima lună, în 8 cazuri a ajuns după prima lună, iar în 2 situații nu a ajuns deloc. Spre deosebire de rezultate obținute în anul 2018, se constată o creștere importantă a numărului de respondenți care afirmă că medicul de familie a ajuns să viziteze nou-născutul.

În aproape trei sferturi din gospodăriile unde există copii cu vârste mai mici de 2 ani, aceștia au primit preparate cu vitamina D (Vigantol/Vigantolete), iar în aproape jumătate din cazuri, copiii au primit suplimente de fier. Se constată că administrarea acestor două suplimente a fost mai ridicată în cazul gospodăriilor în care medicul de familie a venit în vizită imediat după nașterea copiilor.

---

¹ <https://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2019/07/SMAS-Analiza-de-situatie-2019.pdf>

4.5. Accesul copiilor din mediul rural la servicii de sănătate

În mediul rural funcționează 40% dintre cabinetele de medicină de familie existente la nivel național (4600 de cabinete), 60 de spitale și unități sanitare asimilate acestora precum și 33% din farmacii (INS, 2019c). Din totalul celor 133 de mii de paturi de spital existente la nivel național, mai puțin de 10 mii sunt înregistrate în rural, cele mai multe dintre acestea fiind destinate tratării bolnavilor ce suferă de afecțiuni pneumologice sau psihiatrice (INS, 2019c). Din punct de vedere al personalului medical, numai 9,4% dintre medici, 12,3% dintre dentiști, 19,4% dintre farmaciști și 10,9% din personalul sanitar mediu activează în rural (INS, 2019c). Astfel, în comune lucrează 4441 de medici de familie, 2031 medici dentiști, 3419 farmaciști. În multe localități rurale, cabinetele de medicină de familie fie lipsesc, fie au activitate redusă. Numai 71% dintre respondenți declară că medicul de familie este prezent în fiecare zi lucrătoare în comună, valoare inferioară celei obținute în anul 2018 (81%), însă mai ridicată în comparație cu rezultate obținute în 2012, 2014 și 2016. Ponderea respondenților care afirmă că medicul de familie ajunge în comună o dată pe săptămână sau chiar mai rar de atât este de 3%, în timp ce 26% dintre aceștia menționează că programul personalului medical include între două și patru zile de prezență în localitate (Tabelul 19).

Tabelul 19. Prezența medicului de familie în comună

Într-o săptămână obișnuită din an, în câte zile aveți medic în comună?	2012	2014	2016	2018	2020
În fiecare zi lucrătoare*	66%	64%	64%	81%	71%
În 2-4 zile pe săptămână	25%	23%	25%	14%	26%
Cam o dată pe săptămână	5%	3%	5%	2%	3%
Mai rar	1%	2%	1%	1%	0%
Nu am medic în comună	0%	3%	1%	2%	0%
Nu știu, nu răspund	3%	5%	4%	0%	0%

Notă: * În cercetările derulate în 2012, 2014, 2016 și 2018 au fost folosite două variante de răspuns diferite (în fiecare zi și în fiecare zi lucrătoare). Valorile raportate în acest tabel pentru anii în cauză

sunt produse prin cumularea răspunsurilor obținute la aceste două variante. În 2020, a fost folosită doar varianta în fiecare zi lucrătoare

Principalele probleme ce apar atunci când copiii se îmbolnăvesc țin de faptul că cele mai multe dintre serviciile medicale specializate sunt furnizate exclusiv în spitale și policlinici ce funcționează în orașe, ceea ce implică deplasarea pe distanțe, în unele cazuri, apreciabile. Astfel, aproape trei sferturi dintre respondenți au menționat că lipsa serviciilor specializate (pediatrie, laborator, radiografie, ecografie) în localitate reprezintă o problemă majoră. Dincolo de această categorie, au mai fost invocate probleme ce țin de precaritatea resurselor materiale de care dispun unele dintre familii: 20% dintre subiecți au menționat și prețurile medicamentelor, iar 15% au invocat costurile necesare asigurării transportului la oraș. În cazul gospodăriilor unde există copii mai mici de cinci ani, 11% dintre respondenți declară că minorii nu au fost consultați nici măcar o dată în ultimul an de către medicul de familie în vederea evaluării stării generale de sănătate. În același timp, 35% dintre subiecți menționează că a existat un astfel de consult, iar 54% declară că au fost două sau mai multe astfel de evaluări. Astfel, din acest punct de vedere, nu s-au înregistrat diferențe considerabile față de rezultatele obținute în cercetarea derulată în 2018, ponderea copiilor care au beneficiat de minim o consultație în ultimul an fiind în continuare îngrijorătoare.

În ceea ce privește vaccinările, în 96% dintre gospodăriile care au în componență copii mai mici de cinci ani, respondenții afirmă că au fost efectuate toate vaccinurile, în conformitate cu schema oficială (spre comparație, în 2018 acest procent era de doar 70%). Puținele excepții înregistrate în 2020 au fost determinate de situații medicale, în sensul că minorul a fost bolnav în perioada propusă pentru vaccinare sau are anumite contraindicații la efectuarea acestora. În doar două cazuri (din 137 de gospodării cu copii de 0-5 ani) au fost invocate motive ce țin de convingerile părinților privind vaccinările. Aceste date concordă cu cel mai recent raport al INSP cu privire la acoperirea vaccinală la nivel național, care a fost de peste 85% pentru toate vaccinurile din schema națională de vaccinare, iar pentru BCG a fost de peste 95%.²

---

²<http://www.cnsct.ro/index.php/analiza-date-supraveghere/evaluarea-acoperirii-vaccinale/1976-analiza-rezultatelor-estimarii-acoperirii-vaccinale-la-varsta-de-18-luni-a-copiilor-nascuti-in-luna-iulie-2018-februarie-2020>

În doar 14 gospodării dintre cele 36 care au în componență copii mai mici de doi ani, aceștia au analize medicale efectuate în ultimele 12 luni. Totodată, în 9 gospodării au fost înregistrate cazuri de îmbolnăvire la copii (7 cazuri de boli respiratorii și 3 cazuri de boli ale aparatului digestiv). În toate cele 9 situațiile de îmbolnăvire a minorilor cu vârste cuprinse între 0 și 2 ani, tratamentul a fost prescris de către mediul de familie, însă în 4 dintre acestea a fost nevoie și de intervenția medicului specialist.

Între cele 108 gospodăriilor în care trăiesc copii cu vârste cuprinse între 2 și 5 ani, în doar 37 copiii au analize medicale făcute în ultimul an. În același timp, în 26 de gospodării au fost raportate situații de îmbolnăvire a copiilor, 24 de cazuri de boli respiratorii și 4 cazuri de boli ale aparatului digestiv. În 6 situații tratamentul a fost decis de către părinți, în 21 acesta a fost stabilit de către mediul de familie, în timp ce în cinci cazuri a fost nevoie și opinia medicului specialist.

În cazul celor 790 de gospodării care includ copii de 5-12 ani situația este următoarea. În 30% dintre acestea, copiii au efectuat analize medicale în ultime 12 luni, fiind înregistrate 122 de cazuri de îmbolnăvire (ce echivalează cu 16% din totalul acestei categorii de gospodării). În 99 de gospodării au fost înregistrate boli respiratorii, în 11 boli ale aparatului digestiv, iar în 19 s-au consemnat și alte tipuri de afecțiuni. În 11 dintre cele 122 de gospodării cu situații de îmbolnăvire a minorilor părinții au fost cei care au stabilit tratamentul copiilor, în timp ce în cea mai mare parte (96 de gospodării) diagnosticul a fost pus de medicul de familie. Totodată, un sfert dintre cazuri au necesitat intervenția medicului specialist pentru stabilirea metodei optime de tratament.

Pentru tinerii de 12-18 ani, situația arată în felul următor: 25% au efectuat analize în ultimul an și 9% au suferit de diverse forme de boală (și în cazul acestei categorii, bolile respiratorii au fost cele mai frecvent întâlnite). Tratamentul a fost stabilit în aproape 90% din cazuri de către medicii de familie.

Comparativ cu 2018, în anul 2020 ponderea gospodăriilor în care unii dintre membri au fost nevoiți să amâne sau să renunțe la vizitele la medic din considerente financiare a crescut semnificativ, de la 8% la 15% (Tabelul 20). Totodată, aceeași tendință de creștere a fost înregistrată și în cazul ponderii deținute de către gospodăriile în care membrii au fost nevoiți să restrângă cumpărarea de medicamente (12% în 2018, 18% în 2020). Astfel, pentru ambele variante de răspuns, ponderea celor

care afirmă că la nivelul gospodăriilor din care fac parte nu a fost niciodată luată o astfel de decizie în ultimul an s-a redus simțitor (de la aproximativ două treimi în 2018, la 45% în 2020). Există o legătură evidentă între percepția privind situația financiară la nivel de gospodărie și deciziile de renunțare la vizitele la medic sau de restrângere a cumpărării de medicamente. În cazul a aproape jumătate dintre gospodăriile în care se consideră că *bani* nu ajung nici pentru strictul necesar s-a întâmplat ca în ultimul an unul sau mai mulți dintre membri să amâne sau chiar să renunțe la vizitele la medic. Totodată, în aproape 60% din gospodăriile din această categorie în ultimele 12 luni au fost situații de restrângere a cumpărării de medicamente, deși erau necesare. Acest lucru credem că are strânsă legătură cu efectele pandemiei – în cadrul studiului derulat de către World Vision în 2020 (pe un eșantion de 1755 părinți din 6 județe), 39% dintre respondenți au afirmat că au redus achiziționarea de medicamente pentru boli cronice și urgențe (34.5%) sau au ales să nu le cumpere deloc (4.5%)

Tabelul 20. Impactul austerității financiare asupra accesului la serviciile medicale

În ultimele 12 luni, membrii gospodăriei dvs. au fost nevoiți să	Da, s-a întâmplat		Nu s-a întâmplat până acum dar ne gândim să facem acest lucru în următoarele luni		Nu intenționăm să folosim această măsură în următoarele luni		Niciodată nu vom folosi această măsură	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Amâne sau să renunțe la vizitele la medic	8%	15%	4%	4%	22%	36%	66%	45%
Restrângă cumpărarea medicamentelor necesare	12%	18%	4%	4%	20%	33%	64%	45%

În ceea ce privește participarea la sesiuni de informare privind sănătatea, 11% dintre respondenți declară că ei sau un alt adult din gospodărie au participat în ultimii doi ani la sesiuni de informare cu privire la dreptul și accesul la servicii medicale. Un procent de 5% dintre respondenți afirmă că au participat la sesiuni dedicate nutriției copilului cu vârste cuprinse între 0 și 5 ani, iar 2% au menționat

că au luat parte la astfel de evenimente dedicate informării cu privire la diversificarea alimentației sugarului. Totodată, 37% dintre subiecți menționează că cineva din gospodărie a participat în ultimul an la acțiuni de tipul *Școală Părinților*, derulate de către World Vision România în parteneriat cu autoritățile locale.

4.6. Condiții de igienă și incidența unor comportamente nocive în cazul tinerilor de 12-18 ani din mediul rural

În cazul tinerilor (12-18 ani) din rural, mai puțin de jumătate (43%) declară că fac zilnic duș sau baie, în timp ce alți 16% afirmă că, în mod normal, într-o săptămână fac duș de cinci - șase ori (Tabelul 21). Un sfert dintre respondenți fac baie/duș de trei sau patru ori pe săptămână, iar alți 28% declară că obișnuiesc să facă acest lucru de maxim trei ori în decursul a șapte zile. Comparativ cu rezultatele din cercetările anterioare, se observă o creștere importantă a ponderii celor care au această deprindere în fiecare zi (26% în 2016, 29% în 2018 și 43% în 2020), concomitent cu reducerile înregistrate în categoriile de răspuns de două ori/ de trei ori pe săptămână. În mod evident, frecvența băilor/dușurilor este corelată existenței la nivelul locuințelor a dotărilor adecvate. În situațiile de locuire precară, reprezentate de lipsa apei curente și a unei băi amenajate corespunzător, frecvența acestor practici este redusă. Ponderea fetelor care declară că fac baie sau duș zilnic (48%) este semnificativ mai mare decât cea a băieților (36%). În medie, băieții fac duș de 5 ori pe săptămână (3,9 în 2018), pe când în cazul fetelor numărul mediului al dușurilor în decursul a șapte zile este de 5,5 (4,6 în 2018).

Datele de mai sus surprind, așadar, o îmbunătățire a practicilor tinerilor legate de igiena personală, ce pot fi asociate unor progrese consemnate în ultimii ani la nivelul condițiilor de locuit din mediul rural. Cu toate acestea, suntem departe de a semnala o îmbunătățire considerabilă din acest punct de vedere, condițiile de viață din rural fiind în continuare, și din acest punct de vedere, tributare

insuficienței dezvoltării a infrastructurii publice și standardului redus de viață al unei părți considerabile a populației ce este domiciliată la sate.

Tabelul 21. Frecvența băii/dușului într-o săptămână la tinerii din rural (12-18 ani)

	2016	2018	2020
O singură dată	5%	7%	4%
De două ori	22%	19%	12%
De trei ori	23%	21%	12%
De patru ori	12%	12%	13%
De cinci ori	7%	7%	11%
De șase ori	4%	4%	5%
De șapte ori (sau mai des)	26%	28%	43%

Pentru analizele referitoare la condițiile de igienă la care au acces copiii și tinerii din mediul rural, dincolo de datele referitoare la situația locuințelor, de maximă relevanță sunt și cele referitoare la condițiile oferite în cadrul unităților de învățământ. Este bine cunoscut faptul că starea infrastructurii de care dispun unitățile de învățământ în rural a fost deficitară în întreaga perioadă de după 1990, atât în cea ce privește spațiile de învățământ, cât și pe dimensiunea dotărilor sanitare (World Vision, 2020). Chiar dacă în ultimii ani au fost consemnate unele îmbunătățiri ale situației generale, determinate de derularea unor investiții în dotarea și modernizarea unităților școlare, starea actuală este departe de a asigura tuturor elevilor accesul la condiții sanitare optime (apă curentă în interiorul școlii, grupuri sanitare adecvate).

Conform datelor Ministerului Educației Naționale (2019), numărul școlilor care au funcționat cu grupuri sanitare necorespunzătoare s-a redus substanțial în ultimii ani: 2219 în anul 2017, 1489 în 2018 și 1180 în 2019. Totuși, în continuare cele mai multe dintre aceste unități sunt școli din mediul rural, în special din comune slab sau mediu dezvoltate din punct de vedere economic și edilitar. Astfel, 20% dintre școlile existente la nivel național, marea majoritate fiind din zone rurale, nu au

autorizație sanitară de funcționare, în timp ce una din șase școli nu are acces la o sursă autorizată de alimentare cu apă (World Vision, 2020).

Datele de sondaj arată că 95% dintre tinerii (12-18 ani) ce au participat la studiu au declarat că la nivelul școlii pe care o frecventează există o sursă de apă pentru curățarea mâinilor, în timp ce 88% au afirmat că la nivelul unității există și toaletă cu apă curentă (Tabelul 22). În profil teritorial se observă o particularitate notabilă: în cazul respondenților din județul Vaslui au fost obținute cele mai multe răspunsuri negative la aceste două întrebări referitoare la dotarea școlilor. Astfel, 18% dintre tinerii intervievați din județul Vaslui au afirmat că școlile la care învață nu dispun de o chiuvetă cu apă curentă, în timp ce jumătate au declarat că unitățile școlare nu au toalete în interior.

Pe ansamblu, diferențele față de rezultatele obținute în cercetarea din anul 2018 sunt minime, ceea ce descrie o evoluție limitată din acest punct de vedere. Aproape 60% dintre tinerii care studiază în școli cu toalete în interior declară că *le place întotdeauna la școală*, în timp ce 38% afirmă că *doar uneori le place la școală*. Una dintre facilitățile care lipsește în cea mai mare parte a școlilor din rural este reprezentată de cantinele școlare. Numai 16% dintre tinerii participanți la studiu au declarat că la nivelul unităților de învățământ la care sunt înscriși există astfel de spații destinate servirii mesei, în cele mai multe situații fiind vorba despre cantinele instituțiilor de învățământ secundar superior (învățământ liceal și profesional).

Tabelul 22. În școala voastră există...

		2016	2018	2020
O sursă de apă pentru a te spăla pe mâini	da	91%	98%	95%
	nu	9%	2%	5%
Toaletă cu apă curentă	da	79%	85%	88%
	nu	21%	15%	12%

În ceea ce privește comportamentele de risc pentru sănătatea tinerilor, studiul a analizat trei dimensiuni principale: consum de alcool, tutun și droguri. Evaluările astfel obținute permit creionarea unei imagini generale privind incidența acestor practici în rândul tinerilor din rural (12-18 ani). Aproape 13% dintre tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani recunosc că au fumat cel puțin o dată, procent în creștere față de rezultatele obținute în anul 2018, când doar 8% dintre respondenții din această categorie de vârstă au oferit răspunsuri afirmative. Datele arată o diferențiere notabilă în funcție de sex. Astfel, în rândul băieților ponderea fumătorilor (17%) este semnificativ mai ridicată decât în cazul fetelor (10%). Această deosebire se păstrează și în ceea ce privește frecvența fumatului. Aproape un sfert dintre băieții care au fumat cel puțin o dată, continuă să fumeze zilnic, iar 19% dintre ei declară că fumează cel puțin o dată pe săptămână. În cazul fetelor, aceste valori sunt semnificativ mai reduse: 9% fumează zilnic și 14% fumează cel puțin o dată pe săptămână. În ceea ce privește categoria copiilor înscriși în diversele proiecte derulate de către World Vision, incidența fumatului se situează la 12% din total copiilor din această categorie.

Un procent de 17% dintre tinerii (12 – 18 ani) care au declarat anterior că au fumat cel puțin o dată în viață au afirmat că în ultimele patru săptămâni au fumat zilnic, alți 17% au declarat că au fumat cel puțin o dată pe săptămână, 20% au răspuns că au consumat tutun mai rar de o dată pe săptămână (ocazional), iar 46% dintre subiecți s-au declarat nefumători (Tabelul 23). Vârsta medie la care tinerii au aprins prima țigară este de 13 ani. Spre deosebire de rezultatele cercetării derulate în anul 2018, ponderea tinerilor care declară că fumează zilnic este în ușoară scădere, crescând în același timp procentul celor care afirmă în ultimele patru săptămâni nu au fumat nici măcar o dată. Astfel, deși la nivel general procentul tinerilor care au încercat cel puțin o dată produsele pe bază de tutun a crescut între 2018 și 2020 de la 8% la 13%, ponderea tinerilor care au făcut un obicei zilnic din a fuma este în ușoară scădere. În 2020, peste 43% dintre tinerii fumători au spus că au avut primul contact cu produsele din tutun în jurul vârstei de 13-14 ani, situație ce confirmă rezultatele cercetărilor anterioare care arată că, de regulă, primul contact al tinerilor cu tutunul se produce în perioada ciclului de învățământ gimnazial. Una dintre concluziile cele mai îngrijorătoare ce se desprinde din analiza datelor actuale ține de faptul că 10% dintre tinerii fumători au aprins prima țigară înainte de a împlini 10 ani. Implicațiile fumatului la vârste atât de fragede sunt dintre cele mai grave, fiind afectată dezvoltarea normală a minorilor, cu implicații semnificative pe parcursul vieții acestora.

Tabelul 23. Frecvența cu care tinerii au fumat în ultima lună

	2014	2016	2018	2020
În fiecare zi	17%	17%	22%	17%
Cel puțin o dată pe săptămână	12%	26%	18%	17%
Mai puțin de o dată pe săptămână	14%	26%	20%	20%
Niciodată	57%	31%	40%	46%

Un aspect relevant pentru analiză ține de asocierea care se poate observa între statutul de fumător și percepția controlului asupra vieții. Astfel, în cazul tinerilor care au fumat cel puțin o dată, ponderea celor care declară că „nu simt niciodată că ar avea control asupra propriei vieții” este semnificativ mai ridicată decât în cazul tinerilor nefumători: 8%, față de 1%. În același timp, numai 42% dintre tinerii fumători sunt de părere că „dețin control asupra lucrurilor ce se petrec în viața lor”, în timp ce în cazul tinerilor care nu fumează această valoare este de 51%. Chiar dacă datele disponibile nu permit analize amănunțite asupra acestei relații, putem asuma o posibilă determinare între sentimentul de nesiguranță și de control redus asupra vieții și fumat.

Consumul de alcool în rândul tinerilor reprezintă o altă dimensiune semnificativă pentru descrierea comportamentelor nocive în rândul tinerilor. Datele cercetării arată că în anul 2020 aproape un sfert dintre tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani au consumat alcool cel puțin o dată în viață, un procent ceva mai ridicat decât în cazul cercetărilor anterioare (20% în 2018 și 21% în 2016). În funcție de sex, asemenea ca și în cazul fumatului, băieții prezintă o incidență mai ridicată în ceea ce privește consumul de băuturi alcoolice: 28% dintre băieți declară că au consumat cel puțin o dată alcool, în timp ce în cazul fetelor, procentul este de 21%. În ceea ce privește frecvența acestor comportamente, 11% dintre băieți au afirmat că obișnuiesc să consume alcool săptămânal, în timp ce în cazul fetelor această pondere atinge 5%. De altfel, 81% dintre tinerii care declară că au băut măcar o dată în viață afirmă că au și fumat cel puțin o dată. Asocierea dintre aceste două forme de consum nociv pentru sănătate este evidentă și arată că este destul de probabil ca o persoană care consumă alcool va ajunge, foarte probabil, să și fumeze.

Păstrând o puternică simetrie cu rezultate obținute în cazul fumatului, 9% dintre tineri au declarat că au consumat alcool pentru prima dată la vârste foarte fragede (sub 9 ani). Aproape 62% dintre subiecți au afirmat că primul contact cu alcoolul l-au avut la vârste cuprinse între 10 și 14 ani și 29% au menționat vârste între 15 și 18 ani. Vârsta medie a primului contact cu băuturile alcoolice este de 13 ani. Dintre cei care au confirmat că au băut cel puțin o dată alcool, 8% declară că în ultimele patru săptămâni au băut cel puțin o dată pe săptămână, 39% afirmă că au băut alcool mai rar de atât, iar 53% spun că nu am consumat deloc (Tabelul 24). Procentul celor care au consumat alcool în fiecare săptămână s-a înjumătățit față de rezultatele consemnate în anul 2018 (16%), fiind inferior și celui obținut în cercetarea din anul 2016 (12%). Aceeași tendință descendentă s-a consemnat și în cazul ponderii celor care au răspuns că au consumat băuturi alcoolice mai rar de o dată pe săptămână: 39% în 2020, față de 53% în 2018 și 46% în 2016.

Tabelul 24. Frecvența cu care tinerii au consumat alcool în ultima lună

	2014	2016	2018	2020
În fiecare zi	8%	1%	1%	0%
Cel puțin o dată pe săptămână	19%	12%	16%	8%
Mai puțin de o dată pe săptămână	46%	46%	53%	39%
Niciodată	27%	41%	30%	53%

Aproape 46% dintre tinerii care au consumat băuturi alcoolice consideră că au întotdeauna control asupra lucrurilor care li se întâmplă în viață, în timp ce în cazul respondenților care afirmă că nu au consumat astfel de băuturi procentul este ceva mai ridicat: 53%. În ceea ce privește consumul de droguri, cercetarea nu a relevat rezultate notabile. Cu toate acestea, ca și în cazul fumatului sau al consumului de băuturi alcoolice, trebuie avut în vedere faptul că există o tendință naturală, cu atât mai puternică în rândul copiilor și tinerilor, de a oferi răspunsuri considerate dezirabile social. Cu alte cuvinte, este de așteptat ca ponderea reală a tinerilor care au dezvoltat comportamente nocive pentru sănătate (precum fumatul și consumul de alcool) să fie ceva mai ridicată decât cea relevată de studiile de opinie.

În ceea ce privește informarea despre pubertate, începerea vieții sexuale, sarcini nedorite sau infecții cu transmitere sexuală, aproape jumătate dintre tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani declară că au avut astfel de discuții, purtate, în general, cu părinții, prietenii sau profesorii de la școală. La nivel general, 63% dintre tinerii intervievați declară că au discutat despre pubertate și începerea vieții sexuale (spre comparație, în anul 2018, acest procent era de 69%). Și în acest caz există diferențieri notabile în funcție de sex: numai 50% dintre băieți declară că au purtat astfel de discuții, în timp ce în cazul fetelor, acest procent atinge 72%. Puțin peste jumătate dintre tineri (52%) afirmă că au discutat, în diverse conjuncturi, despre apariția sarcinilor nedorite sau despre bolile cu transmitere sexuală. Procentul fetelor care au menționat că au purtat asemenea discuții este de 63%, în schimb, în cazul băieților procentul înregistrat este semnificativ mai redus: 38% (Tabelul 25).

Tabelul 25. Ai discutat cu cineva despre...?

	Da	Nu
Ce înseamnă pubertatea și când începe viața sexuală?	63%	37%
Sarcinile nedorite și infecțiile cu transmitere sexuală?	52%	48%

Cel mai adesea, discuțiile despre pubertate și începerea vieții sexuale se poartă împreună cu părinții (67%), prietenii/colegii de școală (38%) și profesorii de la ore (38%) (Tabelul 26). Este surprinzător faptul că 63% dintre participanții la studiu menționează că nu au folosit alte surse de informare pentru acest subiect. Dintre cei care au afirmat că au folosit surse de informare diverse, aproape jumătate au menționat resursele on-line.

Tabelul 26. Cu cine ai discutat despre pubertate și când începe viața sexuală?

	2018	2020
Părinți	62%	67%
Frații mai mari	8%	15%
Rude	5%	11%
Prieteni/ colegi de școală	27%	38%

Profesorii din școală la ore	34%	38%
Medicul de familie/ asistent medical	5%	4%

Cei mai mulți dintre tineri (70%) au menționat că au discutat cu părinții despre prevenirea sarcinilor nedorite și a infecțiilor cu transmitere pe cale sexuală. În același timp, peste jumătate dintre subiecți au declarat că au purtat astfel de discuții cu profesorii (54%) sau prietenii și colegii de la școală (53%) (Tabelul 27). Și în acest caz, un procent ridicat dintre tineri (71%) au afirmat că s-au informat suplimentar cu privire la aceste aspecte, prin utilizarea internetului, broșurilor, revistelor, radioului. Dintre cei care au recurs la aceste surse, jumătate au menționat internetul.

Tabelul 27. Cu cine ai discutat despre prevenirea sarcinilor nedorite și a infecțiilor cu transmitere sexuală

	2020
Părinții	70%
Frații	26%
Rude	23%
Prieteni/ colegi de școală	53%
Profesorii din școală la ore	54%
Medicul de familie/ asistent medical	9%

Peste un sfert dintre respondenții cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani nu cunosc nicio modalitate de prevenire a sarcinilor nedorite și a infecțiilor cu transmitere sexuală (în anul 2018 acest procent era de 22%). Dintre cei care au afirmat că știu despre existența unor metode de protejare împotriva acestor situații nedorite, 72% au menționat prezervativul și 38% au făcut referire la anticoncepționale. Legat de posibilitatea unor sarcini la vârste nepotrivite, 18% dintre respondenți au declarat că știu despre cazuri ale unor colege sau prietene care sunt gravide sau mame minore (în 2018 acest procent era de 11%). Pe această dimensiune, datele Eurostat (2020) arată că ponderea mamelor minore în România se păstrează la valori alarmante (4,7% în 2015, 4,7% în 2016, 4,5% în 2017 și 4,3% în 2018), fiind printre cele mai ridicate la nivelul Uniunii Europene.

5. EDUCAȚIA ȘCOLARĂ A COPIILOR DIN MEDIUL RURAL

Această secțiune adresează principalele probleme întâlnite în educația școlară a copiilor din mediul rural, prin analiza datelor referitoare la o serie de variabile ce țin de familie, școală, dar și de relațiile sociale cu profesori, colegi, acces la servicii în cadrul școlii, cât și participarea la activitățile extrașcolare. Evaluările sunt realizate de adulți și tineri. Astfel, este adresat accesul la educație prin evaluarea accesului fizic la unitatea școlară, felul în care climatul școlar susține participarea copilului la educație, dar și modul în care contextul familial susține această participare. În acest caz în mod particular sunt tratate condițiile materiale ale gospodăriei, cât și disponibilitatea familiei de a apela la reducerea cheltuielilor școlare ca strategie pentru a gestiona bugetul limitat disponibil al gospodăriei. Mai mult, implicarea familiei este adresată suplimentar prin evaluarea implicării membrilor familiei în pregătirea școlară a copiilor, prin raportarea adulților la decizii privind educația copiilor din gospodărie, cât și implicarea de către adulți a copiilor în activități domestice care înlocuiesc în unele cazuri activitatea școlară, ducând la întreruperi temporare sau definitive ale educației. Pentru un tablou complet al implicării adulților, valorile și aspirațiile educaționale ale părinților sunt un mobil important al disponibilității acestora de a susține educația copiilor, dar și participarea acestora, aceste aspecte fiind și ele prezente în această secțiune. Pe lângă suportul familial, sunt evaluate atât calitatea infrastructurii disponibile în școală, cât și calitatea actului educațional, în special a gradului de incluzivitate al educației și a nivelului de mulțumire a tinerilor și adulților față de o serie de aspecte ce țin de dotarea școlii, de metodele de predare, dar și de progresul școlar al copiilor. Secțiunea subliniază și principalele reprezentări ale adulților și ale tinerilor despre motivele abandonului școlar. Participarea copiilor la activități de antreprenariat, ca parte din curriculumul extins, este și ea adresată. Nu în ultimul rând, o subsecțiune importantă este dedicată prezenței percepute a incidentelor violente și a altor acte de agresiune în și în afara școlii, cât și descrierii cauzelor hărțuirii, așa cum apar ele percepute de către tineri. Suplimentar, pentru a adresa aceste probleme sunt subliniate strategii de intervenție și măsuri de prevenire a violenței în școli.

5.1. Accesul copiilor din mediul rural la educație

Principalul indicator utilizat în studiu pentru măsurarea gradului de acces la educație și ușurința deplasării este mijlocul de transport utilizat pentru deplasarea către școală. Cercetarea privind mijloacele de transport folosite de copiii din învățământul preșcolar, primar sau gimnazial din mediul rural pentru deplasarea la școală/grădiniță și în câteva cazuri creșă, evidențiază că marea majoritate a copiilor se deplasează pe jos până la școală, lucru în concordanță cu raportul anterior. Astfel, dacă în studiul precedent 67% din totalul elevilor mergeau pe jos la școală, studiul de anul acesta indică un procent similar (68%). Dintre elevii de vârstă preșcolară 77% se deplasează la grădiniță pe jos, procentul fiind de 72% în cazul elevilor de școală primară și 55% în cazul celor de vârsta gimnaziului. Dintre elevii preșcolari 13% merg la grădiniță cu mașina școlii, numărul crescând la 20% pentru elevii de școală primară și 36% pentru cei de școală gimnazială. Mașinile personale, și transportul în comun reprezintă cumulativ sub 10% din opțiuni la toate categoriile de școlarizare. (Tabelul 28)

Tabelul 28. Cu ce se deplasează copilul într-o zi obișnuită la creșă/grădiniță/școală primară/școală gimnazială

Mijloace de transport	Creșă (număr cazuri)	Grădiniță (%)	Școală primară (%)	Școală gimnazială (%)
Pe jos	5	77%	72%	55%
Cu mașina școlii	NR	13%	20%	36%
Cu transportul în comun	NR	1%	2%	6%
Cu mașina personală	1	8%	5%	3%
Altele (bicicletă)	NR	<0.5%	<1%	NR
Total	6	100%	100%	100%
N	6	178	752	455

Baza adulți WVR 2020, procente necumulative, răspuns multiplu, citire: 77% dintre adulți spun că într-o zi obișnuită copilul se deplasează la grădiniță pe jos. *NR= Non-răspuns

Distanța gospodăriei față de satul centru de comună este un factor care influențează modalitatea de deplasare. Astfel, cei mai mulți copii merg pe jos până la grădiniță/școală, atunci când aceasta se află la mai puțin de 8 km distanță față de casă. Însă, chiar dacă distanță față de grădiniță/școală depășește 8 km, sunt situații în care deplasarea se realizează tot pe jos în cea mai mare parte a cazurilor celor care își duc copiii la grădiniță și la școala primară. Astfel, 94% dintre cei care stau la distanță mai mare de 8 km față de grădiniță își duc copiii pe jos, în timp ce 76% dintre cei care stau la mai puțin de 8 km față de grădiniță își duc de asemenea pe jos copii la destinație. Cu mașina școlii deplasarea e mai comună pentru cei cu copii în școala primară, crescând incidența deplasării cu mașina școlii pentru copiii din ciclul gimnazial, de la 20% la 36 % (Tabelul 28).

Deși aparent minoră creșterea, acest lucru se vede mai puternic atunci când se ia în calcul distanța dintre locuință și satul centru de comună. Astfel, 19% dintre părinții care au copii în școala primară și casa la mai puțin de 8 km față de școală, declară că se deplasează cu mașina școlii. În același timp 24% dintre părinții cu copii la școală primară, dar care au locuința plasată la mai mult de 8 km distanță afirmă că folosesc mașina școlii. Pentru părinții copiilor din ciclul gimnazial creșterea e și mai pronunțată: 34% dintre cei care au locuința la mai puțin de 8 km față de școală, afirmă că copiii lor se deplasează cu mașina școlii, iar 61% dintre cei care au locuința plasată la mai mult de 8 km distanță declară că copiii lor folosesc mașina școlii.

Durata în minute până la școală reprezintă un indicator al accesibilității drumului până la școală și, mai larg, al accesului la educație. În 2020, durata medie de deplasare dus-întors la grădiniță/școală este de 19 minute primăvara și de 24 de minute iarna. Față de anii anteriori, cifrele sunt într-o ușoară scădere, astfel în 2018 erau necesare 20 de minute pentru deplasare primăvara, iar în 2016 valoarea era de 23 de minute, dar scăderea nu este semnificativă. În 2018, durata deplasării dus întors pe timp de iarnă era de 25 de minute, iar în 2016 de 29 de minute.

Tabelul 29. Durata de deplasare a copiilor la școală/grădiniță/zi (dus-întors) - 2020

	Minute deplasare dus-întors grădiniță/școală primăvara/vara	Minute deplasare dus-întors grădiniță/școală iarna
Sub 15 minute	37%	17%
15-30 minute	55%	64%

31-60 minute	7%	18%
Peste 60 minute	1%	2%

Cum era de așteptat, distanța de la locuință până la satul centru de comună, coroborată cu anotimpul deplasării afectează timpul de deplasare. Astfel, semnificativ mai mulți părinți (39%) dintre cei care locuiesc aproape de școală (la mai puțin de 8 km) declară că fac primăvara /vara mai puțin de 15 minute, față de părinții care stau la peste 8 km distanță (17%). De asemenea, mult mai mulți părinți (28%) care stau la distanță mai ridicată față de școală fac 31-60 de minute până la școală, comparativ cu doar 5% dintre părinții care spun că parcurg distanța în același interval de timp cu cei care stau la mai puțin de 8 km distanță față de grădiniță/școală. Deși intuitive aceste diferențe, ele devin semnificative în anotimpul rece, când considerabil mai mulți părinți care stau mai aproape de școală afirmă că fac sub o oră (82%), față de cei care declară o durată de deplasare asemănătoare, dar stau la peste 8 km față de grădiniță/școală (56%). Astfel, în anotimpul rece mai mulți părinți dintre cei aflați la distanță mai ridicată față de școală fac între 31 de minute și o oră, față de anotimpul cald, ceea ce ne indică o creștere a dificultăților părinților de a-și duce copiii la școală iarna. Pentru o parte din copiii aflați la distanță de unitățile de învățământ accesul la educație este îngreunat în lipsa unor strategii de a recupera aceste decalaje printr-un transport eficient pus la dispoziție de unitatea școlară, care să fie ușor accesibil indiferent de anotimp. Mai mult, ca o familie să poată recupera timpul de deplasare în anotimpul rece înseamnă ca ea va compensa prin investiția unor resurse financiare suplimentare (pentru asigurarea deplasării cu mașina personală, de exemplu), ceea ce multe familii cu o situație materială precară nu pot îndeplini, în consecință întâmpinând greutăți în deplasare iarna.

5.2. Climatul școlar

Mediul școlar este foarte important pentru participarea copiilor la educație. Măsurat prin percepțiile copiilor privind relațiile cu ceilalți colegi și cu profesorii, în 2020 apare o scădere considerabilă față de evoluțiile celorlalți ani a ponderii celor care spun că le place întotdeauna la școală (Tabelul 30). Astfel, 61% dintre tineri spun că le place întotdeauna la școală, comparativ cu anii anteriori, când 70-74%

dintre tineri afirmau acest lucru. În schimb, considerabil mai mulți tineri declară că doar uneori le place la școală (37%), față de anii anteriori.

Tabelul 30. Percepțiile copiilor privind mediul școlar 2014-2020

	Niciodată				Uneori				Întotdeauna			
	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020
Îmi place la școală	3%	3%	3%	2%	26%	24%	27%	37%	72%	74%	70%	61%
Sunt tratat mai rău decât ceilalți copii din clasa mea	82%	88%	85%	85%	12%	8%	8%	11%	6%	4%	6%	4%
Profesorii se poartă cu mine la fel ca și cu ceilalți copii	3%	2%	2%	1%	11%	8%	8%	14%	86%	90%	90%	85%
Colegii se poartă cu mine la fel ca și cu ceilalți copii	3%	3%	4%	2%	19%	13%	13%	17%	77%	84%	83%	81%

Bazele WVR 2014-2018 și Baza tineri WVR 2020, procente necumulative, N=1435.

În privința tratamentului diferențiat perceput, per ansamblu existența situațiilor în care copilul se consideră tratat mai rău decât ceilalți copii din clasa sa se menține constantă (cu 15% în 2020 față de 14% în 2018). Există însă diferențe în percepția frecvenței cu care acestei situații apar: scade în 2020 percepția că întotdeauna se ivesc astfel de situații și crește cea conform căreia uneori apar situații în

care copilul este tratat mai rău decât colegii săi (în 2020 un procent de 4% spun că întotdeauna, 11% afirmă că uneori, comparativ cu 2018 când 6% declarau că întotdeauna apar astfel de situații, și doar 8% afirmău că acest lucru avea loc uneori).

Cea mai mare parte a tinerilor (85%), consideră că profesorii se poartă cu ei la fel ca și cu ceilalți colegi, doar 1% consideră că nu apar deloc astfel de situații, iar 14 % spun că se întâmplă acest lucru uneori. Cu toate că cei mai mulți tineri percep că au parte de un tratament egal, față de anii anteriori a scăzut proporția celor care consideră că întotdeauna e așa, astfel în 2016 și în 2018, 90% dintre tineri afirmău că sunt tratați egal de către profesori, comparativ cu 85% în 2020 și a crescut procentul celor care afirmă că au parte doar uneori de acest tratament (14% în 2020, față de 8% în 2018, respectiv în 2016).

Tratamentul egal din partea colegilor, față de ceilalți indicatori ai climatului școlar, se menține constant pe toate cele 4 valuri ale cercetării, cu cea mai mare parte a copiilor (81%) afirmând că la școală colegii se poartă cu ei la fel ca și cu ceilalți copii (Tabelul 31). Aceste percepții legate de mediul școlar evoluează diferit în asociere cu bunăstarea gospodăriei. Astfel, tinerii provenind din gospodării în care resursele financiare nu ajung nici pentru strictul necesar percep într-o proporție mai scăzută tratamentul egal față de cei din gospodării cu o bunăstare mai ridicată, care reușesc să se descurce mai bine cu banii pe care îi au (Tabelul 31). În acest caz, pe de o parte, tinerii din gospodăriile cu o situație materială precară pot întâmpina o stigmă pregnantă în mediul școlar.

Tabelul 31. Percepțiile copiilor privind mediul școlar în funcție de bunăstarea gospodăriei

	Banii nu ne ajung nici pentru strictul necesar (alimente, cheltuieli de locuire etc.)	Banii abia ne ajung de la o lună la alta	Reușim să ne descurcăm cu banii pe care îi avem
Profesorii se poartă cu mine la fel ca și cu ceilalți copii	71%	85%	94%
Colegii se poartă cu mine la fel ca și cu ceilalți copii	66%	86%	91%

Baza adulți și tineri WVR 2020, N=636, răspunsurile care marchează că afirmația este valabilă întotdeauna, din cele 3 opțiuni de răspuns (niciodată, uneori, întotdeauna)

5.3. Contextul familial

Contextul familial afectează accesul la educație al copiilor, cât și participarea școlară a acestora. Modul în care contextul familial e important este reflectat pe de o parte prin posibilitatea achiziției resurselor pentru școală (cărți, rechizite etc.), iar pe de altă parte prin modul în care este priorizat atât timpul de studiu, cât și cheltuielile pentru educația școlară în familia copilului.

Datele cercetării ne arată că în 2020 asigurarea constantă a necesarului de cărți și rechizite pentru tineri a fost ușor mai scăzută față de anii anteriori, cel mai probabil închiderea școlilor a făcut dificil accesul copiilor la aceste resurse. Astfel, 74% dintre tineri spun că rechizitele și cărțile au fost întotdeauna suficiente, în timp ce în 2018 un procent de 84% afirmau același lucru (Tabelul 32). Per total, accesul la rechizite pare bun pentru trei sferturi dintre tineri, însă precar pentru un sfert dintre aceștia, care afirmă că doar uneori au suficiente cărți și rechizite. În acest sens, e relevantă nu doar aprecierea suficienței rechizitelor și cărților, dar suplimentar și aprecierea suficienței banilor pentru a le achiziționa. Astfel, 58% dintre tineri spun că familia lor are întotdeauna suficienți bani să cumpere ce are nevoie copilul (rechizite, cărți, haine), 39% dintre tineri afirmă că doar uneori familia lor are suficienți bani, iar 3 % indică că banii nu ajung niciodată pentru a asigura necesarul de rechizite și cărți pentru școală.

Față de anii anteriori, mai puțini tineri consideră că se simt obosiți pentru că muncesc înainte sau după ce se întorc de la școală. Astfel în 2020, 3% spun că întotdeauna se simt obosiți pentru că muncesc înainte sau după ce se întorc de la școală, față de 6% în 2018. Cea mai mare parte a tinerilor spun că nu lipsesc niciodată de la școală pentru a se duce să muncească (92%), un nivel care se menține constant față de anii anteriori. (Tabelul 32).

Datele cercetării indică un context familial care pare să sprijine în mai mare măsură participarea copilului la educație. Per total, în contextul pandemiei, numărul celor care declară că se simt obosiți

pentru că muncesc este ușor mai scăzut față de 2018; la fel, a scăzut și procentul celor care afirmă că lipsesc de la școală pentru a se duce să muncească (de la 6% în 2018 la 2% în 2020).

Tabelul 32. Condiții materiale ale gospodăriei 2014-2020

	Niciodată				Uneori				Întotdeauna			
	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020
Am suficiente cărți și rechizite pentru școală	3%	2%	3%	1%	20%	15%	14%	25%	77%	83%	84%	74%
Lipsesc de la școală pentru că mă duc să muncesc	88%	92%	90%	92%	6%	4%	5%	6%	6%	4%	6%	2%
Mă simt obosit pentru că muncesc înainte sau după ce mă întorc de la școală	77%	88%	81%	83%	16%	9%	13%	14%	7%	4%	6%	3%

Bazele WVR 2014-2018, Baza tineri WVR 2020, N=1435

Atunci când se gândesc la strategii de reducere a cheltuielilor școlare, cea mai parte dintre adulți apelează la strategii parțiale, cum ar fi achiziția unui număr mai redus de rechizite, aceasta fiind cea mai comună practică. În același timp, dat fiind contextul pandemic, 2% dintre adulți spun că deja au întrerupt școala o vreme pentru unul sau mai mulți copii. În general suportul pentru astfel de strategii este unul redus, cei mai mulți respondenți, 77%, declară că nu vor folosi niciodată întreruperea temporară a activității școlare pentru unul sau mai mulți copii (Tabelul 33). Atunci când discută despre strategiile parțiale și temporare (reducerea rechizitelor și a cărților, cât și întreruperea temporară a școlii pentru copii) în perspectiva viitorului, o parte dintre adulți spun că nu vor lua în considerare opțiunea în următoarele luni, față de cei care se poziționează tranșant, spunând că nu

vor folosi aceste măsuri niciodată: 28% dintre adulți spun că nu vor lua în considerare renunțarea la activitățile extrașcolare în următoarele luni, iar 20% declară că nu vor lua în calcul în următoarele luni întreruperea temporară a școlii. Cel mai probabil, strategiile de întrerupere temporară sunt văzute ca soluții minimale și mai acceptabile pentru a gestiona tensiunea dintre aranjamentele familiale (probleme legate de bugetul familiei, prioritizarea timpului de muncă în gospodărie etc.) și accesul la educație al copiilor. Față de anii anteriori, mai multe gospodării declară că au cumpărat mai puține rechizite (38% în 2020, față de 21% în 2018) și că au renunțat la activitățile extrașcolare (42% în 2020, față de 19% în 2018), însă cel mai probabil aceste aspecte sunt și rezultatul închiderii școlilor și a interdicțiilor privind socializarea în grupuri mari, care au caracterizat perioada stării de urgență și a celei de alertă declarate în urma apariției pandemiei COVID-19.

Tabelul 33. Reducerea cheltuielilor școlare în gospodărie

	Da, s-a întâmplat	Nu s-a întâmplat până acum, dar ne gândim să facem acest lucru în următoarele luni	Nu s-a întâmplat, dar nu intenționăm să folosim această măsură în următoarele luni	Niciodată nu vom folosi această măsură	NS
Să cumpere mai puține rechizite, cărți pentru școala copiilor	38%	5%	33%	24%	0%
Să renunțe la activitățile extrașcolare pentru copii (concursuri, meditații, tabere etc.)	42%	5%	28%	23%	3%
Să întrerupă pentru o vreme școala pentru unul sau mai mulți copii	2%	0%	20%	77%	1%
Să întrerupă definitiv școala pentru unul sau mai mulți copii	NR	NR	NR	NR	NR

Baza adulți WVR 2020, N=936, procente pe linie

În general, gospodăriile cu o situație materială precară sunt mai des nevoite să considere strategii de reducere a cheltuielilor școlare. Cei mai mulți dintre cei care spun că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar sunt și cei care declară că au cumpărat mai puține rechizite școlare și cărți pentru copii (82%), comparativ cu 46% dintre cei care spun că banii abia le ajung de la o lună la alta care au apelat deja la această practică. Cei care afirmă că nu vor apela niciodată la reducerea achizițiilor de rechizite și cărți fac parte într-o mai mare proporție din categoria celor care spun că reușesc să se descurce cu banii pe care îi au (35%), scăzând ca proporție în categoria celor cărora banii abia le ajung de la o lună la alta (19%) și a celor cărora banii nu le ajung nici pentru strictul necesar (4%). Astfel, foarte puțini părinți din gospodăriile sărace își permit să nu reducă achiziția de cărți și rechizite. De asemenea, același tipar apare și în cazul renunțării la activitățile extrașcolare, aceasta având loc în familiile sărace: 78% dintre cei cărora nu le ajung banii pentru necesități afirmă că au renunțat la activitățile extrașcolare pentru copii. În schimb întreruperea temporară a școlii pentru unul sau mai mulți copii, deși folosită și ea, este strategia cea mai puțin folosită de membrii gospodăriilor sărace comparativ cu celelalte strategii menționate.

5.4. Implicarea tinerilor în activități casnice

Implicarea tinerilor și copiilor în activitățile domestice ale gospodăriilor din mediul rural este încă prezentă în România în zona rurală, uneori munca domestică având un impact asupra condițiilor de trai și de participare școlară. Munca pentru alte persoane din comună este rară, cea mai mare parte din munca tinerilor fiind cea depusă în propria gospodărie.

În 2018, un procent de 2% dintre gospodării declarau că au copii care lucrează pentru alte persoane, iar în 2020 un procent de 3% declară același lucru, diferența dintre ani nefiind una semnificativă. 79% dintre gospodăriile intervievate în 2018 afirmă că au copii care lucrează în gospodăria proprie, procentul fiind de 80% în 2020. Îngrijirea de animale este prezentă în 52% din familii în 2018 și în

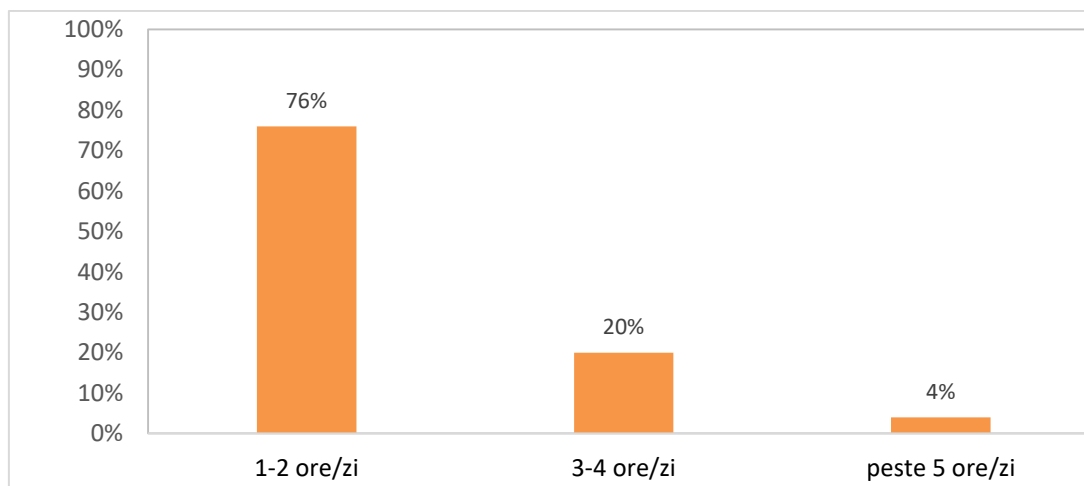
40% din cazuri în 2020. Îngrijirea altor membri ai gospodăriei apare în 14% dintre gospodăriile intervievate în 2018 și tot în 14% în 2020.

Gradul de participare al tinerilor în activitățile gospodăriei, raportate de către aceștia, variază însă când analizăm numărul de ore dedicate. Astfel 76% dintre tinerii care lucrează în gospodăria proprie spun că această activitate le ia între una și două ore pe zi. 20% lucrează între trei și patru ore pe zi, iar 4% raportează că lucrează peste cinci ore pe zi. (Figura 17)

Pe măsură ce crește vârsta, crește și numărul de ore lucrate în propria gospodărie, rezultat consistent cu cel din 2018 (

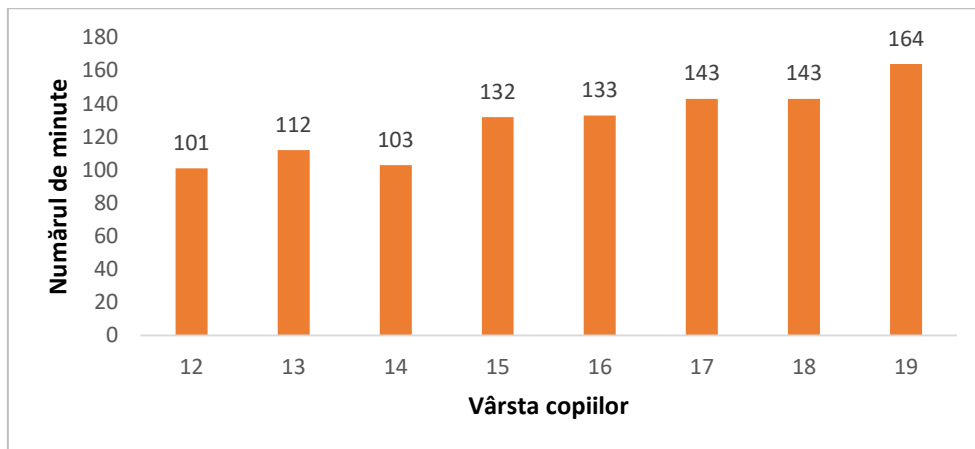
Figura 18). Astfel, cei de 16 ani și peste, până la vârsta de 19 ani lucrează între 3 și 5h în gospodărie proprie, considerabil mai mult decât copiii de vârstele 12-15 ani, care lucrează 1 oră în gospodăria proprie.

Figura 17. Numărul de ore lucrate într-o zi de către tineri în gospodăria proprie

N=1138, baza tineri WVR 2020

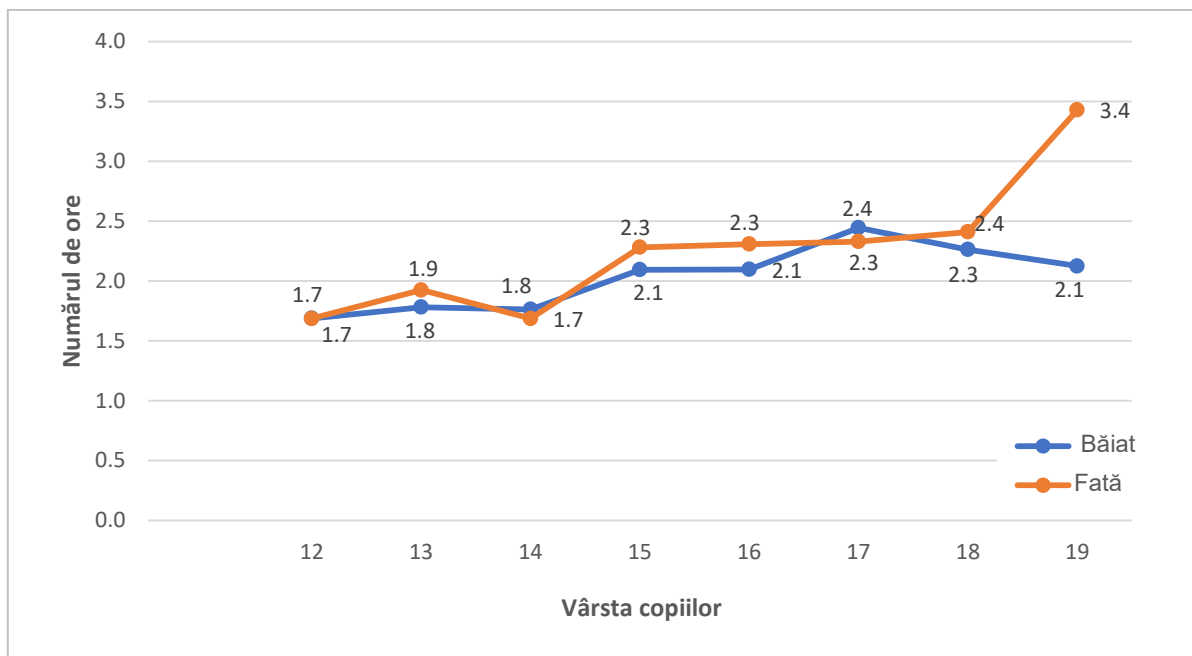
Figura 18. Numărul mediu de minute de muncă în propria gospodărie/zi în funcție de vârsta tânărului

Baza tineri WVR 2020, N=1138

Numărul de ore nu diferă dacă analizăm doar în funcție de genul respondenților, însă ele devin vizibile atunci când introducem în analiză vârsta acestora. Astfel, pe măsură ce crește vârsta, fetele alocă un număr mai mare de ore muncii în gospodărie, comparativ cu băieții, cu mici excepții: vârstele de 14 și 17 ani, unde numărul de ore este ușor mai ridicat pentru băieți, fără a afecta însă tendința generală semnalată. (Figura 19)

Figura 19. Numărul mediu de ore de muncă/ zi în propria gospodărie, în funcție de gen și vârstă

Baza tineri WVR 2020

Studiul WVR din 2020 arată un impact redus al muncii domestice asupra frecvenței cursurilor, atât cele în persoană, cât și cele online. Astfel, 6% dintre tineri declară că „uneori” lipsesc de la școală pentru că merg să muncească, iar 2% se află în această situație „întotdeauna”. În ultimele 3 luni, prezența școlară la cursurile on-line a fost afectată în cazul a 3% dintre copiii de faptul că au lucrat pentru familie sau altcineva din gospodărie și în cazul a 4% dintre copii deoarece nu s-au putut conecta. Acest lucru e în concordanță parțială cu datele raportate de adulți. Astfel, cercetarea pe adulți indică faptul că, în medie, copiii acestora de vârsta grădiniței muncesc în gospodărie o oră și 20 de minute, cei de clasele I-IV o oră și 12 minute, comparativ cu cei de gimnaziu care lucrează în

medie o oră și 37 de minute și cu cei de liceu pentru care raportează o oră și 46 minute. În anii precedenți (2018 și 2016) datele arată cifre similare cu numărul mediu de ore lucrate de tineri, atât auto raportate cât și raportate de părinți, anume între 1,8 și 2 ore pe zi. Implicarea în treburile gospodăriei crește însă odată cu vârsta elevilor, lucru care ar putea afecta implicarea acestora în eforturile educaționale și cerințele școlii. (Tabelul 34)

În ceea ce privește tipurile de activități întreprinse de elevi acestea cresc nu doar în durată, ci și în intensitate și responsabilitate pe măsură ce aceștia înaintază în vârstă. Astfel dacă, conform părinților, 42% dintre copiii de vârsta grădiniței au sarcini de curățenie în gospodărie acest procent crește la 66% pentru copiii din ciclul primar, 82% pentru cel gimnazial și 94% pentru liceu. De asemenea, dacă 21% dintre elevii de grădiniță au sarcini de îngrijire a animalelor, procentul crește la 53% până la vârsta liceului. Tinerii ce încă merg la școală pot însă avea și alte responsabilități în creșterea ori îngrijirea altor membri ai gospodăriei (24% la vârsta liceului) sau de muncă pentru vecini sau în alte gospodării (1% la vârsta școlii primare, 5% la vârsta liceului). Numărul tinerilor care nu au responsabilități în gospodărie scade constant, de la 47% între copiii de grădiniță și până la 4% pentru cei de liceu. (Tabelul 34)

Tabelul 34. Folosirea copiilor la munci în și în afara gospodăriei și durata medie a activității lor zilnice

	Grădiniță	Clasa pregătitoare - clasa a IV-a	Clasele V- VIII	Clasele IX- XII
Fac curat în gospodărie	42%	66%	82%	94%
Îngrijesc animale	21%	26%	36%	53%
Îngrijesc alți membri ai gospodăriei	4%	6%	12%	24%
Lucrează la vecini sau în alte gospodării din sat	NA	1%	2%	5%
Niciuna din cele de mai sus	47%	25%	11%	4%
Altă activitate	4%	NA	NA	NA
N	214	964	667	446
Timp lucrat de copii într-o zi	1 h 20	1 h 12 min	1 h 37 min	1 h 46 min

obișnuită	min			
N	88	566	417	236

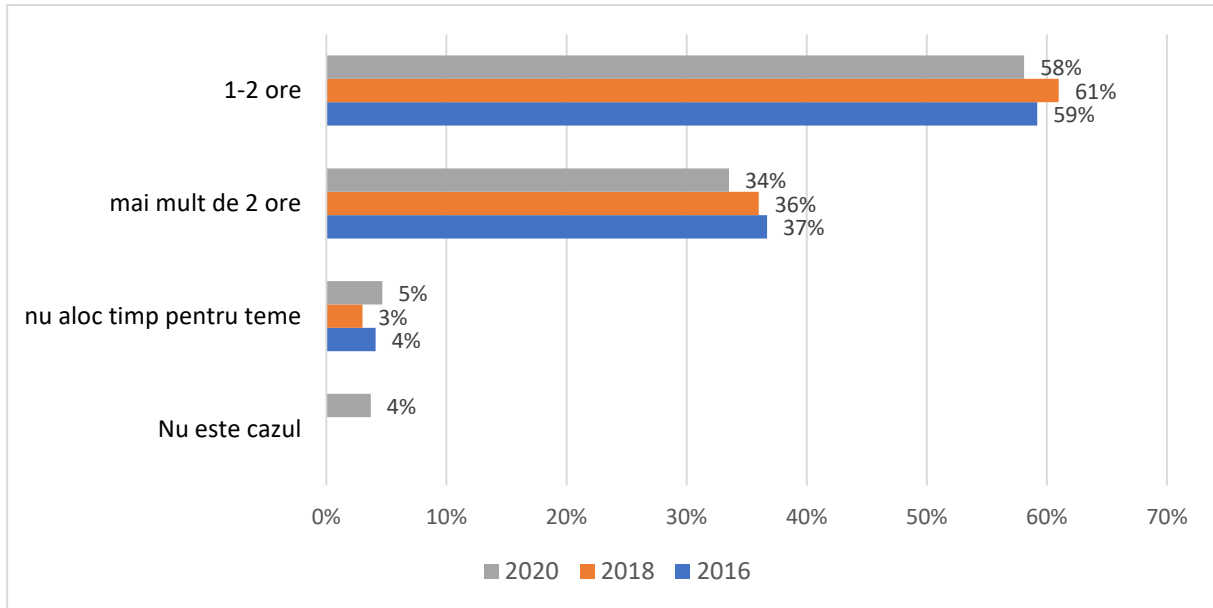
Baza adulți WVR 2020, citire: conform 26% dintre adulți, copiii de la clasă pregătitoare până la clasa a IV-a din gospodărie participă la îngrijirea animalelor în afara activității școlare.

5.5. Pregătire și rezultate școlare copii

5.5.1. Pregătire școlară

Timpul alocat temelor de către copii durează între una și două ore pentru cea mai mare parte dintre ei, la fel ca în valurile precedente ale studiului. 58% dintre tinerii chestionați, dedică acest volum de timp, însă comparativ cu 2018 procentul e ușor mai scăzut, apropiindu-se de cel din 2016. În același timp, crește ușor în 2020 procentul tinerilor care spun că nu dedică timp pentru teme. Fetele în general dedică mai mult timp temelor decât băieții, astfel mai multe fete decât băieți petrec între 3 și 4 ore pe zi pentru realizarea temelor (42% dintre fete și 22% dintre băieți). În 2018, 43% dintre fete alocă peste două ore pentru realizarea temelor comparativ cu 28% dintre băieți, ierarhia de gen păstrându-se și în 2020, deși timpul dedicat temelor crește la băieți cu 6 procente. (Figura 20) Diferențele de vârstă în alocarea timpului pentru teme sunt și ele semnificative. Un procent mai ridicat dintre copiii de 12 și 13 ani petrec 1-2 ore realizându-și temele, comparativ cu cei de vârstă mai mari. Astfel, pentru efectuarea temelor, 67% dintre copiii de 12 ani petrec 1-2 ore, în timp ce 26% alocă 3-4 ore, iar dintre copiii de 13 ani, 64% alocă 1-2 ore și 26% alocă 3-4 ore. Mai mulți copii cu vârsta de peste 16 ani petrec câte 3-4 ore realizându-și temele, față de copiii de 12, 13 și 14 ani. Chiar și așa, cea mai mare parte a copiilor petrec 1-2 ore pe zi pentru realizarea temelor.

Figura 20. Timpul alocat temelor

Bazele WVR 2016-2018, Baza WVR tineri 2020, N=1435

Suportul pentru realizarea temelor este important pentru îndeplinirea cerințelor educaționale, în acest sens un rol foarte util îl au în continuare părinții, cu 39% dintre tineri care îi menționează ca fiind principalii care îi ajută atunci când ei nu reușesc să se descurce cu temele. În 2020, față de anii anteriori, profesorii sunt pe următorul loc, menționați de 18% dintre tineri (Tabelul 35). Cel mai probabil, schimbarea a survenit și ca urmare a introducerii educației online, unde profesorii au fost nevoiți să își monitorizeze mai atent studenții.

Tabelul 35. Cine îi ajută pe elevi în efectuarea temelor

Cine te ajută în rezolvarea sarcinilor școlare atunci când nu știi să le rezolvi singur?	2016 N=1463	2018 N=1438	2020 N=1435
Părinții	41%	42%	39%
Frații mai mari	15%	15%	17%
Rude din familie	5%	4%	7%
Meditațiile	3%	3%	2%
Profesori	11%	9%	18%
Nimeni	26%	26%	27%

Baze de date WVR tineri 2016, 2018, 2020

Deși rolul părinților rămâne în continuare important, în 2020 față de anii anteriori se redistribuie ușor în familie sarcina de suport a copiilor în realizarea temelor, cu frații mai mari menționați de 17% dintre tineri în creștere față de anii anteriori (15% în 2018 și 12% în 2016) și cu alte rude din familie menționate de 7% dintre tineri, tendință crescătoare comparativ cu cercetările trecute (4% în 2018 și 5% în 2016). O parte considerabilă dintre copii, în jur de un sfert din eșantion, menționează în fiecare val al colectării datelor, că nu sunt ajutați de nimeni atunci când nu știu să-și rezolve singuri tema: 27% dintre tineri menționează acest lucru în 2020, 26% în 2018 și 26% în 2016. O astfel de situație subliniază faptul că o parte consistentă dintre elevi nu se pot descurca cu temele primite, ceea ce pe termen lung poate avea efecte asupra performanței și participării școlare. Mai mult, așa cum studii recente arată (Hatos 2020), diferențele între rural și urban în privința implementării școlii online sunt foarte mari, cu o pondere mai scăzută a utilizării platformelor online de învățare în mediul rural, ceea ce poate afecta suplimentar inclusiv suportul oferit de profesori, dar și lipsa suportului pentru copiii care au menționat că nu îi poate ajuta nimeni la realizarea temelor.

Suplimentar pentru pregătirea școlară adecvată, existența personalului suport în cadrul școlii apare și ea diferențiat menționată de către tineri. Astfel, 97% dintre tineri menționează că în școala lor există

psiholog sau consilier pedagogic, 20% că există cabinet de logopedie cu logoped, iar 33% că există consilier vocațional. Însă așa cum multe analize arată, cabinetele de consiliere psihopedagogică servesc un număr ridicat de elevi, neexistând garanția unui suport adecvat în condițiile supraaglomerării consilierilor (OECD 2007, Stănculescu și Isuf 2014, Florian și Țoc 2020). Deși recent au existat anumite inițiative legislative pentru modificarea numărului maxim de elevi alocați unui consilier școlar de la 800 la 600, respectiv de la 400 la 300 de preșcolari, ele nu au fost aprobate și adoptate până în acest moment.

Prezența infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților în școală, cât și utilizarea acesteia, sunt indicatori relevanți pentru calitatea procesului de educație. Astfel, elementele de infrastructură menționate cel mai des de tineri sunt chiuvetele cu apă curentă (96%), laboratorul de informatică (92%) și biblioteca (91%). Cele mai puțin menționate sunt cabinetul medical cu medic (37%), tabla interactivă (36%), cantina școlară (16%) și cabinetul stomatologic școlar (10%). Utilizarea acestor elemente de infrastructură e și ea diferită, astfel, pentru cei mai mulți tineri nu toate dotările sunt efectiv utilizate la capacitatea lor. (Tabelul 36)

Tabelul 36. Existența și utilizarea dotărilor în școlile tinerilor

	Existența dotării	Utilizarea curentă a dotării
Sală de sport amenajată	66%	63%
Teren de sport amenajat	82%	81%
Laborator de informatică	92%	88%
Tablă interactivă	36%	30%
Biblioteca	91%	85%
Chiuvete cu apă curentă pentru a te spăla pe mâini	96%	95%
Toalete în interior	89%	87%
Cantină școlară	16%	13%
Cabinet medical școlar cu medic	37%	36%
Cabinet stomatologic școlar	10%	8%

Baza WVR Tineri 2020

Așa cum reiese din această distribuție, școlile din zonele rurale la care copiii merg nu oferă niște servicii medicale adiacente care pot ajuta în situații critice la reducerea costurilor pentru participare școlară. În privința utilizării dotărilor existente în școli, în cea mai mare parte ele sunt folosite, însă se remarcă o ușoară subutilizare a lor. Cele mai consistente diferențe între prezența dotării și utilizarea ei apar, în percepția tinerilor, în cazul resurselor bibliotecii, cu o diferență de 6 procente, și în cazul dotărilor tehnologice, a laboratorului de informatică și tablei interactive, ceea ce poate indica un decalaj de competențe digitale reflectate în lipsa utilizării acestora.

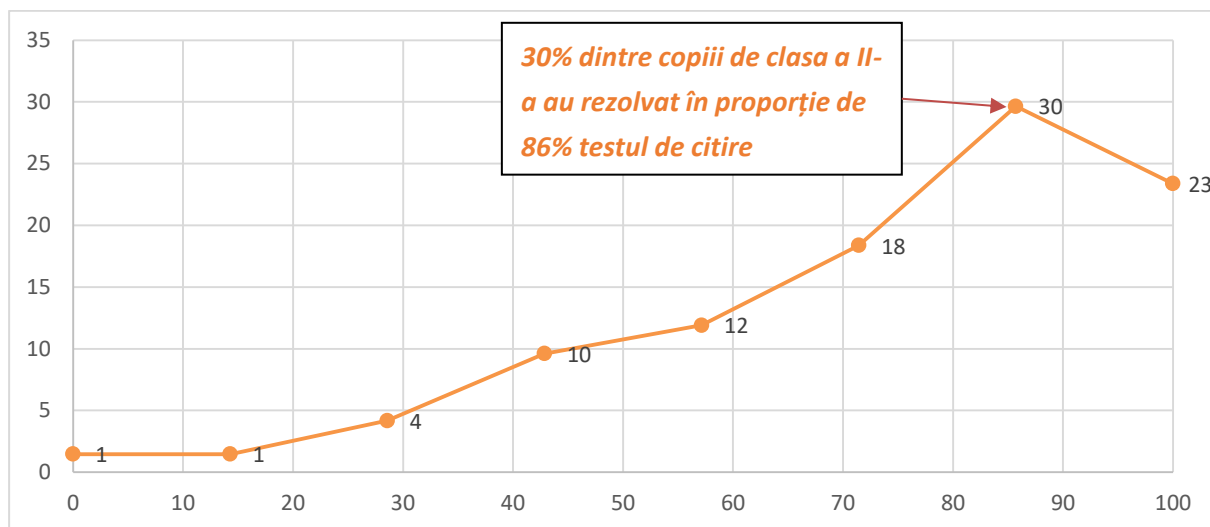
5.5.2. Rezultate școlare

Testarea pentru citirea și înțelegerea unui text în cadrul cercetării realizate de World Vision România s-a aplicat pentru clasa a II-a și pentru clasele a III-a și a IV-a. Copiii au fost rugați să citească un text, după care le-au fost puse un set de 7 sau 11 întrebări, în funcție de clasă (a II-a respectiv a III-a și a IV-a) care să le testeze capacitatea de înțelegere a acestuia. Astfel, un copil în clasa a II-a avea posibilitatea să răspundă la maxim 7 întrebări corect, în timp ce un copil din clasa a III-a sau IV-a avea posibilitatea să răspundă corect la maxim 11 întrebări.

Rezultatele la testarea copiilor cu vârste cuprinse între 8 și 12 ani pentru citirea și înțelegerea unui text indică unele diferențe care pot reflecta inegalități în accesul la educație, în pregătire și performanță, dar și un decalaj între copiii din mediul rural și cel urban.

Dintre elevii de clasa a II-a, doar 23% au reușit să răspundă corect la toate cele 7 întrebări (Tabelul 37). Cea mai bună performanță a copiilor este înregistrată la un grad de completitudine de 86 % a cerințelor testului (6 răspunsuri corecte din totalul de 7), atinsă de doar 30% dintre copii (Figura 21)

Figura 21. Rezultate testare copii clasa a II-a – capacitatea de citire și înțelegere a textului

N=479, Baza WVR 2020, clasa a II-a

Față de rezultatele din 2018, în care analiza datelor sublinia că rezultatele la citirea textului se îmbunătățesc pe măsură ce copilul avansează pe parcursul școlar și este cuprins într-o clasă mai mare, în cadrul cercetării actuale în mod similar rezultatele indică o evoluție asemănătoare: 39% dintre copiii de clasa a II-a au realizat peste 75% din test corect, în timp ce 47% dintre copiii din clasele III-IV au realizat testul corect în proporție de 75% sau mai mult. 39% dintre copiii de clasa a II-a și 37% dintre copiii din clasele a-III-a și a-IV-a au răspuns corect la mai puțin de 75% din test. 22% dintre copiii de clasa a II-a și 16% dintre cei de clasele a III-a și a IV-a au răspuns corect la mai puțin de 3 întrebări din test.

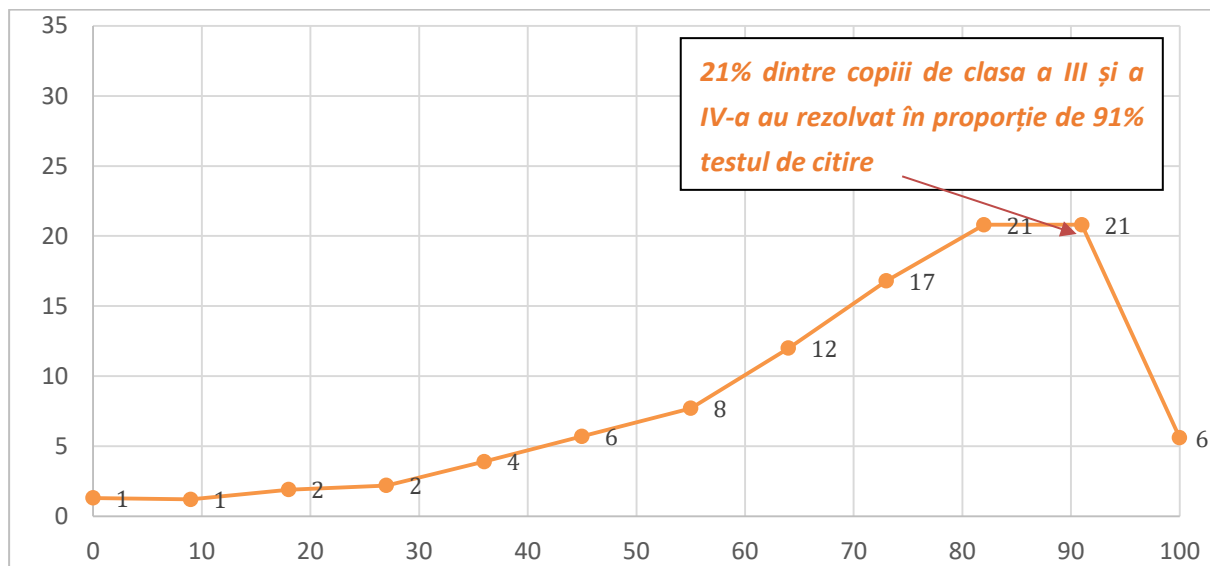
Tabelul 37. Distribuția numărului de întrebări la care s-a răspuns corect la copiii de clasa a II-a

Număr întrebări la care s-a răspuns corect	Proporția copiilor care au răspuns corect
0	1%
1	1%
2	4%
3	10%
4	12%
5	18%
6	30%
7	23%

N=470, Baza WVR 2020, clasa a II-a, exemplu de citire: 4% dintre elevii de clasa a II-a au răspuns corect la 2 întrebări din 7, 23% dintre elevi au răspuns corect la toate întrebările

După cum se poate observa și din Figura 22 răspunsurile la testele de citire și înțelegere între copiii de clasele a III-a și a IV-a nu sunt egal distribuite între un nivel ridicat de rezolvare a întrebărilor de la test și unul foarte scăzut, ceea ce sugerează că testul este realizat de cea mai mare parte a copiilor. Așa cum putem observa, 4% dintre copii realizează 36% din test, 6% dintre ei realizează 45% din test, proporția copiilor care rezolvă corect din ce în ce mai multe întrebări crește. Rezultatele testelor de citire ne indică un platou al performanței la aproximativ 90% din totalitatea întrebărilor dintr-un test răspuns corect, mai exact un număr din ce în ce mai ridicat de copii de clasa a III-a și a IV-a realizează cea mai mare parte a testului, însă această creștere se oprește la doar 21% dintre școlari. După acest prag, procentul celor care realizează întregul test scade substanțial la 6%. Proporția celor care completează cel puțin 2/3 din cerințe (75% din test) este similară între cele două niveluri educaționale.

Figura 22. Rezultate testare copii clasa a III-IV-a – capacitate de citire și înțelegere a unui text

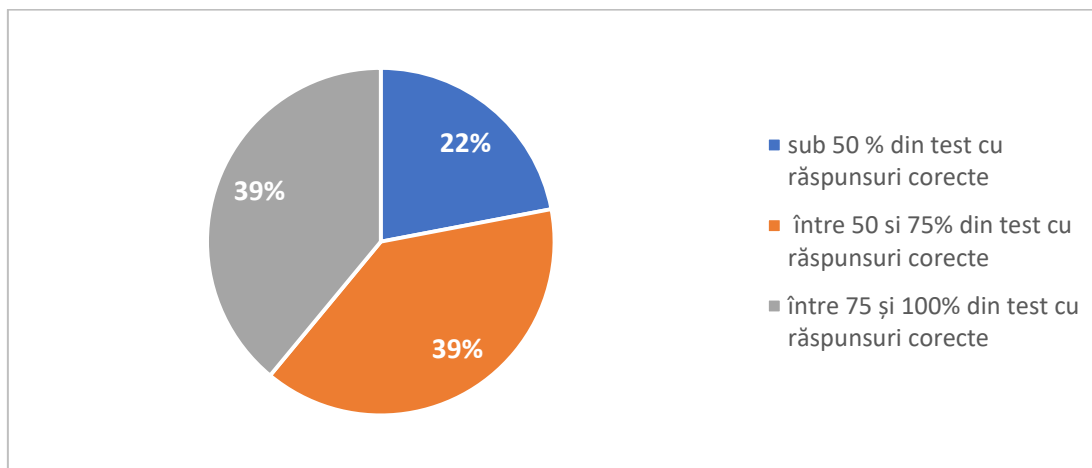

Baza copii 9_12 ani, N=965, Linie- procent rezultate corecte la teste, COLOANA: procent copii 9-12 ani care au răspuns la testul de citire.

În al doilea rând, există un procent de aproximativ 22% dintre copiii de clasa a II-a și 16% printre copiii de clasa a III-IV-a care realizează sub 50% din testele de citire. (Figura 23, Figura 24). Cel mai probabil, așa cum indică datele anterioare legate de implicarea în activități domestice, contextul familial și suportul pentru realizarea temelor, o parte dintre copiii din mediul rural sunt privați de o serie de resurse utile pentru îndeplinirea standardelor educaționale solicitate de către curriculum. Copiii de clasa a II-a care spun că au întotdeauna la dispoziție suficiente rechizite și cărți performează mai bine decât cei care au doar uneori suficiente rechizite și cărți. Lipsa rechizitelor școlare, întreruperile temporare ale participării la școală sau lipsa posibilității de a apela la cineva care să ajute la rezolvarea temelor atunci când nu știu, coroborate cu implicarea în activități domestice fac ca rezultatele școlare ale anumitor copii să fie sub standarde.

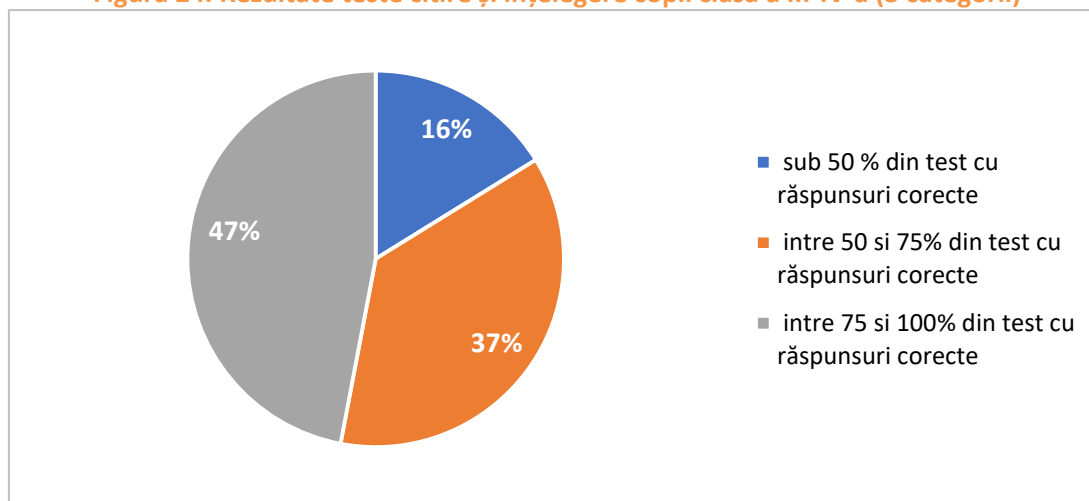

Figura 23. Rezultate teste citire și înțelegere copii clasa a II-a (3 categorii)

N=367, Baza WVR clasa a II-a

Figura 24. Rezultate teste citire și înțelegere copii clasa a III-IV-a (3 categorii)

N=965, Baza WVR clasa a III, A IV-A

În privința diferențelor de gen, fetele de clasa a II-a performează ușor mai bine decât băieții la testul de citire și înțelegere, astfel 43% dintre fete realizează între 75 și 100% din test în timp ce acest procent este valabil doar în cazul a 34% dintre băieți. Semnificativ mai mulți băieții (26%) decât fetele (17%) răspund corect la mai puțin de 50% din întrebările de la test. Aceste rezultate ne indică faptul că băieții au rezultate semnificativ mai slabe decât fetele. De asemenea, cei de clasa a II-a care au repetat anul performează mai slab decât ceilalți. Rezultatele acestor testări ilustrează faptul că, pentru a îndeplini obiectivul SDG 4.1, ca până în 2030 toți copiii să aibă acces la educație primară de calitate și echitabilă, o serie de diferențieri în evoluția fetelor și băieților la rezultatele testelor de citire și înțelegere ar trebui adresate, cum ar fi că pe măsură ce crește dificultatea întrebărilor legate de citirea și înțelegerea unui text, băieții performează mai slab decât fetele.

Copiii care spun că un membru al familiei îi ajută în rezolvarea temelor performează mult mai bine la testul de citire și înțelegere. 52% dintre copiii de clasa a II-a care nu sunt niciodată ajutați la rezolvarea temelor de către un membru al familiei au oferit mai puțin de jumătate din răspunsurile corecte la testare. În același timp, doar 17% dintre copiii de clasa a II-a care sunt ajutați întotdeauna la rezolvarea temelor au răspuns corect la mai puțin de jumătate dintre întrebările testului. De asemenea, procentul elevilor de clasa a II-a care sunt întotdeauna ajutați de un membru al familiei la rezolvarea temelor și care au răspuns corect la peste 75% dintre întrebările testului este semnificativ mai mare (47%) decât al celor care obțin același scor dar nu sunt ajutați (22%) sau doar uneori ajutați (31%) de către un membru al familiei.

Așa cum arată rezultatele Evaluării Naționale la finalul clasei a II-a (CNEE, 2019), există diferențe considerabile între felul în care performează copiii din mediul rural și cei din urban, cu diferențe de aproximativ 10 % între procentajul mediu de atingere a competenței generale de receptare a mesajului scris obținut de copiii din rural (79.62% față de cei din urban, 91.02%). Mai mult, așa cum arată studii recente privind inegalitățile educaționale (Florian & Țoc, 2020), aceste dezavantaje se reflectă ulterior la testarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a unde media notelor diferă între rural și urban cu până la 1,20 puncte, diferența însemnând și acces segregat la etapa următoare, acolo unde elevii care au terminat în rural continuă cu educația la nivel liceal. Acest acces segregat se reflectă în mobilitatea redusă a copiilor din rural atunci când își aleg liceul, fie prin decalajul mare de

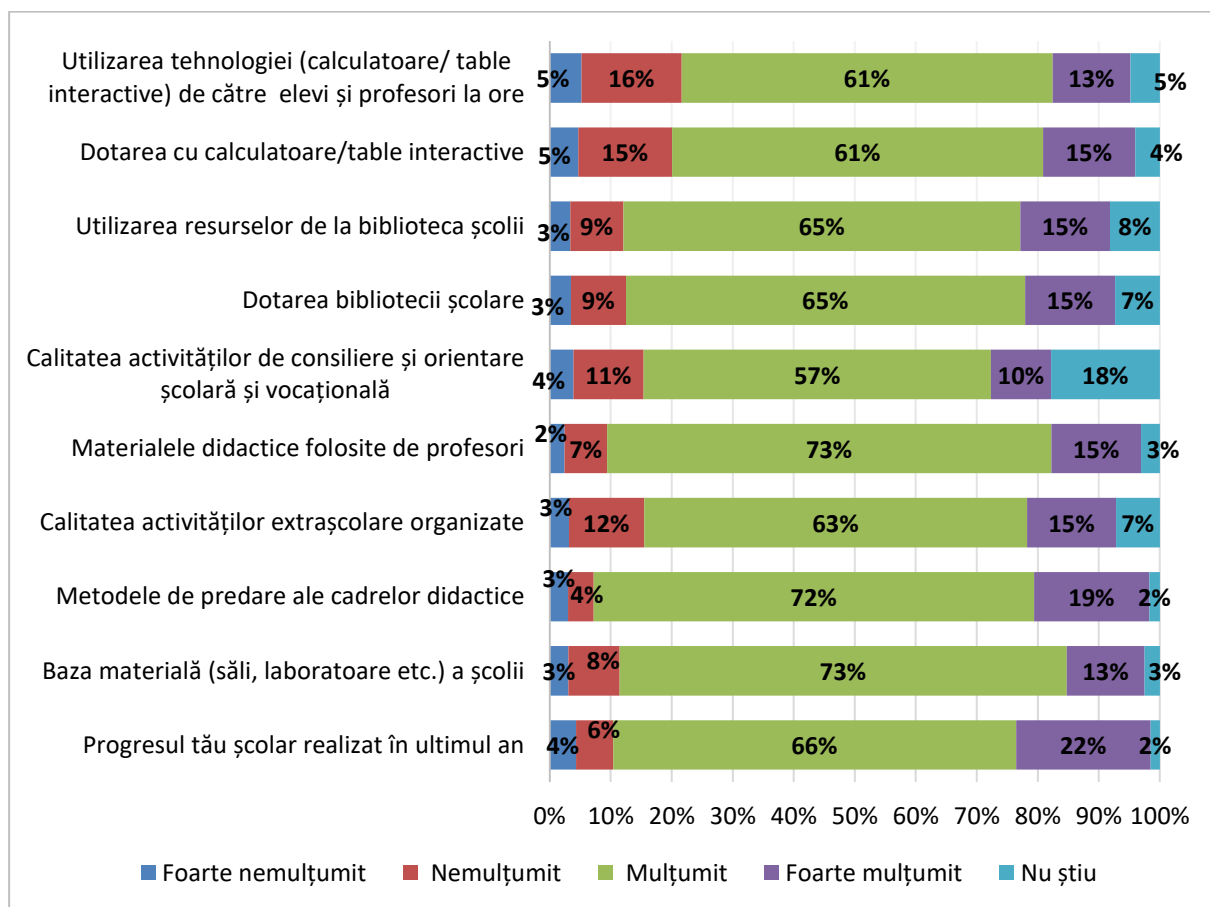
punctaj care îi poate scoate din competiție, în lipsa unei politici care să încurajeze o distribuție echitabilă a notelor de intrare la licee, fie prin dependența de accesul fizic redus la o unitate școlară, prin existența unui număr redus de licee aflate la distanțe mici în zona rurală.

5.6. Mulțumirea față de resursele actului educațional

Mulțumirea față de prezența și utilizarea anumitor resurse educaționale, atât din partea tinerilor, cât și din partea adulților din gospodărie reprezintă un indicator al calității actului educațional. Cei mai mulți dintre tineri sunt mulțumiți de baza materială a școlii (săli, laboratoare) (73%), de metodele de predare ale cadrelor didactice (72%) și de materialele didactice folosite de profesori (73%). Cel mai probabil, expunerea ridicată la aceste resurse folosite în actul educațional face mai ușoară evaluarea lor de către tineri.

Cea mai ridicată nemulțumire apare în privința dotării și utilizării tehnologiei (calculatoare/table interactive) de către profesori și elevi la ore (21% dintre tineri sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți) (Figura 25). În contextul actual în care predarea se realizează exclusiv online, este importantă dezvoltarea unei baze TIC solide, pentru a asigura dezvoltarea în timp a competențelor de utilizare a acestor dotări. Pe termen lung, o astfel de strategie poate crește calitatea actului educațional. Un procent mai scăzut de mulțumire se remarcă și în evaluarea calității activităților de consiliere și orientare școlară și vocațională, unde 57% dintre tineri se declară mulțumiți, fiind cel mai mic procent pe toate evaluările realizate. În același timp, considerabil mai mulți tineri (18%) nu știu să își evalueze mulțumirea față de calitatea consilierii și orientării școlare deoarece, cel mai probabil, nu au beneficiat de aceste servicii sau au beneficiat în mică măsură de acestea. Cei mai mulți dintre tineri sunt foarte mulțumiți de progresul lor în ultimul an (22%) , iar 19% sunt foarte mulțumiți de metodele predare ale cadrelor didactice.

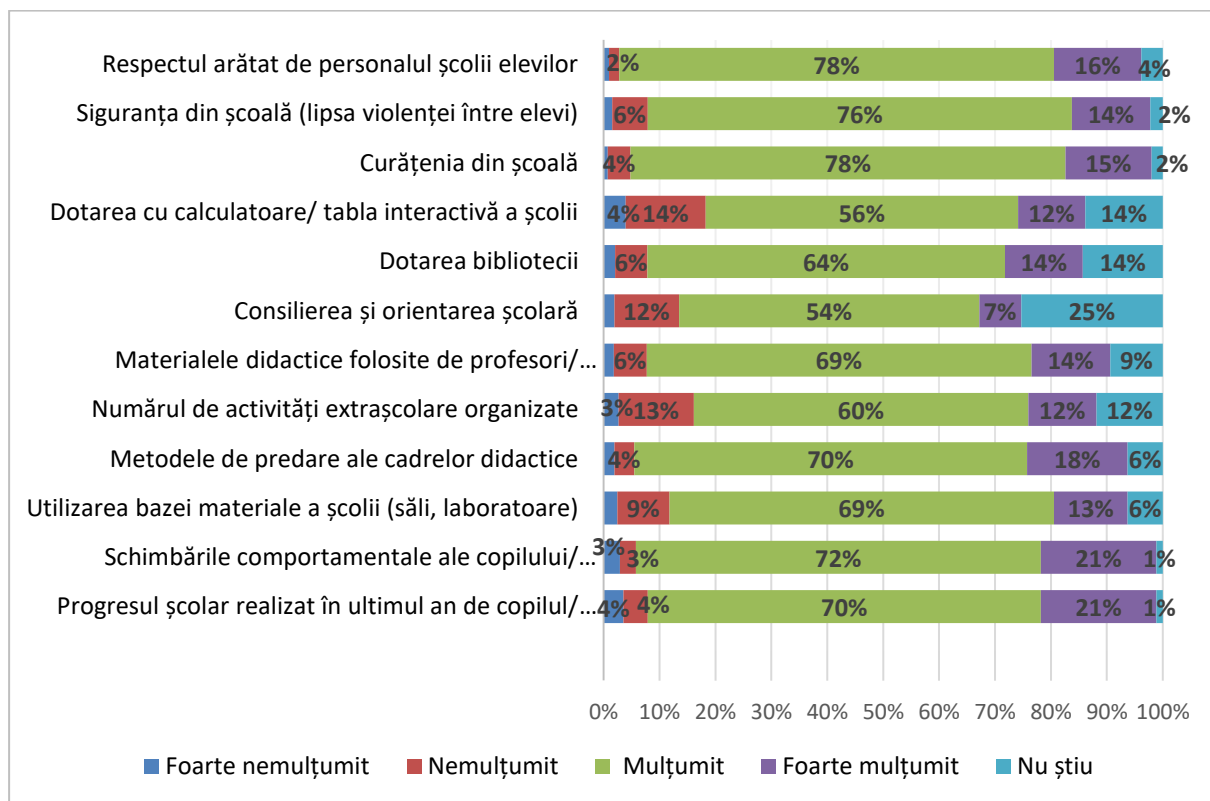
Figura 25. Mulțumirea tinerilor față de resursele educaționale ale școlii lor

Și în cazul adulților mulțumirea față de existența activităților de consiliere și orientare școlară și față de dotarea cu tablă interactivă a școlii e mai redusă față de alte resurse evaluate (Figura 26). Astfel, cel mai mare număr de adulți nemulțumiți apare la evaluarea dotării cu tablă interactivă/calculatoare (18% dintre adulți sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți), în cazul numărului de activități extrașcolare organizate (16%) și la consilierea și orientarea școlară (13%). Ca și în cazul

tinerilor, adulții sunt cei mai mulțumiți de schimbările în comportamentul și în progresul școlar al copilului/copiilor (21% dintre adulți). O altă componentă a mulțumirii în școală o reprezintă satisfacția față de respectul perceput între elevi și personalul școlii. Respectul arătat de personalul școlii elevilor este mulțumitor pentru 78% dintre adulți (Figura 26), dar și pentru 72% dintre tinerii din cercetarea actuală.

Figura 26. Gradul de mulțumire al adulților față de resursele educaționale ale școlii copiilor

În schimb, tinerii sunt ușor mai mulțumiți de respectul arătat de personalul școlii elevilor decât adulții, 18% dintre tineri fiind foarte mulțumiți de acest respect, față de 16% dintre adulți. În privința

respectului arătat profesorilor de către elevi, tinerii sunt ușor mai nemulțumiți (14% sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți) comparativ cu evaluarea respectului arătat elevilor de către cadrele didactice, (8% sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți).

Mulțumirea față de implicarea părinților și a comunității, deși este în general ridicată, este mult mai scăzută în rândul tinerilor față de mulțumirea privind implicarea cadrelor didactice. Implicarea părinților pentru a susține calitatea educației în școală e evaluată ca mulțumitoare de către 65% dintre tineri, în timp ce implicarea comunității (primăria, asistența socială) în crearea unei educații de calitate, prin dotare, programe extrașcolare sau burse este evaluată pozitiv de o pondere mai mică a respondenților (51%). O astfel de diferență reflectă pe de o parte o implicare redusă a unei părți a comunității în sprijinirea procesului educațional, pe de altă parte o susținere redusă a implicării cetățenești a tinerilor. Această implicare civică redusă a tinerilor poate face evaluarea implicării comunității mai dificil de realizat prin faptul că aceștia nu sunt de fapt expuși la această implicare, reflectată și prin numărul ridicat de tineri care au spus că nu știu atunci când au fost solicitați să își evalueze mulțumirea față de implicarea comunității (19%).

Evaluarea metodelor de predare ale profesorilor, de către tineri, reflectă un o centrare insuficientă pe nevoile elevilor. Astfel, jumătate dintre tineri declară că educația este în mare și în foarte mare măsură individualizată în funcție de nivelul de dezvoltare al elevului (47%), însă aproximativ o treime din tineri afirmă că elevii sunt în mică măsură apreciați pentru activitatea depusă (32%), iar metodele de predare stimulează în mică măsură stima de sine a elevilor (33%). Deși metodele de predare ale cadrelor didactice sunt satisfăcătoare atât pentru tineri cât și pentru adulți, aproximativ o treime dintre tineri apreciază că ele sunt în mică măsură interactive (34%).

Tabelul 38. Evaluarea metodelor de predare ale cadrelor didactice

	Tineri		Adulți		Nu știu
	în mică și foarte mică măsură	în mare și foarte mare măsură	în mică și foarte mică măsură	în mare și foarte mare măsură	
Elevii sunt încurajați să lucreze în echipă	34%	66%	21%	66%	13%
Elevii sunt stimulați să caute informații suplimentare la bibliotecă sau pe internet	23%	77%	15%	74%	10%
Educația este individualizată în funcție de nivelul de dezvoltare al elevului	53%	47%	36%	46%	18%
Metodele de predare ale cadrelor didactice sunt interactive	34%	66%	20%	64%	16%
Elevii sunt apreciați pentru activitatea depusă	32%	68%	28%	59%	12%
Este stimulată stima de sine a elevilor	33%	67%	NC	NC	NC

Baza tineri adulți WVR 2020, itemul „Este stimulată stima de sine a elevilor” nu a fost aplicat în chestionarul pentru adulți (NC-nu e cazul), iar opțiunea de răspuns „Nu știu” apare doar în variantele de răspuns la chestionarul pentru adulți. Procentele însumează 100% pe linie, pe categoria de respondenți (adulți, respectiv tineri)

Doar o parte dintre metodele de predare încurajează elevii să lucreze în echipă (66% dintre elevi consideră acest lucru) și cea mai întâlnită recomandare din partea cadrelor didactice este stimularea elevilor să caute informații suplimentare la bibliotecă sau pe internet (77% dintre tineri spun că elevii sunt în mare măsură încurajați să facă asta).

În ceea ce privește munca în echipă, 66% dintre părinți spun, la fel ca tinerii, că elevii sunt încurajați să lucreze în echipă, dar 13% spun că nu știu. Ca și în cazul tinerilor, cei mai mulți adulți spun că metodele de predare încurajează tinerii să caute informații suplimentare la bibliotecă și pe internet (74%). În mod similar cu opinia tinerilor, 46% dintre adulți declară că educația e individualizată în funcție de nivelul de dezvoltare al elevului. În același timp, 18% dintre adulți nu știu dacă educația este individualizată în funcție de nivelul de dezvoltare a elevului, 16% dintre aceștia nu știu dacă metodele de predare sunt atractive pentru copil.

5.7. Educație incluzivă

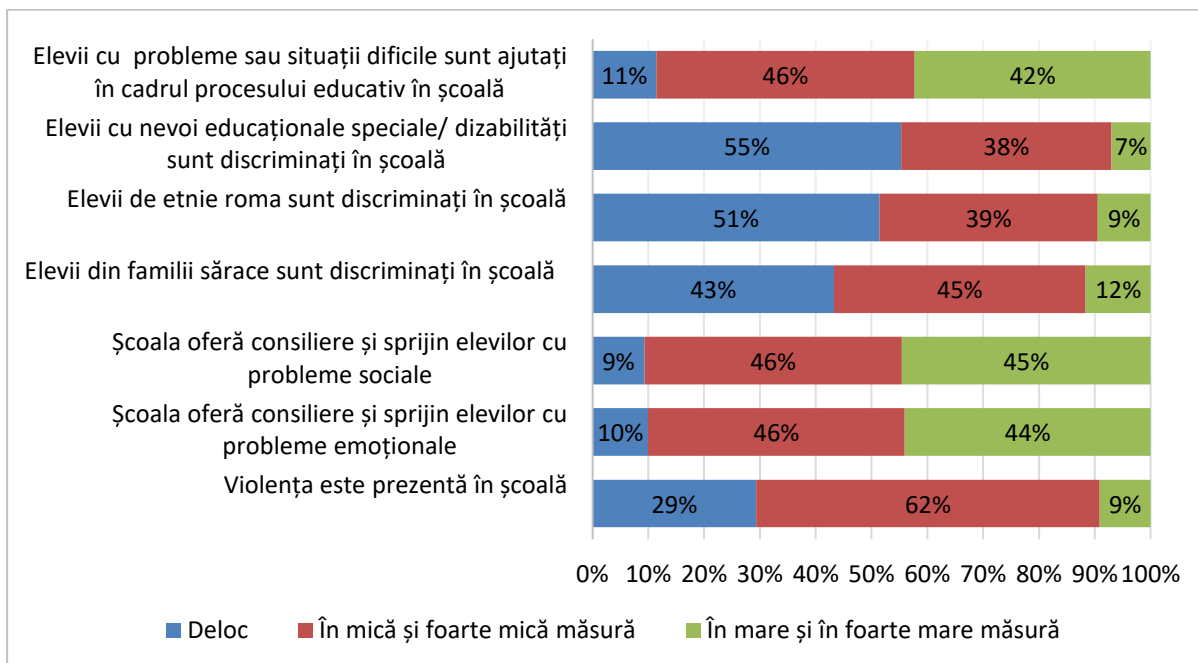
Educația incluzivă e esențială pentru micșorarea diferențelor educaționale dintre categoriile defavorizate și cohortele principale de elevi, însă cu toate acestea este adesea plasată pe un plan secundar atât în perspectiva elevilor, cât și a părinților acestora.

Conform studiului WVR 2020, 42% dintre tineri consideră că elevii cu probleme sau situații dificile sunt ajutați în mare și în foarte mare măsură în cadrul procesului de învățământ, 46% apreciază că sunt ajutați în mică și foarte mică măsură și 11% consideră că nu sunt ajutați deloc. În același timp, un procent mai mic (36%) dintre adulți declară că elevii cu probleme sau situații dificile sunt ajutați în mică și foarte mică măsură, iar 7% că nu sunt ajutați deloc. În ceea ce privește elevii cu dizabilități sau cu nevoi speciale, 55% dintre tineri spun că aceștia nu sunt discriminați pe când doar 27% dintre părinți susțin același lucru, o discrepanță ce poate fi explicată prin proximitatea mai redusă a tinerilor față de elevii cu dizabilități. În plus, cel mai probabil, există o expunere redusă a tinerilor la colegi cu dizabilități, procesul de integrare a acestora în învățământul de masă fiind în desfășurare. Situația se repetă în cazul elevilor săraci unde 51% dintre tineri nu observă discriminare în timp ce doar 27% dintre adulți afirmă același lucru. Un procent de 51% dintre tineri apreciază că elevii de etnie Romă nu sunt discriminați, pe când 39% consideră că aceștia sunt discriminați în mică măsură. (Figura 27,

Figura 28)

Figura 27. Evaluarea nivelului de incluzivitate al educației în școală de către tineri

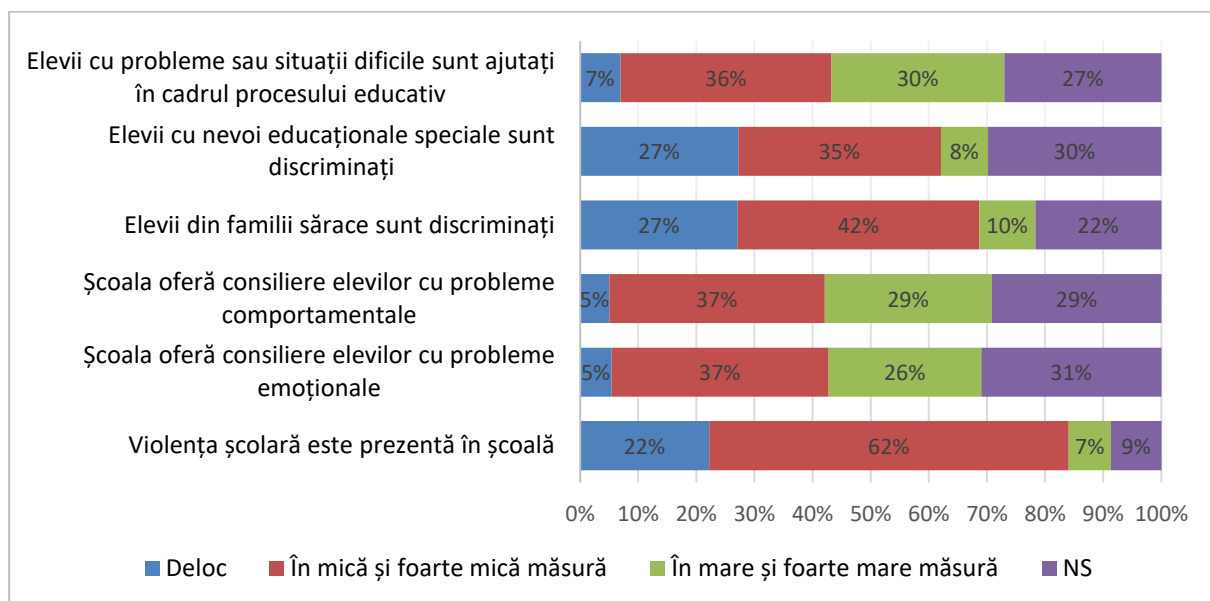

Baza tineri WVR 2020, N=1435

În ceea ce privește rețelele de suport, se menține discrepanța între nivelul de apreciere al tinerilor față de cel al adulților – astfel 46% dintre tineri consideră că școala oferă un nivel redus de consiliere și sprijin elevilor cu probleme sociale sau probleme emoționale, procent mai mare decât al adulților care afirmă același lucru (37%), pe când 44% dintre tineri afirmă că nivelul de susținere e unul mai consistent, comparativ cu 26 % dintre adulți care evaluează același item. Există similitudine între proporția adulților și cea a tinerilor (62%) care consideră că, deși violența există în școală, nivelul e unul redus. (Figura 27,

Figura 28)

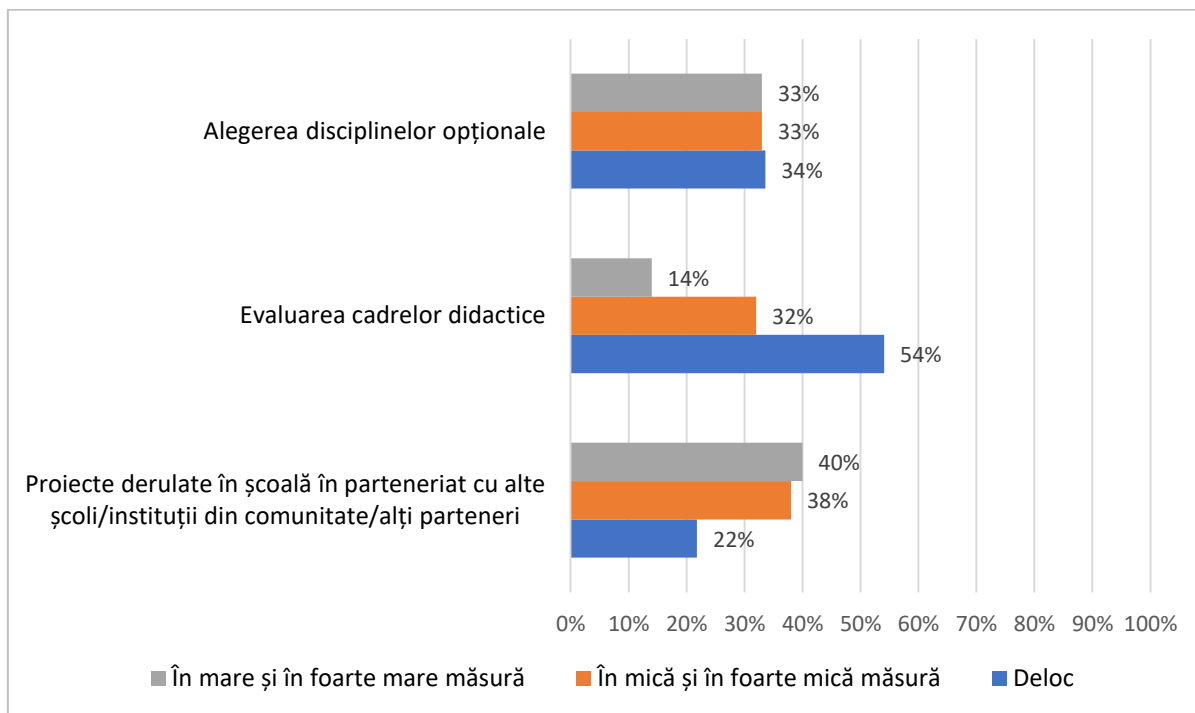
Figura 28. Evaluarea nivelului de incluzivitate al educației în școală de către adulți

Baza adulți WVR 2020, N=936

În ceea ce privește implicarea elevilor în proiecte derulate în școală, 22% dintre tinerii intervievați spun că nu au participat în nici un proiect derulat în parteneriat cu alte școli. Doar 46% dintre tineri spun că au fost consultați pentru evaluarea cadrelor didactice, în timp ce 66% dintre tineri au avut un cuvânt de spus în alegerea disciplinelor opționale.

Figura 29. Implicarea tinerilor în școală

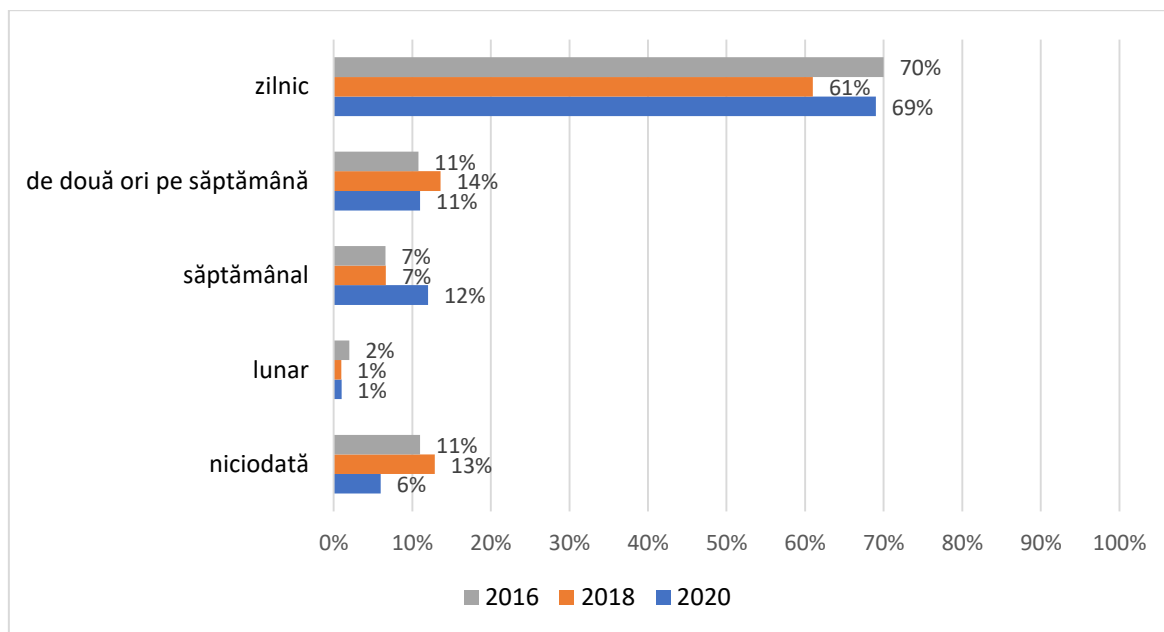
Baza tineri WVR 2020, N=1435

5.8. Implicarea părinților în pregătirea școlară a copiilor

Datele din cercetarea actuală (Figura 30) ne arată că cei mai mulți adulți spun că verifică zilnic temele copiilor (69%), similar cu 2016 (70%), însă mai mult decât în 2018 (61%). În contextul pandemiei și a trecerii la educația online, cel mai probabil această verificare a crescut ușor pentru gospodăriile unde orele de curs s-au efectuat în acest mod. A scăzut, față de anii anteriori, procentul celor care spun că

nu verifică niciodată tema copilului (6% în 2020, față de 13% în 2018 și 11% în 2016) și a crescut incidența verificării temelor săptămânal (12% dintre adulți spun că fac acest lucru în cercetarea actuală, față de 7% în anii anteriori).

Figura 30. Frecvența implicării adulților în verificarea temelor copiilor (2016-2020)

Baze WVR 2016, 2018, Baza adulți WVR 2020, N=873

Răspunsurile adulților din cercetare referitoare la persoanele care ajută copilul în realizarea temelor reflectă tendința de a apela la membrii familiei. Cei mai mulți părinți (75%) spun că pe copil îl ajută un adult din familie, iar 23% spun că le cer fraților mai mari să îl ajute. Un procent mic (6%) spun că cer ajutorul unor rude sau unor prieteni, 9% apelează la profesori, iar 1% le iau meditații copiilor la anumite discipline. Comparativ cu 2018, a scăzut substanțial proporția celor care apelează la profesori, de la 18% în 2018 la 9% în cercetarea actuală, și ușor a celor care apelează la meditații (de

la 5% în 2018 la 1% în 2020). Ca și în ceilalți ani, principalul sprijin pentru realizarea temelor copiilor vine din partea adulților din familie și a fraților mai mari. (Tabelul 39)

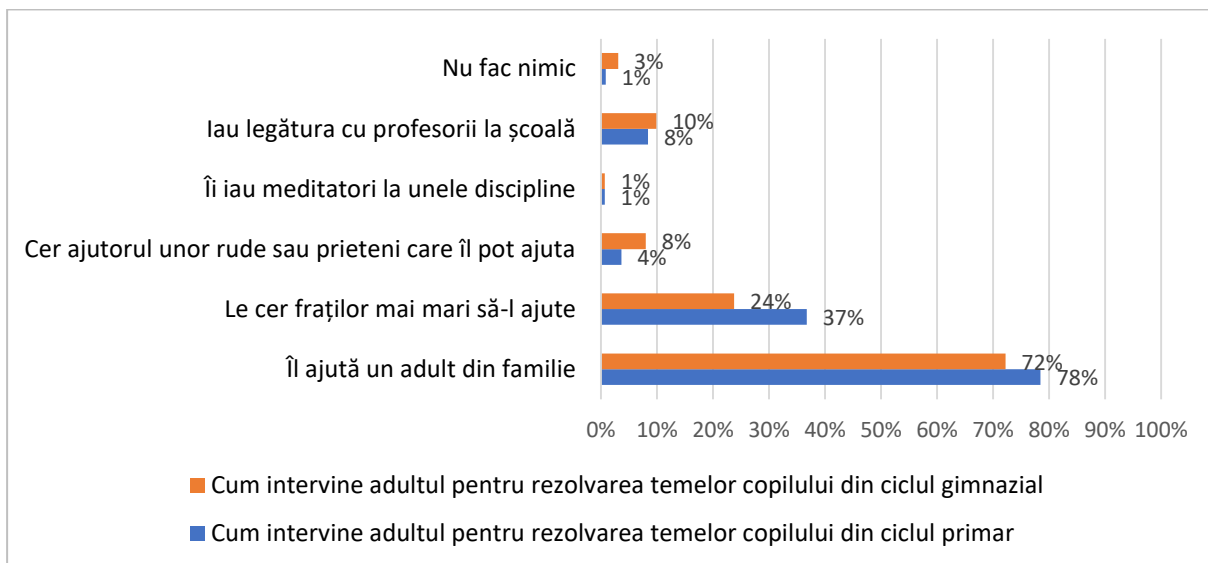
Tabelul 39. Cine ajută copilul în realizarea temei (2016-2020)

	2016	2018	2020
Adult din familie	76%	77%	75%
Frați mai mari	9%	21%	23%
Rude/prieteni	5%	7%	6%
Meditatori la unele discipline	4%	5%	1%
Iau legătura cu profesorii de la școală	11%	18%	9%

Baze de date WVR 2016, 2018, 2020 (baza adulți)

Aceste forme de suport sunt ușor diferite pentru copiii din ciclul primar (preșcolar și clasele I-IV) ață de cei din ciclul gimnazial (clasele V-VIII) (Figura 31). Un procent mai ridicat de adulți spun că pentru copiii din ciclul primar le cer fraților mai mari să îi ajute, comparativ cu cei ce fac asta pentru copiii din ciclul gimnazial (37% apelează la frații mai mari pentru ciclul primar și 24% pentru ciclul gimnazial). Diferența poate fi justificată de nivelul de dificultate al temelor, mai ridicat la nivelul gimnazial. O scădere similară, dar mult mai mică, apare la apelul către un adult din familie. 72% dintre adulți spun că pentru copiii din ciclul gimnazial intervine un adult din familie pentru realizarea temelor, și ușor mai mulți, 78%, spun același lucru pentru copiii din ciclul primar. În acest sens, apelul la cei din gospodărie poate fi limitat în oferirea suportului pentru rezolvarea temelor pentru copiii din clasele V-VIII, fiind nevoie de un efort specializat, unul din motivele pentru care apar ușoare creșteri ale opțiunilor de solicitare a profesorilor de la școală și a unor rude sau prieteni atunci când adulții vor să ofere suport pentru rezolvarea temelor copiilor din ciclul gimnazial, fiind astfel necesară extinderea căutării în afara gospodăriei.

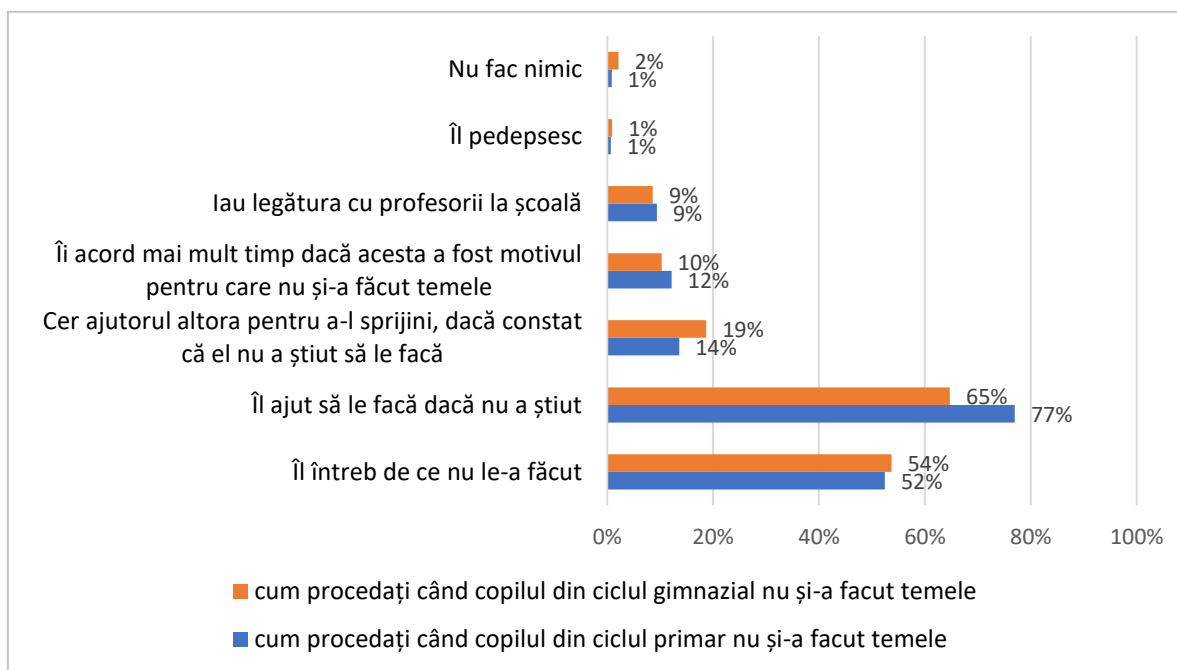
Figura 31. Modul în care intervin adulții atunci când copiii din ciclurile primar și gimnazial nu știu să-si facă temele

Baza adulți WVR 2020, Notă: mai multe opțiuni posibile, procente nu sunt cumulative

Modalitatea prin care adulții gestionează temele nefăcute ale copiilor reflectă un suport ridicat pentru ajutorul acordat chiar de către părinți. Ca și în cazul situației în care copilul nu știe să își facă temele, ajutorul în general este solicitat în rândul membrilor familiei, mai puțin extern, în afara gospodăriei (Figura 32). Astfel, 77% dintre părinți spun că ajută copilul de la nivel primar să facă temele dacă acesta nu a știut, iar 65% pun același lucru pentru copiii din gimnazial. În același timp, jumătate dintre adulți spun că discută cu copiii pentru a-i întreba de ce nu au făcut temele, însă cu mult mai puțini decât cei care preferă intervenția.

Figura 32. Stilul parental al adulților în intervenția privind temele nefăcute

Baza WVR adulți 2020

Aproximativ 10-12% dintre adulți spun că acordă mai mult timp copilului, dacă timpul a fost motivul pentru care el nu și-a făcut temele, ceea ce poate indica faptul că pentru o parte din copii timpul inițial acordat pentru îndeplinirea cerințelor este prea mic. Ca și în situațiile anterioare, apelul la persoane din afara gospodăriei este mai folosit pentru rezolvarea temelor copiilor din clasele V-VIII, 19% dintre adulți spunând că cer ajutorul altora pentru a-l sprijini pe copil, dacă ei constată că nu a știut să le facă, față de 14% dintre adulții care spun același lucru pentru copiii din ciclul primar.

Pe lângă implicarea în realizarea temelor prin suport oferit direct sau prin căutarea unui suport adecvat, o formă suplimentară de implicare a adulților în pregătirea școlară a copiilor o reprezintă participarea la ședințele de la școală.

Tabelul 40. Participarea la ședințele cu părinții

	Niciodată	Uneori	Întotdeauna
2018	2%	15%	83%
2020	3%	25%	72%

Baza adulți WVR 2020

Astfel, 72% dintre adulți spun că participă întotdeauna, 25% că participă uneori și 3% că nu au participat la ședințele cu părinții. Față de 2018, mai puțini părinți participă la ședințele școlare. Cel mai probabil, întreruperea temporară a activității didactice, cumulată cu perioadele de școală online, a făcut ca frecvența ședințelor cu părinții să scadă.

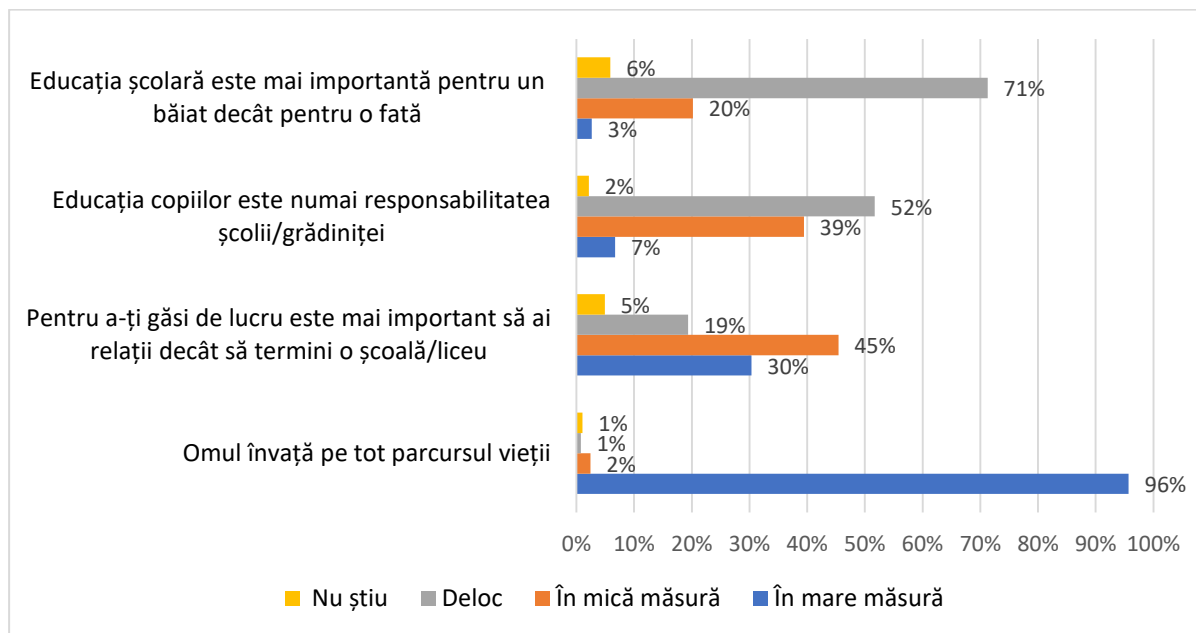
5.9. Atitudinea părinților față de educația școlară

Atitudinea părinților față de educația școlară este unul din indicatorii analizați în fiecare an de raportul WVR, având în vedere faptul că această atitudine reprezintă un factor determinat al participării școlare a copilului. Atitudinea părinților e importantă în special pentru realizarea unor decizii intra-familiale legate de prioritizarea școlii pentru copii și implicarea părinților în pregătirea școlară a copiilor și în relația cu cadrele didactice. Astfel, putem observa că dacă în 2018 doar 4% dintre părinți considerau că educația școlară e mai importantă în mare măsură pentru băieți decât pentru fete, anul acesta cifra este una similară, 3%, în timp ce 71% dintre părinți consideră educația la fel de importantă pentru ambele sexe. (Figura 33)

Similar cu rezultatele din 2018, 7% dintre părinți sunt în mare măsură de acord cu faptul că educația copiilor e responsabilitatea sistemului educațional. 30% dintre părinți consideră că rețeaua socială și cunoștințele sunt mai importante decât educația pentru a-ți găsi de lucru, o creștere cu 10% față de 2018 când doar 20% dintre respondenți au fost în mare măsură de acord cu această afirmație. Poate cel mai stabil indicator al atitudinii părinților din mediul rural față de educație este cel legat de sintagma „omul învață pe tot parcursul vieții”, 96% dintre părinți fiind de acord în mare măsură cu acest lucru, față de 97% în 2018, 99% în 2016 și 96% în 2014. (Figura 33)

Figura 33. Atitudinea părinților față de educație

Baza adulți WVR 2020

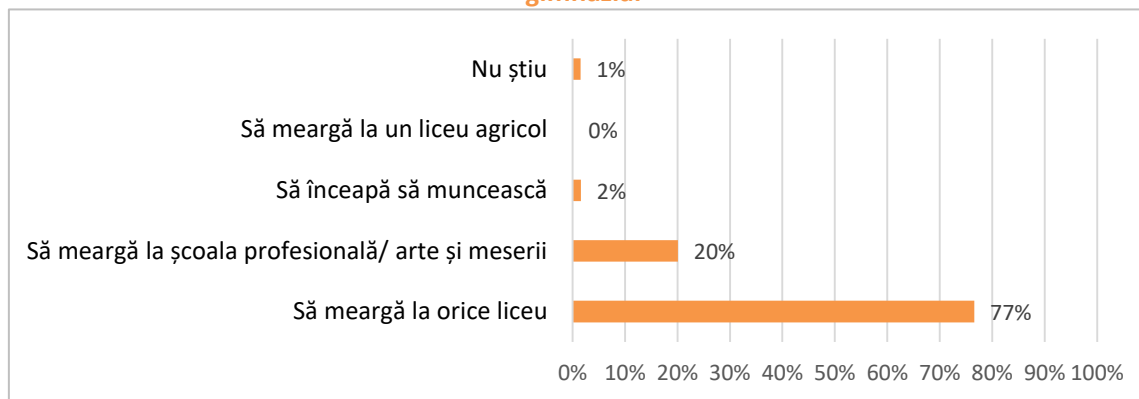
5.10. Aspirații educaționale și oportunități de pregătire pentru o viață independentă

Valorile sociale dominante au în general impact asupra performanțelor școlare ale copiilor prin orientările latente ale părinților în relația cu școala și cu educația (Voicu 2010). Astfel, aspirațiile educaționale ale părinților pentru copii pot afecta traiectoria educațională a acestora. În general, o serie de studii indică faptul că educația copilului reproduce aspirațiile educaționale dezvoltate în cadrul familiei, familiile care au adulți cu un nivel de educație ridicat deținând în mai mare măsură

abilitățile de a naviga cerințelor sistemului de învățământ decât cei cu un nivel al educației mai scăzut (Neagu 2009, Vătășescu 2009, Țoc 2018).

Pentru o adolescentă sau un adolescent care a finalizat ciclul gimnazial, recomandările adulților din eșantion se îndreaptă în cea mai mare parte către continuarea studiilor, 77% dintre adulți selectând această opțiune (Figura 34). 20% dintre adulți recomandă o școală profesională/ arte și meserii și 2% să înceapă să muncească. În anii anteriori (2018 și 2016), un procent de 11-12% dintre adulți recomandau absolvenților de gimnaziu școala profesională și 87-88% recomandau înscrierea la liceu (în 2018 și 2016). Se înregistrează astfel o creștere a recomandării pentru școala profesională în cercetarea din 2020. O astfel de schimbare ușoară a apărut și pe fondul unor campanii de promovare în mass media, dar și în școli a avantajelor școlilor profesionale, cumulate cu introducerea unei burse acordate celor care se orientează către acestea și cu asigurarea ulterioară a unui loc de muncă. Conform SDG 4.4 se dorește creșterea abilităților pentru învățământul vocațional, în acest sens o redirectionare a unei părți a populației școlare către școli profesionale/ școli de meserii poate recupera din numărul celor care riscă abandon școlar la finalizarea ciclului gimnazial.

Figura 34. Recomandările adulților privind continuarea studiilor pentru cei care termină ciclul gimnazial

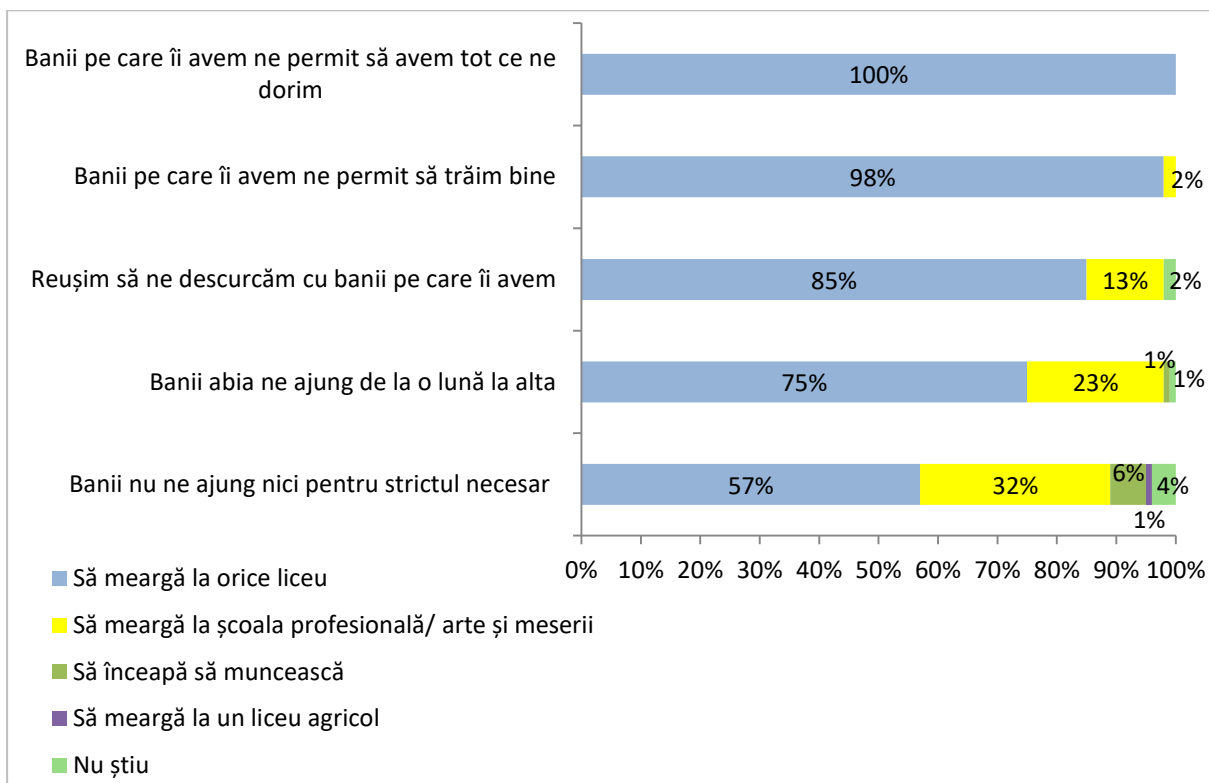
Baza adulți WVR 2020

Situația materială a familiei influențează posibilitatea continuării educației în ciclul următor de studii. Astfel, dintre adulții provenind din gospodăriile în care banii nu ajung nici pentru strictul necesar mult mai puțini față de cei cu bunăstarea gospodăriei mai ridicată recomandă copiilor care au terminat 8 clase să meargă la liceu. Astfel, 57% dintre aceștia recomandă copilului să meargă la orice liceu, în timp ce pentru aceia care se autoevaluează ca având bunăstare financiară ridicată, aceasta este aproape exclusiv singura recomandare (Figura 35). În schimb, recomandarea pentru urmarea cursurilor școlii profesionale scade odată cu nivelul de bunăstare al gospodăriei.

Astfel, dintre cei care reușesc să se descurce cu banii pe care îi au doar 13% recomandă școala profesională, în timp ce printre cei cărora banii nu le ajung nici pentru strictul necesar, procentul este de 32%. În timp ce recomandarea pentru o școală profesională apare și la gospodăriile cu bunăstare mai ridicată, recomandarea de a munci făcută tinerilor care au finalizat gimnaziul o fac exclusiv membrii gospodăriilor care apreciază un nivel insuficient a veniturilor.

În acest sens, resursele materiale reduse ale familiei fac foarte puțin probabilă susținerea copilului în liceu. În plus, rețelele de unități școlare, în general, și, în mod particular, plasarea liceelor accesibile în mediul rural este precară, distribuția liceelor arătând o concentrare a acestora în zonele urbane în detrimentul celor rurale (Fartușnic 2015, Vasile *et al.* 2020), situația determinând suplimentar, pe lângă alte variabile contextuale și materiale, probabilitatea ca elevii din familiile mai sărace să nu continue studiile după nivelul gimnazial. Pe lângă imposibilitatea susținerii costurilor asociate distanței și a privării gospodăriei de o posibilă forță de muncă aducătoare de venit, în realitate ierarhia preferințelor elevilor pentru licee este determinată de un calcul al probabilității de a intra la un liceu sau altul ,care în multe contexte e modelat de adulți, în special de cadrele didactice care recomandă traiectorii individualizate considerate potrivite conform unei evaluări estimative a poziției elevei/elevului în ierarhia notelor (Gheba 2018), în fond acestea susținând în continuare inegalitățile de acces ale copiilor la ciclurile ulterioare.

Figura 35. Recomandările adulților privind continuarea studiilor pentru cei care termină ciclul gimnazial în funcție de bunăstarea gospodăriei

Baza adulți 2020 WVR

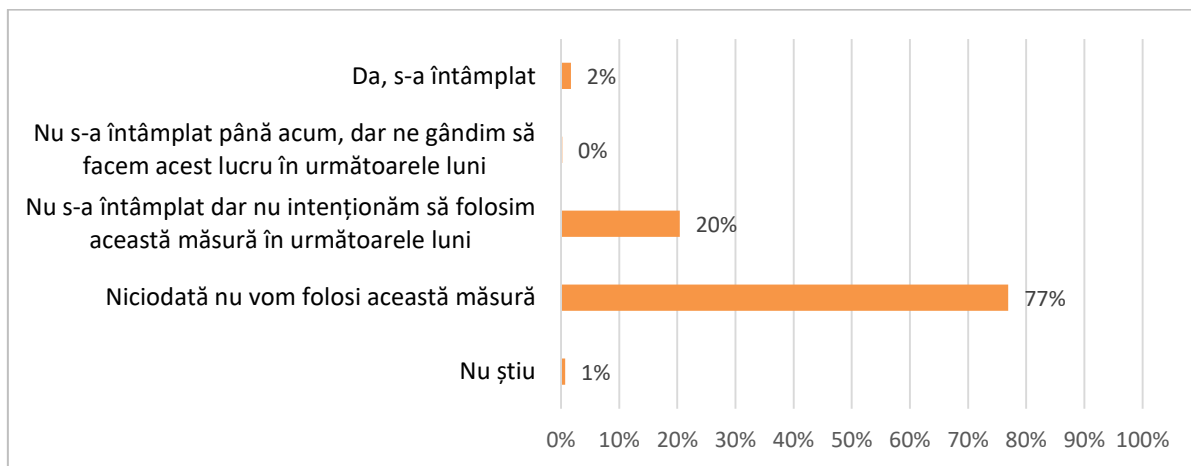
5.11. Absenteism și abandon școlar

Această subsecțiune va analiza nivelul absenteismului și abandonului școlar, pornind de la grădiniță și până la ciclul liceal. În plus, se vor analiza motivele oferite de adulți pentru a putea evalua care sunt mecanismele ce susțin abandonul școlar (inclusiv suportul părinților pentru abandon, dar și motivele ce țin de performanța școlară a copilului și climatul școlar). La nivel național, datele INS din 2017-2018 ne indică o rată a abandonului de 2.4% în mediul rural, comparativ cu 1.1% în mediul urban, cu o rată de abandon mai ridicată la nivelul ciclului gimnazial, de 2.6%, comparativ cu rata abandonului la ciclul primar, care este 2.2% (INSSE 2020).

Din analizele datelor din 2020, în anul școlar 2019-2020, doar 6 adulți din întregul eșantion (936) au menționat că au avut copii care au fost înscriși la școală și au încetat ulterior să mai frecventeze cursurile. Din cei șase adulți, patru spun că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar (alimente, cheltuieli de locuire etc.), cel mai probabil situația materială fiind unul dintre determinanții întreruperii cursurilor în timpul acestui an, pe lângă contextul pandemic. În acest sens, motivele oferite de către adulți pentru încetarea activității școlare a copiilor au fost, pentru cei cu nivelul primar și liceal, faptul că nu și-au permis să-i întrețină la școală. Pentru copiii înscriși în ciclul gimnazial (3 din cei 6), motivele oferite au indicat rezultatele școlare slabe. De altfel, suplimentar, o situație materială precară a gospodăriei e prezentă și la aceste familii, arătând că un cumul de factori materiali și educaționali pot determina încetarea activității școlare a copiilor, după începerea anului școlar. Ca și în cercetarea anterioară (2018), prezența unor rezultate școlare slabe poate determina unii adulți să ia decizia întreruperii activității școlare a copiilor.

În privința atitudinii părinților față de întreruperea activității școlare (Figura 36), ca fiind o soluție temporară sau permanentă, distribuția celor două opțiuni e relativ inegală, adulții nu se gândesc la întreruperea definitivă a școlii ca fiind o opțiune (nu există nicio selecție în acest sens), cei mai mulți înclină să vadă întreruperea temporară ca fiind o măsură pe care nu o iau în calcul, deși 2% din eșantion spun că s-a întâmplat deja, în timp ce 1 % sunt indeciși, iar 20% dintre adulți spun că nu se gândesc să folosească măsura în următoarele luni.

Figura 36. Întreruperea temporară a activității școlare a copiilor în ultimele 12 luni

N=840, Baza adulți WVR

Un indicator pentru a prezice dificultatea menținerii copilului în sistemul educației este existența în gospodărie a unui copil sau a mai multora (dintre cei care au în prezent 6 ani sau mai mult), care nu a mers deloc la grădiniță. Studiile arată că fiecare an de grădiniță făcut poate reduce riscul de abandon școlar (Ivan & Rostaș 2015), ceea ce evidențiază importanța pe termen lung a menținerii copilului la grădiniță pentru menținerea lui în ciclurile ulterioare. Dintre adulții participanți la cercetare, doar 2.5 % spun că există astfel de cazuri în gospodăria lor. În același timp însă, deși cazurile sunt puține, motivele invocate de adulți pentru abandonul școlar la copiii de 6 ani sau peste (Tabelul 41) oferă o imagine despre cum mai multe dezavantaje se pot cumula și pot împiedica menținerea copilului în sistemul educațional. Astfel, se poate observa că motivele abandonului școlar pot fi multiple: starea materială, lipsa posibilității de transport către grădiniță, dar și pre-existența unei probleme de sănătate care, în lipsa unor servicii adecvate, poate determina o retragere prematură.

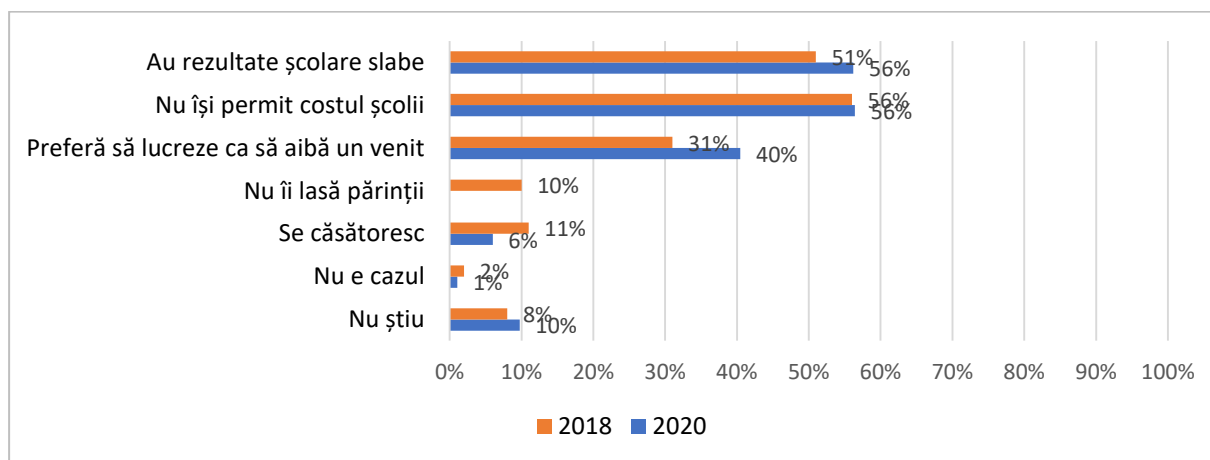
Tabelul 41. Motivele abandonului grădiniței la copii de 6 ani sau peste

	Numărul adulților care au selectat opțiunea
Nu avem grădiniță în sat	6
Nu au fost locuri suficiente în grădinița din sat	1
Nu are cine să-l ducă la grădiniță	5
Nu am avut bani de haine	10
Au avut cu cine să stea acasă	10
Nu am vrut să îi ducem la grădiniță	2
Probleme medicale/ de sănătate/ dizabilități	7

Baza adulți WVR 2020, răspuns multiplu

Structura motivelor pentru abandonul școlar întâlnită la nivelul grădiniței se menține și pentru nivelurile mai ridicate de educație (Figura 37), lipsa resurselor materiale fiind în continuare principalul motiv de abandon școlar. În plus, pe lista motivelor se adaugă și rezultate școlare slabe ale copilului. Datele din 2018 arată că cele mai importante motive ale abandonului școlar după clasa a 8-a erau rezultatele școlare slabe ale copiilor (51%), costul mare al educației (56%) și preferința adolescenților pentru a lucra pentru a avea un venit (31%). Ierarhia motivelor se menține și în rezultatele din 2020, în contextul modificărilor apărute odată cu pandemia. (Figura 37)

Figura 37. Motivele abandonului școlar după clasa a-8 -a (2018-2020)

Baze 2018-2020 WVR, N (2020) = 936

Conform datelor declarate de adulți, dintre copiii de 15-18 ani din gospodărie, 74% sunt la liceu, 3% au un loc de muncă, 12% dintre ei lucrează în gospodărie, iar 5 % lucrează cu ziua și 2% lucrează în gospodărie (Tabelul 42).

Tabelul 42. Statutul copiilor de 15-18 ani din gospodărie (răspunsurile adulților)

Situația copiilor de 15-18 ani din gospodărie	Procent adulți care au menționat opțiunea
Sunt la liceu	74%
Nu sunt la liceu	21%
Au un loc de muncă	3%
Nu au un loc de muncă	3%
Lucrează în gospodărie	12%
Lucrează cu ziua	5%
Urmează un curs de calificare	2%

Baza adulți WVR 2020, N=303, procente necumulative

Suplimentar, datele colectate de la tineri arată că opțiunea de muncă zilieră este una dintre cele preferate de cei care nu sunt încadrați în școală (43 din cei 87 de tineri din eșantion care nu sunt la școală spun că lucrează cu ziua). Aceasta este una dintre opțiunile principale care înlocuiesc, cel puțin pe termen scurt, continuarea studiilor. (Tabelul 43)

Tabelul 43. Situația tinerilor care nu sunt la școală

Numărul tinerilor care au selectat opțiunea	
Urmez un curs de calificare	20
Sunt angajat si lucrez cu norma întreagă	11
Sunt angajat si lucrez cu fracțiune de norma	8
Lucrez cu ziua	43

N=87, baza tineri WVR

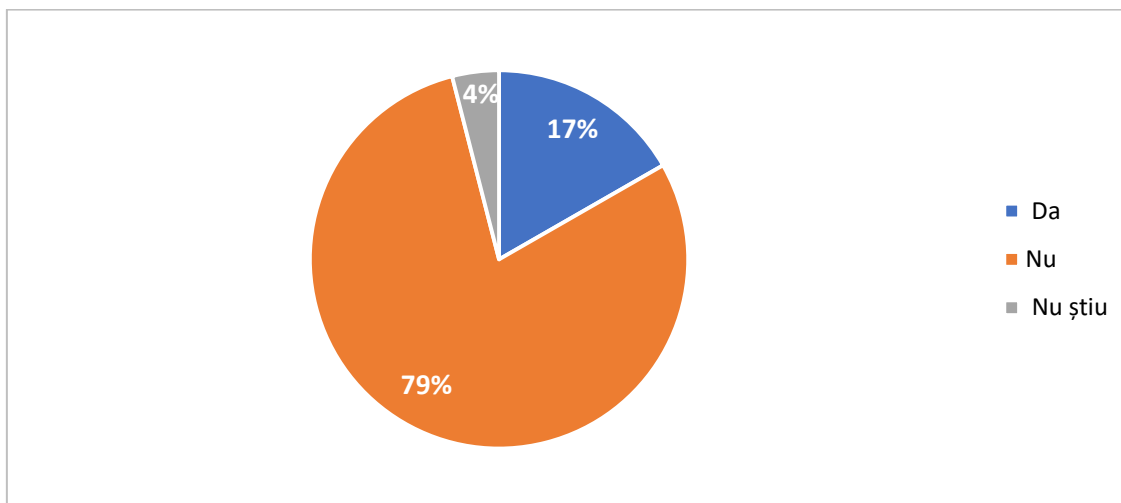
Ca și în analizele motivelor abandonului școlar la cei care termina clasa a 8-a, și în cazul tinerilor care nu sunt la școală se reproduc ierarhii similare legate de factorii care îi determină pe tineri să renunțe la școală. Rezultatele foarte slabe indică de fapt existența unui mediu școlar mai puțin incluziv cu lipsa de performanță și lipsa unor strategii eficiente de retenție. Cumulate cu stigma unor performanțe catalogate ca slabe, care individualizează foarte mult rezultatele copilului, și corelate cu lipsa accesului în proximitate la o unitate de învățământ liceal și cu resursele materiale și educaționale precare ale familiei, șansele menținerii copilului la școală scad. De asemenea, așa cum alte analize (Nevala et al. 2011, Horga et al. 2017) arată, problema abandonului școlar nu este una care depinde exclusiv de intervențiile sistemului educațional sau ale familiei, fiind necesare programe sociale care să adreseze factorii sociali ce afectează o mai mare rată a abandonului în special în rândul anumitor cohorte și a celor provenind din zone dezavantajate.

5.12. Participarea tinerilor la activități de antreprenoriat

O proporție de 79% dintre tineri au declarat că nu au participat deloc la activități de antreprenoriat, ceea ce poate fi în defavoarea lor pe termen lung, ținând cont de trendurile și cerințele actuale de integrare pe piața muncii ale unui absolvent de liceu.

În ultimii 2 ani, activitățile de pregătire pentru antreprenoriat la care tinerii (cei 327 din eșantion) au participat au avut loc la școală, prin proiecte (96%), în familie, prin deținerea unei ferme, a unui atelier sau a unei alte forme de organizare a producției (11%), în comunitate, prin proiecte (23%) sau în alte locuri (2%).(Figura 38)

Figura 38. Participare la activități de pregătire pentru antreprenoriat în ultimii 2 ani

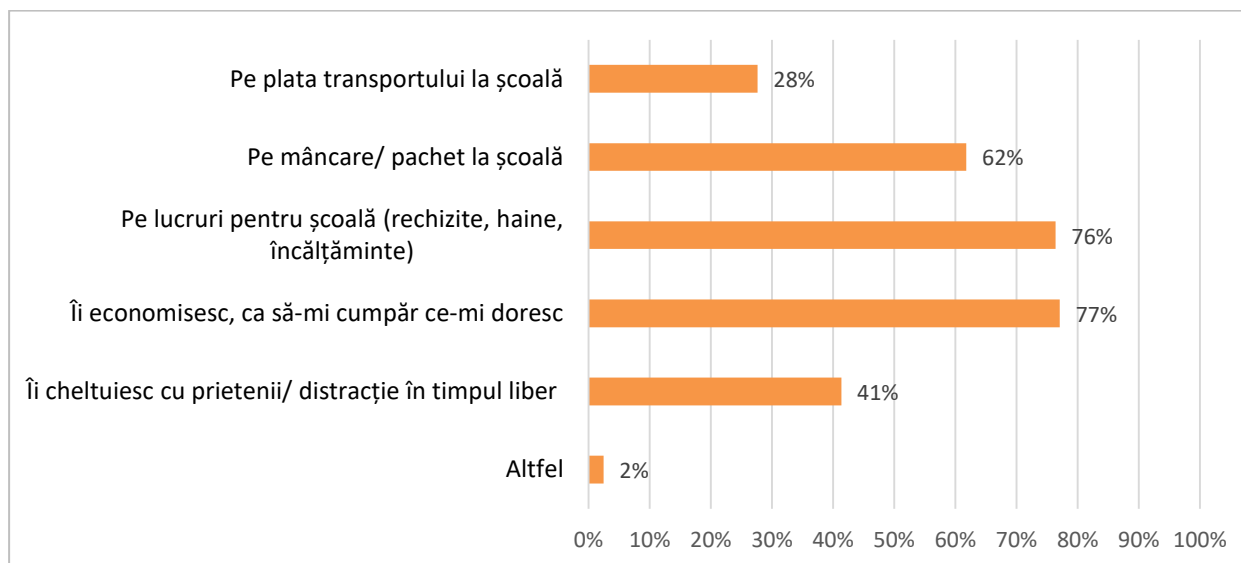

Baza tineri WVR 2020, N=1478

Pe lângă participarea în activități de antreprenoriat există o serie de alte activități de educație non-formală care au rol preparator pentru tinerii din mediul rural. Un exemplu îl poate reprezenta administrarea bugetului propriu, obținut din activități independente, burse și alocația de stat. 70%

dintre respondenți nu își gestionează singuri aceste fonduri, ele fiind gestionate de părinți. Dintre cei 30% care și-l administrează singuri, 28% dintre tineri cheltuie o parte din bani pe plata transportului către școală, 62% pe mâncare (atât la școală cât și în afara cursurilor), 76% își cheltuie fondurile pentru a asigura materialele necesare la școală. 77% economisesc o parte din bani, în timp ce 41% cheltuie bani pe activități împreună cu prietenii. (Figura 39)

Figura 39. Administrarea bugetului tinerilor

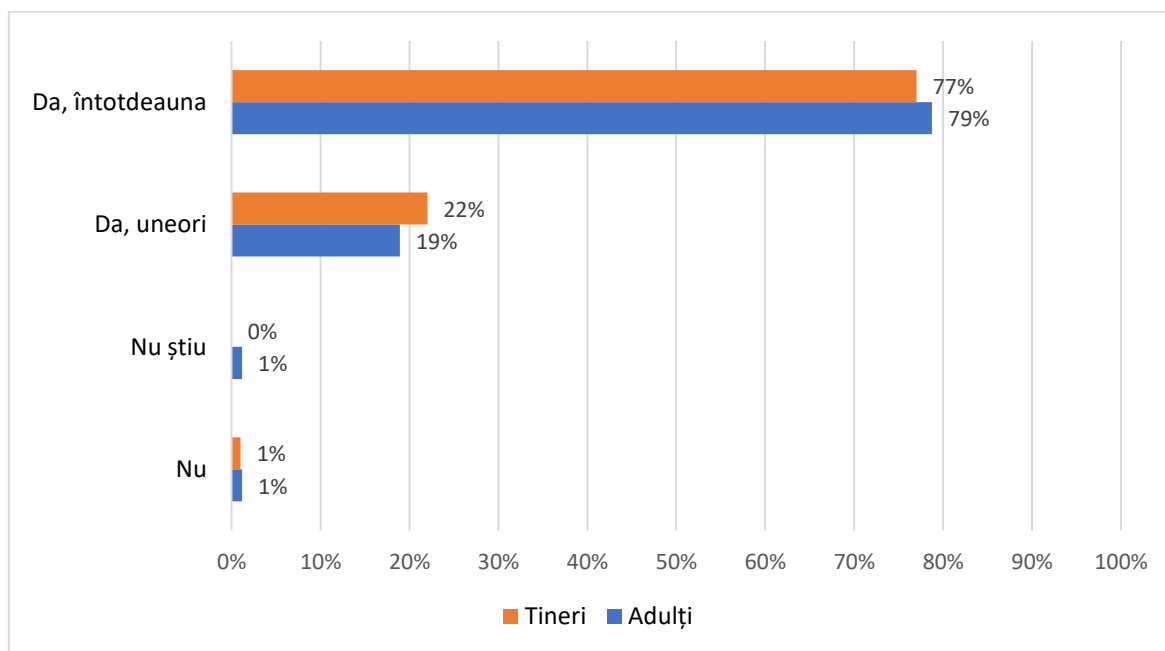
Baza tineri WVR 2020, N=445

5.13. Siguranță și violență în școli

Această secțiune adresează problematica amplă a siguranței școlare, analizând sentimentele de siguranță în școală ale adulților și tinerilor, motivele nesiguranței, violența în școală, intervențiile realizate în cazul apariției incidentelor violente, cât și aprecieri ale măsurilor de prevenție a violenței în școli.

Pentru un acces adecvat la educație, e nevoie de un mediu școlar sigur și lipsit de violență. Mulțumirea tinerilor respondenți față de siguranța percepută în propria școală este relativ ridicată: 73% dintre ei se declară mulțumiți, 18% foarte mulțumiți, 6% sunt nemulțumiți, 3% foarte nemulțumiți, iar 1% declară că nu știu. Rezultatele aprecierilor venite din partea adulților sunt similare, 79% afirmă că întotdeauna copiii lor se simt în siguranță la școală. (Figura 40) Cauzele percepute ale nesiguranței în școală variază în rândul adulților din cercetare, cei mai mulți (36%) menționează genul copilului, urmat de etnie (27%). Pe al treilea loc în ierarhia cauzelor de nesiguranță percepute de către părinți se situează venitul familiei, existența unei dizabilități și furturile care au avut loc la școală, menționate de 18% dintre adulți. Pe al patrulea loc apar ca și cauze ale sentimentului de nesiguranță aspectul fizic și existența colegilor care consumă droguri în școală, menționate de 9% dintre adulți. Discriminarea pe motive religioase este menționată doar de către 1% dintre adulți. În ierarhia cauzelor percepute sunt menționate doar 2 posibile cauze externe, restul celor 6 cauze fiind cele ce țin de caracteristicile individuale. O astfel de situație poate însă masca existența unor cauze reale ce țin de socializarea de gen, lipsa unei variații a cursurilor în curriculum dedicat egalității de gen, o segregare etnică în structura școlii, cât și un nivel scăzut al accesibilității școlii pentru tinerii cu dizabilități.

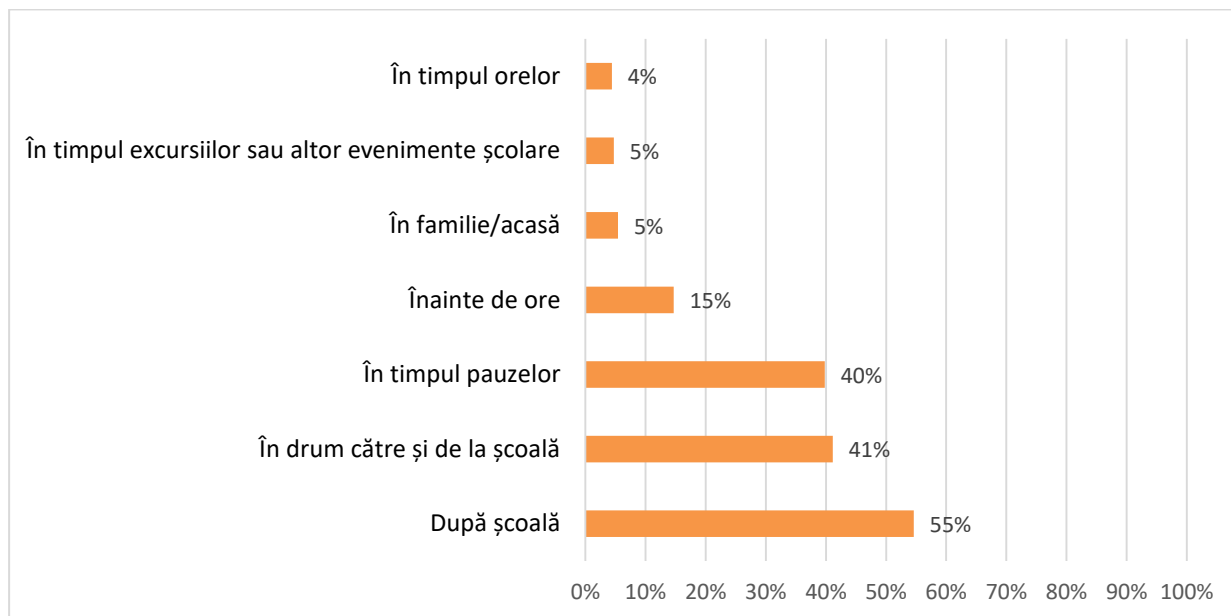
Figura 40. Siguranța la școala a copiilor (răspunsuri adulți și tineri)

Baza adulți și tineri WVR2020

Cele mai multe agresiuni la adresa tinerilor au avut loc în contexte conexe școlii, însă în afara ei (Figura 41). Astfel, 41% dintre respondenții tineri spun că au fost agresați în drum către și de la școală, iar 55% spun că după școală. Un procent de asemenea ridicat (40%) menționează că agresiunile se petrec și în timpul pauzelor, iar 4% spun că ele au loc în timpul orelor.

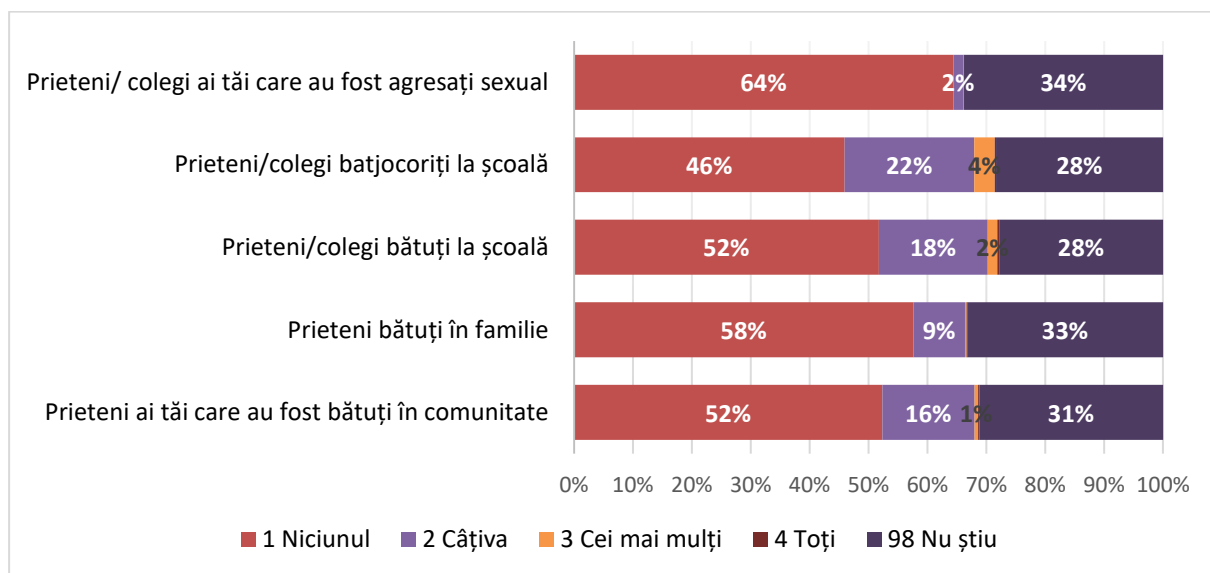
Figura 41. Locurile unde au fost agresați tinerii în cele 4 săptămâni anterioare anchetei (răspuns tineri)

Baza tineri 2020, N=1437

În privința violenței în școli, percepția celor mai mulți dintre tinerii respondenți din cadrul cercetării este că prietenii lor nu fost agresați (Figura 42). Astfel, 22% spun că o mică parte dintre prietenii sau colegii lor sunt batjocoriți, bullying-ul fiind cea mai vizibilă problemă, o problemă de altfel semnalată ca fiind printre cele mai pregnante și de alte studii (Gradinaru, Stănculeanu și Manole 2016). Urmează bătaia la școală, care e menționată de 18% dintre tinerii respondenți, și bătaia în afara școlii, în comunitate (16%). Un procent foarte scăzut (2%) menționează de existența unor prieteni sau colegi care au fost agresați sexual.

Figura 42. Cazuri de violență percepute (răspunsuri tineri)

N=1478, baza tineri

Ierarhizarea cauzelor hărțuirii, în percepția tinerilor, e asemănătoare în mare proporție cu cea indicată de părinți pentru nesiguranța în școală, genul primând la părinți și etnia la tineri. Astfel, ierarhia cauzelor plasează pe primele locuri rasa, etnia sau cultura (51%) și starea materială/financiară a familiei (50%), genul (35%), dizabilitatea (26 %) și pe ultimul loc religia (9%). Atunci când sunt întrebați dacă au auzit sau au văzut un caz de hărțuire în ultimele 12 luni, 22% dintre tineri menționează că au auzit de sau au văzut astfel de situații. În privința intervenției, cei mai mulți spun că au apelat la cineva cu autoritate să intervină, 42% dintre ei spun că i-au spus unui profesor sau cuiva din conducere (director sau director adjunct) și aproape un sfert menționează alte trei opțiuni: ajutorul dat direct persoanei agresate în timpul actului, apelul la altă persoană, cât și discuția cu părinții/ tutorii despre incident. (Tabelul 44)

Tabelul 44. Intervenția tinerilor când sunt martori ai unui incident violent

	Tineri care au menționat opțiunea
I-am spus unui profesor/ directorului/directorului adjunct	42%
Am ajutat persoana agresată/ hărțuită în timp ce era agresată/ hărțuită	26%
Am apelat la cineva să pună capăt	25%
Le-am spus părinților sau tutorelui / tutorilor mei	24%
I-am spus unui alt elev	14%
Nu am făcut nimic/nu am spus nimănui	13%
Am ajutat persoana agresată/hărțuită mai târziu	13%
Am confruntat persoana care făcea asta.	13%
Am stat și am privit	4%
Am luat situația în glumă	3%

N=313, Baza tineri WVR 2020

Dintre măsurile care ar trebui adoptate pentru a reduce violența școlară, unele dintre cele mai puternic susținute de tineri sunt cele care vizează cunoașterea drepturilor pe care le au (96%) și cele care sugerează că aceste cazuri de violență trebuie raportate către terți (97%) spre a fi rezolvate în mod eficient atunci când autonomia tinerilor nu e suficientă pentru a rezolva situațiile violente. 90% dintre copii își doresc ca părinții lor să fie informați cu privire la efectele negative ale violenței. (Tabelul 45)

Tabelul 45. Măsuri de intervenție pentru a adresa violența în școli

	Tineri care au menționat opțiunea
Sesiuni de informare cu membrii comunității despre efectele negative ale violenței	88%
Copiii să apeleze telefonul copilului pentru a raporta cazuri de violență împotriva lor sau a altor copii	88%

Sesiuni de informare cu părinții noștri despre efectele negative ale violenței	90%
Copiii să primească informații despre drepturile lor, inclusiv despre dreptul de a fi protejați de abuz și violență fizică și de altă natură	96%
Copiii să raporteze aceste cazuri de violență către familie, școală, poliție, asistent social, preot etc.	97%

N=1475, baza tineri WVR

5.14. Activități extrașcolare

Activitățile extrașcolare au un rol esențial în dezvoltarea copiilor, oferindu-le posibilitatea să se exprime liber, să experimenteze, să interacționeze cu alții copii, să facă mișcare, să se relaxeze și, în același timp, să-și dezvolte spiritul civic. Însă, așa cum a arătat secțiunea privind strategiile adoptate de părinți în perioade de criză, activitățile extrașcolare nu se numără printre activitățile prioritizate de către gospodării, atunci când contextul social și familial nu a fost favorabil. Cu toate acestea, activitățile extrașcolare în care sunt implicați copiii, conform adulților, sunt relativ variate. Astfel, indiferent de vârstă, cei mai mulți copii participă la sesiunile/ campaniile de informare privind drepturile copiilor și violența în grădiniță/școală. Nivelul implicării în activități extrașcolare crește ușor pe măsură ce copilul parcurge ciclurile de învățământ (Tabelul 46).

Participarea la activități artistice (dans, teatru, pictură/desen) este mai mare în rândul copiilor de grădiniță și scade pe măsură ce aceștia înaintează în vârstă. Astfel, implicarea în activități de dans scade de la 29% în rândul copiilor de grădiniță, la 11 % pentru copiii din ciclul primar și la 7% pentru copiii din ciclul gimnazial. Activitățile de teatru au același trend descendent, scăzând de la 14% în rândul copiilor de grădiniță la 5% pentru cei din ciclul primar și la 4% pentru cei din ciclul gimnazial. De asemenea, implicarea în activități de pictură și desen scade și ea (de la 26% dintre copiii de grădiniță, la 9% dintre cei din ciclul primar, până la 5% dintre cei din ciclul gimnazial). În același timp, pe măsură ce cresc, copiii participă în mai mare măsură la competiții sportive, activități de

ecologizare a spațiilor din comună sau activități caritabile, acestea fiind mai adecvate nivelului lor de dezvoltare.

Copiii din clasele I-IV participă în pondere importantă la activități de tip școală după școală, iar cei din clasele V-VIII oferă, conform adulților, meditații neplătite. Peste 20% dintre respondenții adulți amintesc participarea copiilor la activități de educație spirituală, procentul fiind mai mare pentru copiii din ciclul primar și de la grădiniță.

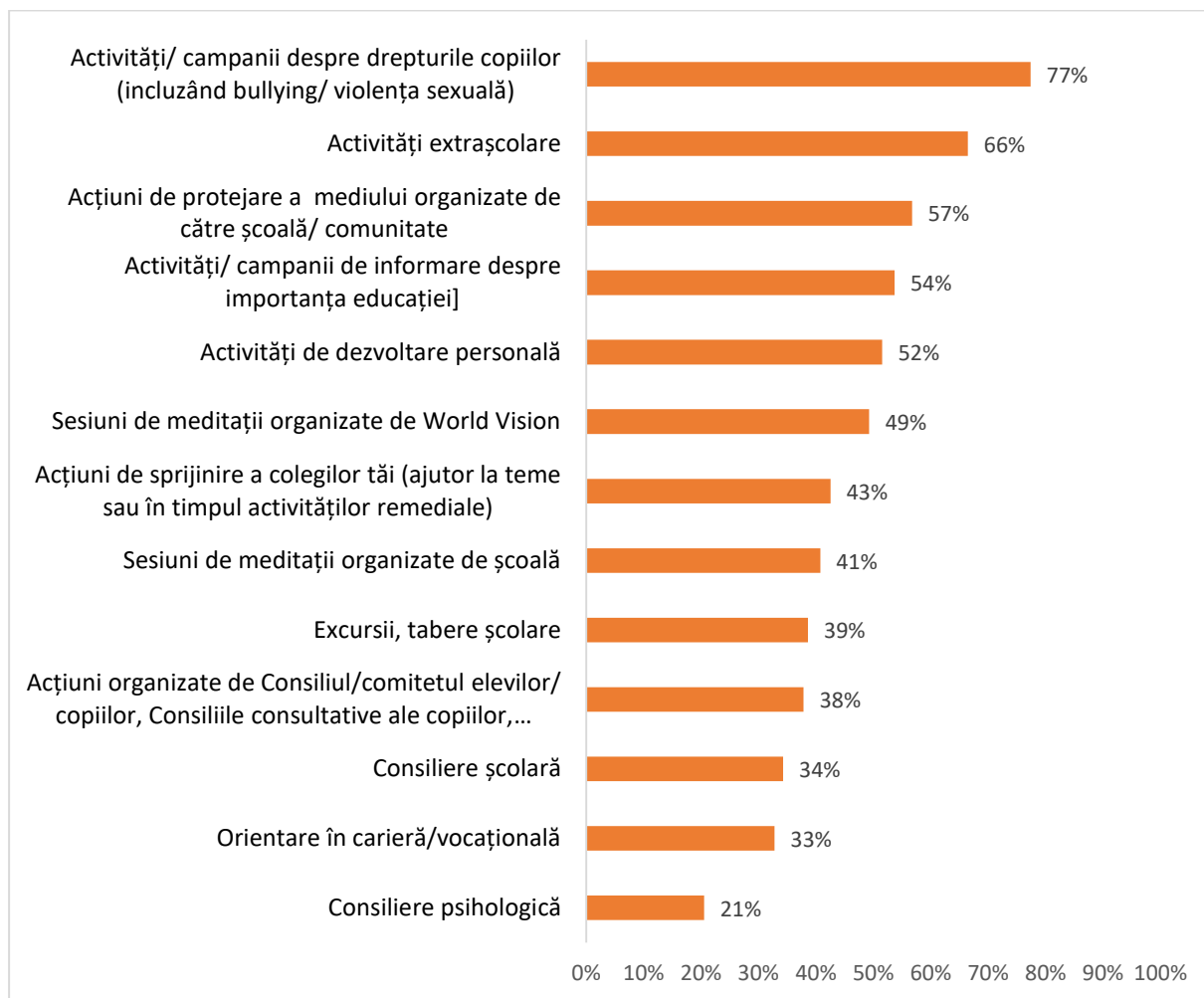
Tabelul 46. Activitățile extrașcolare în care sunt implicații copiii – perspectiva adulților (răspuns multiplu)

	grădiniță	primar	gimnazial
Activități/ sesiuni/ campanii informare legate de drepturile copiilor/ violența în grădinițe/școală	48%	54%	56%
Activități de dans	29%	11%	7%
Activități de formare/educație spirituală	27%	31%	24%
Pictură pe sticlă, cerc desen	26%	9%	5%
Competiții sportive	21%	23%	32%
Activități de ecologizare spații din comună	20%	29%	35%
Activități de teatru	14%	5%	4%
Activități caritabile (pentru oameni nevoiași, bătrâni)	4%	11%	14%
Activități de consiliere	2%	1%	4%
Activități de tip școală după școală, pentru cei din clasele 1-4	-	42%	-
Cor bisericească	-	10%	10%
Activități neplătite de meditație pentru cei din clasele 5-8	-	-	23%
Fac parte din consiliul copiilor pe clasă/ școală/ consiliul consultativ al copiilor	-	2%	4%
Nu au participat	-	2%	1%
	N=182	N=776	N=470

Se observă că participarea copiilor la cele mai multe activități este menționată de mai puțin de 50% dintre respondenții adulți, ceea ce indică per total un nivel relativ scăzut al participării copiilor la activități extrașcolare.

În ceea ce privește principala activitate în care tinerii s-au implicat în ultimele 12 luni, perspectiva tinerilor este consistentă cu cea a adulților și indică tot activitățile necesare pentru asigurarea unui climat sigur: 77% dintre tineri menționează participarea la activități/ campanii de informare despre drepturile copiilor (incluzând bullying/ violența sexuală). Două treimi dintre tinerii respondenți amintesc activitățile extrașcolare și puțin peste jumătate declară că au participat la acțiuni de protejare a mediului, acțiuni/campanii de informare privind importanța educației și activități de dezvoltare personală. (Figura 43). La sesiunile de meditații, organizate de World Vision sau de școală au participat 49%, respectiv 41% dintre tineri, activități de consiliere școlară sau orientare în carieră puțin peste 30% dintre tinerii respondenți.

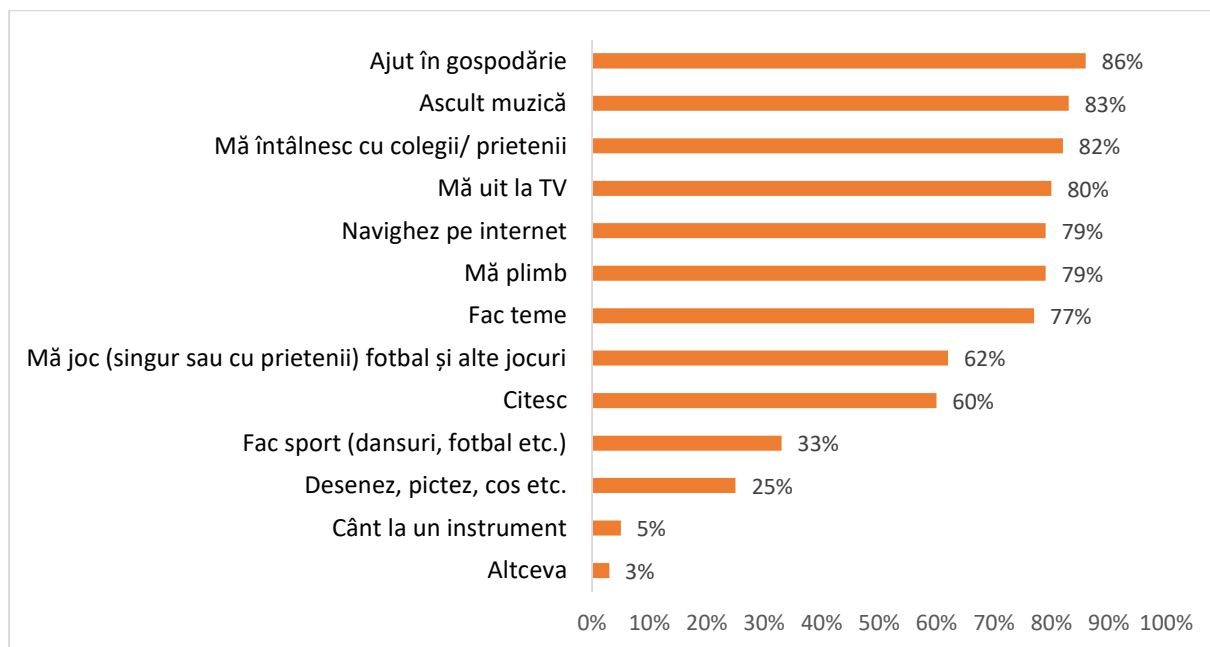
Figura 43. Principalele activități în care tinerii s-au implicat în ultimele 12 luni – perspectiva tinerilor (răspuns multiplu)

Baza tineri WVR 2020, N=1478

Timpul disponibil pentru pregătirea temelor sau pentru activități extrașcolare se poate reduce considerabil ca urmare a faptului că, cel mai adesea, în timpul liber (înainte sau după școală) copiii ajută în gospodărie (86% dintre respondenții copii). Peste trei sferturi dintre copiii intervievați declară că își petrec timpul liber ascultând muzică, întâlnindu-se cu prietenii, uitându-se la televizor, navigând pe internet, plimbându-se, dar și făcând teme. Potrivit datelor, ponderea copiilor care își petrec timpul liber citind este mai mică decât a celor care se uită la TV (tendință observată și în cercetarea din 2018) sau navighează pe internet. Același lucru îl remarcăm și în ceea ce privește activitățile sportive sau artistice, pe care le menționează mai puțin de jumătate dintre copii (**Figura 44**).

Figura 44. Principalele modalități de petrecere a timpului liber (răspuns multiplu)

6. PROTECȚIA COPILULUI ÎN FAMILIILE DIN MEDIUL RURAL

Cercetarea privind Bunăstarea copilului din mediul rural derulată în 2020 a cuprins și o serie de variabile referitoare la protecția copilului în familie și comunitate care încearcă să ofere o imagine cât mai comprehensivă a situației acestuia cum ar fi: acoperirea nevoilor de bază, confortul psihologic al copilului în mediul familial, respectarea drepturilor copilului, stereotipii discriminatorii, abuz și discriminare, securitatea socială în comunitate (siguranță și mediul social), strategii adoptate în situații de criză, protecția în timpul dezastrelor naturale.

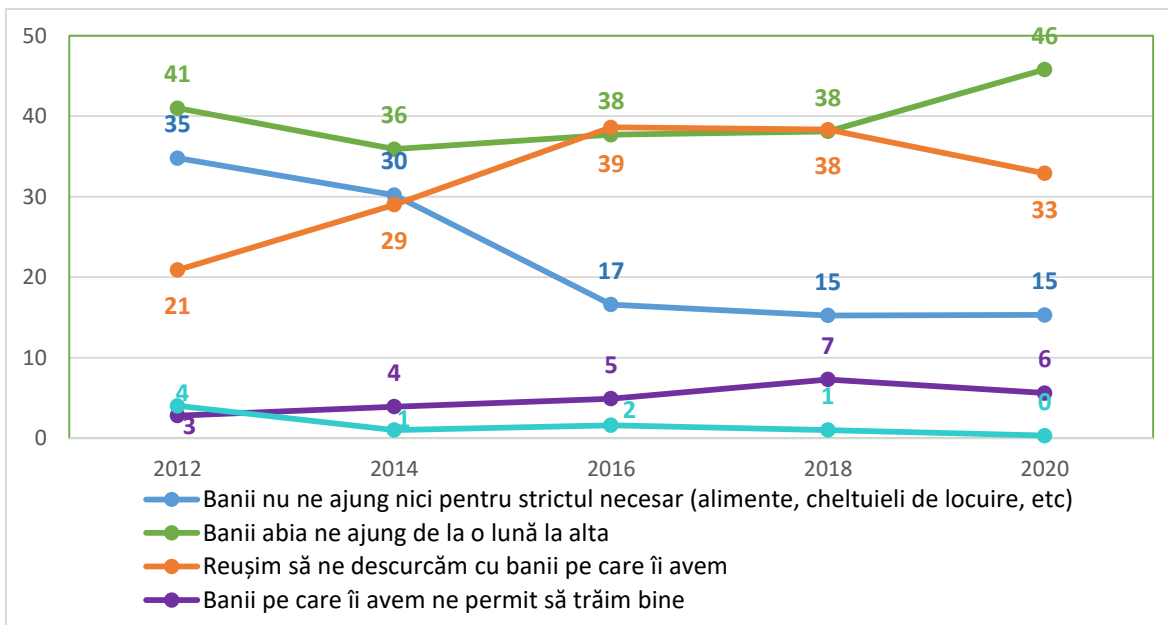
6.1. Acoperirea unor nevoi de bază

Dezvoltarea sănătoasă și armonioasă a copilului presupune satisfacerea nevoilor lui de bază care le cuprind pe cele biologice (fiziologice), care îi asigură supraviețuirea (hrană, locuire, îmbrăcăminte/încălțăminte), nevoile de securitate și protecție (mediu fizic și psihic echilibrat, nevoile emoționale), de apartenență și acceptare din partea unui grup (sociale), de stimă și recunoaștere socială (recunoașterea competențelor, meritelor, statutului social etc.), de auto-devenire (împlinirea visurilor și obiectivelor de viață). Având în vedere aceste nevoi de bază ale copilului, cercetarea a inclus indicatori care au vizat nevoile biologice, de securitate și protecție și cele de apartenență și acceptare din partea unui grup.

Asigurarea nevoilor de bază ale copilului este dependentă de situația financiară a gospodăriei, respectiv de cuantumul și stabilitatea surselor de venit ale gospodăriei. Pentru analiza situației financiare a gospodăriilor, așa cum am arătat în capitolul *Caracteristicile demografice și socio-economice ale populației*, cercetarea a inclus indicatori referitori la sursele de venit și la aprecierea bunăstării financiare a familiei. Analiza datelor privind bunăstarea financiară percepută a familiei a arătat că pentru 15% dintre gospodării banii nu ajung nici pentru strictul necesar, pentru 46% banii abia ajung de la o lună la alta, 33% reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, 6% au venituri care le permit să trăiască bine. Comparativ cu datele cercetărilor anterioare, se poate observa o creștere a

procentului gospodăriilor care declară că banii abia le ajung să se descurce de la o lună la alta și o scădere în cazul celor care reușesc să se descurce cu banii pe care îi au. (Figura 45)

Figura 45. Situația comparativă a bunăstării financiare auto-percepute a gospodăriei 2012 -2018

La fel ca în rundele anterioare ale cercetării (2016, 2018) sursa de venit care contribuie la creștea satisfacția adulților vis-a-vis de bunăstarea financiară a gospodăriei o reprezintă salariul, cuantumul acestuia fiind extrem de important. Dacă în cazul gospodăriilor în care banii nu ajung nici pentru strictul necesar și în cel al celor în care veniturile abia ajung de la o lună la alta, ponderea celor care au alocație complementară (36%, respectiv 26%) sau venit minim garantat (29%, respectiv 14%) este mai ridicată, aceasta scade pe măsură ce bunăstarea financiară percepută a familiei crește. Comparativ cu datele din 2018, crește ponderea salariilor în gospodăriile care reușesc să se descurce cu banii (de la 74% la 85%) și în cele care au bani ce le permit să trăiască bine (de la 89% la 98%). În gospodăriile în care banii abia ajung de la o lună la alta doar 36% au venituri din salarii. (Tabelul 47)

Tabelul 47. Bunăstarea financiară auto-percepută în funcție de sursele de venit ale gospodăriei (%)

Surse de venit	Banii pe care îi avem				
	... nu ne ajung nici pentru strictul necesar N=143	... abia ne ajung de la o lună la alta N=427	reușim să ne descurcăm cu banii pe care îi avem N=307	... ne permit să trăim bine N=52	... ne permit să avem tot ce ne dorim N=3
Salarii	36	67	85	98	67
Pensii vârstă	5	6	13	6	0
Pensii boală	1	3	3	0	0
Pensii urmaș	3	2	2	2	0
Șomaj	3	2	1	0	0
Venit minim garantat	29	14	1	0	0
Alocații pentru copii	91	94	95	90	100
Ajutor social pentru persoane cu handicap	2	3	1	0	0
Alocație complementară	36	26	8	2	0
Bani trimiși din străinătate de către rude	3	3	5	2	0
Agricultură	6	9	8	4	0
Subvenții din agricultura	0	1	5	4	0
Meșteșuguri	1	0	2	0	0

În cadrul cercetării, nevoile fiziologice ale copilului au fost măsurate printr-o serie de variabile referitoare la accesul la hrană și locuință. În ce privește existența unei locuințe, 99% dintre copiii și tinerii chestionați declară că au o locuință unde pot dormi, în timp ce aproximativ 1% (25 copii și tineri) afirmă că doar uneori această nevoie le este acoperită, iar sub 1% (9 copii și tineri) spun că nu au o locuință. În cadrul cercetării, pentru a avea o imagine cât mai comprehensivă a situației copilului, accesul la hrană este măsurat prin trei itemi: mănânc cel puțin două mese pe zi, mă duc seara în pat flămând și am suficientă mâncare să mănânc. Analiza datelor arată că 88% dintre copiii

din rural mănâncă cel puțin două mese pe zi, 90% nu se duc seara flămânzi la somn, iar 90% au suficientă mâncare să mănânce. Cu toate că procentele celor care au acoperită întotdeauna nevoia de hrană sunt ridicate, 11% dintre copiii din rural chestionați mănâncă doar uneori 2 mese pe zi, iar 1% niciodată, 7% merg uneori flămânzi la culcare, iar 3% întotdeauna, 9% au doar uneori suficientă mâncare să mănânce, iar 1% nu au niciodată destulă mâncare. Pentru acoperirea acestor nevoi de bază, este necesar să existe venituri în familie, iar cuantumul acestora să fie suficient. Doar 59% dintre copii au declarat că familia are suficienți bani să le cumpere ce au nevoie, 37% că doar uneori au bani, iar 3% că nu au niciodată venituri suficiente pentru a achiziționa ce au nevoie. În 64% dintre familiile copiilor cel puțin unul dintre părinți are un venit, în timp ce în 24% dintre gospodării doar uneori cel puțin unul dintre părinți are un venit, iar în 12% niciodată părinții nu au avut venituri, fapt ce influențează bunăstarea familiei și chiar acoperirea nevoilor de bază ale membrilor ei. (Tabelul 48)

Tabelul 48. Acoperirea nevoilor de bază ale copiilor și tinerilor (%)

	Niciodată	Uneori	Întotdeauna
Am o locuință unde pot dormi noaptea	0	1	99
Mănânc cel puțin de două ori pe zi	1	11	88
Mă duc seara în pat flămând	90	7	3
Am suficientă mâncare să mănânc	1	9	90
Familia mea are suficienți bani să-mi cumpere ce am nevoie	4	37	59
Cel puțin unul dintre părinți are un venit	12	24	64

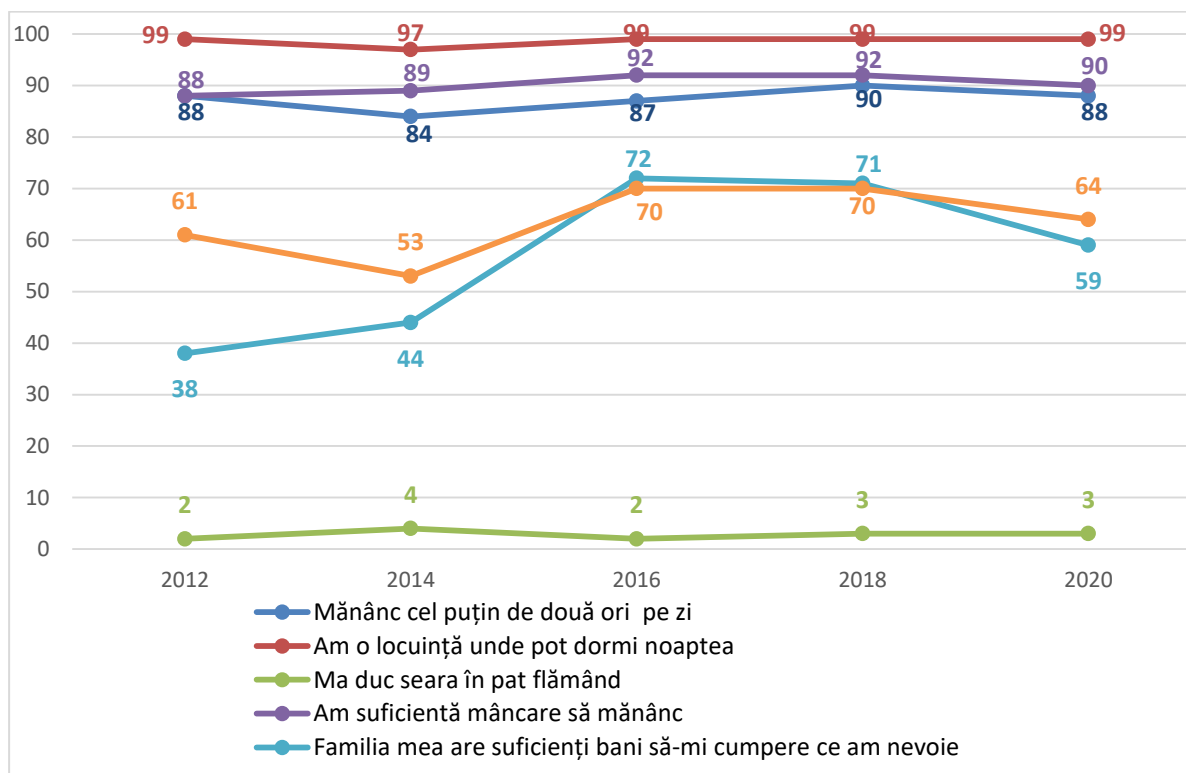
Copiii care nu au acoperite nevoile de hrană tind să se plaseze în partea de jos a scării vieții bune, 45% dintre cei care declară că merg uneori flămânzi la culcare auto-poziționându-se la nivelurile 1-3 ale scării. Procentul este mai mare decât în 2018 când doar 33% dintre cei care uneori se duceau flămânzi la culcare se plasau în partea de jos a scalei vieții bune. În același timp la mijlocul scării vieții bune (valori de 4-5) se plasează 42% dintre cei care doar uneori mănâncă două mese pe zi și doar 27% dintre cei care au întotdeauna două mese pe zi, similar cu 2018 când procentele au fost de 43%, respectiv 26%.

Există o corelație între asigurarea nevoilor fiziologice ale copilului și bunăstarea financiară auto-percepută a familiei:

- copiii care declară că doar uneori mănâncă două mese pe zi provin în mai mare măsură din familii în care veniturile nu ajung nici pentru strictul necesar (46% dintre copiii proveniți din gospodării unde veniturile nu acoperă strictul necesar merg la culcare flămânzi uneori, în timp ce doar 8% din cei din familiile care reușesc să se descurce cu banii declară acest lucru).
- 54% dintre copiii care declară că au doar uneori suficientă mâncare provin din familiile unde veniturile nu reușesc să acopere nevoile de bază.
- 4% dintre copiii din familiile în care veniturile abia ajung de la o lună la alta afirmă că familia are bani suficienți bani ca să le cumpere ce au nevoie, în timp ce 34% dintre copiii din gospodăriile care reușesc să se descurce cu banii declară acest lucru.

Analiza longitudinală a percepției copiilor privind satisfacerea nevoilor de bază în perioada 2012 – 2020 indică o creștere a bunăstării familiei în perioada 2016-2018, urmată în 2020 de un regres. Astfel, procentul celor care declară că familia are venituri suficiente a înregistrat o creștere în 2016, ajungând ca 72 % dintre copii să aprecieze că familia lor are întotdeauna bani suficienți pentru a le cumpăra ce au nevoie, iar în 2020 scăderea acestui procent este de 12% comparativ cu 2018. În același timp, comparativ cu 2016 și 2018, se înregistrează un regres și în procentul copiilor care afirmă că cel puțin unul dintre părinți are un venit, acesta coborând de la 70% la 64%. Există scăderi ușoare (de 2%) comparativ cu datele din 2018 și în cazul celor care spun că mănâncă întotdeauna de cel puțin 2 ori pe zi și a celor care declară că au întotdeauna suficientă mâncare. (Figura 46)

Figura 46. Acoperirea nevoilor de bază ale copilului 2012-2020 (% celor care declară întotdeauna)

O dezvoltare sănătoasă și armonioasă a copilului presupune și satisfacerea nevoilor afective și sociale. Nevoile de apartenență la un grup, cele de securitate și protecție sunt influențate și de confortul psihologic pe care copiii îl au în mediul familial. Măsurarea satisfacerii nevoilor afective și sociale ale copiilor de către familie s-a realizat prin itemi referitori la: existența unui mediu protectiv acasă în cazul în care copilul este bolnav, perceperea susținerii oferită de familie, încrederea copilului în adulții din familie, discriminările din interiorul gospodăriei, suportul familiei în caz de nevoie. Cu toate că valorile obținute pentru aceste variabile indică un climat familial optim dezvoltării copiilor, există un procent de 16% dintre copii care consideră că se simt susținuți de familie doar uneori, 7%

care apreciază că doar uneori are cine să le dea de mâncare sau să îi îngrijească în cazul în care sunt bolnavi, 5% care au încredere doar uneori în adulții cu care locuiesc, 4% care se simt discriminați uneori față de alți copii din gospodărie. Este de remarcat că 3% dintre copii se simt discriminați întotdeauna în gospodărie. În cazul a 77% dintre copii există un membru al familiei care petrece întotdeauna timp cu ei, pentru 22% doar uneori se întâmplă acest lucru, iar pentru 1% niciodată. (Tabelul 49)

Tabelul 49. Confortul psihologic al copiilor în mediul familial (%)

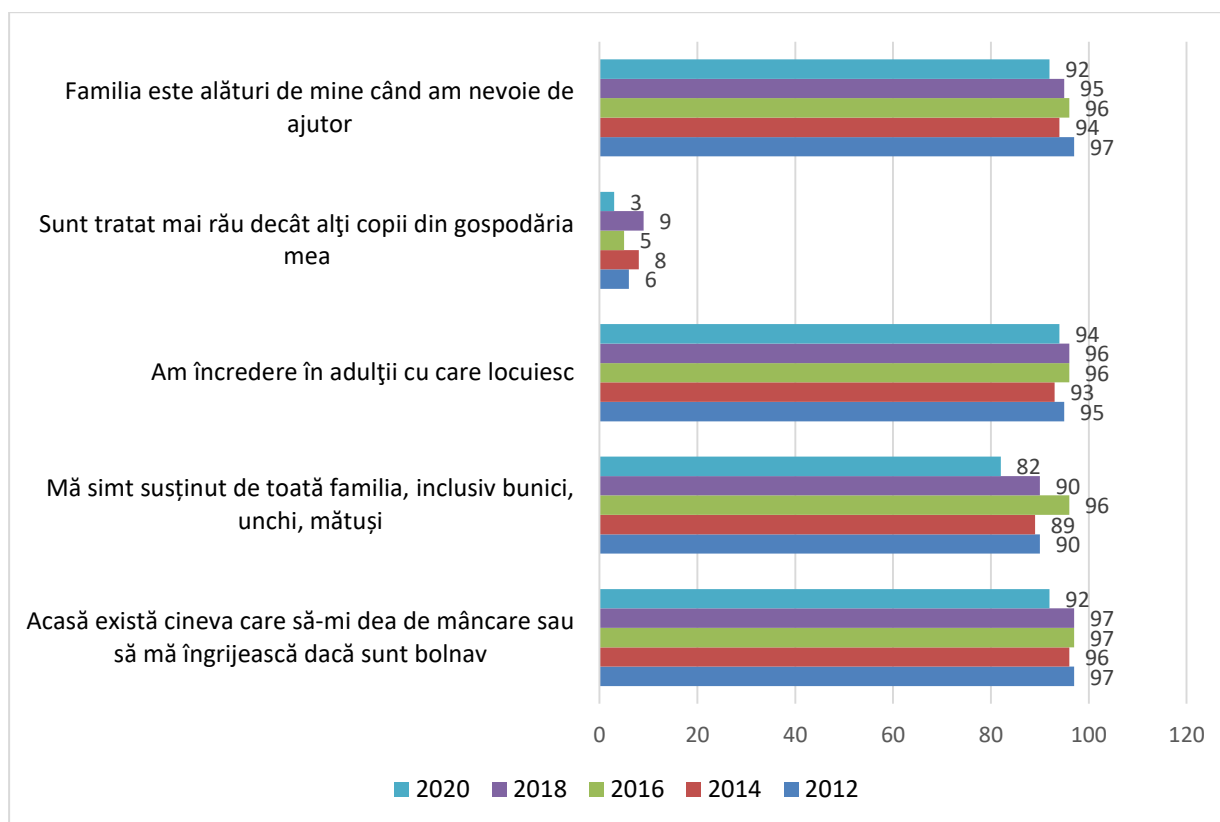
	Niciodată	Uneori	Întotdeauna
Acasă există cineva care să-mi dea de mâncare sau să mă îngrijească dacă sunt bolnav	1	7	92
Mă simt susținut de toată familia, inclusiv bunici, unchi, mătuși	2	16	82
Am încredere în adulții cu care locuiesc	1	5	94
Sunt tratat mai rău decât alți copii din gospodăria mea	93	4	3
Familia este alături de mine când am nevoie de ajutor	1	7	92
Există un membru al familiei care petrece timp cu mine	1	22	77

Dintre copiii care au declarat că întotdeauna există acasă cineva care să le dea de mâncare sau să îi îngrijească când sunt bolnavi, se simt susținuți de întreaga familie, au încredere în adulții cu care locuiesc, au suportul familiei și nu sunt discriminați, 60% au un membru al familiei care a participat la activitățile derulate de World Vision în comunitate. Copii care declară că doar uneori se simt susținuți de familie, doar uneori are cine să îl îngrijească sau familia le oferă doar uneori suportul necesar sunt în cea mai mare parte din gospodării în care banii nu ajung nici pentru strictul necesar sau abia ajung de la o lună la alta.

Analiza comparativă a evoluției valorilor itemilor referitori la confortul psihologic în mediul familial indică menținerea unei atmosfere de încredere și susținere pentru majoritatea copiilor din rural, chiar dacă se înregistrează scăderi ale procentului celor care declară că are cine să îi îngrijească în cazul în care sunt bolnavi (de la 97% în 2012, 2016 și 2018 la 92% în 2020), ale celor care se simt susținuți de familie (de la 96% în 2016 la 90% în 2018 și 82% în 2020) și a celor care simt că au suport

din partea familiei (de la 96% în 2016 la 92% în 2020). Este de remarcat scăderea procentului copiilor care se simt discriminați în familie de la 9% în 2018 la 3% în 2020. (Figura 47) Toată această situație declanșată de pandemia de COVID-19 influențează comportamentele adulților din gospodării, generând o serie de incertitudini și frustrări, iar o parte dintre acestea se răsfrâng și asupra copiilor.

Figura 47. Confortul psihologic al copiilor în mediul familial 2012 -2020 (% variantele de răspuns „întotdeauna”)

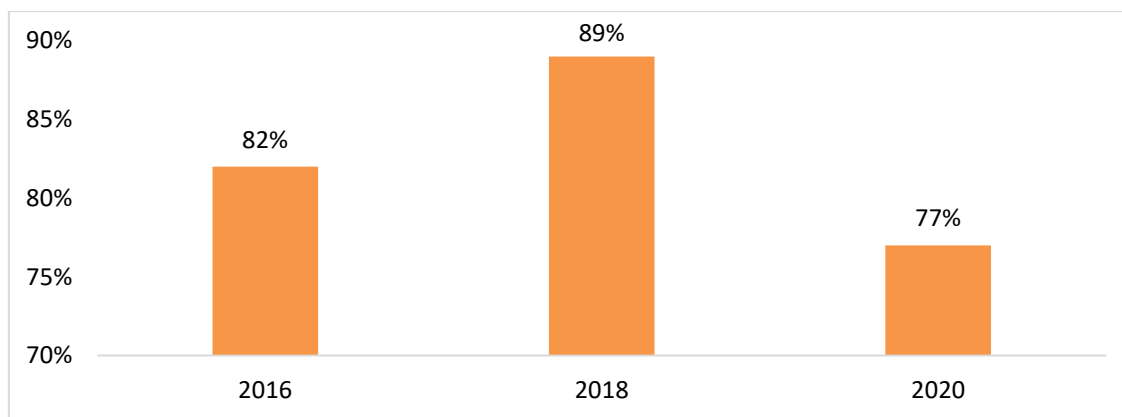

6.2. Drepturile copilului

Pentru respectarea drepturilor copiilor un prim pas îl reprezintă asigurarea cunoașterii acestora de către părinți și ceilalți adulți din gospodărie. Astfel, este de așteptat ca respectarea drepturilor să crească odată cu creșterea ponderii părinților care sunt informați cu privire la acestea. Conform datelor, procentul părinților din mediul rural care declară că au cunoștințe despre drepturile copiilor este în anul 2020 de 77%, cunoscând o evoluție negativă în raport cu situațiile consemnate în 2016 și 2018 (Figura 48). În același timp, 17% dintre respondenții adulți apreciază că nu cunosc drepturile copilului și 6% răspund „nu știu”.

Jumătate dintre respondenți declară că ei sau un alt membru adult al gospodăriei au participat în ultimii doi ani la o întâlnire sau informare derulată de către World Vision România în localitate. Astfel, ponderea subiecților care afirmă că au fost informați cu privire la drepturile copiilor prin intermediul activităților derulate de către World Vision a marcat o creștere semnificativă în decursul ultimilor ani: 17% în 2016, 40% în 2018 și 51% în 2020. În același timp, 46% dintre respondenți afirmă că ei sau cineva din gospodărie au participat la întâlniri de tip „școala părinților”, iar 37% declară că au luat parte la sesiuni de informare legate de importanța educației, ambele tipuri de evenimente fiind organizate de către World Vision.

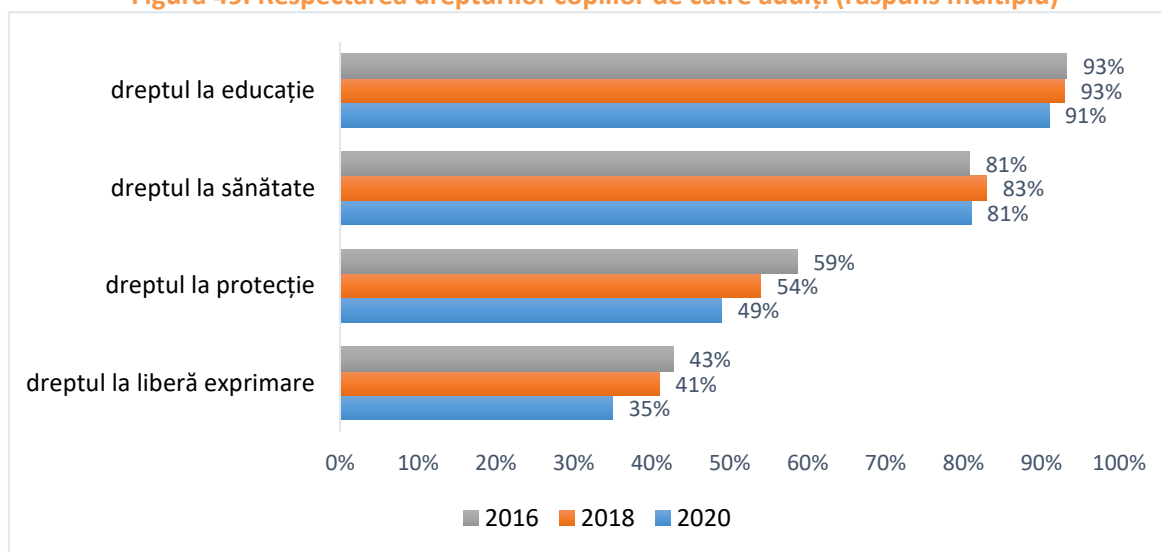
Figura 48. Ponderea respondenților care declară că au cunoștințe despre drepturile copiilor

Respectarea dreptului la liberă exprimare este menționată de cea mai mică pondere a adulților atât în 2020, cât și în anii anteriori, anul acesta valorile înregistrând chiar și o ușoară scădere față de cele din 2016 și 2018. Aceași tendință se remarcă și în cazul dreptului la protecție, pe care apreciază că îl respectă 49% dintre respondenții adulți, valoare în scădere față de anii precedenți. Adulții declară în mai mare măsură că respectă dreptul copiilor la educație (91%) și la sănătate (81%) (Figura 49). Alte drepturi ale copiilor pe care adulții le-au amintit sunt: dreptul la viață, la joacă, la un trai decent, la o familie, la religie.

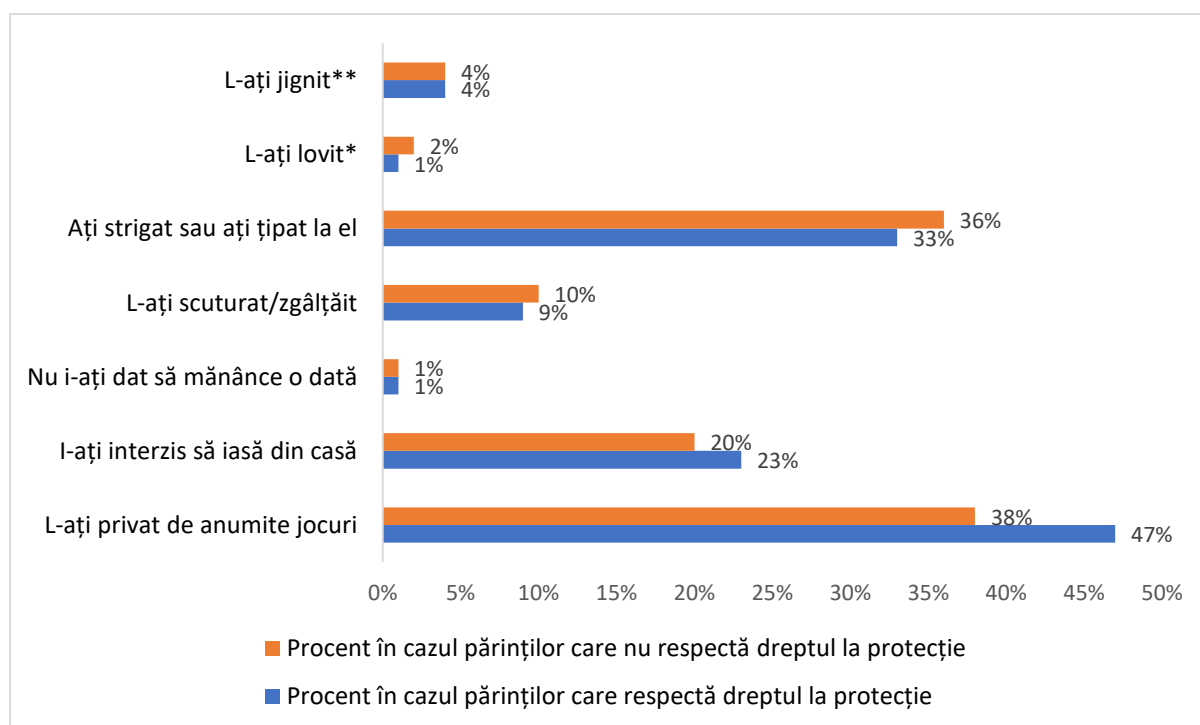
Trebuie menționat că pentru cele patru categorii de drepturi, cercetarea derulată în 2020 arată reduceri ale procentelor în comparație cu rezultatele din anii anteriori. Nefiind vorba despre un studiu realizat pe un eșantion reprezentativ, folosind o metodă probabilistă, aceste rezultate nu pot fi considerate a fi valabile pentru descrierea situației generale a respectării drepturilor copiilor în rural, ci ele constituie doar observații rezultate pe baza analizei unei grup specific de respondenți format din comunități în care World Vision România desfășoară activități specifice.

Figura 49. Respectarea drepturilor copiilor de către adulți (răspuns multiplu)

Datele disponibile indică unele diferențe pe componenta metodelor folosite pentru sancționarea copiilor în situațiile în care aceștia greșesc, între părinții care declară că respectă dreptul copiilor la protecție și cei care nu menționează acest lucru (Figura 50). Părinții care afirmă că respectă dreptul la protecție tind în mai mare măsură să folosească metode non-agresive de sancționare, precum privarea copiilor de jocuri (47%) sau interdicția ca minorii să iasă din casă (23%), însă o parte a acestora recurge și la acțiuni care implică agresiuni fizice sau verbale (33% au țipat sau au strigat la copii, 9% spun că i-au scuturat/zguduit pe aceștia și 4% recunosc că i-au jignit).

Figura 50. Diferențe în sancțiuni între părinții care declară că respectă dreptul copiilor la protecție și cei care nu menționează acest lucru

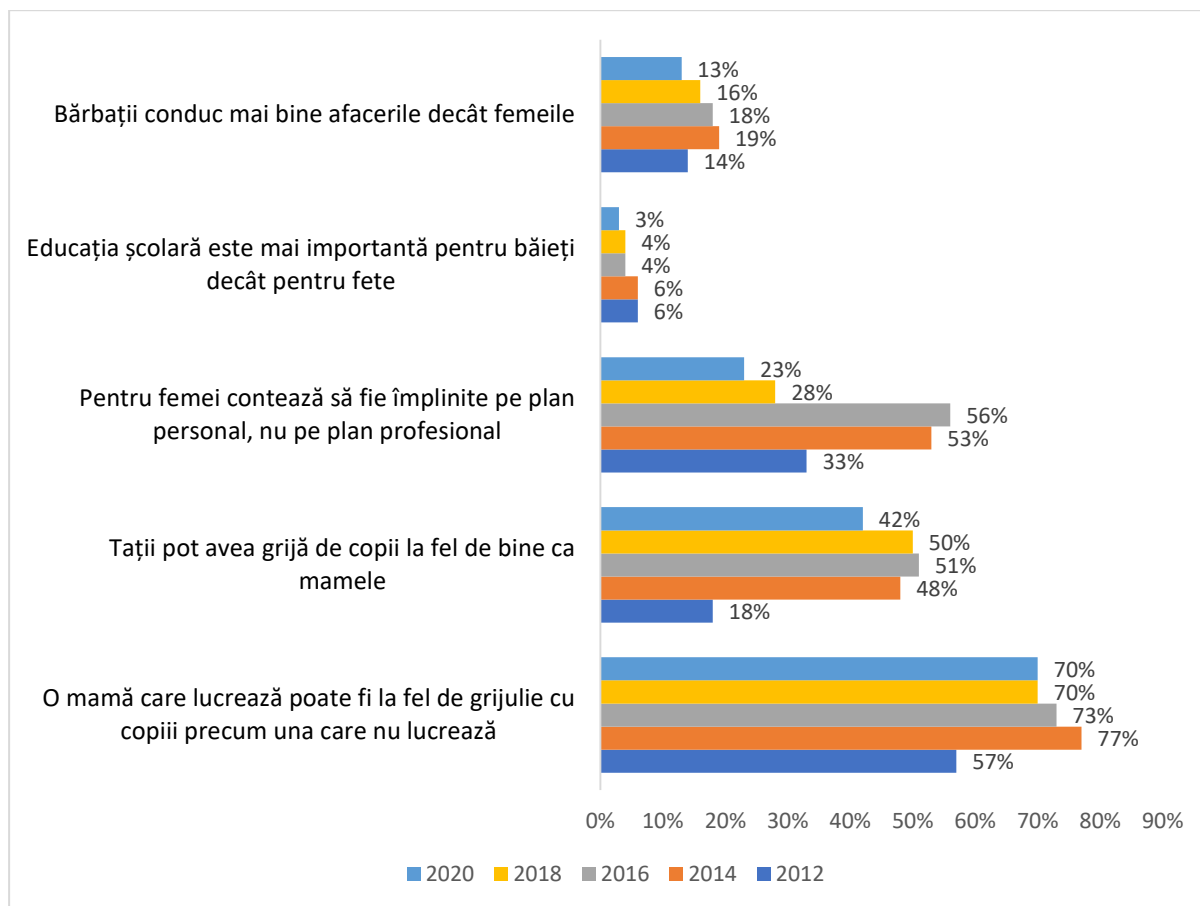
Participarea la informări/întâlniri referitoare la drepturile copiilor și combaterea violenței influențează pozitiv nivelul de cunoștințe al adulților despre această tematică: ponderea celor care au participat în ultimii doi ani la astfel de întruniri și care declară că au cunoștință despre drepturile copiilor este mai mare decât a celor care afirmă același lucru, dar nu au participat la întâlniri (88% comparativ cu 66%). Ponderea respondenților care în ultimii doi ani au participat la sesiuni de informare privind importanța educației și care menționează dreptul la educație atunci când sunt întrebați ce drepturi ale copiilor consideră că respectă este mai mare decât ponderea celor care declară că respectă acest drept dar nu au participat la sesiunile de informare (94% comparativ cu 89%). De asemenea, 44% dintre adulții care în ultimii doi ani au participat la întâlniri de tipul „școala părinților” declară că respectă dreptul la liberă exprimare al copiilor, spre deosebire de 29% dintre cei care respectă dreptul copiilor la liberă exprimare dar nu au participat la astfel de întâlniri.

6.3. Stereotipuri discriminatorii

La nivel de simț comun, valorile și atitudinile populației rurale sunt descrise a fi mai degrabă conservatoare, în sensul unor diferențe notabile între rolurile atribuite în funcție de gen. Cu toate acestea, cercetările realizate în ultimii ani pe această temă indică o tendință de reducere a valorilor tradiționale și de creștere a celor ce arată acceptare egalității între femei și bărbați. Datele obținute în cadrul seriei de cercetări derulate de către World Vision și destinate situației copilului în mediul rural se înscriu în această tendință (Figura 51). Astfel, dacă în anul 2012 numai 57% dintre respondenți erau de părere că o mamă care lucrează poate să fie la fel de grijulie cu propriii copii precum una care nu lucrează, în cercetările realizate în 2018 și 2020 acest procent a crescut la 70%. În același timp, dacă în 2014 și 2016 peste jumătate dintre respondenți erau de părere că pentru o femeie contează să fie împlinită pe plan personal și nu pe plan profesional, în anul 2020 doar 23% dintre subiecți mai erau de acord cu această afirmație. Peste 40% dintre participanții la cercetare cred că tații pot avea grijă de copii la fel de bine ca mamele, iar 13% dintre aceștia sunt de părere că bărbații conduc afacerile mai bine decât femeile. Pe aceeași linie, este de semnalat faptul că numai

3% dintre subiecți sunt de părere că educația școlară este mai importantă pentru fete, decât pentru băieți, ceea ce reprezintă un aspect îmbucurător referitor la atitudinea părinților cu privire la evoluția școlară a copiilor.

Figura 51. Ponderea adulților care sunt „în mare măsură” de acord cu o serie de afirmații referitoare la discriminarea de gen

Pe categorii socio-demografice, se observă câteva diferențe notabile. Ponderea bărbaților (68%) care sunt în mare măsură de acord cu afirmația că o mamă care lucrează poate să fie la fel de grijulie cu copiii precum una care nu lucrează este mai redusă în comparație cu procentul femeilor care sunt de această părere (79%). O astfel de diferențiere se observă și prin raportare la ultima școală absolvită de către respondenți: peste 80% dintre cei ce au terminat cel puțin liceul consideră că mamele pot fi la fel de grijulii cu proprii copii, indiferent dacă lucrează sau nu, în timp ce în cazul subiecților care au absolvit cel mult școala gimnazială această pondere este de 66%. Totodată, 25% dintre bărbații ce au participat la studiu sunt în mare măsură de acord cu afirmația conform căreia pentru femei contează să fie împlinite pe plan personal, nu pe plan profesional, în timp ce numai 15% dintre femei sunt de aceeași părere. Pe de altă parte, 50% dintre respondenții cu studii superioare cred că tații pot avea grijă de copii la fel de bine ca mamele, în timp ce în cazul celor cu maxim studii generale acest procent este de 33%.

6.4. Sancțiuni aplicate copiilor și abuz

În ceea ce privește sancțiunile pe care părinții le-au aplicat minorilor în luna anterioară culegerii datelor (Tabelul 50), aproape toți părinții declară că, în situațiile în care copiii lor au greșit, au avut discuții cu aceștia în care le-au explicat în ce a constat greșeala și au stabilit limite clare legate de ce le este permis minorilor să facă și ce nu. Alte tipuri de sancțiuni pe care adulții le utilizează vizează privarea copiilor de diferite jocuri (46% din cazuri), ridicarea tonului vocii în discuții (38%) sau interdicția ca aceștia să mai iasă din casă pentru anumite perioade de timp (23%). Totodată, 11% dintre adulții intervievați recunosc că i-au scuturat/zgâlțâit pe copii, ca formă de reacție la greșelile acestora, 4% menționează că i-au jignit și 2% declară că i-au lovit.

Analiza datelor comparative arată, pe de o parte, creșterea ponderii adulților care recurg la discuții cu minorii în cazul în care aceștia greșesc, prin care urmăresc să clarifice situațiile apărute (de la 85% în anul 2016 la 99% în 2020), iar pe de altă parte, indică și creșterea ponderii celor care obișnuiesc să

aplice sancțiuni mai drastice, precum privarea de diverse jocuri (27% în 2016, 43% în 2018 și 46% în 2020) sau interzicerea dreptului de a ieși din casă (16% în 2016, 20% în 2018, 23% în 2020). În același timp, datele arată că încă avem de a face cu procente importante ale adulților care recurg la diverse forme de violență în relația cu copiii. Astfel, 38% dintre respondenți spun că au strigat la copii (33% în 2016, 35% în 2018), 11% au afirmat că i-au scuturat/zgâlțâit (8% în 2016, 12% în 2018), iar 4% recunosc că i-au jignit într-un fel sau altul (8% - 2016, 9% - 2018). Numai 2% dintre adulții care au participat la cercetare spun că au aplicat lovituri copiilor în dorința de a-i disciplina.

Tabelul 50. Sancțiuni aplicate minorilor în luna care a trecut

	2014	2016	2018	2020
Explicarea greșelii	91%	85%	98%	99%
Privare de diferite jocuri	Lipsă date	27%	43%	46%
Interzicerea de a ieși din casă	Lipsă date	16%	20%	23%
Privare de mâncare	Lipsă date	0%	1%	2%
Scuturare/zguduire	22%	8%	12%	11%
Strigăt/țipăt	47%	33%	35%	38%
Lovire*	4%	1%	2%	2%
Jignire**	16%	8%	9%	4%

Observații: * În cercetările anterioare anului 2020 s-a folosit "L-ați lovit cu ceva peste fund"/**În cercetările anterioare anului 2020 s-a folosit "L-ați etichetat (prost, leneș)

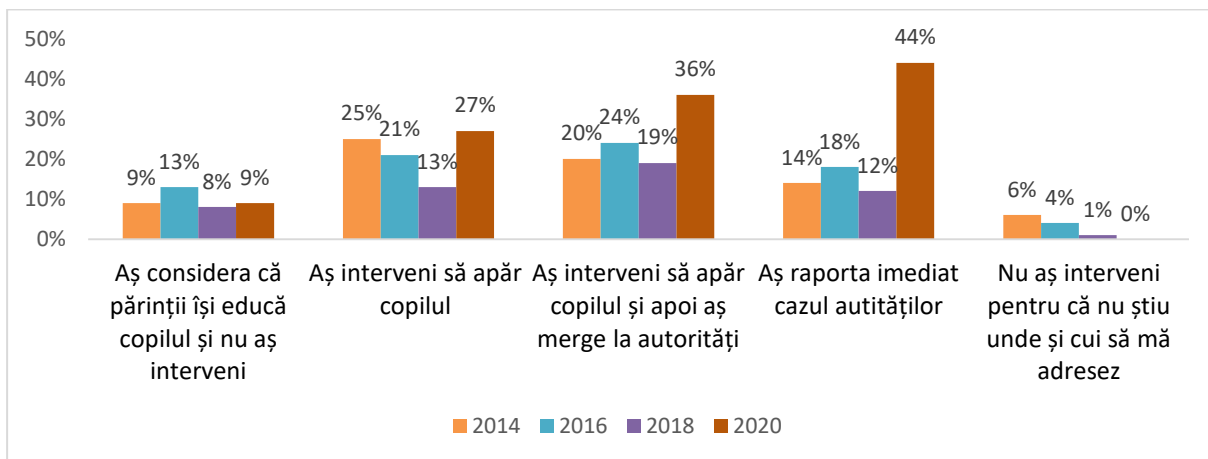
Sancțiunile pe care copiii (12-18 ani) declară că le-au primit de la părinți corespund în bună măsură cu cele declarate de adulți (Tabelul 51). Astfel, tinerii declară că principala măsură utilizată de părinți în cazul în care au comis greșeli este explicarea situației (90%), urmată de privarea de jocuri pe calculator sau telefon (22%), utilizarea unui ton ridicat al vocii - strigăt sau țipăt- (18%) și interdicția de a ieși din casă (13%). Comparativ cu rezultatele din 2018, se observă reduceri pe fiecare dintre dimensiunile care arată evaluările referitoare la tipurile de sancțiuni aplicate de către adulți în cazurile de greșeală.

Tabelul 51. Sancțiuni aplicate tinerilor din perspectiva acestora

	2018	2020
Mi-au explicat ce am greșit	97%	90%
Nu m-au lăsat la joacă (sau să mă joc pe telefon, calculator)	38%	22%
Mi-au interzis să ies din casă	15%	13%
Nu mi-au dat de mâncare	2%	0%
M-au scuturat/zgâlțâit	7%	4%
Au strigat sau au țipat la mine	27%	18%
M-au lovit	2%	1%
M-au jignit	8%	3%

71% dintre respondenți ce au participat la studiul derulat în 2020 declară că știu ce ar trebui să facă în situații de neglijare și abuz asupra minorilor, procent mai ridicat decât cel consemnat în cercetarea realizată în 2018, când 59% dintre subiecți erau de această părere. În astfel de situații, 44% dintre părinți ar raporta imediat cazul autorităților, un procent semnificativ mai ridicat în comparație cu rezultatele obținute în anii anteriori (14%-2014, 18%-2016 și 12%-2018). În același timp, 36% dintre participanți afirmă că ar interveni pentru a apăra copilul și ulterior ar apela la autorități pentru soluționarea abuzului. Un procent de 9% dintre participanții la studiu sunt de părere că în astfel de situație nu ar interveni, considerând că respectivele acte de agresiune fac parte din modalitățile de educare a copilului în cadrul familiilor de apartenență.

Figura 52. Comportament al părinților în situația în care persoana ar vedea sau ar auzi despre un caz de abuz asupra copilului, 2014-2020 (%) – răspunsuri multiple

Un procent de 5% dintre adulții care au participat în ultimii doi ani la sesiuni de informare și întâlniri pe problematica drepturilor copilului și combaterea violenței organizate de către World Vision declară că nu ar interveni în situația în care ar vedea sau ar auzi despre un caz de abuz asupra unui minor. Spre comparație, acest procent atinge 14% în cazul adulților care nu au luat parte la evenimentele de acest tip. Aproape jumătate dintre participanții la sesiuni au declarat că în astfel de situații ar raporta imediat cazul autorităților, față de numai 38% cât se înregistrează în cazul adulților care nu au fost implicați în aceste sesiuni de informare și întâlniri. Astfel, se poate observa că în cazul adulților care au participat la sesiuni și informări pe problematica drepturilor copiilor, derulate de către Word Vision, se înregistrează o incidență mai ridicată a comportamentelor proactive, care arată intervenție, în cazurile de abuz asupra copilului.

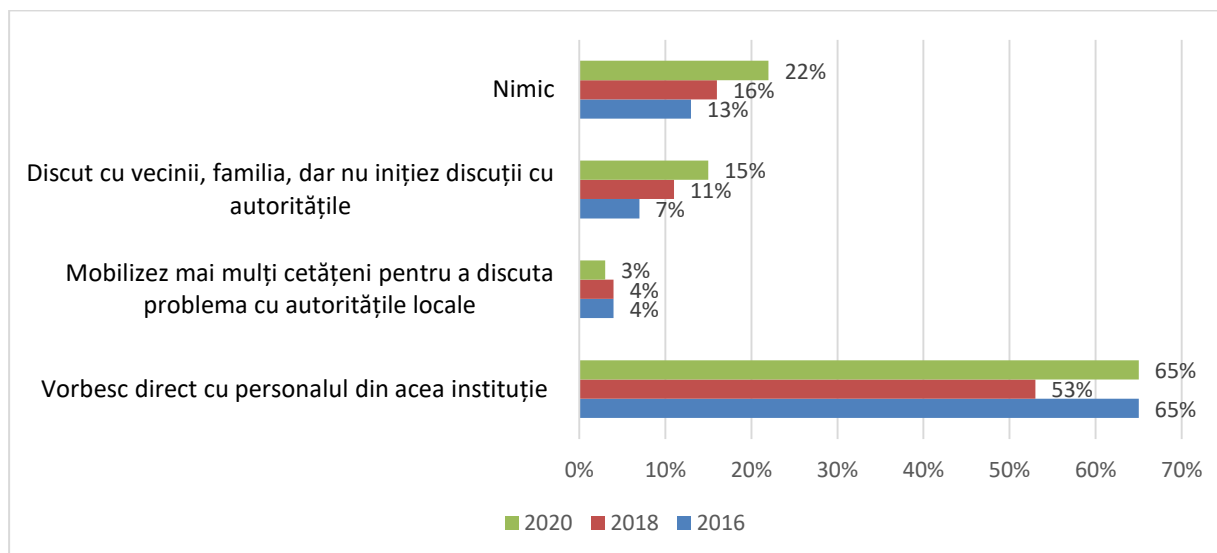
Dacă ceva rău s-ar întâmpla copiilor respondenților sau ai cunoștințelor acestora, 88% dintre subiecți sunt de părere că ar ști cui trebuie să se adreseze pentru semnalarea situației și pentru intervenție specializată. În ceea ce privește instituțiile cărora li s-ar adresa în caz de abuz, cei mai mulți dintre respondenți au menționat poliția, serviciul 112 sau autoritățile locale, ca fiind instituțiile cărora s-ar

adresa în situații de necesitate. Pentru cazurile particulare reprezentate de adulții ce au declarat că nu ar apela la aceste servicii, principalele argumente invocate pentru alegerea acestei opțiuni țin de lipsa de încredere în instituții sau în profesionalismul personalului ce le deservește, precum și experiențele anterioare care le-au arătat că solicitările lor de acest tip nu au fost soluționate cu rezultatele scontate.

În ceea ce privește tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani, 70% dintre ei declară că în caz de abuz sau agresiune ar apela la poliție sau la serviciile de asistență socială. Tinerii care afirmă că nu ar solicita intervenție din partea instituțiilor abilitate își motivează decizia, în principal, prin argumente ce țin de frica de consecințele unor astfel de demersuri (50%) sau de lipsa de încredere în activitatea acestor servicii (27%).

Identificarea și semnalarea problemelor care apar în comunitate reprezintă primul pas în direcția soluționării acestora. Lipsa de reacție la funcționarea defectuoasă a serviciilor publice reprezintă un factor favorizant al menținerii acestei situații. Aproape două treimi dintre respondenți declară că se adresează autorităților în situațiile în care observă nereguli în serviciile publice furnizate la nivelul comunității, 15% afirmă că discută respectiva situație cu familia, vecinii și prietenii, fără însă a contacta responsabilii instituționali, iar 3% dintre respondenți spun că se mobilizează în cadrul unor inițiative cetățenești (Figura 53). Astfel, chiar dacă este cunoscut faptul că nivelul neîncrederii în instituții și simțul civic sunt destul de reduse în România, datele pentru anul 2020 indică un oarecare progres în ceea ce privește implicarea cetățenilor în soluționarea problemelor ce apar în furnizarea serviciilor, evoluție care, pentru a descrie cu adevărat un proces de schimbare socială, trebuie însă confirmată prin consolidarea în viitor a acestei tendințe.

Figura 53. Comportamentele adulților față de neregulile din comunitate, 2016, 2018, 2020 (%), răspuns multiplu

6.5. Aportul comunității la siguranța comunitară

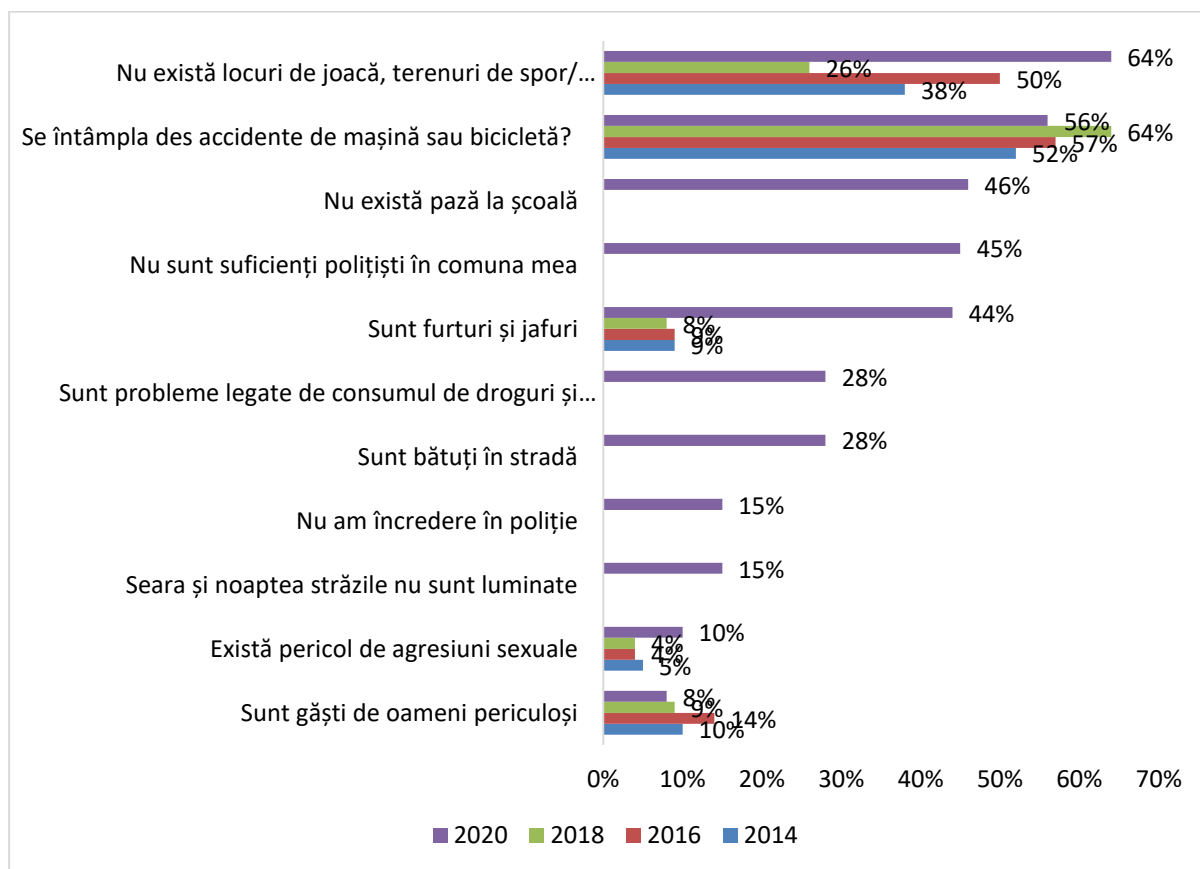
Siguranța la nivelul comunităților reprezintă una dintre dimensiunile importante pentru dezvoltarea copiilor și pentru bunăstarea acestora. Nivelul de siguranță al unei comunități este dat atât de riscurile reprezentate de criminalitate, cât și de cele referitoare la pericolele legate de calitatea mediului natural sau de cele asociate mediului antropic. În anul 2020, 75% dintre participanții la studiu declară că la nivelul comunităților în care trăiesc nu există riscuri sau pericole pentru copii. În același timp, 20% dintre adulți sunt de părere că astfel de amenințări sunt totuși prezente (19% cred că doar uneori se poate vorbi despre situații în care copiii sunt expuși riscurilor, iar 1% sunt de părere că

întotdeauna există astfel de pericole), în timp ce 5% dintre subiecți nu reușesc să aibă o imagine clară asupra existenței sau nu a acestor riscuri. La nivel comparativ, datele se înscriu în tendința semnalată și în cercetările anterioare. În 2014, 71% dintre respondenți considerau comunitățile ca fiind un mediu sigur pentru copii, procent ce a ajuns la 76% în anul 2016 și 81% în 2018.

Motivele de îngrijorare ale adulților cu privire la siguranța copiilor țin de o paletă largă de situații. Astfel, în 56% dintre situații sunt invocate cauze legate de riscurile de accidente rutiere, în timp ce 45% dintre respondenți menționează printre motivele de îngrijorare numărul insuficient de cadre de poliție care activează în comună și lipsa pazei în școli. Totodată, 64% dintre părinți enumeră în categoria riscurilor asociate siguranței și lipsa sau starea precară și nesigură a locurilor de joacă și terenurilor de sport. Spre comparație cu rezultatele obținute în 2016 și 2018, se remarcă creșterea semnificativă a ponderii respondenților care sunt de părere că în comunitate există cazuri de furturi sau jafuri, ce reprezintă factori de risc pentru siguranța minorilor. Rezultatele din 2020 arată că 28% dintre adulții intervievați sunt de părere că în comunitățile lor au fost cazuri de bătăi în stradă, iar 8% spun că la nivelul acestora activează grupări de oameni periculoși.

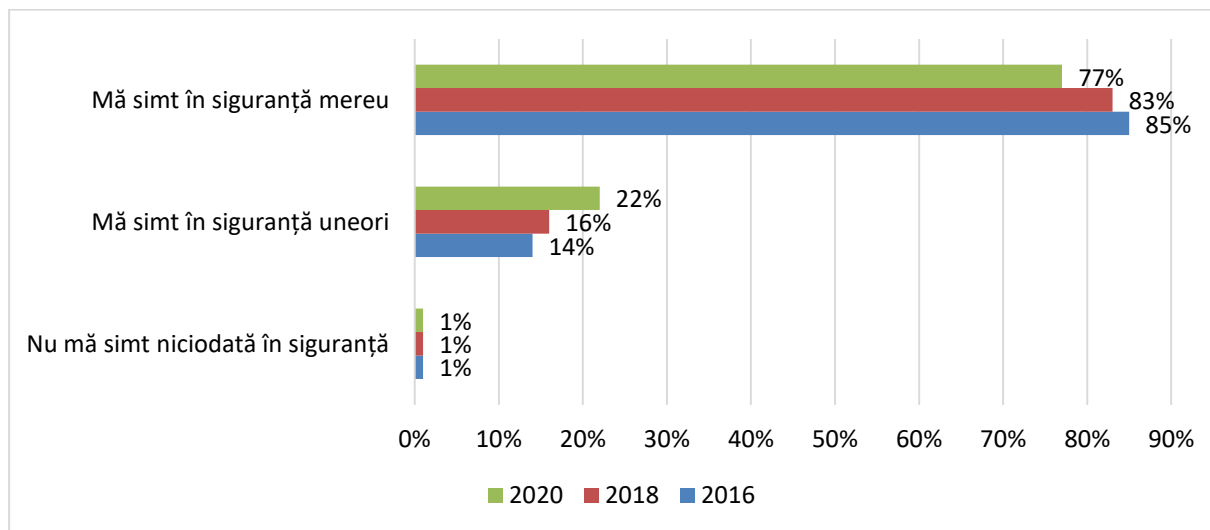
Figura 54. Motive de îngrijorarea privind siguranța copiilor în comunitate 2014-2018 (%)

Observație: Întrebările pentru care în reprezentarea grafică nu există informații decât pentru anul 2020 sunt nou introduse în cercetare, neregăsindu-se în chestionarele aplicate anterior aceste runde

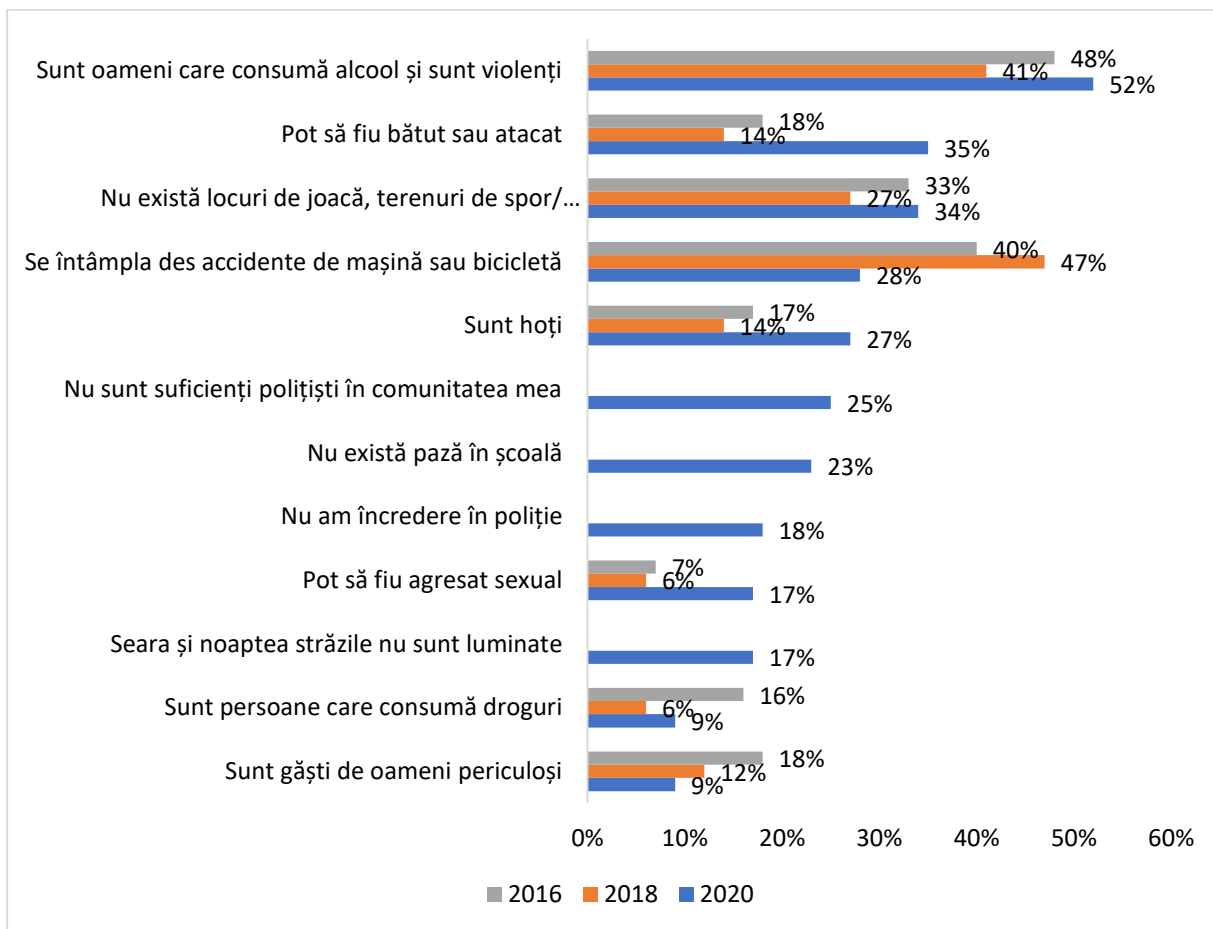
În categoria tinerilor lor de 12-18 ani, 77% declară că se simt în siguranță în comunitate, procent mai redus în comparație cu rezultate din 2016 și 2018 (Figura 55).

Figura 55. Siguranța percepută de tineri în comunitate 2016, 2018, 2020

Între motivele invocate pentru nesiguranța la nivelul comunităților locale, peste jumătate dintre tineri menționează oamenii care sunt violenți pe fondul consumului de alcool, iar 9% identifică cazurile de consum de droguri. Spre deosebire de rezultate anterioare, se remarcă creșterea ponderii răspunsurilor care arată riscuri de agresiune (de la 14% în 2018 la 35% în 2020) și a celor asociate cazurilor de furt (de la 14% în 2018 la 27% în 2020). Totodată, aproximativ un sfert dintre tinerii care au răspuns la chestionar au menționat printre riscurile asociate siguranței personale la nivelul comunităților locale și numărul insuficient al cadrelor de poliție sau lipsa personalului de pază la nivelul școlilor.

Figura 56. Motive de nesiguranță în comunitate din perspectiva tinerilor 2016-2020 (%)

Observație: Întrebările pentru care în reprezentarea grafică nu există informații decât pentru anul 2020 sunt nou introduse în cercetare, neregăsindu-se în chestionarele aplicate anterior aceste runde

Numai un procent de 35% dintre adulții care au participat la cercetare declară că știu ce fac autoritățile pentru a face din comunitate un loc sigur pentru copii. Dintre aceștia, 60% au menționat că autoritățile locale asigură paza școlilor, unităților de ocrotire și a spațiilor publice, 55% au indicat rolul acestora de a-i sancționa pe cei care au comportamente antisociale, iar 39% au afirmat că autoritățile au rol în prevenirea accidentelor rutiere prin amenajarea trotuarelor pentru a evita circulația pietonilor pe partea carosabilă.

6.6. Mediu protectiv pentru copiii vulnerabili

Pe lângă o serie de probleme legate de situația financiară a familiei, accesul la diverse servicii publice, copii din rural se află și în diverse situații alte de vulnerabilitate legate de prezența dizabilităților, lipsa certificatelor de naștere sau de dizabilitate, lipsa sau implicarea redusă a părinților, lipsa vaccinării etc. Prezența cercetarea indică un procent de cca 1% dintre gospodării cu copii aflați în plasament familial, peste 1% dintre gospodării cu copii aflați la asistent maternal profesionist, 3% dintre gospodării cu copii cu dizabilități, 1% gospodării cu mame minore, 2% gospodării cu copii crescuți de bunici, 2% gospodării în care copilul locuiește cu părinții în locuințe improvizate. Ca și în cercetarea derulată în anul 2018, în peste un sfert (28%) din gospodăriile din mediul rural singurul venit stabil este reprezentat de pensiile de boală/bătrânețe, alocațiile de stat pentru copii, ajutorul social sau venitul minim garantat. Cuantumul acestor surse de venit este redus, fapt ce influențează nivelul de trai al membrilor gospodăriei și face dificil de satisfăcut nevoile copiilor. În plus, în peste un sfert din gospodării (27%) părinții nu au un venit stabil generat de existența unui salariu. Ponderea familiilor care declară că au copii fără certificate de naștere este de 3%. Procentul familiilor care au copii cu dizabilități este de 3%, similar celui din 2018. Comparativ cu cercetarea derulată în 2018, s-a apreciat semnificativ procentul gospodăriilor în care există copii crescuți în familii monoparentale de la 9% la 13%. Aproximativ 5% dintre gospodării au copii care nu au fost vaccinați. (Tabelul 52)

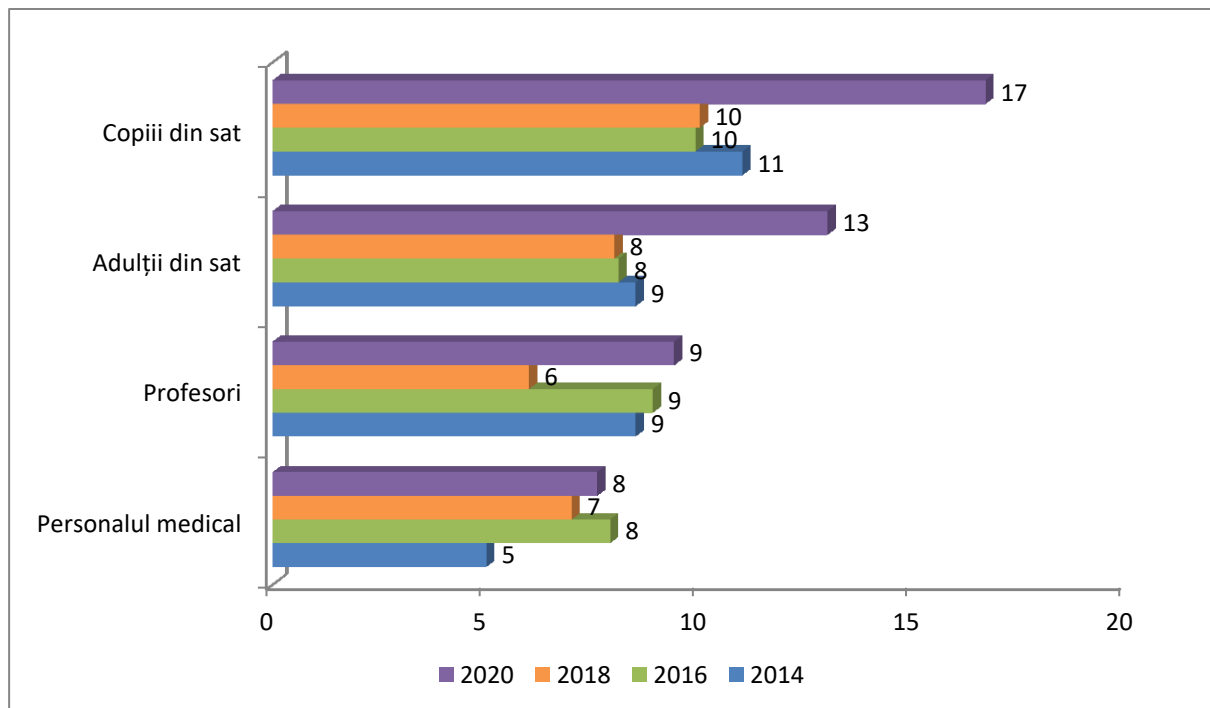
Tabelul 52. Situații de vulnerabilitate declarate de familii 2014-2020 (%)

	2014	2016	2018	2020
Copil în plasament familial	0	1	1	1
Copil în plasament la asistent maternal profesionist				1
Copil în plasament la asistent maternal profesionist - copil cu dizabilități	0	0	1	N.A.
Copilul prezintă unele dizabilități	6	3	3	3
Copii care nu au certificat de naștere	6	3	2	3
Copiii cu dizabilități au certificat de handicap	N.A.	N.A.	83	72
Locuiește cu părinții în spații improvizate (ex. In barăci, locuințe insalubre etc.)	1	1	1	2
Au mame minore	N.A.	N.A.	1	1
Sunt crescuți de bunici, nu de părinți	N.A.	N.A.	2	2
Sunt lăsați în grija bunicilor, mai mult de un an	N.A.	N.A.	2	2
Sunt crescuți de un singur părinte	N.A.	N.A.	9	13
Sunt orfani de ambii părinți	N.A.	N.A.	1	0
Părinții nu au un venit stabil (generat de existența unui salariu)	27	23	27	27
Singurul venit stabil în gospodărie sunt pensiile de boală/ bătrânețe, alocațiile de stat pentru copii, ajutorul social sau venitul minim garantat	24	29	29	28
Nu au fost vaccinați niciodată	N.A.	N.A.	N.A.	5

Discriminarea reprezintă unul dintre factorii care influențează dezvoltarea emoțională și socială a copilului. Pentru copiii cu multiple vulnerabilități este cu atât mai dificil să aibă o calitate a vieții bună, cu cât se confruntă cu atitudini discriminatorii din partea celorlalți actori comunitari. Cercetarea cuprinde o serie de itemi care surprind percepția existenței atitudinilor discriminatorii ale persoanelor din comunitate (personal medical, cadre didactice, adulți și copii) față de copiii aflați în situații de vulnerabilitate. Comparativ cu datele precedente ale cercetării, se observă o creștere a procentului adulților care declară că acești copii sunt discriminați de alți copii din sat (de la 10% în 2016 și 2018 la 17% în 2020), de alți adulți din sat (de la 8% în 2016 și 2018 la 13% în 2020) și de

cadrele didactice (de la 6% în 2018 la 9% în 2020). Doar 8% dintre gospodării consideră că personalul medical discriminează acești copii, procent similar cu cel înregistrat în 2016. (Figura 57)

Figura 57. Atitudini discriminatorii percepute de părinți în comunitate (%)

Copiii cu dizabilități există în 29 de familii, în 28 fiind un singur copil cu dizabilitate, iar în una dintre gospodării doi copii. Dintre aceștia un copil merge la o creșă obișnuită, 2 la școală specială, iar 16 la școală obișnuită, restul nefiind înscriși într-o formă de învățământ. Părinții declară că nu au existat probleme la înscrierea copiilor într-o formă de învățământ obișnuită. Accesul copiilor cu dizabilități la servicii de reabilitare (terapie, recuperare medicală, logopedie etc) este deficitar în mediul rural, fapt ce are un efect negativ asupra calității vieții acestora. Dintre cei 29 de părinți care au declarat că au copii cu dizabilități, 20 au mers în orașul reședință de județ pentru a beneficia de servicii de

specialitate pentru aceștia. La nivel local, 4 dintre copiii cu dizabilități primesc burse școlare, 3 sunt cuprinși într-un program de tip Școală după școală sau Centru de zi. Doar în 2 cazuri a fost menționată existența rampelor de acces în școli.

6.7. Copilul în familia care traversează situații de criză și strategii de supraviețuire

Diversitatea veniturilor gospodăriilor din mediul rural atât ca surse de venit, cât și ca nivel al acestora este destul de mare. Conform aprecierii bunăstării financiare gospodăriei 15% dintre acestea nu au bani nici pentru strictul necesar, 46% au bani care abia le ajung de la o lună la alta, iar 33% reușesc să se descurce cu veniturile pe care le au. Insuficiența veniturilor necesare pentru acoperirea tuturor nevoilor gospodăriei presupune adoptarea de către acestea a unor strategii de ajustare a bugetului familiei care presupun reducerea anumitor cheltuieli considerate neesențiale sau chiar schimbări de comportament ale membrilor (ex. utilizarea transportului în comun sau a mersului pe jos). Având în vedere scăderea puterii de cumpărare ca urmare a creșterii prețurilor de consum (INS, 2020a) și a scăderii câștigului salarial net (INS, 2020b), gospodăriile sunt nevoite să reducă cheltuielile care în mediul rural se situează la o medie de 1288.59 lei/persoană (INS, 2020c).

Strategiile adoptate de gospodăriile din rural în situații de criză sunt mixte, ca și în rundele anterioare ale cercetării, și cuprind în mare parte măsuri de reducere a cheltuielilor cu hrana, de eliminare a alimentelor mai scumpe sau de amânare a cumpărării de produse de uz gospodăresc îndelungat. Principalele strategii de reducere a cheltuielilor adoptate în ultimul an de gospodării au fost: cumpărarea de alimente mai ieftine (76%), cumpărarea acelorași alimente în cantități mai mici (74%), renunțarea la anumite tipuri de alimente, pe care nu și le permiteau (55%), amânarea cumpărării produselor de uz gospodăresc îndelungat (66%), amânarea plății utilităților (47%), cumpărarea produselor alimentare pe datorie/caiet/credit (46%), împrumutarea de alimente de la rude/prieteni (44%), schimbarea mijloacelor de transport prin înlocuirea cu unele mai ieftine sau cu mersul pe jos (42%) și renunțarea la activitățile extra-școlare ale copilului (42%). (Tabelul 53) Toate aceste strategii

au fost determinate și de criza provocată de pandemia de COVID-19 care a determinat o serie de schimbări în activitățile copiilor (reducerea oportunităților de derulare a activităților extra-școlare), dar și în ale adulților (mersul pe jos). În același timp, pandemia a redus oportunitățile de lucru cu ziua ale persoanelor din mediul rural, fapt ce a dus la scăderea veniturilor familiilor acestora.

Având în vedere veniturile insuficiente și pandemia de COVID-19, accesul la serviciile de sănătate este deficitar și îngreunat în mediul rural iar unele gospodării au amânat vizitele la medic (15%) sau au redus cumpărarea de medicamente necesare (18%). În ce privește educația copiilor, doar 2% dintre gospodării au adoptat măsuri care să vizeze întreruperea temporară a școlii. În același timp, trimiterea copiilor la lucru în țară sau în străinătate este o strategie adoptată de aproximativ 1% dintre familii. Măsurile care nu vor fi utilizate de către cei mai mulți dintre părinți vizează trimiterea copiilor la lucru în străinătate (76%) sau în țară (73%) sau întreruperea școlii de către aceștia (77%). (Tabelul 53)

Tabelul 53. Strategii adoptate de gospodării în situații de criză în 2020 (%)

În ultimele 12 luni a trebuit să	Da, s-a întâmplat	Nu s-a întâmplat până acum dar ne gândim să facem acest lucru în următoarele luni	Nu intenționez să folosim această măsură în următoarele luni	Niciodată nu vom folosi această măsură
Cumpere alimente mai ieftine	76	7	14	3
Cumpere aceleași alimente, dar în cantități mai mici	74	7	15	3
Cumpere produse alimentare pe datorie/ pe caiet/ pe credit	46	7	28	19
Se împrumute sau să primească alimente de la rude/ prieteni	44	5	31	19

Cumpere mai puține rechizite, cărți pentru școala copiilor	38	5	33	24
Amâne cumpărarea produselor de uz gospodăresc îndelungat	66	7	17	10
Amâne plata utilităților (întreținere, energie electrică, telefon, internet, etc.)	47	5	27	20
Renunțe la activitățile extrașcolare pentru copii (concursuri, meditații, tabere, etc.)	42	5	28	23
Amâne sau să renunțe la vizitele la medic	15	4	36	45
A restrâns cumpărarea medicamentelor necesare	18	4	33	44
Schimbe mijloacele de transport, înlocuindu-le cu unele mai ieftine sau cu mersul pe jos	42	6	31	15
Renunțe la cumpărarea de îmbrăcăminte și încălțăminte copiilor (nici măcar o încălțăminte și o haină pe an)	20	7	41	31
Să trimită la lucru în țară pe unul sau mai mulți dintre copii	1	2	22	73
Să trimită la lucru în străinătate pe unul sau mai mulți dintre copii	1	1	21	76
Întreprupă pentru o vreme școala pentru unul sau mai mulți copii	2	0	20	77
Să renunțe la anumite tipuri de alimente, pe care nu ni le permiteam	55	6	20	18
Să renunțe la una din mesele zilei	6	2	30	61
Să nu mănânce o zi întreagă (fără să fi ținut post în mod intenționat)	1	1	27	71

Strategiile de răspuns la situațiile de criză care vizează cumpărarea de alimente mai ieftine sau în cantități mai mici au fost adoptate de peste 99%, respectiv 98% dintre familiile în care veniturile nu le ajung nici pentru strictul necesar. În același timp și în cazul gospodăriile unde banii abia ajung de la o lună la alta au fost adoptate astfel de strategii de cumpărare a alimentelor mai ieftine sau de reducerea a cantității celor achiziționate de către 87%, respectiv 85% dintre acestea. Procentele scad la 62%, respectiv 58% în cazul gospodăriile care reușesc să se descurce cu banii. Se poate observa că

aceste strategii de reducere a cheltuielilor în situații de criză sunt adoptate cu precădere în cazul familiilor care au o situația materială precară.

Comparativ cu rundele precedente ale cercetării, în cea actuală se poate observa o creștere a procentelor celor care declară că au adoptat astfel de măsuri în ultimele 12 luni, probabil și ca urmare a crizei provocată de pandemia de COVID-19. Cele mai importante creșteri ale procentului gospodăriilor care au adoptat astfel de măsuri în 2020 se înregistrează în cazul măsurilor (Tabelul 54):

- Cumpărarea de alimente în cantități mai mici – 74% dintre gospodării declară că au adoptat această strategie în 2020, comparativ cu 61% în 2018 și 66% în 2014
- Împrumutarea sau primirea de alimente de la rude/prieteni – 44% dintre respondenți au făcut acest lucru în 2020 comparativ cu 29% în 2018 și 35% în 2014
- Cumpărarea a mai puține rechizite, cărți pentru școala copilului – 38% dintre gospodării au adoptat această măsură comparativ cu 21% în 2018 și 27% în 2014
- Amânarea cumpărării de produse de uz gospodăresc îndelungat – 66% au amânat aceste achiziții în 2020 comparativ cu 43% în 2018
- Amânarea plății utilităților – 47% în 2020 în creștere cu 16% față de 2018
- Utilizarea unor mijloace de transport mai ieftine sau a mersului pe jos – 42% în 2020 comparativ cu 32% în 2018 și 27% în 2014

Tabelul 54. Strategii adoptate de gospodării în situații de criză 2014-2020 (doar răspunsurile de DA, s-a întâmplat)

În ultimele 12 luni a trebuit să	Da, s-a întâmplat			
	2014	2016	2018	2020
Cumpere alimente mai ieftine	76	76	71	76
Cumpere aceleași alimente, dar în cantități mai mici	66	67	61	74
Cumpere produse alimentare pe datorie/ pe caiet/ pe credit	51	41	45	46
Se împrumute sau să primească alimente de la rude/ prieteni	35	33	29	44

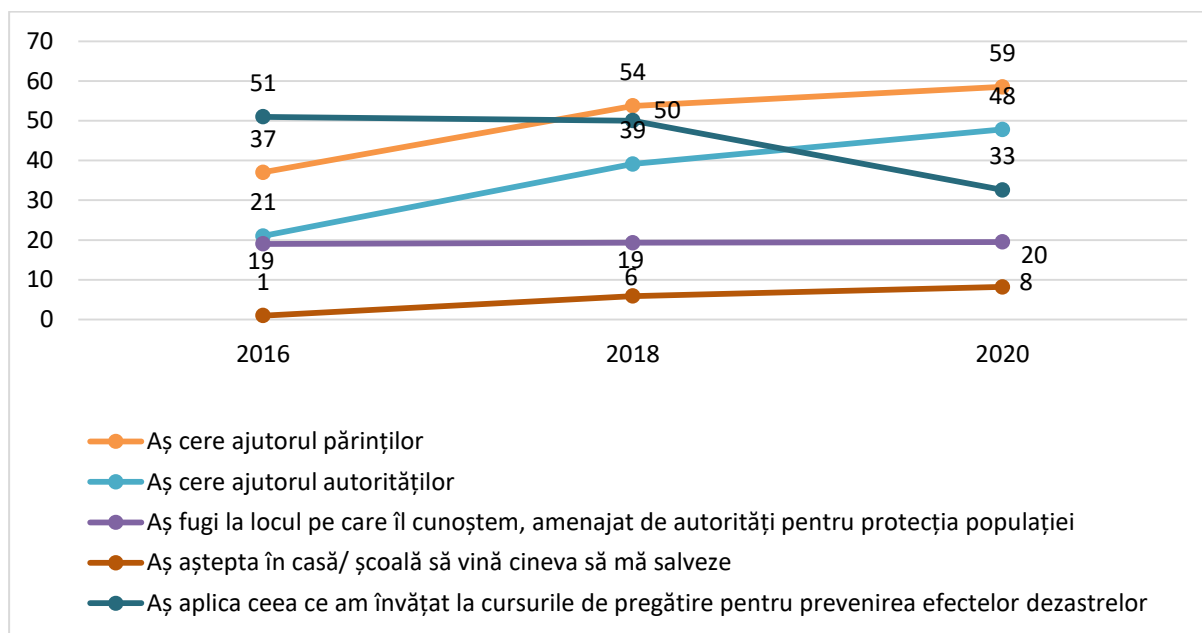
impere mai puține rechizite, cărți pentru școala copiilor	27	18	21	38
mâne cumpărarea produselor de uz gospodăresc delungat	56	50	43	66
mâne plata utilităților (întreținere, energie electrică, telefon, internet, etc.)	38	32	31	47
renunțe la activitățile extrașcolare pentru copii (concursuri, meditații, tabere, etc.)	26	17	19	42
mâne sau să renunțe la vizitele la medic	16	7	8	15
restrâns cumpărarea medicamentelor necesare	18	9	12	18
schimbe mijloacele de transport, înlocuindu-le cu unele mai ieftine sau cu mersul pe jos	27	33	32	42
renunțe la cumpărarea de îmbrăcăminte și încălțăminte pentru copiii (nici măcar o încălțăminte și o haină pe an)	16	11	11	20
trimită la lucru în țară pe unul sau mai mulți dintre copii	1	1	2	1
trerupă pentru o vreme școala pentru unul sau mai mulți copii	2	1	1	1

Principalele surse de sprijin pentru familii în situațiile de dificultate au fost reprezentate de organizații neguvernamentale (71%), de rude (20%), de primărie (29%) și de prieteni (20%).

6.8. Protecția copilului în timpul dezastrelor naturale

În caz de dezastre naturale, comparativ cu rundele anterioare ale cercetării, se observă o tendință de creștere a procentului copiilor care, ar cere ajutor părinților sau autorităților. Procentul copiilor care, în caz de dezastru, ar cere ajutor părinților a crescut de la 37% în 2016 la 59% în 2020, iar al celor care ar cere ajutor autorităților de la 21% în 2016 la 48% în 2020. Se remarcă o scădere a celor care declară că ar aplica ce au învățat la cursurile de pregătire pentru prevenirea dezastrelor de la 50% în 2018 la 33% în 2020. (Figura 58)

Figura 58. Acțiuni întreprinse în caz de dezastru de către tineri 2016 – 2020 (%)

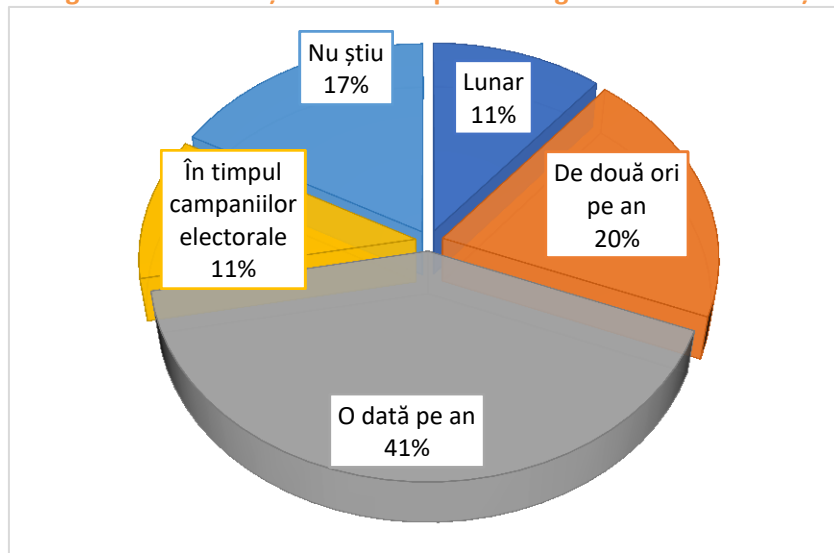

7. PARTICIPAREA COPILULUI LA LUAREA DECIZIILOR ÎN FAMILIE ȘI COMUNITATE

Participarea cetățenilor la luarea deciziilor constituie un factor important pentru succesul implementării acestora, deciziile adoptate ca urmare a unui proces participativ fiind în mai mare măsură adecvate la nevoile comunității și mai ușor înțelese și acceptate de către membrii acesteia. În cadrul cercetării, această componentă a fost măsurată prin indicatori privind participarea la întâlniri cu reprezentanții autorităților publice și consultarea membrilor comunității, implicarea copiilor în luarea deciziilor care-i afectează, atât în structuri consultative ale elevilor, cât și prin consultarea lor de către reprezentanții autorităților sau alți membri ai comunității.

Conform datelor colectate în cercetarea din 2020, întâlnirile publice organizate de autorități au loc, de regulă, o dată pe an (41% dintre răspunsuri). 20% dintre respondenții adulți menționează că întâlnirile cu autoritățile au loc de două ori pe an, 11% spun că acestea se desfășoară în perioada campaniilor electorale și 11% lunar. 17% dintre respondenți nu știu cu ce frecvență au loc aceste întâlniri, ceea ce poate indica un interes redus pentru participarea la viața comunității și/sau o încredere scăzută în instituțiile publice și autoritățile locale.

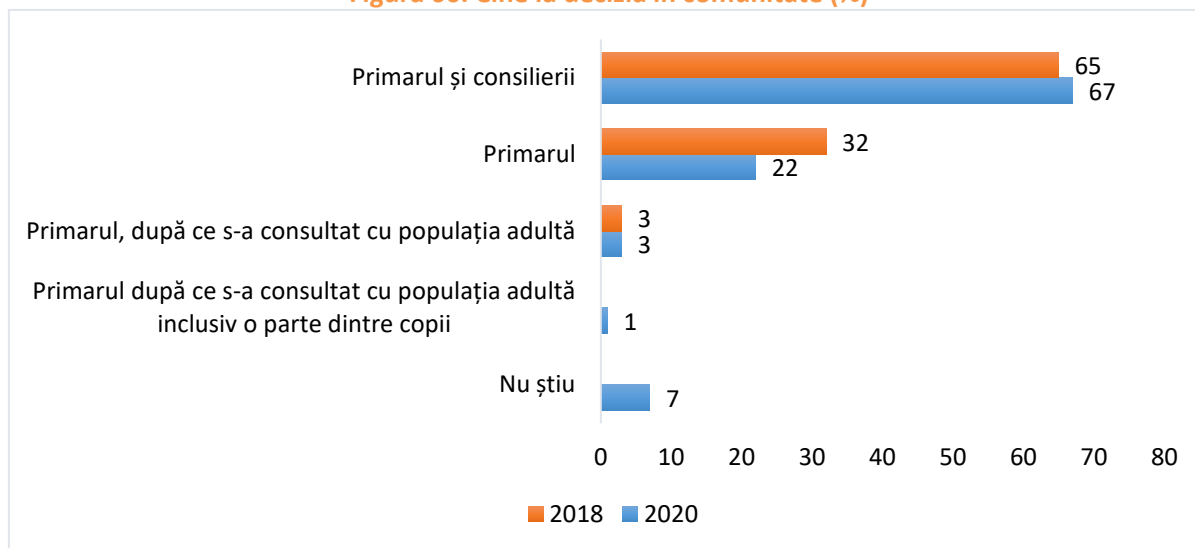
Figura 59. Frecvența întâlnirilor publice organizate de autorități

Ponderea respondenților care afirmă că în ultimii doi ani a avut loc o întâlnire publică în cadrul căreia autoritățile s-au întâlnit cu cetățenii este destul de mică: 33%. Datele indică însă o participare destul de ridicată la aceste întâlniri, în cazul adulților, 62% dintre respondenți afirmând că a participat cel puțin un adult din gospodărie. Ca și în anii anteriori, participarea copiilor la întâlnirile publice este considerabil mai redusă: în 2020 doar 8% dintre respondenții adulți menționează că la întâlnirile publice a participat cel puțin un copil din gospodărie. Potrivit respondenților adulți, copiii au participat cel mai frecvent la zilele comunității (comunei/ satului) și la festivitatea de deschidere a anului școlar.

Întrebați cum se iau deciziile în comunitatea lor, 67% dintre adulți afirmă că decizia este luată de primar împreună cu consilierii locali, în ușoară creștere față de runda precedentă a cercetării. În același timp, se remarcă o scădere a ponderii celor care declară că decizia aparține primarului: de la 32% în 2018 la 22% în 2020. Răspunsurile privind luarea deciziilor prin implicarea populației adulte sau a copiilor înregistrează valori foarte scăzute: în doar 3% din cazuri primarul consultă în procesul decizional populația adultă și în doar 1% dintre cazuri consultă și copiii (Figura 60).

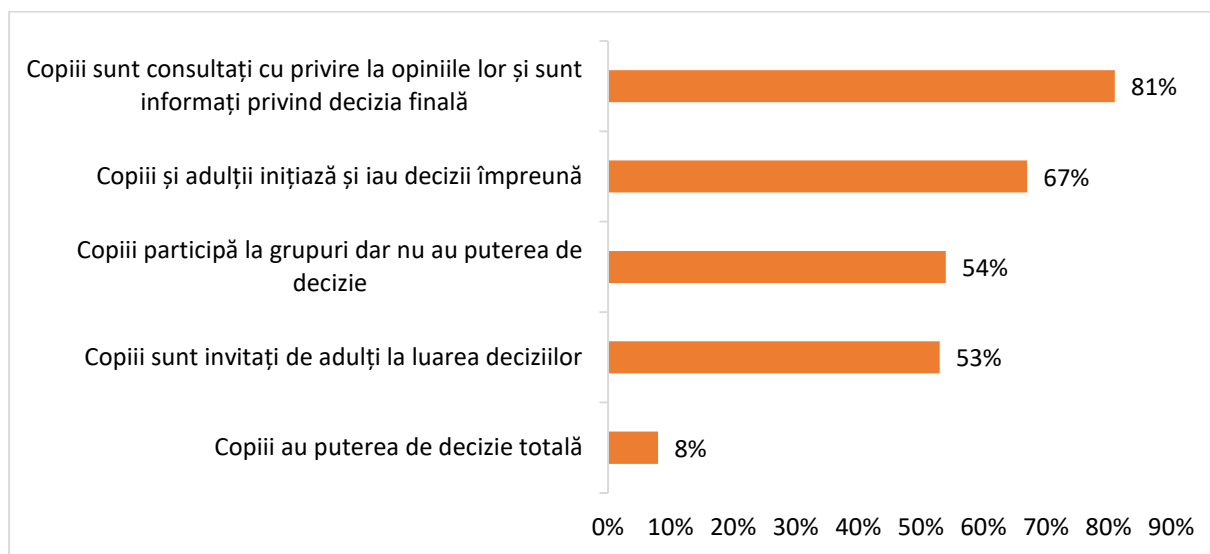
Figura 60. Cine ia decizia în comunitate (%)

Modelul de implicare a copiilor în luarea deciziilor este consistent cu cel observat în anii precedenți: rolul principal în luarea deciziei aparține adultului, iar copiii sunt consultați în procesul decizional. Astfel, în cea mai mare parte, copiii intervievați declară că sunt consultați cu privire la opiniile lor și sunt informați despre decizia finală (81%) și aproximativ două treimi declară că iau decizii împreună cu adulții (67%). Puțin peste jumătate dintre copiii care au completat chestionarul participă la grupuri, fără a avea însă putere de decizie (53%). (Figura 61)

Figura 61. Modalități de implicare a tinerilor în luarea deciziilor (răspuns multiplu)

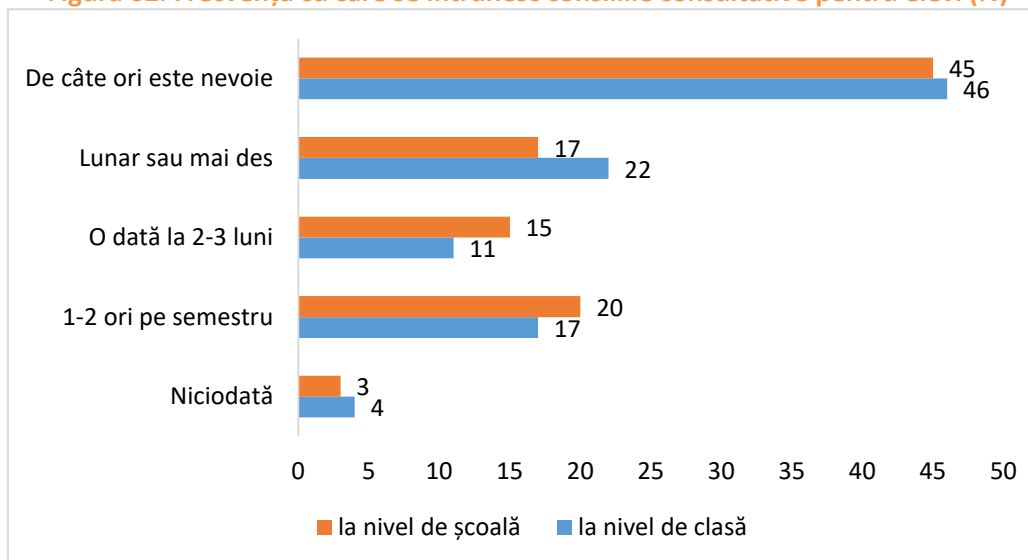
Copiii sunt cel mai frecvent consultați de către membrii familiei (74%) și profesori (69%), urmați de reprezentanții ONG-urilor/ voluntarii din comunitate (35%) și directorul școlii (24%). Ca și în 2018, copiii sunt consultați în mai mare măsură de către părinți și profesori și în cea mai mică măsură de către autorități: doar 4% dintre cei care au răspuns chestionarului nostru afirmă că în ultimele 12 luni primarul sau consilierii locali le-au solicitat opinia. În același timp, doar 7% dintre adulți afirmă că unul sau mai mulți copii din gospodărie au avut idei de activități pe care le-au propus profesorilor, reprezentanților autorităților publice locale sau oamenilor din comunitate.

Puțin peste jumătate dintre copiii care au răspuns chestionarului nostru (55%), apreciază că ideile lor au fost puse în practică. În ceea ce privește modul în care acest lucru s-a concretizat, 61% dintre copii au menționat că au discutat despre propunerea lor cu alte persoane (părinți, cadre didactice, reprezentanți ai autorităților publice locale etc.) și ulterior aceasta a fost aplicată total sau parțial, iar în 22% dintre cazuri propunerea copiilor a fost preluată direct. În 10% dintre cazuri, copiii au fost consultați, dar ideile lor nu au fost implementate, iar în 8% dintre cazuri nu s-a întâmplat nimic cu

propunerile pe care aceștia le-au făcut. Receptivitatea la propunerile copiilor este întărită și de adulți, jumătate dintre aceștia afirmând că ideile copiilor au fost aplicate și o treime declarând că ideile copiilor au fost aplicate parțial.

O pondere importantă a copiilor afirmă că sunt consultați în clasă (69%) sau în școală (64%), atunci când sunt luate decizii care îi vizează, consultarea având loc cel mai probabil în cadrul consiliilor/ comitetelor consultative, despre care peste 65% dintre copii spun că există în școala lor, fie la nivel de clasă, fie la nivel de școală. Tinerii respondenți declară, în proporții apropiate, că în școala în care învață nu există un consiliu consultativ la nivel de clasă (19%) sau la nivel de școală (14%). În același timp, 15% dintre copii nu știu dacă în școala lor există un consiliu al elevilor la nivel de clasă, iar 19% nu știu de existența unei astfel de structuri la nivelul propriei școli. Acolo unde aceste consilii există, aproximativ 45% dintre copiii intervievați declară că structurile respective se întrunesc de câte ori este nevoie (Figura 62).

Figura 62. Frecvența cu care se întrunesc consiliile consultative pentru elevi (%)

8. NIVELUL DE CONFORT PSIHOLOGIC ÎN RÂNDUL COPIILOR ȘI DETERMINANȚII SĂI

Nivelul de confort psihologic al copiilor din mediul rural a fost determinat pe baza analizei a trei itemi: existența prietenilor cu care pot discuta atunci când au probleme, auto-evaluarea stării de sănătate și a condiției fizice și auto-evaluarea gradului de fericire în raport cu ceilalți copii de aceeași vârstă.

Deși în anii anteriori, datele indicau creșterea ponderii copiilor care se simțeau puternici și sănătoși și a celor care apreciau că au prieteni sau cunoscuți cu care pot vorbi atunci când au probleme, în 2020 se înregistrează o scădere, raportată la nivelul maxim al evaluării („întotdeauna”), atât pentru cei doi itemi menționați, cât și pentru cel vizând auto-evaluarea nivelului de fericire raportat la ceilalți. Astfel, ponderea copiilor care apreciază că sunt la fel de fericiți ca alți copiii de vârsta lor se află pe un trend descendent începând cu anul 2016, când înregistra valoarea de 90%, pentru ca în 2018 să scadă cu 6 puncte procentuale și în 2020 cu încă 5% (Tabelul 55). Ponderea copiilor care își evaluează pozitiv starea de sănătate și condiția fizică („Mă simt puternic și sănătos”) înregistrează și ea un ușor declin anul acesta: de la 88% în 2018 la 84% în 2020. Cea mai mare scădere se remarcă în ceea ce privește existența prietenilor cu care copiii pot vorbi la nevoie, menționată de 73% dintre tinerii respondenți în 2018 și de 60% în 2020 (varianta de răspuns „întotdeauna”). Ținând cont de contextul generat de pandemia covid-19, caracterizat de o reducere considerabilă a interacțiunilor sociale, diferența trebuie interpretată cu precauție.

Deși procentele nu sunt ridicate, datele indică o ușoară îmbunătățire în sensul scăderii ponderii copiilor care nu se simt „niciodată” puternici și sănătoși (de la 3% în 2018 la 1% în 202) și care se consideră nefericiți în raport cu alți copii de vârsta lor (de la 4% în 2018 la 2% în 2020). Simultan se înregistrează o creștere a copiilor care afirmă că „uneori” se simt puternici și sănătoși (de la 9% în 2018 la 15% în 2020), sunt la fel de fericiți ca alți copii de aceeași vârstă (de la 12% în 2018 la 19% în 2020) și au prieteni cu care pot vorbi atunci când au probleme (de la 24% în 2018 la 37% în 2020).

Tabelul 55. Indicatori ai confortului psihologic al tinerilor din mediul rural, 2012-2020 (%)

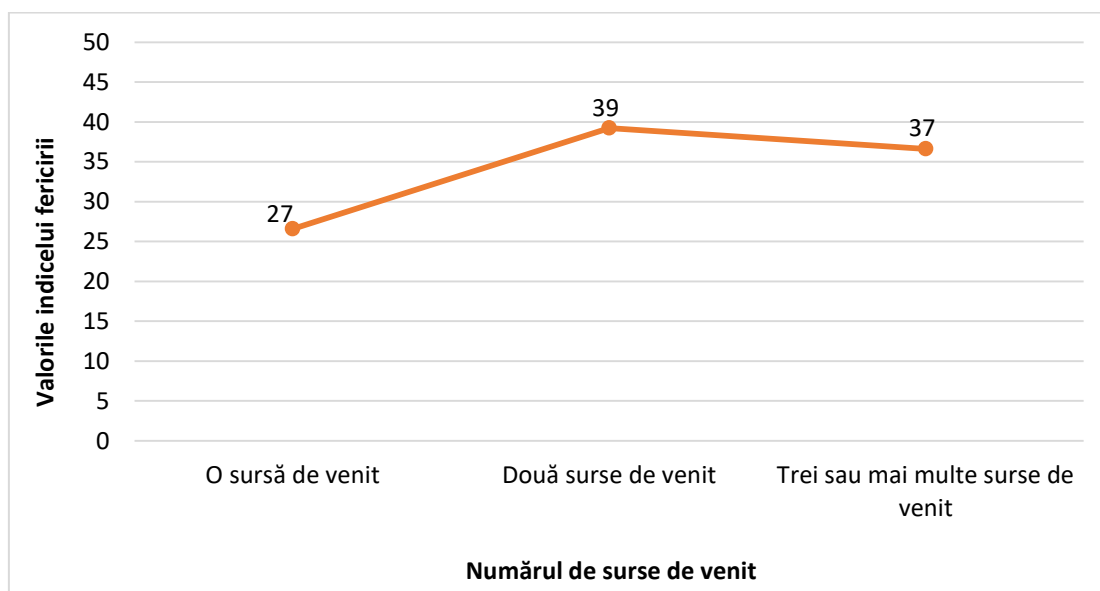
		Am prieteni sau cunoscuți cu care pot vorbi atunci când am probleme	Mă simt puternic și sănătos	Sunt la fel de fericit ca alți copii de vârsta mea
Niciodată	2012	5	2	2
	2014	4	3	4
	2016	3	2	1
	2018	3	3	4
	2020	3	1	2
Uneori	2012	37	19	18
	2014	29	18	17
	2016	24	12	9
	2018	24	9	12
	2020	37	15	19
Întotdeauna	2012	58	79	80
	2014	67	79	79
	2016	73	86	90
	2018	73	88	84
	2020	60	84	79

Afirmațiile de mai sus au fost agregate într-un indice sintetic al fericirii, ale cărui valori pot varia între -50 și +50. Întrucât în anii anteriori indicele a fost construit pe baza a patru afirmații, comparații între valorile indicelui nu sunt posibile. Anul acesta indicele fericirii arată că cele mai multe valori sunt pozitive, 49% dintre copii răspunzând simultan „întotdeauna” la toate cele trei afirmații care stau la baza indicelui, obținând scorul 50 (maxim).

Diferențele de gen în privința fericirii nu sunt semnificative, astfel indicele maxim îl au 48.6% dintre fete și 48.9% dintre băieți. Nici pentru un nivel mediu al indicelui nu există diferențe între fete și băieți, scorul mediu obținut de fete este de 36.2, iar cel obținut de băieți este de 36.4, valori practic egale. Atunci când ne uităm la sursele de venit, putem observa că există o ușoară asociere pozitivă în

numărul de surse de venit și scorul fericirii, asocierea e semnificativă, însă nu foarte puternică. Astfel, când crește numărul de surse de venit, crește ușor și fericirea (Figura 63). Relația nu e liniară, astfel cei cu o sursă de venit au fericire mai scăzută decât cei cu mai mult de o sursă (scorul mediu al fericirii fiind 26 față de 39-36). Nu sunt diferențe între „două surse” și „trei sau mai multe surse”. Astfel, cei cu două surse de venit au cel mai mare procent de fericire maximă (58%), mai mult decât cei cu o sursă (34%) sau trei surse (48%), diferențele fiind semnificative statistic. Există de asemenea o corelație puternică între fericire și numărul de bunuri în gospodărie: fericirea crește în medie de la un scor de 32 din 50 la cei cu puține bunuri („puține bunuri” însemnând că au de la 0 la 4 bunuri în gospodărie), la 37 la cei cu nivel mediu de bunuri (care au între 5 și 7 bunuri), la un scor de 43 la cei cu nivel maxim de bunuri (8-10 bunuri).

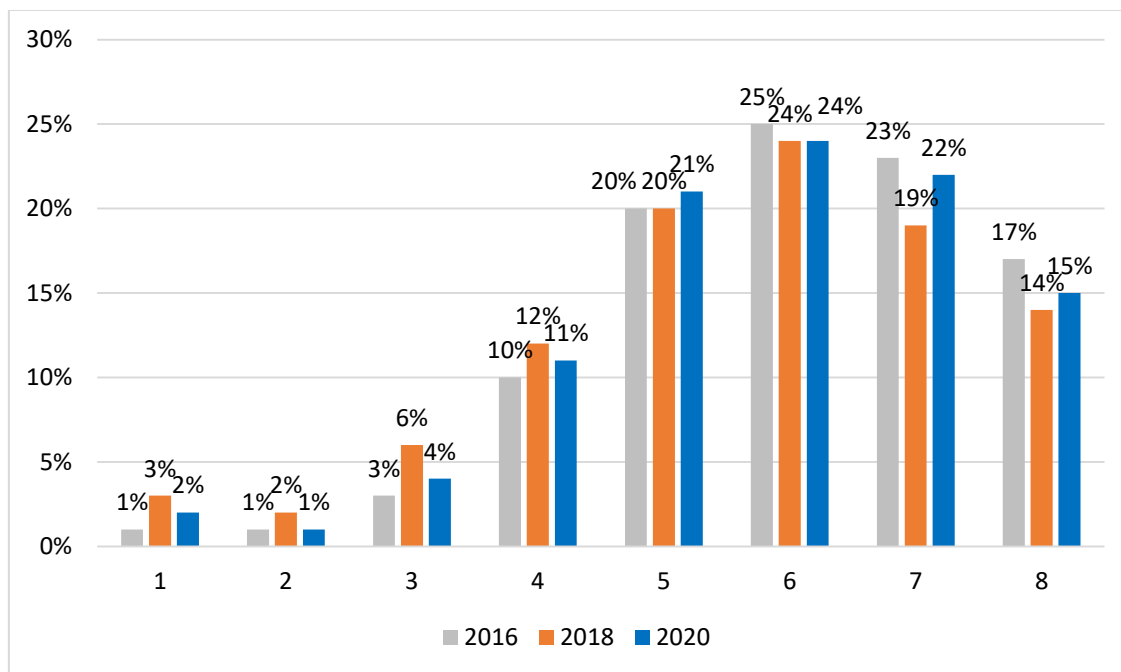
Figura 63. Valorile indicelui fericirii în funcție de numărul de surse de venit ale gospodăriei

Un alt indicator al gradului de mulțumire a copiilor cu viața lor îl constituie auto-plasarea acestora pe scala vieții bune. Copiii au fost rugați să evalueze viața lor pe o scală ale cărei valori variau de la 1,

reprezentând cea mai rea viață posibilă, la 8, reprezentând cea mai bună viață posibilă. Datele indică o tendință a copiilor de a se plasa în mai mare măsură peste valorile medii ale scalei, ceea ce înseamnă că aceștia apreciază că viața lor este mai degrabă bună decât proastă. Dacă în 2018 se remarcă o depreciere a auto-percepțiilor copiilor față de anul 2016, anul acesta ponderea celor care se plasează către polul superior al scalei înregistrează ușoare creșteri: 22% dintre copii se plasează la nivelul 7, comparativ cu 19% în 2018. Totodată, se înregistrează o ușoară scădere a ponderii copiilor care afirmă că au o viață rea de la 11% în 2018 la 7% în 2020 (valorile 1, 2 și 3 însumate) (Figura 64).

Figura 64. Auto-plasarea copiilor pe scala unei vieți bune

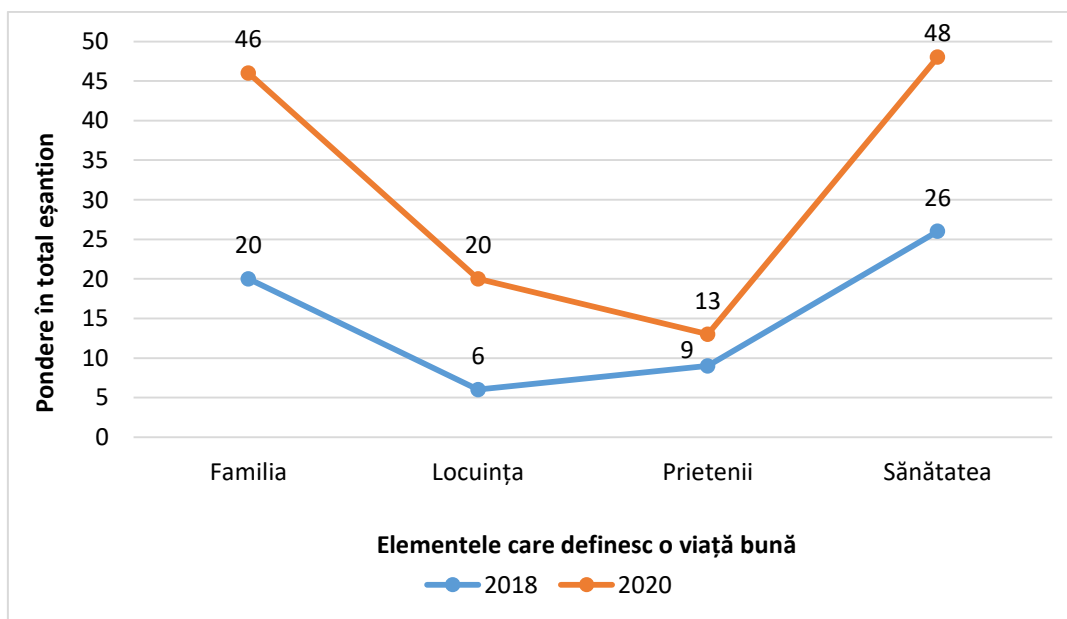

Principalele elemente care, în opinia tinerilor respondenți, definesc o viață bună aparțin atât sferei materiale, cât și celei non-materiale, sub-componentele acestora din urmă reunind și cel mai mare număr de mențiuni. Sfera materială grupează elemente privind resursele financiare, locuirea și

bunurile pe care familiile și le permit (îmbrăcăminte, încălțăminte, alimentație, electronice/ dispozitive mobile și internet, autoturism). Sfera non-materială grupează elemente precum starea de sănătate, sistemul de suport al individului, reprezentat de familie și prieteni, resurse emoționale (afecțiune, înțelegere, fericire), morale (valori precum respectul, generozitatea, hărnicia, sinceritatea), dar și o componentă de hedonism (activitățile de timp liber, călătoriile, joaca, urmărirea pasiunilor) (Figura 66).

Copiii valorizează elemente similare în 2018 și 2020: aspectele non-non materiale, cu precădere, sănătatea și familia, fiind plasate pe primele locuri în topul caracteristicilor unei vieți bune. În 2020 datele indică o creștere a ponderii copiilor care apreciază atât sănătatea și familia, cât și locuința și prietenii ca fiind elemente definitorii pentru viața bună (Figura 65). Creșterea se poate datora în parte schimbărilor generate de pandemia COVID-19, în contextul căreia indivizii au alocat mai mult timp familiei și, ca urmare a recomandărilor oficiale, igienei personale și stării de sănătate.

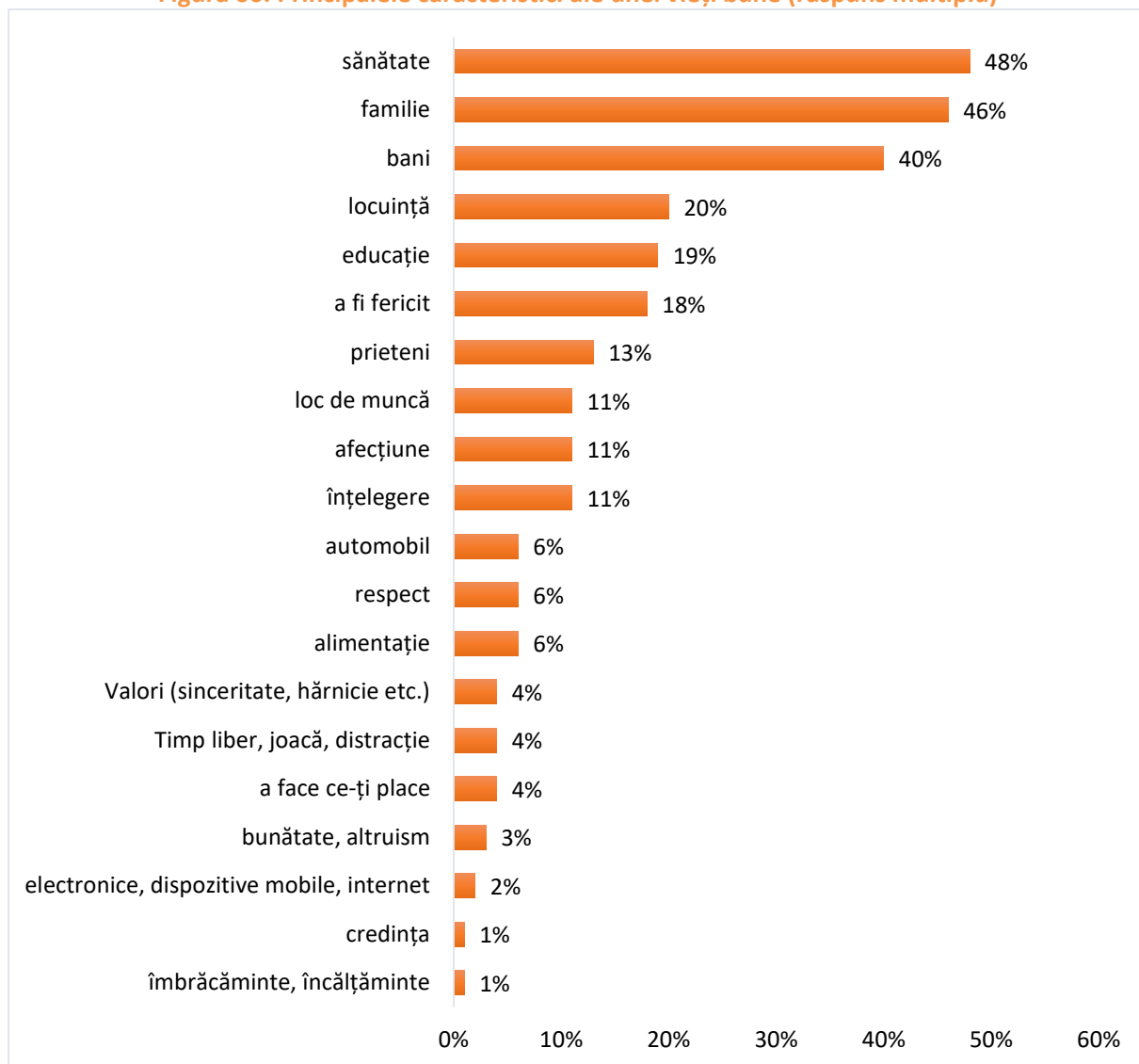
Figura 65. Elementele care definesc o viață bună 2018-2020 (Pondere din total eșantion)

Dintre copiii intervievați în 2020, 48% apreciază că principala caracteristică a unei vieți bune o constituie **starea de sănătate** (a lor sau a membrilor familiei), 46% menționează **familia** și 13% **prietenii** (Figura 66). Atunci când fac referire la familie, tinerii respondenți menționează atât existența unei familii și structura acesteia („să am părinții aproape”, „să fii lângă ambii părinți”), cât și caracteristici ale climatului familial (familia să fie „fericită”, „liniștită”, „iubitoare”, „să te susțină”). Acestea sunt urmate de **resursele financiare**, menționate de 40% dintre respondenți, și aspectele privind **locuința**, importante pentru 20% dintre copii. Formulările copiilor privind resursele financiare fac referire fie direct la „bani”, fie la „bunăstare materială”, „siguranță materială”, „o viață fără lipsuri materiale”, „situație materială bună”, „un venit decent” sau „un venit stabil”. În ceea ce privește locuința, copiii se referă atât la a avea o locuință, cât și la gradul de confort al acesteia, determinat, în opinia respondenților, de mărimea locuinței, de a avea propria cameră sau de a avea baie în casă. **Educația** constituie o caracteristică a vieții bune pentru 19% dintre copii, aceștia folosind pentru a descrie această componentă sintagme care vizează atât importanța/ dezirabilitatea educației („să ai școală”, „să fii educat”), cât și obiective personale privind finalizarea sau continuarea studiilor („să îmi termin studiile”, „să intru la un liceu bun”, „să merg mai departe la facultate”) sau rezultatele școlare („să învăț bine”, „să avem note bune”). În strânsă legătură cu resursele financiare și cu educația, 11% dintre tinerii respondenți consideră că o viață bună este definită și de **carieră/ locul de muncă**. Aceștia fac referire atât la a avea un loc de muncă, cât și la caracteristicile acestuia: să fie „stabil”, „bănos” sau „într-un domeniu care-ți place”.

Figura 66. Principalele caracteristici ale unei vieți bune (răspuns multiplu)

9. REFLECTAREA VALORILOR CREȘTINE ÎNSUȘITE DE COPII ÎN VIAȚA DE ZI CU ZI

9.1. Persoanele respectate de copil

Modele copiilor provin cu precădere din familie, pentru 79% dintre aceștia pe primul lor situându-se părinții (răspunsurile „deseori” și „întotdeauna”) și pentru 54% bunicii sau alte rude. Dacă în anii anteriori pe poziția imediat următoare se plasau frații și/sau surorile, anul acesta locul al treilea în rândul modelelor copiilor este ocupat de profesori cu 50% dintre mențiuni, însă în scădere față de anii precedenți, și apoi de frați/ surori (Tabelul 56). În ierarhia alcătuită de tinerii respondenți, prietenii se plasează, ca și în anii precedenți, pe penultima poziție, după membrii familiei, profesori și preot/pastor. Față de 2016 și 2018, datele indică o tendință de scădere a ponderii copiilor care afirmă că anumite persoane reprezintă modele „deseori” și „întotdeauna” pentru toate categoriile de persoane nominalizate, ceea ce indică evaluări mai moderate ale copiilor (de exemplu, 17% dintre copii afirmă că părinții constituie modele pentru ei „uneori”, la fel frații sau surorile pentru 35% dintre copii, preotul pentru 39% dintre ei sau profesorii pentru 38%).

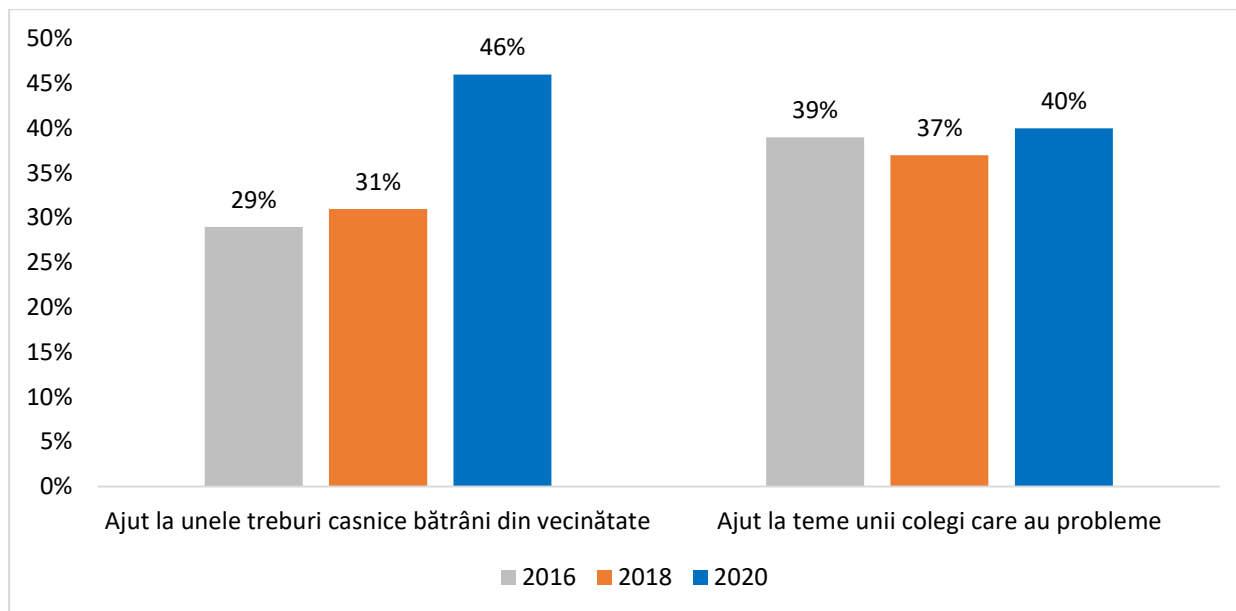
Tabelul 56. Modelele copiilor (%)

	2020		2018		2016	
	deseori	întotdeauna	deseori	întotdeauna	deseori	întotdeauna
Părinții	16	63	10	83	13	82
Bunicii/rudele	27	27	27	47	31	41
Profesorul(ii)	30	20	35	29	33	29
Frații/surorile	17	27	20	51	24	42
Preotul/pastorul	17	15	30	32	29	30
Prietenii	18	5	33	17	28	15
Primarul	8	5	18	12	15	10

9.2. Implicarea în comunitate

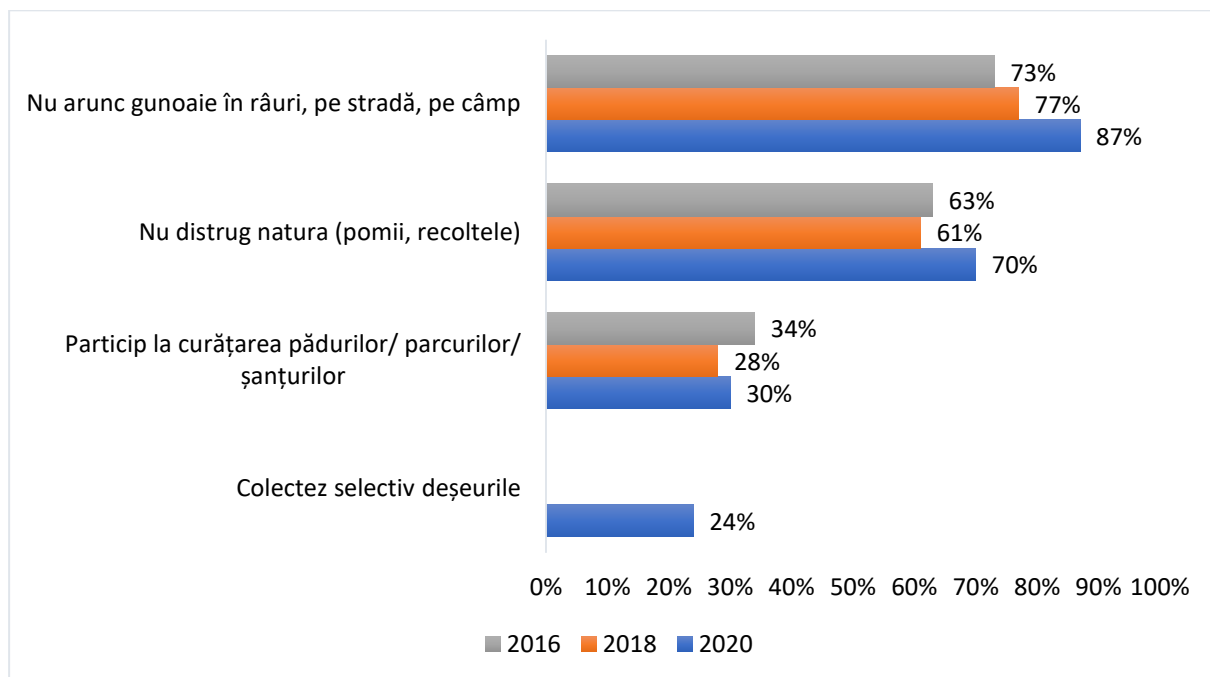
Puțin sub jumătate dintre tinerii respondenți (45%) declară că se implică în ajutorarea celor care au probleme în comunitatea din care fac parte. Principala formă de implicare o constituie ajutorul oferit la unele treburi casnice pentru bătrânii din vecinătate (46% dintre respondenți), datele indicând o creștere față de anii anteriori (31% în 2018, respectiv 29% în 2016). Aceștia i se adaugă suportul la teme pentru colegii cu probleme (40% dintre respondenți), care în anii precedenți se plasa pe primul loc în topul formelor de implicare în comunitate, fiind menționată de 37% dintre respondenți în 2018, respectiv 39% în 2016 (Figura 67). Alte modalități prin care copiii se implică în ajutorarea membrilor vulnerabili ai comunității sunt: livrarea/furnizarea de alimente persoanelor vulnerabile din vecinătate (40%) și suport constând în mâncare, rechize, îmbrăcăminte pentru copiii săraci din comunitate (32%).

Figura 67. Implicarea copiilor în ajutorarea membrilor vulnerabili ai comunității

O altă componentă importantă a apartenenței la comunitate o reprezintă protecția mediului, iar 94% dintre copiii intervievați afirmă că fac acest lucru. Cea mai mare pondere o au comportamentele de tip preventiv: peste două treimi dintre copii declară că nu aruncă gunoaie și nu distrug natura, procentele celor care declară că au astfel de comportament înregistrând creșteri față de anii anteriori. Comportamente active de protejare a mediului sunt menționate de mai puțin de o treime dintre copii: 30% afirmă că participă la curățarea pădurilor/parcurilor/șanțurilor și 24% colectează selectiv deșeurile, aceasta din urmă fiind și forma de implicare care presupune nu doar un anumit nivel de conștientizare din partea copiilor, dar și o infrastructură care dedicată la nivel comunitar (Figura 68).

Figura 68. Modalități de implicare a copiilor în protejarea mediului înconjurător (răspuns multiplu)

Datele arată că participarea la acțiuni de protejare a mediului organizate de către școală/ comunitate și apartenența la unul dintre proiectele World Vision influențează pozitiv implicarea copiilor în acțiuni de protejare a mediului. Astfel, dintre copiii înscriși în proiectele World Vision, 25% colectează selectiv deșeurile, comparativ 13% dintre cei care nu fac parte dintr-un astfel de proiect. Dintre copiii care au participat în ultimele 12 luni la acțiuni de protejare a mediului organizate de către școală/comunitate, 30% colectează selectiv deșeurile și 36% contribuie la curățarea parcurilor sau pădurilor, comparativ cu 16% și respectiv 22% dintre cei care nu au participat la astfel de acțiuni în ultimele 12 luni.

9.3. Credință și spiritualitate

Frecventarea bisericii constituie unul dintre indicatorii principali ai vieții spirituale, căreia în mediul rural i se acordă o importanță sporită. Dintre tinerii respondenți, 17% declară că merg la biserică săptămânal (în scădere față de anul anterior, când afirmau acest lucru 27% dintre tineri), 34% merg la biserică atunci când are loc o sărbătoare religioasă, 42% doar la Paște și la Crăciun, iar 7% afirmă că nu merg deloc la biserică. Cel mai adesea copiii merg la biserică cu părinții (57%). Puțin peste un sfert dintre copii afirmă că merg la biserică împreună cu prietenii (30%) sau singuri (27%) și 20% împreună cu bunicii. Scăderea ponderii copiilor care afirmă că merg săptămânal la biserică se poate datora și contextului specific din perioada culegerii datelor, generat de pandemia COVID-19, în care activitățile religioase s-au desfășurat cu respectarea anumitor restricții privind numărul de participanți și distanța dintre aceștia.

În planul comportamentului religios, datele semnaleză existența a două planuri: cel ideatic, referitor la legătura copiilor cu Dumnezeu și cel al comportamentului, al exprimării credinței. Dacă peste două treimi dintre tinerii respondenți apreciază pozitiv legătura cu Dumnezeu (răspunsurile „mult” și „foarte mult”), sub o cincime dintre aceștia declară că se angajează în discuții despre credința lor sau în practici precum lectura Bibliei sau ascultarea de cântece religioase (Tabelul 57).

Tabelul 57. Modul în care copiii își exprimă credința (%)

	Deloc	Puțin	Foarte puțin	Mult	Foarte mult	Nu știu
Relația mea cu Dumnezeu mă întărește	1	2	9	41	42	5
Simt în mod direct dragostea lui Dumnezeu	1	3	11	42	35	8
Am o relație profundă cu Dumnezeu	2	5	19	41	24	9
În general, mă simt apropiat(ă) de Dumnezeu	2	3	14	46	30	5
Cred că viața este o experiență pozitivă	2	3	13	46	31	5
Citesc Biblia	39	22	23	10	5	1
Ascult cântece religioase	42	18	22	11	6	1
Vorbesc cu alții despre credința mea	30	24	27	12	6	1

Atunci când au întrebări legate de credința în Dumnezeu, 75% dintre copii afirmă că întreabă pe cineva, iar 25% spun că nu fac nimic. Dintre respondenții adulți, 77% susțin că știu cum procedeză copiii lor atunci când au întrebări legate de credință/ valorile moral-creștine. Procentul adulților care au afirmat că nu știu ce fac copiii lor într-o astfel de situație (23%) ne dezvăluie faptul că, dacă discută despre întrebările lor privind credința în Dumnezeu, cei mici se îndreaptă către alte persoane decât părinții lor.

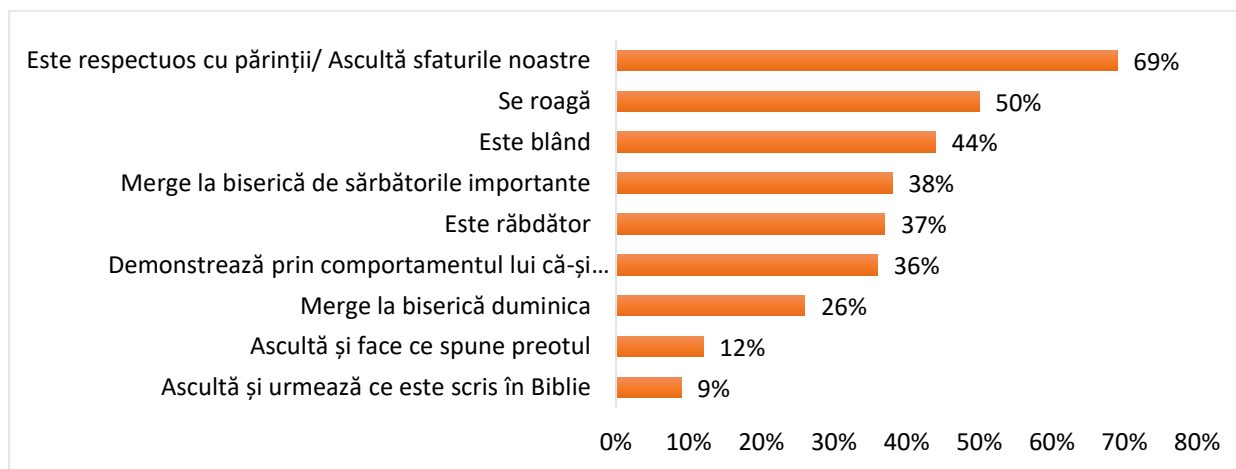
Atunci când au întrebări despre credința în Dumnezeu, copiii spun că se adresează cel mai frecvent părinților sau bunicilor (64%), și în mai mică măsură profesorului de religie (55%), preotului (41%) sau prietenilor (13%), iar 26% dintre copii caută informația pe internet. Conform adulților, întrebările copiilor despre valorile moral-creștine le sunt adresate cu precădere lor (93%) și, în proporție mai mică, profesorului de religie (42%) și preotului (22%), fraților (11%) sau prietenilor (9%) (Tabelul 58). Și în anii anteriori, întrebările privind credința erau adresate în cele mai multe dintre cazuri părinților sau bunicilor (83% în 2018 și 58% în 2016), apoi profesorului de religie și preotului.

Tabelul 58. Cui se adresează copiii atunci când au întrebări despre credința în Dumnezeu / valorile moral-creștine?

	Perspectiva copiilor	Perspectiva adulților
Întreabă părinții sau bunicii	64%	93%
Întreabă profesorul de religie	55%	42%
Întreabă preotul	41%	22%
Caută pe internet	26%	-
Întreabă frații	-	11%
Întreabă prietenii	13%	9%

În ceea ce privește modul în care copiii își manifestă valorile morale, respondenții adulți menționează în primul rând respectul față de părinți (69%), acesta fiind considerat principalul indicator al valorilor morale și în anul 2018. Aceștia i se adaugă atât calități personale precum blândețea (44% dintre adulți) și răbdarea (37%), cât și practici religioase, precum rugăciunea (50%), mersul la biserică la sărbătorile importante (38%) și, în mai mică măsură, duminica (26%) (Figura 69).

Figura 69. Cum își manifestă copiii valorile morale (răspuns multiplu)

Tinerii respondenți au plasat pe primele poziții în rândul atributelor unui caracter creștin iubirea de Dumnezeu și de aproape și a avea credință (câte 98% dintre respondenți), blândețea (96%), să te rogi și să ai răbdare (câte 95%) și respectarea învățăturii creștine (94%). A asculta ce spune preotul și a merge la biserică la evenimente importante reunesc un număr mai mic de mențiuni: 86%, respectiv 83%. Pe ultima poziție în topul atributelor unui caracter creștin, copiii plasează frecventarea bisericii în fiecare duminică (68% dintre respondenți).

Întrebați despre modul în care Dumnezeu își exprimă dragostea față de ei, cei mai mulți dintre copii au menționat (răspunsurile „foarte mult”) „grija părinților” (61%), valoare în scădere față de anii anteriori. Aceasta este urmată de natura pe care Dumnezeu a creat-o și răspunsul la rugăciuni, indicate de câte 54% dintre copii (Tabelul 59).

Tabelul 59. Cum își manifestă Dumnezeu dragostea față de copii?

	2020	2018	2016
Prin grija părinților	61%	77%	72%
Prin răspuns la rugăciunile noastre	54%	73%	65%
Prin natura pe care a creat-o pentru noi	54%	63%	57%
Prin iertarea păcatelor noastre	53%	69%	69%
Prin învățăturile din Biblie	41%	51%	54%
Prin grija Bisericii	31%	48%	46%

10. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

10.1. Concluzii

Riscul de sărăcie și excluziune socială s-a redus în rândul copiilor și în mediul rural din România în ultimii opt ani pe fondul politicilor, programelor și proiectelor dezvoltate de către instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale, dar continuă să rămână la un nivel foarte ridicat comparativ cu celelalte state europene. Persistența decalajelor de dezvoltare între mediul urban și rural, care determină diverse probleme de acces ale copiilor la servicii publice de bază și inegalități sociale și educaționale, au făcut să existe o preocupare a organizațiilor neguvernamentale pentru a adresa nevoile copiilor din mediul rural. Lipsa informațiilor sistematice referitoare la calitatea vieții copiilor din mediul rural românesc și persistența problemelor cu care aceștia se confruntă, au făcut necesară continuarea efortului de monitorizare a situației copilului din mediul rural și a realizării periodice a raportului privind bunăstarea. Apariția pandemiei de COVID-19 este un factor care influențează calitatea vieții copiilor atât prin limitarea accesului lor la servicii publice de bază – educație, sănătate, protecție socială-, dar și la activități de socializare, recreere atât de necesare pentru acoperirea nevoilor sociale și emoționale. În același timp, pandemia a determinat și o reducere a veniturilor familiilor, mai ales în cazul celor cu o situație materială deja precară care, cel puțin pe perioada stării de urgență, nu au mai avut posibilitatea de a presta munci ocazionale ca zilieri. La această pandemie se adaugă o creștere constantă a prețurilor care este combinată, conform datelor INS și cu o reducere a veniturilor nete ale populației.

Cercetarea privind bunăstarea copilului în mediul rural oferă o imagine cât mai detaliată a tuturor dimensiunilor calității vieții copilului. Complexitatea cercetării este datorată pe de o parte numărului mare de indicatori utilizați, iar pe de altă parte metodologiei ce presupune colectarea de date cantitative atât de la adulții din gospodăriile din rural, cât și de la copiii acestora, pentru a se putea compara informațiile, aplicarea de teste de citire și înțelegere a unui text copiilor, dar și analiza secundară de date obținute în cadrul diverselor studii întocmite pe o serie de teme de interes pentru situația copilului din mediul rural românesc. Utilizarea aceleiași metodologii în perioada 2012-2020 permite realizarea de analize într-o manieră comparativă a evoluției situației copilului pe o multitudine de indicatori ai calității vieții acestuia și identificarea unor modele (pattern-uri) de

acțiune sau seturi de valori. Analiza informațiilor obținute în cadrul cercetării oferă nu doar o descriere comprehensivă a situației actuale și a evoluției principalilor indicatori ai calității vieții copilului din mediul rural românesc în ultimii opt ani, ci și stabilirea unor relații cauzale între diverse elemente cuprinse în studiu.

Contextul demografic și socio-economic al populației studiului

Structura ocupațională a populației în perioada 2012-2020 indică o tendință de creștere a ponderii persoanelor salariate (de la 36.5% la 46%), de scădere a proporției persoanelor casnice (de la 28.2 % la 22% în 2020) și de creștere ușoară a persoanelor beneficiare de prestații sociale (de la 4.0% în 2018 la 6%) și a zilierilor / lucrătorilor (de la 7.6 în 2018 la 9%, actualmente). Proporția populației salariate a crescut constant din 2012 ca urmare a dezvoltării activităților economice (industrie și servicii) din marile orașe și recrutării de personal pentru realizarea acestora inclusiv din mediul rural.

În perioada 2014-2020 se menține evoluția pozitivă a gospodăriilor care obțin venituri din salarii, aceasta crescând cu 15 puncte procentuale, de la 55% în anul 2014 la 70% în anul 2020. Și în 2020 continuă evoluția negativă a procentului gospodăriilor care primesc ajutor social de la 42% în 2014 la 15% în 2018 și 11% în 2020.

Comparativ cu 2018, crește procentul gospodăriilor care au o situație materială precară, 61% dintre ele declarând că veniturile lor sunt în categoria celor vulnerabile – 15% apreciază că banii nu le ajung nici pentru strictul necesar iar 46% că banii abia le ajung de la o lună la alta. Procentul celor care consideră că reușesc să se descurce cu banii pe care îi au, a scăzut cu 5% comparativ cu datele din 2018, ajungând la 33%. Activitățile agricole practicate de membrii gospodăriilor din mediul rural sunt în special pentru autoconsum, 68% dintre gospodării crescând animale și 59% făcând legumicultură pentru consumul familiei.

Locuințele gospodăriilor cuprinse în cercetare au în medie 2.7 camere și 45.4 m² ca suprafață, iar peste jumătate se află situate la un drum asfaltat. În ceea ce privește accesul la utilități și dotarea locuințelor cu baie și toaletă în interior valorile s-au îmbunătățit comparativ cu anii anteriori: 20% dintre gospodării sunt racordate la gaz, 51% au baie în interior, 26% sunt racordate la canalizare, 58% au apă curentă în interiorul locuinței, 32% au centrală termică individuală, 53% sunt dotate cu

geamuri termopan, 47% au toaletă în interior, 79% beneficiază de servicii de ridicare a gunoiului menajer. Indicele serviciilor de bază are valoarea 3.6.

Starea de sănătate a copiilor din mediul rural

Starea de sănătate și igiena copiilor din mediul rural păstrează o serie de elemente precare, ce sunt asociate condițiilor de viață la nivel de gospodărie sau comunitate. Deși în ultimii ani s-au înregistrat unele progrese în direcția îmbunătățirii situației generale a infrastructurii rurale, problema precarității locuirii în rural se menține, fiind determinată de structura de venituri a populației. Numai jumătate din populația rurală beneficiază de utilități de bază, precum baie și toaletă în interiorul locuinței. În aceste condiții, datele din cercetarea realizată de către World Vision România arată că în peste un sfert (27%) dintre gospodăriile din rural, copiii nu obișnuiesc să se spele pe mâini înainte de masă sau după ce folosesc toaleta, iar în jumătate din cazuri minorii nu se spală pe dinți de două ori pe zi, procente în creștere față de 2018 (22% și respectiv 47%).

Datele arată că numai în 87% dintre gospodăriile copiilor beneficiază de cel puțin trei mese pe zi, ceea ce arată că în un procent însemnat dintre acestea (11%) putem să vorbim despre posibile cazuri de carență în alimentație. În același timp, din cauza problemelor financiare, în trei sferturi dintre gospodăriile (76%) se achiziționează alimente mai ieftine sau în cantități mai reduse decât necesarul. Ca evoluție în timp, se constată menținerea în 2020 a tendinței, identificate în cercetările din 2016 și 2018, de generalizare a achiziției de alimente ieftine sau de limitare a cantității produselor cumpărate, în cazul gospodăriilor precare din punct de vedere economic (unde banii nu ajung nici pentru strictul necesar sau unde membrii abia își permit traiul de la o lună la alta). 46% dintre respondenți au menționat că în ultimele luni au fost nevoiți să cumpere produse alimentare pe datorie sau pe credit, iar 44% au afirmat că au primit sau au împrumutat produse alimentare de la rude și prieteni. De cealaltă parte, pentru gospodăriile în care se consideră că banii permit un nivel adecvat de viață, se observă reduceri importante ale ponderii celor care declară că obișnuiesc să cumpere și alimente mai ieftine (33% în 2016, 23% în 2018 și 19% în 2020); răspunsurile indicând și o adâncire a decalajului constat și în studiile anterioare între cei săraci și cei cu posibilități financiare.

În 10% dintre gospodăriile carnea (sau peștele) este inclusă în alimentația copiilor doar o singură dată pe săptămână.

Față de rezultate obținute în cercetarea derulată în 2018, ponderea gospodăriilor în care se consumă foarte rar pește sau carne a scăzut de la 17% la 10%, crescând în același timp procentul gospodăriilor în care copiii consumă astfel de produse de câteva ori pe săptămână (de la 53% la 62%).

Comparativ cu situația din 2018, se constată o reducere notabilă a ponderii deținute de către gospodăriile în care copiii primesc zilnic lactate sau ouă (de la 56% în 2018, la 42% în 2020). În 55% dintre gospodăriile copiii primesc zilnic fructe sau legume proaspete, valoare ușor mai redusă comparativ cu cea consemnată în anul 2018 (60%)

De altfel, 10% dintre copiii ce au fost intervievați au declarat că nu au întotdeauna suficientă mâncare, iar 3% dintre aceștia au menționat că merg aproape întotdeauna flămânzi la culcare.

Accesul la servicii medicale este îngreunat atât de faptul că medicii de familie nu sunt prezenți în fiecare zi lucrătoare în localitățile rurale (conform raspunsurilor a 29 % dintre adultii intervievați), cât și de faptul că pentru analize și investigații de specialitate este necesară deplasarea către spitale și policlinici ce sunt situate, de regulă, în orașe, iar aceasta implică costuri financiare și de timp. Barierele de ordin financiar sunt invocate și pentru situațiile în care se recurge la amânarea consultațiilor de specialitate sau la reducerea cantității de medicamente ce sunt achiziționate.

Aproximativ 15% dintre respondenți declară că ei sau un alt membru al gospodăriei a fost nevoit în ultimul an să amâne diverse investigații medicale din motive financiare, iar 18% au afirmat că au recurs la restrângerea achiziției de medicamente. În cazul gospodăriilor unde există copii mai mici de cinci ani, 11% dintre respondenți (o ușoară creștere față de 10 % în 2018) declară că minorii nu au fost consultați nici măcar o dată în ultimul an de către medicul de familie în vederea evaluării stării generale de sănătate. În ceea ce privește vaccinările, în 96% dintre gospodăriile care au în componență copii mai mici de cinci ani, respondenții afirmă că au fost efectuate toate vaccinurile, în conformitate cu schema oficială (spre comparație, în 2018 acest procent era de doar 70%).

Aproximativ 13% dintre tinerii de 12-18 ani declară că au fumat cel puțin o dată în viață (în creștere față de 8% în 2018), iar aproape un sfert (comparativ cu 20% în 2018) recunosc că au consumat alcool cel puțin o dată. În cele mai multe cazuri, primul contact al tinerilor cu tutunul și alcoolul se întâmplă în jurul vârstei de 13-14 ani (față de 12 ani în 2018) . Se evidențiază o asocieră puternică

Între aceste două tipuri de comportamente nocive la tineri: peste 80% dintre tinerii care au fumat cel puțin o dată declară și că au consumat băuturi alcoolice.

Chiar dacă în esență toate acestea aspecte sunt corelate cadrului financiar, o serie de elemente pot comporta îmbunătățiri printr-o mai bună conștientizare a nevoii de respectare a normelor de igienă și a importanței pe care fiecare persoană trebuie să o acorde sănătății. Din acest punct de vedere, se impun campanii suplimentare destinate promovării deprinderii unor practici minimale ce țin de igienă (spălarea mâinilor înainte de masă și după folosirea toaletei, spălarea dinților de două ori pe zi etc.) și de ocrotirea sănătății (vizite regulate la medicul de familie, în special în cazul copiilor și conștientizarea pericolelor pentru sănătate ce decurg din consumul de tutun și alcool). Astfel, este nevoie de intensificarea acestor mesaje atât prin campanii media, cât și prin campanii în cadrul școlilor, derulate de cadrele medicale din comunitățile rurale.

Educația copiilor din mediul rural

În contextul pandemiei de COVID-19 și a măsurilor de limitare a contactului fizic, unitățile de învățământ au fost unele dintre instituțiile care și-au mutat în mare parte activitatea de predare-învățare-evaluare în online, atât în perioada stării de urgență, dar și după debutul noului an școlar. Limitarea contactului direct al elevilor cu cadrele didactice, lipsa dispozitivelor electronice pentru școala online atât în rândul elevilor, cât și al cadrelor didactice, lipsa abilităților cadrelor didactice de a utiliza diferite mijloace IT sau platforme de învățare reprezintă tot atâtea probleme cu care se confruntă sistemul de educație în 2020.

Accesul și participarea la educație a copiilor din rural sunt în continuare inegal distribuite în funcție de resursele disponibile ale familiei, de implicarea părinților, dar și de relația cu școala și cu cadrele didactice. Raportul de față arată că schimbările în metodele de predare aduse de pandemie nu au modificat o serie de realități deja existente, legate în special de modul în care familiile cu niveluri diferite de bunăstare adoptă în timp o serie de decizii ce se cumulează în a orienta copiii pe traiectorii mai mult sau mai puțin avantajoase.

În general, nivelul de sărăcie este principalul obstacol în calea participării copiilor la actul educațional. În plus o serie de intervenții care vizează variabilele contextuale și familiale, cât și implicarea cadrelor didactice pot adresa mai bine inegalitățile între copii. Principalele diferențieri

prezente sunt cele între nivelurile preșcolar - primar și cel gimnazial, diferențe de gen și, așa cum am remarcat, cele ce țin de nivelul bunăstării gospodăriei. Se remarcă o diferențiere a suportului pentru realizarea temelor oferit copiilor din ciclul primar, în comparație cu suportul oferit celor din ciclul gimnazial. Tendința este ca pentru copiii din ciclul primar ajutorul să fie mai degrabă apelând la familie, rude, frații mai mari sau un adult din gospodărie. Pentru copiii din ciclul gimnazial, odată cu creșterea dificultății temelor, adulții caută ajutor în afara gospodăriei, apelând la o persoană care ar putea cunoaște tema sau la profesorul de la școală. În privința rezultatelor testării gradului de înțelegere a textului, pentru clasa a II-a 39% dintre copii au rezolvat 75-100% din test, 39% au rezolvat între 50% și 75%, iar 22% dintre copii au rezolvat sub 50% din testare. Pentru clasele a III-a și a IV-a, un procent de 47% dintre elevi au obținut între 75% și 100% din punctaj, 37% au rezolvat între 50% și 75%, și 16% dintre copiii de clasa a III-a și a IV-a au rezolvat sub 50% din testare. Copiii de clasa a II-a care spun că un membru al familiei îi ajută în rezolvarea temelor și care provin din gospodării cu nivel crescut de bunăstare performează mult mai bine la testul de citire și înțelegere.

Mediul școlar este foarte important pentru participarea copiilor la educație; în 2020 apare o scădere considerabilă față de evoluțiile din ceilalți ani a ponderii celor care spun că le place întotdeauna la școală, 61% dintre tineri afirmând că le place întotdeauna la școală, comparativ cu anii anteriori, când 70-74% dintre tineri afirmău acest lucru.

Mulțumirea față de prezența și utilizarea anumitor resurse educaționale, atât din partea tinerilor, cât și din partea adulților din gospodărie reprezintă un indicator al calității actului educațional. Cei mai mulți dintre tineri sunt mulțumiți de baza materială a școlii (săli, laboratoare) (73%), de metodele de predare ale cadrelor didactice (72%) și de materialele didactice folosite de profesori (73%). Cea mai ridicată nemulțumire apare în privința dotării și utilizării tehnologiei (calculatoare/table interactive) de către profesori și elevi la ore (21% dintre tineri sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți). Un procent mai scăzut de mulțumire se remarcă și în evaluarea calității activităților de consiliere și orientare școlară și vocațională, unde 57% dintre tineri se declară mulțumiți, fiind cel mai mic procent pe toate evaluările realizate

În ceea ce privește implicarea elevilor în proiecte derulate în școală, 22% dintre tinerii intervievați spun că nu au participat în nici un proiect derulat în parteneriat cu alte școli. Doar 46% dintre tineri spun că au fost consultați pentru evaluarea cadrelor didactice, în timp ce 66% dintre tineri au avut un cuvânt de spus în alegerea disciplinelor opționale.

Cu toate că cei mai mulți tineri percep că au parte de un tratament egal, față de anii anteriori, a scăzut proporția celor care consideră că întotdeauna se intampla asa (90% dintre tineri afirmau că sunt tratați egal de către profesori în 2016 și în 2018, comparativ cu 85% în 2020) și a crescut procentul celor care afirmă că au parte doar uneori de acest tratament (14% în 2020, față de 8% în 2018 și în 2016). În privința tratamentului diferențiat perceput, per ansamblu existența situațiilor în care copilul se consideră tratat mai rău decât ceilalți copii din clasa sa se menține constantă (cu 15% în 2020 față de 14% în 2018).

Atitudinea părinților față de educația școlară se menține și în actuala cercetare la valori comparabile cu 2018 : dacă în 2018 doar 4% dintre părinți considerau că educația școlară e mai importantă în mare măsură pentru băieți decât pentru fete, anul acesta cifra este una similară, 3%, în timp ce 71% dintre părinți consideră educația la fel de importantă pentru ambele sexe. Similar cu 2018, 7% dintre părinți sunt de acord cu faptul că educația copiilor e responsabilitatea sistemului educațional, 30% dintre părinți consideră că rețeaua socială și cunoștințele sunt mai importante decât educația pentru a-ți găsi de lucru, o creștere cu 10% față de 2018 când doar 20% dintre respondenți au fost în mare măsură de acord cu această afirmație. Poate cel mai stabil indicator al atitudinii părinților din mediul rural față de educație este cel legat de sintagma „omul învață pe tot parcursul vieții”, 96% dintre părinți fiind de acord în mare măsură cu acest lucru, cu valori comparabile fata de anii trecuti.

În privința aspirațiilor educaționale ale părinților, cei mai mulți recomandă celor care au terminat 8 clase continuarea studiilor liceale, însă cei mai mulți dintre aceștia provin din gospodării cu o stare materială stabilă. În anii anteriori (2018 și 2016) 11-12% dintre adulți recomandau școala profesională și 87-88% recomandau înscrierea la liceu (în 2018 și 2016). În 2020 crește procentul adulților care recomandă școala profesională la 20%, ceea ce reprezintă o schimbare semnificativă care poate duce la retenția unei părți a populației școlare în risc de abandon.

Față de anii anteriori, mai puțini tineri consideră că se simt obosiți pentru că muncesc înainte sau după ce se întorc de la școală. Astfel în 2020, 3% spun că întotdeauna se simt obosiți pentru că muncesc înainte sau după ce se întorc de la școală, față de 6% în 2018. Cea mai mare parte a tinerilor spun că nu lipsesc niciodată de la școală pentru a se duce să muncească (92%), un nivel care se menține constant față de anii anteriori

Din punct de vedere al implicării copiilor în activități casnice, tendința observată în 2020 se menține asemănătoare cu cea din valurile anterioare ale cercetării; în 2018, un procent de 2% dintre gospodăriile declarau că au copii care lucrează pentru alte persoane, față de 3% în 2020. 79% dintre gospodăriile interviuate în 2018 afirmă că au copii care lucrează în gospodăria proprie, procentul fiind de 80% în 2020. Îngrijirea altor membri ai gospodăriei apare în 14% dintre gospodăriile interviuate în 2018 și tot în 14% în 2020. Studiul WVR din 2020 arată un impact redus al muncii domestice asupra frecventării cursurilor, atât cele în persoană, cât și cele online. Astfel, 6% dintre tineri declară că „uneori” lipsesc de la școală pentru că merg să muncească, iar 2% se află în această situație „întotdeauna”.

Întreruperea activității școlare a copilului este în general folosită de familiile cu venit precar și cele sărace ca urmare a provocărilor legate de insuficiența banilor pentru acoperirea cheltuielilor lunare, mai mult abandonul școlar după terminarea ciclului gimnazial, atunci când apare, e justificat de rezultatele considerate slabe ale copiilor, de costurile induse de continuarea a educației cât și de nevoia unui venit suplimentar în gospodărie, obținut prin angajarea tinerilor și a tinerelor care au terminat 8 clase. Accesul copiilor din rural la învățământ liceal după absolvirea ciclului gimnazial este suplimentar îngreunat de o distribuție a liceelor în mediul rural redusă, cu distanțe mari de parcurs pentru copiii familiilor din rural până la cel mai apropiat liceu, cumulate cu inegalități constante între urban și rural în rezultatele obținute la evaluările naționale. Toate aceste piedici structurale fac ca procesul de retenție să fie unul dificil, fiind mai comun abandonul școlar timpuriu în mediul rural.

Violența în școli nu este percepută ca fiind ridicată de către respondenți, cei mai mulți tineri, atunci când identifică agresiuni, menționând că ele au loc în afara școlii. Deși doar 9% dintre copii apreciază că violența este prezentă în școală în mare și foarte mare măsură, violența este o realitate în mediul școlar (62% dintre copii semnalează prezența violenței în școală în mică și foarte mică măsură). Cea mai comună problemă întâlnită este bullying-ul. Cauzele percepute plasează pe primele locuri rasa, etnia sau cultura (51%), starea material/financiară a familiei (50%), genul (35%), dizabilitatea (26 %) și, pe ultimul loc, religia (9%). O astfel de distribuție indică în continuare un nivel ridicat al discriminării pe baze etnice și al celei bazate pe condițiile materiale ale familiei copiilor.

Protecția copilului în familiile din mediul rural

Satisfacerea nevoilor fiziologice (hrană, locuință, îmbrăcăminte), sociale, afective/emoționale, de stimă și recunoaștere și de auto-realizare ale copilului este strâns legată de situația materială a familiei, cei mai mulți dintre copiii care nu mănâncă cel puțin două mese pe zi, merg flămânzi la culcare și nu au suficiente resurse pentru îmbrăcăminte provenind din familii cu o situație financiară precară. Pe fondul creșterii numărului de gospodării cu o situație financiară precară din mediul rural a crescut și procentul copiilor care mănâncă 2 mese pe zi doar uneori (11%), a celor care merg uneori flămânzi la culcare (7%), și a celor care au doar uneori suficientă mâncare să mănânce (9%). În 59% dintre gospodării familia are întotdeauna venituri suficiente pentru a le achiziționa ce au nevoie (inclusiv îmbrăcăminte și încălțăminte), iar în 64% dintre gospodării cel puțin un părinte are un venit întotdeauna. Copiii care nu au acoperite nevoile de hrană tind să se plaseze în partea de jos a scării vieții bune, 45% dintre cei care declară că merg uneori flămânzi la culcare auto-poziționându-se la nivelurile 1-3 ale scării. Procentul este mai mare decât în 2018 când doar 33% dintre cei care uneori se duceau flămânzi la culcare se plasau în partea de jos a scalei vieții bune.

În familiile din mediul rural predomină o atmosferă de încredere și susținere pentru copii. Cu toate acestea, există însă un procent de 16% dintre copii care consideră că se simt susținuți de familie doar uneori, 7% care apreciază că familia este doar uneori alături de ei când au nevoie de ajutor și că doar uneori are cine să le dea de mâncare sau să îi îngrijească în cazul în care sunt bolnavi, 5% care au încredere doar uneori în adulții cu care locuiesc, 4% care se simt discriminați uneori față de alți copii din gospodărie. Este de remarcat că 3% dintre copii se simt discriminați întotdeauna în gospodărie.

Procentul adulților care declară că au cunoștințe despre drepturile copiilor este în anul 2020 de 77%, cunoscând scădere în raport cu situațiile consemnate în 2016 și 2018. Adulții declară în mai mare măsură că respectă dreptul copiilor la educație (91%) și la sănătate (81%). Dreptul la protecție este respectat de 49% dintre respondenții adulți, valoare în scădere față de anii precedenți. Părinții care afirmă că respectă dreptul la protecție tind în mai mare măsură să folosească metode non-agresive de sancționare, precum privarea copiilor de jocuri (47%) sau interdicția ca minorii să iasă din casă (23%), însă o parte a acestora recurge și la acțiuni care implică agresiuni fizice sau verbale (33% au țipat sau au strigat la copii, 9% spun că i-au scuturat/zguduit pe aceștia și 4% recunosc că i-au jignit.

Respectarea dreptului la liberă exprimare este menționată de cea mai mică pondere a adulților atât în 2020, cât și în anii anteriori, anul acesta valorile înregistrând chiar și o ușoară scădere față de cele din 2016 și 2018.

Participarea la informări/întâlniri referitoare la drepturile copiilor și combaterea violenței, la sesiuni de informare privind importanța educației și la întâlniri de tipul „școala părinților” influențează pozitiv nivelul de cunoștințe al adulților despre drepturile copiilor, precum și respectarea acestora.

Datele obținute în 2020, indică o tendință de reducere a stereotipurilor discriminatorii : dacă în anul 2012 numai 57% dintre respondenți erau de părere că o mamă care lucrează poate să fie la fel de grijulie cu propriii copii precum una care nu lucrează, în cercetările din 2018 și 2020 acest procent a crescut la 70%. În același timp, dacă în 2014 și 2016 peste jumătate dintre respondenți erau de părere că pentru o femeie contează să fie împlinită pe plan personal și nu pe plan profesional, în anul 2020 doar 23% dintre subiecți mai erau de acord cu această afirmație. Peste 40% dintre subiecții cercetării considera că tații pot avea grijă de copii la fel de bine ca mamele, iar 13% dintre aceștia sunt de părere că bărbații conduc afacerile mai bine decât femeile. În plus, numai 3% dintre subiecți sunt de părere că educația școlară este mai importantă pentru fete, decât pentru băieți.

Comportamentul adulților în cazul în care aplica sancțiuni minorilor indică ca aproape toți părinții au avut discuții cu copiii care au greșit, explicându-le în ce a constat greșeala și stabilind limite clare legate de ce le este permis să facă și ce nu. Analiza datelor comparative arată, pe de o parte, creșterea ponderii adulților care recurg la discuții (de la 85% în anul 2016 la 99% în 2020), iar pe de altă parte, indică și creșterea ponderii celor care obișnuiesc să aplice sancțiuni mai drastice, precum privarea de diverse jocuri (27% în 2016, 43% în 2018 și 46% în 2020) sau interzicerea dreptului de a ieși din casă (16% în 2016, 20% în 2018, 23% în 2020). În același timp, datele arată că încă avem de a face cu procente importante ale adulților care recurg la diverse forme de violență în relația cu copiii. Astfel, 38% dintre respondenți spun că au strigat la copii (față de 33% în 2016 și 35% în 2018), 11% au afirmat că i-au scuturat/zgâlțâit (comparativ cu 8% în 2016 și 12% în 2018), iar 4% recunosc că i-au jignit într-un fel sau altul (8% - 2016, 9% - 2018). Numai 2% dintre adulții care au participat la cercetare spun că au aplicat lovituri copiilor în dorința de a-i disciplina.

71% dintre respondenți ce au participat la studiul din 2020 declară că știu ce ar trebui să facă în situații de neglijare și abuz asupra minorilor, procent mai ridicat decât cel consemnat în cercetarea

realizată în 2018, când acesta a atins valoarea de 59%. 44% dintre părinți ar raporta imediat cazul autorităților, un procent semnificativ mai ridicat în comparație cu rezultatele obținute în anii anteriori (14%-2014, 18%-2016 și 12%-2018). În același timp, 36% dintre participanți afirmă că ar interveni pentru a apăra copilul și ulterior ar apela la autorități pentru soluționarea abuzului. Un procent de 9% dintre participanții la studiu sunt de părere că în astfel de situație nu ar interveni, considerând că respectivele acte de agresiune fac parte din modalitățile de educare a copilului în cadrul familiilor de apartenență.

Comunitatea a devenit un mediu mai sigur pentru copii, conform afirmațiilor a 75% dintre participanții la studiu, datele înscriindu-se în tendința semnalată și în cercetările anterioare. Principalele pericole raman accidentele rutiere (56 % in 2020 fata de 64 % in 2018) si nesiguranta locurilor de joaca (64 % in 2020 fata de 26% in 2018). Comparativ cu rezultatele obținute în 2016 și 2018, se remarcă creșterea semnificativă a ponderii respondenților care sunt de părere că în comunitate există cazuri de furturi sau jafuri, ce reprezintă factori de risc pentru siguranța minorilor.

Participarea copilului la luarea deciziei în familie și comunitate

Conform datelor culese în cercetarea din 2020, consultarea membrilor comunității de către autoritățile locale este o practică nu foarte răspândită în mediul rural. Cea mai mare parte a respondenților menționează că întâlnirile publice organizate de autorități au loc o dată pe an (41%) sau de două ori pe an (20%), iar ponderea adulților care afirmă că în ultimii doi ani a avut loc o astfel de întâlnire este de doar 33%. Frecvenței reduse a întâlnirilor dintre autorități și membrii comunității i se adaugă și faptul că, cel mai adesea, deciziile în comunitate sunt luate de primar sau de acesta împreună cu consilierii locali.

În ceea ce privește consultarea copiilor, aceasta este marginală atunci când vorbim despre autoritățile publice, doar 4% dintre copii declarând că în ultimele 12 luni au fost consultați de către primar sau consilieri. Cu toate acestea, vocea copiilor se face însă ascultată în cadrul școlii, unde peste 60% afirmă că sunt consultați atunci când sunt luate decizii care îi vizează, profesorii fiind menționați imediat după părinți, în topul persoanelor care îi consultă, atât în 2018, cât și în 2020. În cadrul școlii, un rol important în acest proces îl au consiliile consultative ale elevilor despre care

aproximativ două treimi dintre copii spun că există în școala în care învață și care, conform spuselor a 45% dintre respondenți, se întrunesc de câte ori este nevoie.

Participarea copilului la activități comunitare

Aproape jumătate dintre copii se implică în ajutorarea celor cu probleme în comunitatea din care fac parte, iar datele indică o creștere a ponderii celor care ajută la unele treburi casnice persoanele vârstnice (de la 31% în 2018 la 46% în 2020) și a celor care ajută la teme colegii care întâmpină dificultăți (de la 37% în 2018 la 40% în 2020). Copiii intervievați se implică și în protejarea mediului, ca și în anii anteriori predominând comportamentele preventive (copiii nu aruncă gunoaie și nu distrug natura), ponderea copiilor angajați în astfel de comportamente înregistrând în 2020 ușoare creșteri. În această privință se fac simțite efectele participării copiilor la acțiuni de protejare a mediului organizate de către școală/ comunitate și la proiectele World Vision, aceștia manifestând în mai mare măsură comportamente de protejare a mediului comparativ cu copiii care nu au participat la astfel de acțiuni și proiecte.

Nivelul de confort psihologic în rândul copiilor din mediul rural

La baza determinării nivelului de confort psihologic al copiilor din mediul rural au stat itemi privind existența prietenilor cu care copiii pot discuta atunci când au probleme, auto-evaluarea stării de sănătate și a condiției fizice și auto-evaluarea gradului de fericire în raport cu ceilalți copii de aceeași vârstă.

Spre deosebire cu anii anteriori, în 2020 se înregistrează o scădere a ponderii copiilor care se simt „întotdeauna” puternici și sănătoși (84% în 2020 față de 88% în 2018) și a celor care apreciază că „întotdeauna” au prieteni sau cunoscuți cu care pot vorbi atunci când au probleme (60% în 2020, comparativ cu 73% în 2018), aceasta din urmă fiind și cea mai mare scădere. Reducerea interacțiunilor sociale directe, în detrimentul celor mediate de tehnologie, în contextul pandemiei COVID-19 poate constitui însă un factor declanșator al acestei scăderi, comparativ cu anul precedent. În același timp, datele indică ușoare scăderi ale ponderii copiilor care nu se simt „niciodată” puternici și sănătoși și a celor care apreciază că nu sunt „niciodată” la fel de fericiți ca alți copii de vârsta lor și ușoare creșteri ale ponderii celor care răspund acestor afirmații cu „uneori”.

Indicele sintetic al fericirii, construit pe baza afirmațiilor anterioare, ia anul acesta valori preponderent pozitive, 49% dintre copii răspunzând simultan „întotdeauna” la toate cele trei afirmații și obținând scorul 50 (maxim). Diferențele de gen în privința fericirii nu sunt semnificative, însă se constată asocieri pozitive între numărul surselor de venit și numărul de bunuri din gospodărie și indicele fericirii: când crește numărul surselor de venit și numărul bunurilor deținute, crește și fericirea copiilor. Datele indică un nivel maxim de fericire în rândul copiilor provenind din gospodăria cu două surse de venit și al celor din gospodăria care deține între 8-10 bunuri.

Gradul de satisfacție al copiilor cu viața este indicat și de plasarea acestora pe scala vieții bune. Datele culese în 2020 indică tendința copiilor de a se plasa în mai mare măsură peste valorile medii ale scalei, ceea ce indică o apreciere preponderent pozitivă a propriei vieți. Spre deosebire de 2018, când datele indicau o depreciere a auto-percepțiilor copiilor comparativ cu anul 2016, în 2020 se înregistrează o ușoară creștere a ponderii copiilor care se plasează către valorile maxime ale scalei: 22% în 2020, față de 19% în 2018, concomitent cu o scădere a ponderii celor care apreciază că au o viață rea.

În ceea ce privește caracteristicile unei vieți bune, copiii valorizează elemente similare în 2018 și 2020: pe primele poziții sunt plasate aspectele non-materiale, cu precădere sănătatea (48%) și familia (46%). În 2020, acestea sunt urmate de resursele financiare (40%), locuința (20%) și educația (19%). În strânsă legătură cu aceasta și cu sfera materială, copiii apreciază că o caracteristică a vieții bune o constituie și cariera/ locul de muncă (menționat de 11% dintre respondenți), caracterizat prin atribute privind stabilitatea, nivelul salarial, dar și atractivitatea postului/ a domeniului de activitate.

10.2. Recomandări

Creșterea accesului la educație de calitate, inclusiv digitală, pentru copiii din mediul rural

1. **Plan de formare profesională continuă a cadrelor didactice, finanțat corespunzător**, care să cuprindă cursuri pentru dobândirea atât a abilităților digitale, de predare online, de adaptare a materiei pentru predarea digitală, cât și metode participative de predare care sunt adaptate nevoilor elevilor, care să cultive stima de sine și munca în echipă, dar

și în subiecte precum integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES), predarea formală și non-formală, mediere, leadership și management școlar, bullying. Pe lângă formarea academică a cadrelor didactice, **recomandăm și formarea la locul de muncă prin mentori, crearea de rețele de suport între cadrele didactice.**

2. **Accesul la dispozitive electronice și la internet al elevilor și al cadrelor didactice.** Având în vedere că elevii nu au dispozitive IT suficiente și nici acces la internet pentru a participa la activitățile de predare-învățare derulate online, este necesar ca achiziția de tablete/laptopuri să reprezinte o prioritate. Pentru că deja s-au făcut o serie de pași în plan legislativ, ar trebui implementată cât mai rapid legislația în vigoare, atât legea 109 publicată în 6 iulie 2020 prin care Ministerul Educației și Cercetării asigură elevilor și profesorilor dispozitive și acces la internet pentru a putea participa la activitățile de e-learning, cât și ordonanța de urgență 144 în vigoare din 25 august 2020 care prevede dotarea elevilor și cadrelor didactice cu echipamente mobile din domeniul tehnologiei informației de tipul tabletelor școlare și asigurarea de echipamente de protecție medicală în școli. **Solicităm alocarea cu prioritate de fonduri pentru dispozitive IT și achiziționarea cât mai rapidă pentru toți elevii și profesorii care nu pot să desfășoare școala online din acest motiv.** În plus, recomandăm oferirea de **consultanță pentru autoritățile publice locale și școli din partea experților în domeniu pentru folosirea sistemului MySMIS,** pus la dispoziție de **Ministerul Fondurilor Europene (MFE),** prin care potențialii beneficiari pot aplica pentru finanțare în diverse programe. În contextul pandemiei, MFE a alocat un buget de 175 milioane de euro pentru achiziționarea de tablete, echipamente de protecție și containere mobile pentru dotarea școlilor din România. Fondurile pot fi accesate din toamna 2020 pentru echipamente care pot fi achiziționate începând cu data de 1 august 2020 și decontate în baza cererilor de finanțare depuse între 15 octombrie 2020 și 15 ianuarie 2021. Reprezentanții școlilor au nevoie de sprijin în realizarea documentației de accesare, de experți care să le explice mai clar ce fonduri pot cere aplicații, iar World Vision România a contribuit la această asistență în școlile în care activează.
3. **Politici eficiente pentru a atrage și menține cadrele didactice în mediul rural,** cu scopul de a reduce diferența dintre școlile cele mai performante și cele mai slabe.
4. **Recomandăm dezvoltarea unui mecanism prin care elevii să poată să-și exprime părerea cu privire la performanțele și modul de interacțiune a cadrelor didactice cu elevii.**

Programele de educație parentală extinse la nivel național, susținute și integrate în programele locale de dezvoltare. Programele de tip „Școala părinților” s-au dovedit utile mai ales în ce privește cunoașterea drepturilor copiilor de către adulți. Acestea însă ar trebui continuate și diversificate astfel încât să crească **implicarea părinților în educația copiilor** și să **îmbunătățească relația dintre aceștia.** Educația parentală ar trebui susținută logistic și financiar mai ales pentru părinții care accesează Venitul Mediu Garantat, această categorie de părinți făcând parte din grupele vulnerabile ai căror copii sunt expuși la mai multe vulnerabilități din sfera educației, sănătății, drepturilor copiilor, protecție

Integrarea tuturor programelor educaționale și sociale pentru o intervenție mai eficace

Pentru reducerea abandonului școlar și creșterea performanțelor școlare ale copiilor este necesară implementarea și coroborarea programelor sociale și educaționale existente: Programul Școală după Școală, programul Pentru școli, bursele școlare, tichete educaționale.

Autoritățile locale trebuie să susțină înființarea de programe de tip ”Școală după școală” sau să le extindă pe cele existente pentru a fi evitate inechitățile ce pot apărea. Programul Școală după Școală ar trebui să fie o prioritate bugetară atât la nivel central, cât și local. **Recomandăm ca în fiecare exercițiu bugetar să se precizeze clar sursa de finanțare pentru proiectul SDS prin alocarea unui procent definit prin lege din bugetul local/ fonduri europene/ buget central pentru acest program** în fiecare școală, astfel încât cei mai vulnerabili copii mai ales din gimnaziu și cei la risc de abandon școlar și analfabetism funcțional să beneficieze de o masă caldă, educație remedială pentru care cadrele didactice sunt recompensate și responsabilizate. Programul Școală după școală trebuie operaționalizat în toate școlile din comunitățile vulnerabile și include atât o masă caldă cât și **educație remedială pentru care cadrele didactice trebuie recompensate financiar și responsabilizate.** Astfel, **bugetul pentru programul Școală după Școală trebuie să conțină, pe de o parte, bugetul alocat cadrelor didactice pentru orele de educație remedială oferite copiilor, cât și pentru masa caldă.** Acest program permite elevilor nu doar să beneficieze de ajutor specializat în efectuarea temelor, ci și de o serie de activități educative, recreative și de timp liber de calitate care să consolideze bagajul lor de cunoștințe, dar și competențele generale de care au nevoie. În plus, oferă o masă caldă extrem de necesar mai ales pentru elevii din familii cu o situație materială precară.

Toate programele precizate mai sus -Programul Școală după Școală, programul Pentru școli, bursele școlare, tichete educaționale- oferite cumulat, ar permite adresarea mai multor cauze ale abandonului școlar și ale existenței unor performanțe școlare sub așteptări.

Implementarea serviciilor comunitare integrate

Conform modificării Legii asistenței sociale nr.292/2011 adoptată în octombrie 2020, fiecare copil ar trebui să beneficieze de un pachet minimal de servicii, pachet care include servicii de bază și de informare în domeniul sănătății, educației și protecției sociale. Oferirea acestui pachet minimal de servicii sociale presupune cooperarea actorilor locali, existența la nivelul comunității cel puțin a asistentului social, asistentului medical comunitar și consilierului școlar și asigurarea infrastructurii minimale pentru furnizarea principalelor tipuri de servicii de care au nevoie copiii și familiile lor. În plus, conform Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 133 din 7 august 2020, se acordă tichete educaționale de 500 de lei/ elev pentru haine și materiale școlare – suma totală: 130 de milioane de lei. Reglementarea implementării pachetului minimal de servicii sociale pentru copil și asigurarea finanțării corespunzătoare pentru acesta este un demers ce trebuie accelerat în următoarea perioadă. Integrarea măsurilor de reducere a sărăciei poate fi realizată pe orizontală, prin oferirea unei game variate de servicii la nivel comunitar care să adreseze toate problemele copilului și familiei, dar și pe verticală prin asigurarea suportului pentru o perioadă mai lungă de timp pentru cei aflați în situație de risc de sărăcie și excluziune socială și diversificarea lui în funcție de cerințele fiecărei etape de vârstă. Pentru copil măsurile integrate ar trebui să fie realizate începând cu educația timpurie și preșcolară care are influență mare asupra rezultatelor școlare.

Eficientizarea participării copiilor în cadrul deciziilor care le privesc viitorul

Recomandăm ca participarea copilului în procesul de luare al deciziilor să fie clar și specific definită în legislație și să devină obligatorie la nivelul fiecărei structuri a autorității publice locale, județene și naționale, cu responsabilități directe legate de drepturile copilului. Toate metodologiile de organizare și funcționare structurilor publice la orice nivel să prevadă clar o metodologie de lucru cu copii (implicare, informare și consultare directă a copiilor și tinerilor) la nivelul unității teritoriale pe care o reprezintă. Metodologia va fi una intențională și structurată și trebuie să pună în centrul său

copilul și dreptul la participare în procesul decizional, cu implicarea directă a copiilor din categoriile vulnerabile. În plus, recomandam ca angajații din structurile publice care interacționează cu copiii să fie pregătite și capacitate.

Deși anual autoritățile locale organizează întâlniri publice cu cetățenii (41%), consultarea autorităților locale cu membrii comunității legat de decizii este insignifiantă, respectiv doar 3% din primari consultă populația adultă și sub 1% îi consultă și pe copii. Fundația World Vision România sprijină grupele de inițiativă locală ale elevilor și Consiliul Consutativ al Copiilor din programele World Vision care ar trebui să fie consultați cu privire la deciziile care privesc elevii.

Autoritățile locale ar trebui să se consulte periodic cu reprezentanți elevilor la nivel local pe aspecte care țin de bunăstarea copilului și tânărului, de exemplu alocarea de fonduri locale pt masă caldă și educație remedială ca parte din programul Școală după Școală.

Recomandăm o campanie publică de informare a copilului cu privire la dreptul și importanța participării lui la luarea deciziilor.

Participarea și consultarea copiilor în luarea deciziilor care îi privesc este reflectată și de slaba cunoaștere a adulților cu privire la drepturile copilului. Raportul de bunăstare arată că doar jumătate dintre adulti cunosc dreptul copiilor la protecție și doar o treime dreptul copiilor la libera exprimare.

Recomandăm ca Avocatul copilului, asociațiile de părinți și alte organizații ale societății civile să informeze părinții cu privire la drepturile copilului la protecție și liberă exprimare.

Recomandăm integrarea participării copilului în curricula școlară, ca parte a disciplinei dirigenție/ cultură civică. Toți diriginții/ profesorii de cultură civică să aibă obligativitatea de a parcurge un plan de lecții dedicat subiectului cu elevii. În paralel, ședințele cu părinții ar trebui să abordeze acest subiect.

Unu din cinci copii nu știe că în școala lui există consiliul elevilor. **Este nevoie de întărirea capacității și sprijinirea elevilor să se organizeze la nivel de fiecare școală pentru a înființa un consiliul al elevilor funcțional, reprezentativ pentru fiecare elev și eficient.** Consiliul Național al Elevilor trebuie

sprijinit pentru a fi reprezentativ pentru toți elevii, inclusiv cei vulnerabili prin toate mecanismele existente la nivelul școlilor acolo unde există o formă de reprezentativitate.

Dezvoltarea învățământului profesional și tehnic

În 2020 crește procentul adulților care recomandă școala profesională la 20%, ceea ce reprezintă o schimbare semnificativă care poate duce la retenția unei părți a populației școlare în risc de abandon. Explicatia este că, începând cu anul școlar 2019 - 2020, elevii care nu au obținut media 5 la Evaluarea Națională nu au mai avut acces la liceu, pentru acești elevi a devenit obligatoriu învățământul profesional.

Recomandăm dezvoltarea învățământului profesional și tehnic, redefinirea programei, a modului de selecție a elevilor și coroborarea dezvoltării învățământului dual cu nevoile mediului de afaceri.

Activitatea de învățare să aibă atât o parte teoretică, în școală, dar și o importantă parte practică, în parteneriat cu mediul de afaceri. În plus, recomandăm programe de orientare în realizate în ciclul gimnazial cu privire la oportunitățile de viitor ale elevilor.

Protecția copilului din mediul rural

1. **Programe de educație parentală extinse la nivel național, mai ales că 90% dintre copii își doresc ca părinții lor să fie informați cu privire la efectele negative ale violenței. Programul Școala Părintilor**, curs acreditat de Ministerul Educației Naționale, prin care profesorii trebuie să se implice în învățământul gimnazial și în relația cu părinții, trebuie introdus într-un pachet integrat de servicii pentru părinte-copil, cu accent pe ciclul gimnazial.
2. **Recomandăm programe de formare pentru profesori**, în care să învețe cum să recunoască bullyingul ori alte forme de violență asupra copilului și cum să-l abordeze.
3. **Recomandăm integrarea noțiunilor anti-bullying, anti-violență asupra copilului și pentru o școală incluzivă și un climat școlar sănătos în curricula școlară, ca parte a disciplinei dirigentie/ cultură**

civică. Toți diriginții/ profesorii de cultură civică să aibă obligativitatea de a parcurge un plan de lecții dedicat subiectului cu elevii. În paralel, ședințele cu părinții ar trebui să abordeze acest subiect.

4. Atât în contextual pandemiei COVID-19, cât și post-pandemie, implicarea consilierilor școlari în activitatea școlară și pentru un climat școlar sănătos este esențial. **Recomandăm creșterea numărului de psihologi școlari și măsuri stimulative de atragere a acestora în cadrul școlii.**

5. **Recomandăm ca în fiecare școală să existe un instrument de evaluare a climatului școlar, care să fie aplicat elevilor, iar în baza rezultatelor acestei analize să fie dezvoltat un plan de măsuri care să redrezeze aspectele care țin de climatul școlar.**

Referințe

- CNEE-Centrul Național de Evaluare și Examinare (2019). [Raport Național. Evaluarea competențelor fundamentale la finalul clasei a II-a.](#)
- Eurostat. 2020. Live births by mother's age and educational attainment level (demo_faeduc), <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Fartușnic, C. (2015). Participarea la educație a copiilor cu oportunități reduse. O analiză din perspectiva dezavantajului socio-economic. În Simona Sava (coord.) *Perspective pentru cercetarea în educație*, Editura Universitară, București.
- Florian, B., & Țoc, S. (2020). *Policy note: Educația în timpul pandemiei. Răspunsuri la criza nesfârșită a sistemului educațional românesc.*
- Frone Dorin Dumitru și Frone Simona. 2019. Regionalization increasing access to water supply and sanitation in rural Romania. *Scientific Papers, Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 19(2), pp. 135-144
- Gheba, A. (2018). Admiterea la liceu în România: o analiza din perspectiva mecanismelor de repartizare. *Sfera Politicii*, 26(197-198), 102-126.
- Grădinaru, C, Stănculeanu, D., Manole, M. (2016). [Bullying-ul în rândul copiilor-Studiu sociologic la nivel național](#), Organizația Salvați Copiii.
- Hatos, A. (2020). [Educația la distanță în perioada stării de urgență](#), Centrul de Cercetare Sociologică, Oradea.
- Horga, I., Jigău, M., Apostu, O., Fartușnic, C. (2017). *La școală. O privire asupra participării la educație folosind analiza pe cohortă*, UNICEF.
- INS (2019). *Fondul de locuințe. Anul 2019*. București. Disponibil la: https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/fondul_de_locuinte_2019.pdf

- INS. (2020a). Evoluția prețurilor de consum în luna august 2020. Comunicat de presă nr. 237/ 10 septembrie 2020. Disponibil la:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/ipc08r20.pdf
- INS. (2020a). Evoluția prețurilor de consum în luna august 2020. Comunicat de presă nr. 237/ 10 septembrie 2020. Disponibil la:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/ipc08r20.pdf
- INS. (2020b). Câștigul salarial mediu brut*) pe economie în luna august 2020. Comunicat de presă nr. 266/ 9 octombrie 2020. Disponibil la:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs08r20.pdf
- INS. (2020b). Câștigul salarial mediu brut*) pe economie în luna august 2020. Comunicat de presă nr. 266/ 9 octombrie 2020. Disponibil la:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs08r20.pdf
- INS. (2020c). Veniturile și cheltuielile gospodăriilor în trimestrul II 2020. Comunicat de presă nr. 262/ 5 octombrie 2020. Disponibil la:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/abf_tr2r20.pdf
- INSSE.(2020). *Starea economică și socială a României. 2017 și 2018. Date statistice*. Institutul Național de Statistică.
- Institutul Național de Sănătate Publică. 2018. Calitatea apei potabile distribuită în sistem centralizat în zonele de aproximativ 5000 de locuitori sau cu un volum de apă distribuit de peste 1000mc/zi. Raport sintetic național pentru anul 2018.
https://cnmrmc.insp.gov.ro/images/rapoarte/Calitatea_Apei_potabile_ZAP_Mari-2018.pdf
- Institutul Național de Statistică. 2019a. *Distribuția apei în anul 2018*. București: Institutul Național de Statistică. https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/distributia_apei19r.pdf
- Institutul Național de Statistică. 2019b. Populația conectată la sisteme de canalizare și epurare a apelor uzate, în anul 2018. București: Institutul Național de Statistică.
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/sistem_canal_2018r.pdf

Institutul Național de Statistică. 2019c. Activitatea unităților sanitare. Anul 2018.

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatea_unitatilor_sanitare_anul_2018.pdf

IRES (2020). Școala în stare de urgență. Accesul copiilor școlari din România la educație online. Studiu național. Disponibil la: https://ires.ro/uploads/articole/ires_accesul-elevilor-din-romania-la-educatie-online_studiu-national_aprilie-2020.pdf?fbclid=IwAR0bqcQXKZbXmdFWXFZUmEetKHY3tkuqvzN4IDz5yTssJzySPkHUbljS_eY

Ivan, C., Rostaș, I. (2015). *Măsuri de succes în prevenirea părăsirii timpurii a școlii*. Roma Education Fund.

Ministerul Educației Naționale. 2019. Anul școlar 2019-2020. <https://www.edu.ro/sites/default/files/Anul%20Școlar%202019-2020.pdf>

Neagu, G. (2009). Părinții și școala. Parteneriat pentru un obiectiv comun – binele copilului. . În Adrian Hatos și Simona Savu (coord.). *Educația și excluziunea socială a adolescenților din România*, Editura Universității din Oradea, pp.239-262.

Nevala, A-M., Hawley, J., Stokes, D., Slater, K., Otero, M.S., Santos, R. Duchemin, C. și Anna Manoudi (2011). *Studiu privind reducerea abandonului școlar timpuriu în UE.*, Parlamentul European, Bruxelles.

OECD . (2007). Synthesis Report and Chapter 8 Romania in Education Policies for Students at Risk and those with Disabilities in South Eastern Europe: Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Kosovo, FYR of Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania and Serbia.

Stănculescu, A.M., Isuf, M.F. (2014). *Raport de cercetare privind serviciile de consiliere și orientare în carieră a elevilor*.

Țoc, S. (2018). *Clasă și educație. Inegalitate și reproducere socială în învățământul românesc*, Editura Pro Universitaria București.

- Vasile, M., Muscă, M., Angi, D., Bădescu, G., Florian, B., Țoc, S. (2020). *Pisa 2018. Ce ne spun noile rezultate PISA despre inegalitățile educaționale din România.*, Institutul pentru Solidaritate Socială.
- Vătășescu, A. (2009). Accesul la învățământul liceal al copiilor din satele izolate. În Adrian Hatos și Simona Savu (coord.). *Educația și excluziunea socială a adolescenților din România*, Editura Universității din Oradea, pp.145-174.
- Voicu, B. (2010). Impactul valorilor sociale asupra rezultatelor educaționale. Implicații pentru politicile educaționale. În Emilian M. Dobrescu și Niculaie Iancu(coord.) *Politici educaționale. Relevanță și eficiență*, București: EuroLobby, pp. 386-406.
- World Vision. 2020. Cursa celor 30 de ani de educație în România Rurală. https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2020/07/WV_EDU30_15June2020_GMP.pdf

World Vision
ROMÂNIA

30
DE ANI

Acest material a fost publicat în cadrul campaniei #fightinequalities desfășurată prin proiectul Make Europe Sustainable for All care militează pentru obiectivele de dezvoltare durabilă (SDG) adoptate la nivel internațional. În analiza datelor cercetării bunăstării copilului au fost avute în vedere următoarele obiective de dezvoltare durabilă:

- SDG 01 – Fără sărăcie (eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context);
- SDG 10 – Reducerea inegalităților (de venit, gen, etnie, religie, dizabilitate etc.);
- SDG 16 - Pace, justiție și instituții eficiente (promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, cu focus pe 16.2 - reducerea violenței).

Biroul Național
Str. Rotașului nr. 7, Sector 1, 012167 București
Tel: 0040 21 222 91 01, Fax: 0040 21 224 29 71
Email: rom_office@wvi.org

www.worldvision.ro

Proiect finanțat de Uniunea Europeană.
Responsabilitatea privind această publicație revine integral Fundației World Vision România.
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.